

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Β΄

Τρίτη 4 Οκτωβρίου 2011

ΘΕΜΑΤΑ

Α. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Επικύρωση Πρακτικών, σελ. 22
2. Άδεια απουσίας των Βουλευτών κ.κ. Θ. Μπακογιάννη και Α. Κοντού, σελ. 24
3. Ειδική Ημερήσια Διάταξη:
Εκλογή δύο Κοσμητόρων και τεσσάρων Γραμματέων από τη Συμπολίτευση, ενός Κοσμήτορα και ενός Γραμματέα από την Αξιωματική Αντιπολίτευση και ενός Γραμματέα από τη δεύτερη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης, σελ. 5, 21-22
4. Ανακοινώνεται ότι η Διακομματική Επιτροπή "για την εξέταση του Σωφρονιστικού Συστήματος της Χώρας και των Συνθηκών Διαβίωσης των κρατούμενων" καταθέτει την έκθεσή της, σελ. 26-42

Β. ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

1. Κατάθεση αναφορών, σελ. 6-7
2. Απαντήσεις Υπουργών σε ερωτήσεις Βουλευτών, σελ. 7-19

Γ. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Συζήτηση επί της αρχής του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών: "Διεύρυνση της άμεσης και συμμετοχικής δημοκρατίας με τη διενέργεια δημοψηφίσματος", σελ. 20-21,22-26,42-59

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ Φ.,

σελ. 5,21-23

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝΤΕΣ

ΑΡΓΥΡΗΣ Ε.,
ΚΟΥΡΑΚΗΣ Α.,
ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ Β.,
ΝΙΩΤΗΣ Γ.,

σελ. 47-56
σελ. 56-59
σελ. 20-21,23-47
σελ. 5-20

ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών:

ΑΜΜΑΝΑΤΙΔΟΥ-ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ Ε. , σελ. 42-44
ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΟΣ Γ. , σελ. 49
ΑΥΓΕΝΑΚΗΣ Ε. , σελ. 55
ΚΑΝΤΕΡΕΣ Ν. , σελ. 53
ΚΟΛΛΙΑ-ΤΣΑΡΟΥΧΑ Μ. , σελ. 56
ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Μ. , σελ. 20
ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ Ι. , σελ. 54
ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ Σ. , σελ. 44
ΜΟΥΣΟΥΡΟΥΛΗΣ Κ. , σελ. 52
ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ Α. , σελ. 22
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Α. , σελ. 57
ΠΑΡΑΣΥΡΗΣ Φ. , σελ. 58
ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ Π. , σελ. 45,46
ΠΛΕΥΡΗΣ Α. , σελ. 24,25,26
ΠΟΛΑΤΙΔΗΣ Η. , σελ. 52,53
ΡΟΝΤΟΥΛΗΣ Α. , σελ. 51
ΣΚΡΑΦΝΑΚΗ Μ. , σελ. 48
ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ Α. , σελ. 23
ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ Ν. , σελ. 47
ΧΑΛΒΑΤΖΗΣ Σ. , σελ. 50,51
ΧΡΥΣΑΝΘΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Α. , σελ. 46

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Α Β Ο Υ Λ Η Σ

ΙΓ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΥΝΟΔΟΣ Γ'

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Β'

Τρίτη 4 Οκτωβρίου 2011

Αθήνα, σήμερα στις 4 Οκτωβρίου 2011, ημέρα Τρίτη και ώρα 18.35' συνήλθε στην Αίθουσα των συνεδριάσεων του Βουλευτηρίου η Βουλή σε ολομέλεια για να συνεδριάσει υπό την προεδρία του Προέδρου αυτής κ. **ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΥ**.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Φίλιππος Πετσάλνικος): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

Εισερχόμαστε στην

ΕΙΔΙΚΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

Εκλογή δύο Κοσμητόρων και τεσσάρων Γραμματέων από τη Συμπολίτευση.

Εκλογή ενός Κοσμήτορα και ενός Γραμματέα από την Αξιωματική Αντιπολίτευση.

Εκλογή ενός Γραμματέα από το δεύτερο κόμμα της Αντιπολίτευσης.

Κύριοι συνάδελφοι, θα πρότεινα για την οικονομία του χρόνου να γίνει μία ψηφοφορία.

Ερωτάται το Σώμα αν δέχεται να συμπτύξουμε τις δύο προβλεπόμενες από τον Κανονισμό ψηφοφορίες σε μία.

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Φίλιππος Πετσάλνικος): Συνεπώς το Σώμα συνεφώνησε ομοφώνως να γίνει μία ψηφοφορία με τρεις κάλπες ως ακολούθως:

Η πρώτη κάλπη φέρει την ένδειξη «Κοσμήτορες και Γραμματείς από το ΠΑΣΟΚ».

Η δεύτερη κάλπη φέρει την ένδειξη «Κοσμήτορας και Γραμματέας από τη Νέα Δημοκρατία».

Η τρίτη κάλπη φέρει την ένδειξη «Γραμματέας από το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας».

Παράλληλα, σας έχουν διανεμηθεί τρία ψηφοδέλτια ως εξής:

Ένα ψηφοδέλτιο με τα ονόματα των προτεινόμενων για το αξίωμα των δύο Κοσμητόρων και των τεσσάρων Γραμματέων από τη Συμπολίτευση, ένα ψηφοδέλτιο με τα ονόματα των προτεινόμενων για το αξίωμα ενός Κοσμήτορα και ενός Γραμματέα από την Αξιωματική Αντιπολίτευση και ένα ψηφοδέλτιο με το όνομα του προτεινόμενου για το αξίωμα του Γραμματέα από τη δεύτερη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης.

Υπάρχουν επίσης και ισάριθμα λευκά ψηφοδέλτια.

Θα γίνει εκφώνηση του καταλόγου και όποιος συνάδελφος ακούει το όνομά του θα προσέρχεται και θα ρίχνει το ψηφοδέλτιο της προτίμησής του στην αντίστοιχη κάλπη. Εννοείται ότι μπορεί να ρίξει ψηφοδέλτιο που φέρει τα ονόματα των προτεινόμενων συναδέλφων ή λευκό στην αντίστοιχη κάλπη ή επί του λευκού να συμπληρώσει άλλο όνομα της προτίμησής του. Αν υπάρξει ψη-

φοδέλτιο σε άλλη κάλπη εκ παραδρομής απ' αυτήν που προορίζεται, θα προσμετρηθεί κανονικά.

Συμφωνεί το Σώμα;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Φίλιππος Πετσάλνικος): Το Σώμα συνεφώνησε ομοφώνως.

Καλούνται επί του καταλόγου οι συνάδελφοι κύριοι Ιωάννης Βλατής από το ΠΑΣΟΚ και Γρηγόριος Αποστολάκος από τη Νέα Δημοκρατία.

Καλούνται ως ψηφολέκτες:

Για την πρώτη κάλπη με την ένδειξη δύο Κοσμήτορες και τέσσερις Γραμματείς από τη Συμπολίτευση, η κ. Μαρία Θεοχάρη από το ΠΑΣΟΚ και ο κ. Νικόλαος Παναγιωτόπουλος από τη Νέα Δημοκρατία.

Για τη δεύτερη κάλπη με την ένδειξη ένας Κοσμήτορας και ένας Γραμματέας από την Αξιωματική Αντιπολίτευση, ο κ. Σπυροπάνος Μαργέλης από το ΠΑΣΟΚ και ο κ. Δημήτριος Τσουμάνης από τη Νέα Δημοκρατία.

Για την τρίτη κάλπη με την ένδειξη ένας Γραμματέας από τη δεύτερη σε δύναμη Κοινοβουλευτική Ομάδα της Αντιπολίτευσης, ο κ. Αθανάσιος Παπαδόπουλος από το ΠΑΣΟΚ και ο κ. Σάββας Αναστασιάδης από τη Νέα Δημοκρατία.

Πρόεδροι των εφορευτικών επιτροπών ορίζονται κατά κάλπη οι συνάδελφοι κύριοι Άγγελος Μανωλάκης για την πρώτη κάλπη, Ελπίδα Τσουρή για τη δεύτερη κάλπη και Ιωάννης Αμοιρίδης για την τρίτη κάλπη.

Παρακαλώ τους κυρίους ψηφολέκτες να προσέλθουν στις κάλπες για να αρχίσει η ψηφοφορία.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, παρακαλώ να αρχίσει η ανάγνωση του καταλόγου.

(ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ)

(Κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της ψηφοφορίας την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Α' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΝΙΩΤΗΣ**)

(ΜΕΤΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γρηγόριος Νιώτης): Υπάρχει συνάδελφος, ο οποίος δεν άκουσε το όνομά του; Κανείς.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κηρύσσεται περαιωμένη η ψηφοφορία και παρακαλώ τους κυρίους ψηφολέκτες και τους προέδρους των εφορευτικών επιτροπών να προβούν στην καταμέτρηση και διαλογή των ψηφοδελτίων και την εξαγωγή του αποτελέσματος.

(ΚΑΤΑΜΕΤΡΗΣΗ-ΔΙΑΛΟΓΗ)

(Στο σημείο αυτό ο Α' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. Γρηγόριος Νιώτης καταθέτει για τα Πρακτικά τις αναφορές, οι οποίες έχουν ως εξής:

A. ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΑΝΑΦΟΡΩΝ

1) Ο Βουλευτής Πέλλης κ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑΣΜΑΝΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Σύνδεσμος Ελληνικής Κτηνοτροφίας αιτείται την εξαίρεση των κτηνοτροφικών χώρων που στεγάζουν ζώα από την επιβολή του τέλους ακίνητης περιουσίας.

2) Η Βουλευτής Ευβοίας κ. ΟΥΡΑΝΙΑ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ - ΠΑΠΑΔΑΚΗ κατέθεσε αναφορά με την οποία η Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία ΕΣΑΜΕΑ αιτείται την εξαίρεση των ατόμων με ειδικές ανάγκες από τα νέα σκληρά οικονομικά μέτρα.

3) Ο Βουλευτής Σερρών κ. ΜΙΧΑΗΛ ΤΖΕΛΕΠΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Πρόεδρος του Σωματείου Ιδιοκτητών Ταξί, Νομού Σερρών, «ΑΓΙΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ» εκφράζει τη δυσανεκσία του για την πλήρη απελευθέρωση του επαγγέλματος.

4) Η Βουλευτής Ηρακλείου κ. ΜΑΡΙΑ ΣΚΡΑΦΝΑΚΗ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Δήμαρχος Αρχανών-Αστερουσίων, Νομού Ηρακλείου αιτείται την κάλυψη θέσεων συνοδών σχολικών λεωφορείων.

5) Οι Βουλευτές, Β' Αθηνών κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ - ΑΔΩΝΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ και Α' Αθηνών κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΕΥΡΗΣ κατέθεσαν αναφορά με την οποία ο κ. Ευάγγελος Μανδρέκας, Διευθύνων Σύμβουλος της Εταιρείας «Γαλακτοκομικά Μανδρέκας Α.Ε» καταγγέλλει παρατυπίες του ΟΠΕΚΕΠΕ κατά τη διεξαγωγή και κατακύρωση των αποτελεσμάτων του Διεθνούς Διαγωνισμού Διανομής Τυριών Φέτας και Γραβιέρας σε απόρους, αξίας δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) ευρώ.

6) Η Βουλευτής Μεσσηνίας κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ (ΝΑΝΤΙΑ) ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Πρόεδρος του Επιμελητηρίου Μεσσηνίας αιτείται την ανάγκη προστασίας των υποδομών και του σιδηροδρομικού δικτύου της Πελοποννήσου.

7) Ο Βουλευτής Ηρακλείου κ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΠΑΡΑΣΥΡΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Δήμαρχος Αρχανών-Αστερουσίων, Νομού Ηρακλείου αιτείται την αναγκαιότητα της κάλυψης των κενών θέσεων σχολικών συνοδών στον δήμο.

8) Ο Βουλευτής Ηρακλείου κ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΠΑΡΑΣΥΡΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Πρόεδρος των Φίλων του Αρκαλοχωρίου αιτείται για την άμεση επαναλειτουργία του Ακτινολογικού Τμήματος του Κέντρου Υγείας.

9) Η Βουλευτής Μεσσηνίας κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ (ΝΑΝΤΙΑ) ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ κατέθεσε αναφορά με την οποία οι Σύλλογοι Οικογένειας Θεραπευτικών Προγραμμάτων ΚΕΘΕΑ αιτούνται την καταβολή της προβλεπόμενης επιχορήγησης στον Οργανισμό χωρίς περικοπές και τη γενικότερη στήριξη του έργου του ΚΕΘΕΑ.

10) Η Βουλευτής Μεσσηνίας κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ (ΝΑΝΤΙΑ) ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Πανελλήνιος Σύλλογος Οικογενειών Πεσόντων Αεροπόρων αιτείται την τροποποίηση του ν.3648/08 που έθεσε χρονικό όριο για τις προαγωγές των πεσόντων στο βωμό του καθήκοντος τον Ιούλιο του 1974.

11) Ο Βουλευτής Χανίων κ. ΙΩΣΗΦ ΒΑΛΥΡΑΚΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία οι Πρόεδροι του Οικοδομικού Συνεταιρισμού Εργαζομένων ΥΕΘΑ Νομού Χανίων και Μονίμων Δημοσίων Υπαλλήλων Ναυστάθμου Κρήτης αιτούνται τη μη έκδοση διοικητικής πράξης αλλαγής των προς πολεοδόμηση στρεμμάτων της περιοχής 4 της ΧΕ1 Νομού Χανίων.

12) Η Βουλευτής Ευβοίας κ. ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΕΡΛΕΠΕ - ΣΗΦΟΥΝΑΚΗ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Αντιπεριφερειάρχης

Στερεάς Ελλάδος αιτείται την απλοποίηση των διαδικασιών και την επέκταση του χρονικού περιθωρίου για την υποβολή αιτήσεων αδειοδότησης των αρδευτικών γεωτρήσεων.

13) Η Βουλευτής Χανίων κ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ κατέθεσε δημοσίευμα εφημερίδας το οποίο αφορά στην ταλαιπωρία των κατοίκων του ακρωτηρίου Χανίων από τις συνεχείς πτήσεις πολεμικών αεροσκαφών του ΝΑΤΟ.

14) Ο Βουλευτής Αχαΐας κ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία το Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο Πατρών Απροσάρμοστων Παιδών «Η Μέριμνα» αιτείται την εξαίρεση του προσωπικού του Κέντρου από το καθεστώς της εργασιακής εφεδρείας.

15) Ο Βουλευτής Χανίων κ. ΙΩΣΗΦ ΒΑΛΥΡΑΚΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία οι Εκπρόσωποι πολιτιστικών συλλόγων, επαγγελματικών και επιστημονικών σωματείων, επιστημονικών ιδρυμάτων του Ακρωτηρίου και της πόλεως των Χανίων επισημαίνουν τις δυσμενείς επιπτώσεις που έχουν προκληθεί από τις συνεχιζόμενες και ακανόνιστες πτήσεις του ΝΑΤΟ από το αεροδρόμιο της Σούδας.

16) Ο Βουλευτής Αχαΐας κ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Πρόεδρος του Τεχνικού Επιμελητηρίου Δυτικής Ελλάδος αιτείται την εξαίρεση των ιδιοκτητών σεισμό-πληκτων ή πυρόπληκτων κατοικιών από την καταβολή του τέλους ακίνητης περιουσίας.

17) Οι Βουλευτές, Β' Αθηνών κ. ΦΩΤΙΟΣ - ΦΑΝΟΥΡΙΟΣ ΚΟΥΒΕΛΗΣ, και κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΨΑΡΙΑΝΟΣ, Νομού Αττικής κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ και Αχαΐας κ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ κατέθεσαν αναφορά με την οποία οι εργαζόμενοι στο Δήμο Ηρακλείου Αττικής αιτούνται την προσθήκη πεδίου που αφορά στην ημερομηνία αρχικής πρόσληψης του υπαλλήλου στο έντυπο απογραφής.

18) Ο Βουλευτής Ηρακλείου κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΤΡΑΤΑΚΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Δήμαρχος Μινώα Πεδιάδας Νομού Ηρακλείου αιτείται τη μη αναστολή της λειτουργίας της ΔΟΥ Καστελλίου του Δήμου.

19) Ο Βουλευτής Ηρακλείου κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΤΡΑΤΑΚΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Δήμαρχος Βιάννου Νομού Ηρακλείου αιτείται την ένταξη στην Ειρηνοδικειακή Περιφέρεια του Ειρηνοδικείου Βιάννου έξι τοπικών κοινοτήτων που ως τώρα ανήκουν στην Περιφέρεια του Ειρηνοδικείου Καστελλίου.

20) Ο Βουλευτής Ηρακλείου κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΤΡΑΤΑΚΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Δήμαρχος Αρχανών-Αστερουσίων Νομού Ηρακλείου αιτείται την ανάγκη κάλυψης των θέσεων συνοδών σχολικών λεωφορείων του δήμου.

21) Η Βουλευτής Αχαΐας κ. ΜΑΡΙΑ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Δήμαρχος δυτικής Αχαΐας αιτείται τη συντήρηση, διατήρηση και ανάδειξη από την έκτη Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, του Φράγκικου κάστρου Ζησιμείκων (Γυφτόκαστρου) της Κοινότητας Φλόκα της Δημοτικής Ενότητας Ωλενίας.

22) Ο Βουλευτής Πέλλης κ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΙΟΥΜΑΤΖΙΔΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Πρόεδρος του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων 1ου Γυμνασίου Αριδαίας αιτείται τη συνέχιση της λειτουργίας του ΤΑΔ Αριδαίας Νομού Πέλλας.

23) Η Βουλευτής Αχαΐας κ. ΜΑΡΙΑ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Δήμαρχος δυτικής Αχαΐας αιτείται τη διετή αναστολή της καταβολής των ενοικίων από τους επιχειρηματίες που έχουν μισθώσει το διβάρι του Προκόπου της Δημοτικής Ενότητας Λαρίσου, εξαιτίας της μεγάλης οικολογικής καταστροφής.

24) Ο Βουλευτής Αχαΐας κ. ΜΙΧΑΗΛ ΜΠΕΚΙΡΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Πρόεδρος του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας, Τμήμα δυτικής Ελλάδας αιτείται εξαίρεσης από την καταβολή του τέλους ακίνητης περιουσίας για τους πολίτες των σεισμόπληκτων περιοχών Αχαΐας και Ηλείας.

25) Ο Βουλευτής Αχαΐας κ. ΜΙΧΑΗΛ ΜΠΕΚΙΡΗΣ κατέθεσε δημοσίευμα εφημερίδας το οποίο αναφέρεται στο καθεστώς εφεδρείας στο οποίο καλείται να ενταχθεί το Θεραπευτικό Παιδαγωγικό Κέντρο «Η ΜΕΡΙΜΝΑ».

26) Η Βουλευτής Αχαΐας κ. ΜΑΡΙΑ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Δήμαρχος Ερυμάνθου διαμαρτύρεται για την άρνηση της ΔΕΗ να συνδέσει με το δίκτυο της περιοχής φωτοβολταϊκά, τα οποία έχουν τοποθετήσει δημότες.

27) Ο Βουλευτής Αχαΐας κ. ΜΙΧΑΗΛ ΜΠΕΚΙΡΗΣ κατέθεσε δημοσίευμα εφημερίδας το οποίο αφορά σε διαμαρτυρία και κινητοποιήσεις των εργαζομένων λόγω των οικονομικών περικοπών στο μισθό τους.

28) Ο Βουλευτής Λασιθίου κ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΡΧΙΜΑΚΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Δήμαρχος Σητείας Νομού Λασιθίου αιτείται την αναβάθμιση του Πυροσβεστικού Κλιμακίου Σητείας σε Πυροσβεστικό Σταθμό Δ' Τάξης.

29) Ο Βουλευτής Αχαΐας κ. ΜΙΧΑΗΛ ΜΠΕΚΙΡΗΣ κατέθεσε δημοσίευμα εφημερίδας το οποίο αναφέρεται σε παρέμβαση του Δικηγορικού Συλλόγου της Πάτρας για λειτουργία γραφείων επιτηδείων οι οποίοι υπόσχονται διαγραφή χρεών από τράπεζες.

30) Η Βουλευτής Μαγνησίας κ. ΡΟΔΟΥΛΑ ΖΗΣΗ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Πρόεδρος του Συλλόγου Οικονομολόγων Λογιστών Νομού Θεσσαλονίκης αιτείται την παράταση της προθεσμίας υποβολής δηλώσεων προηγούμενων χρήσεων.

31) Η Βουλευτής Μαγνησίας κ. ΡΟΔΟΥΛΑ ΖΗΣΗ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο κ. Διονύσιος Φαλαγγάρης, δημόσιος υπάλληλος εκφράζει την έντονη δυσαρέσκειά του για το οικονομικό του αδιέξοδο και την μέριμνα των μετεγγραφών φοιτητών όταν πρόκειται για δίδυμα ή τρίδυμα αδέρφια.

32) Ο Βουλευτής Ευβοίας κ. ΣΥΜΕΩΝ (ΣΙΜΟΣ) ΚΕΔΙΚΟΓΛΟΥ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Δήμαρχος Διρφύων-Μεσσαπίων, Νομού Ευβοίας εκφράζει την έντονη δυσαρέσκειά του για την παραβίαση της αρχής της ισότητας και της υποχρέωσης της πολιτείας για παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης σε όλα τα παιδιά.

33) Ο Βουλευτής Λασιθίου κ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΡΧΙΜΑΚΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο κ. Αλφέρδος Ευθυμίου, ασφαλισμένος

στο ΙΚΑ αιτείται την επίλυση θέματος που αφορά σε εξαγορά ενσήμων από στρατιωτική θητεία πριν τις 31.12.2010 για καταβολή σύνταξης.

34) Ο Βουλευτής Αχαΐας κ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία οι Πρόεδροι των Σωματείων Υπαλλήλων και Εργατοτεχνιτών της Α.Ε. Αθηναϊκής Χαρτοποιίας Εργοστασίου Δράμας και Δραμινού Σωματείου Εργατοϋπαλληλικού Προσωπικού Αθηναϊκής Χαρτοποιίας Α.Ε. αιτούνται την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι της περιοχής Δράμας με τη στήριξη των θέσεων εργασίας και την επανακατάρτιση των ανέργων.

35) Ο Βουλευτής Λασιθίου κ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΡΧΙΜΑΚΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Δήμαρχος Σητείας Ν. Λασιθίου αιτείται τη χρηματοδότηση Πράξης Εφαρμογής στην περιοχή «Κολλονέλος» Σητείας.

36) Ο Βουλευτής Ζακύνθου κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΑΡΒΑΡΙΓΟΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία το Κέντρο Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης Ζακύνθου εκφράζει τη δυσαρέσκειά του για την επικείμενη κατάργηση των ΚΕΔΔΥ, σύμφωνα με το προσχέδιο νόμου, για την Οργάνωση των Περιφερειακών Υπηρεσιών Διοίκησης της Εκπαίδευσης.

37) Οι Βουλευτές, Α' Αθηνών κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΕΥΡΗΣ και Β' Αθηνών κ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ - ΑΔΩΝΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ κατέθεσαν αναφορά με την οποία η Πανελλήνια Ομοσπονδία Αστυνομικών Υπαλλήλων και η Πανελλήνια Ομοσπονδία Αξιωματικών Αστυνομίας εκφράζουν την έντονη δυσαρέσκειά τους για τη σημερινή μισθολογική κατάσταση των Αστυνομικών.

38) Ο Βουλευτής Λασιθίου κ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΡΧΙΜΑΚΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία ο Δήμαρχος Ιεράπετρας Νομού Λασιθίου αιτείται τη χρηματοδότηση της μελέτης και κατασκευής των «συνοδών» έργων για την αποκατάσταση του ΧΑΔΑ Ιεράπετρας.

39) Ο Βουλευτής Ηρακλείου κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΤΡΑΤΑΚΗΣ κατέθεσε αναφορά με την οποία η Πρόεδρος της Ένωσης Προστασίας Καταναλωτών Κρήτης αιτείται την εγκατάσταση ολοκληρωμένων συστημάτων ελέγχου εισροών-εκροών του όγκου των καυσίμων στην αγορά όπως και αυστηρότερες κυρώσεις των παρβατών.

Β. ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΣΕ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

1. Στην με αριθμό 15706/04-05-2011 ερώτηση του Βουλευτή κ. Νικολόπουλου Νικολάου δόθηκε με το υπ' αριθμ. 52621/ΙΗ/06-09-2011 έγγραφο από την Υφυπουργό Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων η ακόλουθη απάντηση:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ταχ. Δ/ση : Α. Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 151 80 ΜΑΡΟΥΣΙ
Ιστοσελίδα : www.minedu.gov.gr
Τηλέφωνο : 210-344 23 20
FAX : 210-344 32 45
CAPA

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:

06 ΣΕΠ. 2011

Μαρούσι, 06-09-2011
Αρ.Πρωτ. Βαθμός Προτερ.
52621/ΙΗ

ΠΡΟΣ :Τη Βουλή των Ελλήνων
Διεύθυνση Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου
Υ Τμήμα Ερωτήσεων

ΚΟΙΝ : Βουλευτή κ.
- Νικόλαο Νικολόπουλο
(Δια της Βουλής των Ελλήνων)

ΘΕΜΑ : «Απάντηση στην Ερώτηση
με αριθμό 15706/4-5-2011»

Απαντώντας στην Ερώτηση με αριθμό 15706/4-5-2011, την οποία κατέθεσε ο Βουλευτής κ. Νικόλαος Νικολόπουλος, σχετικά με «Διακρίσεις σε βάρος γυναικών-εκπαιδευτικών», σας κάνουμε γνωστά τα ακόλουθα:

Με την έκδοση του νόμου 3848/2010 (Φ.Ε.Κ.71/τ.Α'/19-5-2010), τροποποιήθηκαν τα κριτήρια επιλογής στελεχών εκπαίδευσης. Για τον τρόπο αποτίμησής τους κατά το μεταβατικό στάδιο το Υπουργείο Παιδείας Δ.Β.Μ.Θ. εξέδωσε σειρά εγκυκλίων προς ομοιόμορφη και αξιοκρατική αξιολόγηση.

Σύμφωνα με την αριθ. 52921/Δ2/6-5-2011 εγκύκλιο της αρμόδιας Υπηρεσίας του Υπουργείου Παιδείας Δ.Β.Μ.Θ., ο χρόνος της άδειας μητρότητας και ανατροφής τέκνου δε θεωρείται διδακτική υπηρεσία και δεν προσμετράται στην επιλογή των διευθυντών σχολικών μονάδων, θεωρείται όμως ως εκπαιδευτική υπηρεσία και προσμετράται στη συνολική υπηρεσία, στα μόρια μεταθέσεων και αποσπάσεων.

Πολιτική της ηγεσίας του Υπουργείου Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων είναι η λειτουργία ενός δίκαιου νομοθετικού πλαισίου που θα διέπει την εξέλιξη και την υπηρεσιακή κατάσταση των εκπαιδευτικών. Στο πλαίσιο αυτού του στόχου εξετάζονται όλες οι παράμετροι του προβλήματος που θέσατε.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

Εσωτερική διανομή

1. Γραφείο κ. Υπουργού
2. Γραφείο κ. Υφυπουργού
3. Δ/ση Προσωπικού Α/θμιας Εκπ/σης
4. Δ/ση Προσωπικού Β/θμιας Εκπ/σης
5. Τ.Κ.Ε.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
ΕΠΙΧΡΕΩΜΕΝΟ

2. Στην με αριθμό 18681/01-07-2011 ερώτηση των Βουλευτών κυρίων Κουβέλη Φωτίου, Λεβέντη Αθανασίου, Τσούκαλη Νικόλαου και Ψαριανού Γρηγορίου δόθηκε με το υπ' αριθμ. 74562/ΙΗ/

06-09-2011 έγγραφο από την Υφυπουργό Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων η ακόλουθη απάντηση:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ταχ. Δ/ση : Α. Παπανδρέου 37
Τ.Κ.- Πόλη : 151 80 ΜΑΡΟΥΣΙ
Ιστοσελίδα : www.minedu.gov.gr
Τηλέφωνο : 210-344 2320
FAX : 210-344 2365
RENA

ΘΕΜΑ: Απάντηση στην Ερώτηση
με αριθμό 18681/1.7.2011

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:

06.09.2011

Μαρούσι, 6.9.2011

Αριθμ. Πρωτ. Βαθμός Προτερ.
74562/ ΙΗ

ΠΡΟΣ: Τη Βουλή των Ελλήνων
Διεύθυνση Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου
Υ Τμήμα Ερωτήσεων

ΚΟΙΝ: Βουλευτές κ.κ.
- Φώτη Κουβέλη
- Θανάση Λεβέντη
- Νίκο Τσούκαλη
- Γρηγόρη Ψαριανό
(Δια της Βουλής των Ελλήνων)

Απαντώντας στην Ερώτηση με αριθμό 18681/1.7.2011, την οποία κατέθεσαν οι προαναφερόμενοι κ.κ. Βουλευτές, με θέμα «Κριτήρια απόσπασης εκπαιδευτικών», σας κάνουμε γνωστά τα ακόλουθα:

Οι αποσπάσεις εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας ή της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που πλεονάζουν στη σχολική μονάδα όπου ανήκουν οργανικά ή στο ΠΥΣΠΕ/ΠΥΣΔΕ ή στην Περιφέρεια, ρυθμίζονται από το άρθρο 31 του Νόμου 3848/2010.

Η συγκεκριμένη διάταξη ενέχει το στοιχείο της σωστής διαχείρισης του εκπαιδευτικού προσωπικού, ώστε αφενός μεν να μη δημιουργούνται πλεονάσματα προσωπικού σε κάποιες σχολικές μονάδες, Διευθύνσεις ή και Περιφέρειες, αφετέρου δε να καλύπτονται τα κενά άλλων, προκειμένου να μην υπάρχει δυσλειτουργία στην εκπαιδευτική πράξη. Στο πλαίσιο της ορθής, αντικειμενικής και δίκαιης αντιμετώπισης του θέματος των πλεονασμάτων τον πρώτο λόγο έχουν τα αρμόδια για κάθε περίπτωση υπηρεσιακά συμβούλια, ώστε να διασφαλίζεται δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση όλων των υποψηφίων.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

Εσωτερική Διανομή

1. Γραφείο κ. Υπουργού
2. Γραφείο κ. Υφυπουργού
3. Δ/ση Προσ/κού Α/θμιας Εκπ/σης
4. Δ/ση Προσ/κού Β/θμιας Εκπ/σης
5. ΤΚΕ

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ

✓

3. Στην με αριθμό 19991/19-07-2011 ερώτηση του Βουλευτή κ. Κοντογιάννη Γεωργίου δόθηκε με το υπ' αριθμ. 18002/400/

Φ90022/06-09-2011 έγγραφο από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης η ακόλουθη απάντηση:

30 ΣΕΠ. 2011
ΕΞ.ΕΠΕΙΓΟΝ-ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ: ΛΗΞΗ 13.08.2011

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ &
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ
ΤΜΗΜΑ Γ'**

**Αθήνα, 06/09/2011
Αρ. Πρωτ.: 18002/400/Φ90022**

Ταχ. Διεύθυνση: Σταδίου 29
Ταχ. Κώδικας: 101 -10 Αθήνα
Πληροφορίες: Λ. Σαμαράς
Τηλέφωνο: 210-336 8024
FAX: 210-336 8012, 8025
e-mail: samaras@ggka.gr

ΠΡΟΣ: τη Βουλή των Ελλήνων

ΘΕΜΑ: «Απάντηση σε ερώτηση της Βουλής»

ΣΧΕΤ: Ερώτηση της Βουλής με Αριθ. Πρωτ. 19991/19.07.2011

Απαντώντας στην υπ' αριθμ. 19991/19.07.2011 ερώτηση που κατετέθη στην Βουλή των Ελλήνων από το Βουλευτή κ. Γιώργο Κοντογιάννη, αναφορικά με ενδεχόμενη κατάργηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ΑΕ (Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε.) ή συγχώνευσή της με την Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ (Κ.τ.Π. Α.Ε.), σας γνωρίζουμε τα ακόλουθα:

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 62 του Ν.4002/2011 (ΦΕΚ 180/τ.Α/22.08.2011), προβλέπεται η έκδοση κοινής Υπουργικής Απόφασης (Κ.Υ.Α.) του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικής Ασφάλισης.

Με την ανωτέρω Κ.Υ.Α. καθορίζεται κάθε θέμα σχετικό με τη συγχώνευση δι' απορροφήσεως της (Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε.) με την Κ.τ.Π. Α.Ε. και ειδικότερα το χρονικό σημείο, κατά το οποίο θα επέλθει η ανωτέρω συγχώνευση.

Τέλος, με την ίδια Κ.Υ.Α. καθορίζεται ο τρόπος, με τον οποίο η Κ.τ.Π. ΑΕ θα επιτελεί τις ως τώρα λειτουργίες της Η.ΔΙ.Κ.Α. Α.Ε., σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες του Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικής Ασφάλισης.

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ**

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γρ. Υπουργού
2. Γρ. Γεν. Γραμματέα
3. Γρ. Γεν. Δ/σης Δ.Υ.
4. Δ/ση Μηχανογραφικών Εφαρμογών

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΤΡΟΥΜΑΝΗΣ

Θεωρήθηκε και συστάθηκε
Η Τμηματική Επιτροπή Εργασίας

4. Στην με αριθμό 20832/28-07-2011 ερώτηση του Βουλευτή κ. Ανδριανού Ιωάννη δόθηκε με το υπ' αριθμ. 87675/ΙΗ/06-09-

2011 έγγραφο από την Υφυπουργό Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων η ακόλουθη απάντηση:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ταχ. Δ/ση : Α. Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 151 80 ΜΑΡΟΥΣΙ
Ιστοσελίδα : www.minedu.gov.gr
Τηλέφωνο : 210-344 23 20
FAX : 210-344 32 45
C.A.P.A

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:

Μαρούσι, 06-09-2011
Αρ.Πρωτ. Βαθμός Προτερ.
87675/ΙΗ

ΠΡΟΣ : Τη Βουλή των Ελλήνων
Διεύθυνση Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου
✓ Τμήμα Ερωτήσεων

ΚΟΙΝ : Βουλευτή κ.
- Ιωάννη Ανδριανό
(Δια της Βουλής των Ελλήνων)

ΘΕΜΑ : «Απάντηση στην Ερώτηση
με αριθμό 20832/28-7-2011»

Απαντώντας στην Ερώτηση με αριθμό 20832/28-7-2011, την οποία κατέθεσε ο Βουλευτής κ. Ιωάννης Ανδριανός, σχετικά με την επιλογή Διευθυντών σχολικών μονάδων, σας κάνουμε γνωστά τα ακόλουθα:

Η επιλογή των στελεχών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3848/2010 (ΦΕΚ 71, τ. Α' /19-05-2010) «Αναβάθμιση του ρόλου του εκπαιδευτικού – καθιέρωση κανόνων αξιολόγησης και αξιοκρατίας στην εκπαίδευση και λοιπές διατάξεις».

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 24 του Ν. 3848/2011, η σειρά τοποθέτησης των Σχολικών Συμβούλων προηγείται των Διευθυντών Εκπαίδευσης, των Προϊσταμένων Γραφείων και των Προϊσταμένων ΚΕ.Δ.Δ.Υ., δε γίνεται όμως καμία αναφορά στην ιεράρχηση σε σχέση με τους Διευθυντές Σχολείων.

Η διαδικασία επιλογής των Σχολικών Συμβούλων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Ειδικής Αγωγής και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης βρίσκεται σε εξέλιξη από τα αρμόδια Συμβούλια Επιλογής.

Εφέτος, το έργο της αξιολόγησης του συγγραφικού έργου των Σχολικών Συμβούλων, λόγω και των πολλών υποψηφιοτήτων καθυστέρησε, με αποτέλεσμα να ολοκληρωθεί τέλος Ιουλίου και οι συνεντεύξεις να προγραμματιστούν για αργότερα. Από την άλλη, επιβάλλεται τα σχολεία να έχουν Διευθυντές την 1^η Σεπτεμβρίου, Διευθυντές οι οποίοι στο πλαίσιο του Νέου Σχολείου θα έχουν αυξημένες αρμοδιότητες, καθήκοντα και υποχρεώσεις.

Η διαδικασία επιλογής των Διευθυντών Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης έχει ολοκληρωθεί από τα αρμόδια οικεία Περιφερειακά Υπηρεσιακά Συμβούλια Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΥΣΔΕ ή ΠΥΣΠΕ).

✓

Το Υπουργείο Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων από την έναρξη της διαδικασίας μερίμνησε με την έκδοση σχετικών εγκυκλίων για την τήρηση της διαφάνειας και της αξιοκρατίας.

Σημειώνεται, ότι τα Συμβούλια Επιλογής, όπως και τα άλλα συλλογικά όργανα, είναι ανεξάρτητα στη λειτουργία τους.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

Εσωτερική διανομή

1. Γραφείο κ. Υπουργού
2. Γραφείο κ. Υφυπουργού
3. Δ/ση Προσωπικού Β/θμιας Εκπ/σης
4. Τ.Κ.Ε.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΟΣ

5. Στην με αριθμό 21231/03-08-2011 ερώτηση των Βουλευτών κυρίων Ζιώγα Ιωάννη, Ιγνατιάδη Θεοδώρου και Καλαντίδου Σοφίας δόθηκε με το υπ' αριθμ. 90170/ΙΗ/06-09-2011 έγγραφο από

την Υφυπουργό Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων η ακόλουθη απάντηση:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ταχ. Δ/ση : Α. Παπανδρέου 37
Τ.Κ. - Πόλη : 151 80 ΜΑΡΟΥΣΙ
Ιστοσελίδα : www.minedu.gov.gr
Τηλέφωνο : 210-344 23 20
FAX : 210-344 32 45
CΑΡΑ

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:

06 ΣΕΠ. 2011

Μαρούσι, 06-09-2011
Αρ.Πρωτ. Βαθμός Προτερ.
90170/ΙΗ

ΠΡΟΣ : Τη Βουλή των Ελλήνων
Διεύθυνση Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου
Υπόμνημα Ερωτήσεων

ΚΟΙΝ : Βουλευτές κ. κ.
- Γιάννη Ζιώγα
- Θεόδωρο Ιγνατιάδη
- Σοφία Καλαντίδου
(Δια της Βουλής των Ελλήνων)

ΘΕΜΑ : «Απάντηση στην Ερώτηση
με αριθμό 21231/3-8-2011»

Απαντώντας στην Ερώτηση με αριθμό 21231/3-8-2011, την οποία κατέθεσαν οι Βουλευτές κ. κ. Γιάννης Ζιώγας, Θεόδωρος Ιγνατιάδης και Σοφία Καλαντίδου, με θέμα «Να μη γίνει η συγχώνευση-κατάργηση του Γυμνασίου Πλατέος Δ. Αλεξάνδρειας στην Περιφερειακή Ενότητα Ημαθίας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας», σας κάνουμε γνωστά τα ακόλουθα:

Η διαδικασία των ιδρύσεων, καταργήσεων και συγχωνεύσεων σχολικών μονάδων αποτελεί πάγια δράση του Υπουργείου Παιδείας Δ.Β.Μ.Θ. και αντικατοπτρίζει τις αναγκαίες αλλαγές με βάση την κατανομή του μαθητικού πληθυσμού στις υπάρχουσες σχολικές μονάδες κάθε Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας.

Για την εν λόγω σχολική μεταβολή ελήφθησαν υπόψη οι προτάσεις της Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας και της Δ/σης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ημαθίας, οι οποίες σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, μεταξύ των οποίων και τους δήμους, υπέβαλαν τις τελικές προτάσεις, με τις οποίες διαμορφώθηκε ο τελικός χάρτης των σχολικών μονάδων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης γενικής παιδείας, ο οποίος και θα τεθεί σε εφαρμογή από το επόμενο σχολικό έτος.

Στην αρχική απόφαση αριθμ. 29988/Δ4/14-3-2011 (ΦΕΚ 440/Β'/2011), είχαν συγχωνευθεί τα Γυμνάσια Τρικάλων και Κορυφής σε Γυμνάσιο Κορυφής. Η παραπάνω ανακλήθηκε και εκδόθηκε νέα Υπουργική απόφαση, με την οποία η παραπάνω συγχώνευση παύει να ισχύει και αντ' αυτής εκδόθηκε η αριθμ. 71327/24-6-2011 (ΦΕΚ 1575/Β'/2011) Υπουργική απόφαση κατάργησης του εν λόγω Γυμνασίου Πλατέος Ημαθίας.

✓

Από τα έγγραφα που έχουν περιέλθει στην αρμόδια Υπηρεσία του Υπ. Π.Δ.Β.Μ.Θ. έγινε γνωστό ότι το Γυμνάσιο Πλατέως συστεγάζεται με το Λύκειο Πλατέος, γεγονός που δημιούργησε σοβαρό κτιριακό πρόβλημα στη συστέγασή τους. Η κατάργηση του Γυμνασίου Πλατέος προσφέρει ελεύθερο χώρο στο Λύκειο για την περαιτέρω ανάπτυξη και φιλοξενία των αποφοίτων μαθητών των δύο (2) άλλων Γυμνασίων, τα οποία διαθέτουν τον απαιτούμενο χώρο για την απορρόφηση των μαθητών του καταργηθέντος σχολείου.

Σε κάθε περίπτωση πάντως η αναδιάρθρωση των σχολείων έγινε αυστηρά με παιδαγωγικά κριτήρια υπηρετώντας το μαθητή και την εκπαιδευτική κοινότητα.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

Εσωτερική διανομή

1. Γραφείο κ. Υπουργού
2. Γραφείο κ. Υφυπουργού
3. Τ.Κ.Ε.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΟΣ

6. Στην με αριθμό 21398/04-08-2011 ερώτηση του Βουλευτή κ. Βορίδη Μαυρουδή δόθηκε με το υπ' αριθμ. 90421/ΙΗ/06-09-

2011 έγγραφο από την Υφυπουργό Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων η ακόλουθη απάντηση:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ταχ. Δ/ση : Α. Παπανδρέου 37
Τ.Κ.- Πόλη : 151 80 ΜΑΡΟΥΣΙ
Ιστοσελίδα : www.minedu.gov.gr
Τηλέφωνο : 210-344 2320
FAX : 210-344 2365
RENA

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:

06.08.2011

Μαρούσι, 6.9.2011

Αριθμ.Πρωτ. Βαθμός Προτερ.
90421/ ΙΗ

ΠΡΟΣ: Τη Βουλή των Ελλήνων
Διεύθυνση Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου
Υ Τμήμα Ερωτήσεων

ΘΕΜΑ: Απάντηση στην Ερώτηση
με αριθμό 21398/4.8.2011

ΚΟΙΝ: Βουλευτή κ.
- Μαυρουδή Βορίδη
(Δια της Βουλής των Ελλήνων)

Απαντώντας στην Ερώτηση με αριθμό 21398/4.8.2011, την οποία κατέθεσε ο Βουλευτής κ. Μαυρουδής Βορίδης, με θέμα «Μοριοδότηση Διευθυντών Σχολικών Μονάδων», σας κάνουμε γνωστά τα ακόλουθα:

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 14 παρ.2 εδάφιο αα, του Ν. 3848/2010 (ΦΕΚ 71/τ. Α'/19-05-2010), άσκηση καθηκόντων παρέδρου επί τηγεία του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, περιφερειακού διευθυντή εκπαίδευσης, σχολικού συμβούλου, διευθυντή εκπαίδευσης, ή προϊσταμένου τμήματος εκπαιδευτικών θεμάτων των διευθύνσεων εκπαίδευσης, υποδιευθυντή σχολικής μονάδας ή Σ.Ε.Κ., υπεύθυνου κέντρου περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, προϊσταμένου διεύθυνσης ή τμήματος του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων αποτιμάται με 0, 50 μονάδες για κάθε έτος. Η άσκηση καθηκόντων σε κάθε θέση του προηγούμενου εδαφίου αποτιμάται με 2 μονάδες κατ' ανώτατο όριο, εκτός από την άσκηση καθηκόντων περιφερειακού διευθυντή, διευθυντή ή προϊσταμένου γραφείου εκπαίδευσης ή διευθυντή σχολικής μονάδας, που αξιολογείται με 4 μονάδες κατ' ανώτατο όριο. Με 4 μονάδες κατ' ανώτατο όριο αξιολογείται και η άσκηση καθηκόντων προϊσταμένου ΚΕ.Δ.Δ.Υ. για τη θέση αυτή. Αν ο υποψήφιος άσκησε καθήκοντα: i. διευθυντή και υποδιευθυντή σχολικής μονάδας ή Σ.Ε.Κ. ή προϊσταμένου σχολικής μονάδας ή υπεύθυνου κέντρου περιβαλλοντικής εκπαίδευσης ii. Προϊσταμένου διεύθυνσης και προϊσταμένου τμήματος του Υπουργείου Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων «θεωρείται ότι τα καθήκοντα ασκήθηκαν στην ίδια θέση».

Η φράση αυτή αναφέρεται στα σχετικά με τη ρύθμιση της μοριοδότησης και την αποτίμηση κριτηρίων επιλογής των υποψηφίων στελεχών εκπαίδευσης άρθρα του Ν. 3848/2010, αλλά και στην αρ. 45143/Δ2/13-4-2011 (Φ.Ε.Κ 582/τ.Β'/13-4-2011) Απόφαση, όπως και στην αρ. 71567/Δ2/24-6-2011 εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, που εκδόθηκαν εις εφαρμογήν των διατάξεων

του ως άνω Νόμου και καθορίζουν την διαδικασία υποβολής των αιτήσεων των υποψηφίων Διευθυντών και Υποδιευθυντών όλων των τύπων Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Βάσει των προαναφερομένων διατάξεων, το υποψήφιο στέλεχος μοριοδοτείται μόνο για μία θέση από τις αναφερόμενες στις σχετικές διατάξεις και κυρίως για εκείνη η οποία αποτιμάται με τον υψηλότερο αριθμό μορίων.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

Εσωτερική Διανομή

1. Γραφείο κ. Υπουργού
2. Γραφείο κ. Υφυπουργού
3. Δ/νση Προσ/κού Β/θμιας Εκπ/σης
4. Τ.Κ.Ε.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο ΠΡΟΤΑΜΕΝΟΣ

7. Στην με αριθμό 21548/19-08-2011 ερώτηση του Βουλευτή κ. Γιαννάκη Μιχαήλ δόθηκε με το υπ' αριθμ. 94929/ΙΗ/06-09-2011

έγγραφο από την Υφυπουργό Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων η ακόλουθη απάντηση:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ταχ. Δ/ση : Α. Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 151 80 ΜΑΡΟΥΣΙ
Ιστοσελίδα : www.minedu.gov.gr
Τηλέφωνο : 210-344 23 20
FAX : 210-344 32 45
GKOSK

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:

06 Σεπ. 2011

Μαρούσι, 6- 9- 2011
Αρ.Πρωτ. Βαθμός Προτερ.
94929/ΙΗ

ΠΡΟΣ : Τη Βουλή των Ελλήνων
Διεύθυνση Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου
Υ Τμήμα Ερωτήσεων

ΚΟΙΝ: Βουλευτή κ.
- Μιχάλη Γιαννάκη
(Δια της Βουλής των Ελλήνων)

ΘΕΜΑ : «Απάντηση στην Ερώτηση
με αριθμό 21548/19-8-2011»

Απαντώντας στην Ερώτηση με αριθμό 21548/19-8-2011, την οποία κατέθεσε ο Βουλευτής κ. Μιχάλης Γιαννάκης σχετικά με τη συγχώνευση σχολείων στο νομό Βοιωτίας, σας κάνουμε γνωστά τα ακόλουθα :

Η διαδικασία των ιδρύσεων, καταργήσεων και συγχωνεύσεων σχολικών μονάδων αποτελεί πάγια δράση του Υπουργείου Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων και αντικατοπτρίζει τις αναγκαίες αλλαγές με βάση την κατανομή του μαθητικού πληθυσμού στις υπάρχουσες σχολικές μονάδες κάθε Διεύθυνσης Εκπαίδευσης της χώρας.

Ωστόσο η αρμόδια Υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες της κάθε περιοχής και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές εισηγήσεις των αρμόδιων φορέων έχει αναστείλει την ισχύ σε μεμονωμένες περιπτώσεις σχολικών μεταβολών.

Περαιτέρω, σας γνωρίζουμε ότι το εν λόγω θέμα απαντήθηκε στις 27-1-2011, στις 7-2-2011 και στις 16-5-2011 κατά τη συζήτηση των αριθμ. 446/24-1-2011, 507/1-2-2011 και 867/10-5-2011 Επίκαιρων Ερωτήσεων αντίστοιχα, καθώς και στις 21-3-2011 και στις 3-6-2011 κατά τη συζήτηση των αριθμ. 33/9-3-11 και 37/18-3-11 Επερωτήσεων.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

Εσωτερική διανομή

1. Γραφείο κ. Υπουργού
2. Γραφείο κ. Υφυπουργού
3. Δ/ση Διοικητικών Υποθέσεων, Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης
4. Τ.Κ.Ε.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ

8. Στην με αριθμό 21767/24-08-2011 ερώτηση των Βουλευτών κυρίων Κουβέλη Φώτιου, Λεβέντη Αθανάσιου, Τσούκαλη Νικόλαου και Ψαριανού Γρηγόριος δόθηκε με το υπ αριθμ. Β-2665/

06-09-2011 έγγραφο από τον Υφυπουργό Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων η ακόλουθη απάντηση:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

07 ΣΕΠ. 2011

Παπάγου, 6 /9/2011

Αριθ. Πρωτ. Β-2665

TAX. Δ/ΝΣΗ : Αναστάσεως & Τσιγάντε
Τ.Κ. : 101 91 Παπάγου
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ : Στ. Σμαράϊδου
ΤΗΛΕΦΩΝΟ : 6508315
FAX : 6508299
E mail : tkvel@yme.gov.gr

ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων

ΘΕΜΑ: Απάντηση σε Ερώτηση.
ΣΧΕΤΙΚΟ: Έγγραφό σας 21767/24-8-2011

Σε απάντηση της Ερώτησης με αριθμό 21767/24-8-2011, που κατέθεσαν στη Βουλή οι Βουλευτές κ.κ. Φώτης Κουβέλης, Θανάσης Λεβέντης, Νίκος Τσούκαλης και Γρηγόριος Ψαριανός, θέτουμε υπόψη σας τα εξής:

Σύμφωνα με το με αριθμ. 1.1/870/30.08.2011 έγγραφο του ΕΛΤΑ, και σε ότι αφορά τη διακίνηση και διανομή του ημερήσιου και περιοδικού τύπου των εκδοτών από τον ΕΛΤΑ, σας πληροφορούμε ότι πραγματοποιείται με την καταβολή ταχυδρομικών τελών. Το εν λόγω τιμολόγιο καθορίζεται με σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ ΕΛΤΑ και Ελληνικού Δημοσίου, εν προκειμένω του Υπουργείου που ασκεί την αρμοδιότητα Τύπου.

Με κοινές Αποφάσεις των αρμοδίων Υπουργών, στους οποίους δεν συγκαταλέγεται ο Υπουργός Υποδομών Μεταφορών και Δικτύων, καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις υπαγωγής των εντύπων στο ανωτέρω τιμολόγιο, καθώς και τα ταχυδρομικά τέλη που καταβάλλουν οι εκδότες στον ΕΛΤΑ κατά την κατάθεση των εντύπων τους.

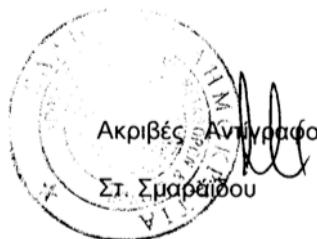
Η διαφορά του ταχυδρομικού τέλους, που προκύπτει μεταξύ των ταχυδρομικών τελών που ορίζονται από την ανωτέρω σύμβαση και αυτών που καταβάλουν οι εκδότες κατά την κατάθεση των εντύπων τους, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία (Άρθρο 48, παρ.2 του Ν. 3986/2011, ΦΕΚ 152/Α/01.07.2011), καταβάλλεται στον ΕΛΤΑ από τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας – Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης.

Συμπερασματικά, το Υπουργείο Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων δεν έχει αρμοδιότητα επί του θέματος της ερώτησης.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΑΓΚΡΙΩΤΗΣ

Κοινοποίηση

Βουλή των Ελλήνων
Βουλευτή κ.Φ.Κουβέλη
Βουλευτή κ. Θ.Λεβέντη
Βουλευτή κ. Γ.Ψαριανό

✓

9. Στην με αριθμό 21830/25-08-2011 ερώτηση της Βουλευτού κ. Βόζεμπεργκ Ελισσάβετ (Ελίζας) δόθηκε με το υπ' αριθμ.

96741/ΙΗ/06-09-2011 έγγραφο από την Υφυπουργό Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων η ακόλουθη απάντηση:

Βαθμός Ασφαλείας:

Να διατηρηθεί μέχρι: 06 ΣΕΠ. 2011

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ταχ. Δ/ση : Α. Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 151 80 ΜΑΡΟΥΣΙ
Ιστοσελίδα : www.minedu.gov.gr
Τηλέφωνο : 210-344 23 20
FAX : 210-344 32 45
IRIS

ΘΕΜΑ : «Απάντηση στην Ερώτηση
με αριθμό 21830/25-8-2011 »

Μαρούσι, 6- 9- 2011

Αρ. Πρωτ. Βαθμός Προτερ.
96741/ΙΗ

ΠΡΟΣ : Τη Βουλή των Ελλήνων
Διεύθυνση Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου
ΥΤμήμα Ερωτήσεων
ΚΟΙΝ : Βουλευτή κ.
-Ελισσάβετ Βόζεμπεργκ
(Δια της Βουλής των Ελλήνων)

Απαντώντας στην Ερώτηση 21830/25-8-2011 την οποία κατέθεσε η Βουλευτής κ. Ελισσάβετ Βόζεμπεργκ σχετικά με το μάθημα της Πληροφορικής στο Νέο Λύκειο, σας κάνουμε γνωστά τα ακόλουθα:

Η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας Διά Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων παρουσίασε στις 30-3-2011 τις προτάσεις του Υπουργείου για το Νέο Λύκειο οι οποίες στη συνέχεια κατατέθηκαν και στο Εθνικό Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με τη νέα πρόταση, το Λύκειο αποτελεί αυτόνομη εκπαιδευτική μονάδα με στόχο την ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας των νέων, τη διαμόρφωση συνείδησης ενεργού πολίτη, την ενδυνάμωση αξιών συλλογικότητας και αλληλεγγύης. Εισάγεται νέα αντίληψη για τη λειτουργία του Λυκείου και ένα διαφορετικό περιεχόμενο σπουδών.

Προβλέπει:

- Μείωση αριθμού μαθημάτων και ωρών διδασκαλίας ανά τάξη.
- Δυνατότητα παρακολούθησης επιπλέον διδακτικών ωρών σε μαθήματα που επιλέγει ο μαθητής με βάση τις ιδιαίτερες κλίσεις και τα ενδιαφέροντά του. Ο μαθητής έχει τη δυνατότητα εμβάθυνσης, εντός του σχολικού προγράμματος, για τα μαθήματα αυξημένης βαρύτητας με βάση τις προτιμήσεις του.
- Οι εξετάσεις θα έχουν διαφορετικά και καινοτομικά στοιχεία που δεν θα απαιτούν αποστήθιση και αντιγραφή
- Εισάγεται η ερευνητική εργασία ως διακριτή ενότητα του προγράμματος σπουδών που καλλιεργεί τη δημιουργικότητα και τις δεξιότητες του μαθητή και προάγει τη συλλογικότητα και συνεργασία μεταξύ των μαθητών.

Περαιτέρω, σας γνωρίζουμε ότι το εν λόγω θέμα απαντήθηκε στις 12-5-2011 κατά τη συζήτηση της αριθμ. 857/9-5-2011 Επίκαιρης Ερώτησης.

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

Εσωτερική διανομή

1. Γραφείο κ. Υπουργού
2. Γραφείο κ. Υφυπουργού
3. Τ.Κ.Ε.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γρηγόριος Νιώτης): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εισερχόμαστε στην ημερήσια διάταξη της

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μόνη συζήτηση επί της αρχής, των άρθρων και του συνόλου του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών: «Διεύρυνση της άμεσης και συμμετοχικής δημοκρατίας με τη διενέργεια δημοψηφίσματος».

Η Διάσκεψη των Προέδρων αποφάσισε στη συνεδρίαση της 30/9/2011 τη συζήτηση του παρόντος νομοσχεδίου σε δύο συνεδριάσεις.

Στη σημερινή συνεδρίαση θα συζητηθεί το νομοσχέδιο επί της αρχής. Στην αυριανή συνεδρίαση θα συζητηθούν τα άρθρα του νομοσχεδίου ως μία ενότητα.

Με επιστολή του ο Γενικός Γραμματέας της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Νέας Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνος Τασούλας προς τον Πρόεδρο της Βουλής κ. Φίλιππο Πετσάλνικο ενημερώνει ότι κατά τη σημερινή συνεδρίαση και τη συζήτηση του παρόντος νομοσχεδίου ορίζει ως Κοινοβουλευτικό Εκπρόσωπο της Νέας Δημοκρατίας το Βουλευτή Ιωαννίνων κ. Κωνσταντίνο Τασούλα. Δεν πρόκειται για συνωνυμία, αλλά για ταυτοπροσωπία.

Ο κ. Τασούλας, λοιπόν, θα είναι ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος της Νέας Δημοκρατίας.

Επίσης, με παρόμοια επιστολή του προς τον Πρόεδρο της Βουλής κ. Φίλιππο Πετσάλνικο ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ. Σπυρίδων Χαλβατζής ενημερώνει ότι για το παρόν νομοσχέδιο ορίζει ως ειδικό αγορητή το Βουλευτή κ. Αντώνη Σκυλλάκο.

Ο Γραμματέας της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΛΑΟΣ κ. Μαυρουδής Βορίδης με επιστολή του προς τον Πρόεδρο της Βουλής κ. Φίλιππο Πετσάλνικο ενημερώνει ότι για τη συζήτηση του παρόντος νομοσχεδίου ορίζει ως ειδικό αγορητή τον Βουλευτή κ. Αθανάσιο Πλεύρη.

Τέλος, ο Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς κ. Αλέξης Τσίπρας, με επιστολή του προς τον Πρόεδρο της Βουλής κ. Φίλιππο Πετσάλνικο ενημερώνει ότι για τη συζήτηση του παρόντος νομοσχεδίου ορίζει ως Κοινοβουλευτικό Εκπρόσωπο τη Βουλευτή Β' Θεσσαλονίκης κ. Ευαγγελία Αμμανατίδου – Πασχαλίδου.

Το λόγο έχει τώρα η εισηγήτρια της Πλειοψηφίας και Βουλευτής Αχαΐας του ΠΑΣΟΚ κ. Μαρία Κυριακοπούλου.

Ορίστε, κυρία Κυριακοπούλου, έχετε το λόγο για δεκαπέντε λεπτά.

ΜΑΡΙΑ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το παρόν σχέδιο νόμου που προτείνει η Κυβέρνηση θα αποτελέσει μετά την ψήφισή του τον αναγκαίο εκτελεστικό νόμο για την ενεργοποίηση, δηλαδή την εφαρμογή του άρθρου 44 παράγραφος 2 του Συντάγματος, που κατοχυρώνει το δημοψήφισμα ως καίριο θεσμό της λαϊκής κυριαρχίας και δη άμεσο.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει η Ε' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΒΕΡΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ**)

Για την πρόταση υπάρχουν ενστάσεις ή έχουν διατυπωθεί αντιρρήσεις σε βάρος αυτής της κυβερνητικής νομοθετικής πρωτοβουλίας. Οι αντίθετοι προς αυτό το σχέδιο νόμου ισχυρίζονται ότι η Κυβέρνηση επιδιώκει τον αποπροσανατολισμό της κοινής γνώμης, τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος από την παρούσα κρίση σε χρονίζοντα θέματα πολιτικής λειτουργίας.

Ο ισχυρισμός αυτός είναι ασφαλώς αβάσιμος. Παρερμηνεύει την πρωτοβουλία της Κυβέρνησης και υποτιμά το πολιτικό κριτήριο του εκλογικού Σώματος, ενώ το επικαλούνται καθημερινά υπέρ τους κατά το δοκούν και συμφέρειν αυτούς.

Η Κυβέρνηση, όμως, γνωρίζει και αποδέχεται με συνείδηση χρέος ότι η οικονομική κρίση της χώρας αντιμετωπίζεται με πολιτικές μεταρρυθμίσεις, ανεξάρτητα αν δεν οδηγούν σε άμεσο δημοσιονομικό και οικονομικό όφελος.

Επειδή, όμως, λόγω της κακής οικονομικής συγκυρίας, η αμφισβήτηση του λαού δεν περιορίζεται μόνο σε συγκεκριμένες πολιτικές, αλλά έχει λάβει τη μορφή πολιτικής κρίσης και συνταγματικά κατοχυρωμένων θεσμών, η πρόταση για διεύρυνση της

λαϊκής συμμετοχής στην άσκηση της εξουσίας είναι μια απόδειξη ότι και θέληση υπάρχει και ως δυνατότητα μπορεί να αξιοποιηθεί, ώστε η κρίση να οδηγήσει στις αναγκαίες βελτιώσεις της λειτουργίας του πολιτεύματος, με ουσιαστικότερο, δηλαδή αποφασιστικότερο το ρόλο του αντιπροσωπευμένου λαού.

Διότι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, καθημερινά διαπιστώνουμε όχι τις επισημάνσεις των αρνητικών της αντιπροσωπευτικής Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας, αλλά την άρνησή της ως θεσμού σύγχρονης δημοκρατίας και κατά τρόπο που θυμίζει ή ρομαντικό ή επικίνδυνο αναρχοφιλελευθερισμό.

Πάνω στο θέμα της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας έχουν αναπτυχθεί πολλές σχολές σκέψεων. Υπάρχουν οι αποδεχόμενοι αυτής ως αναγκαίο σύστημα λόγω των πολύπλοκων προβλημάτων που απαιτούν διαχείριση εξουσίας. Υπάρχουν και ελάχιστοι που την αρνούνται και υποστηρίζουν την άμεση άσκηση της εξουσίας από το λαό, χωρίς όμως να προτείνουν σοβαρά οργανωμένο σύστημα εξουσίας και παραγνωρίζοντας, ασφαλώς, ότι η εποχή της πόλης-κράτους αποτελεί παρελθόν.

Τελικά, το ζητούμενο για τους ασκούντες την πολιτική εξουσία και για τους πράγματι υπηρετούντες τους δημοκρατικούς θεσμούς της λαϊκής κυριαρχίας είναι να αμβλύνουν τις διαφορές των απόψεων και να εναρμονίζουν τις πολιτικές τους αποφάσεις με τη λαϊκή θέληση. Αυτό επιτυγχάνεται και με το θεσμό του δημοψηφίσματος.

Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι το δημοψήφισμα όχι με την τυπική του έννοια, αλλά ως έκφραση άμεσης δημοκρατίας έχει τις ρίζες του στην ελληνική αρχαιότητα. Ο θεσμός του δημοψηφίσματος καθιερώθηκε για πρώτη φορά στη σύγχρονη εποχή στη Μασαχουσέτη των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής το 1778, με την υποβολή του Συντάγματος στην έγκριση του λαού.

Μετά απ' αυτό πολλές πολιτείες των ΗΠΑ προσέφυγαν σε δημοψηφίσματα για σοβαρά εθνικά και κοινωνικά θέματα. Ακολούθως εφαρμόστηκε στη Γαλλία, μετά τη Γαλλική Επανάσταση, με την απευθείας έγκριση από το λαό των Συνταγμάτων του 1793 και του 1795. Συναντάται στην Ελβετία, όπου στα Συντάγματα του 1848 και 1874 προβλέπεται ρητά η οργάνωση δημοψηφισμάτων.

Μετά τον Πρώτο και Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο πολλές ευρωπαϊκές χώρες καθιέρωσαν στο Σύνταγμά τους τα δημοψηφίσματα με αποφασιστικό ή συμβουλευτικό χαρακτήρα.

Στην Ελλάδα έχουν διεξαχθεί εθνικά δημοψηφίσματα όπως το 1920 από την κυβέρνηση Ράλλη για την επιστροφή του Βασιλιά του Κωνσταντίνου του Α' και την επάνοδό του στο θρόνο, το 1924 από την 4η Συντακτική Εθνοσυνέλευση και αφορούσε την επικύρωση της απόφασης για κατάργηση της μοναρχίας, το 1946 από την κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Τσαλδάρη για την επάνοδο του Βασιλιά Γεωργίου υπό τις τραγικές συνθήκες του εμφυλίου πολέμου. Το 1974 διεξήχθη το τελευταίο δημοψήφισμα για τη μορφή του πολιτεύματος με ερώτημα «Βασιλευσμένη ή αβασίλευτη δημοκρατία» και είναι το δημοψήφισμα το οποίο δικαίως έχει αναγνωριστεί ως το εγκυρότερο δημοψήφισμα και το οποίο έθεσε τέρμα στο πολιτειακό πρόβλημα της Ελλάδας.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση το δημοψήφισμα αποτελεί ευρύτατα διαδεδομένο θεσμό και κατοχυρώνεται στα Συντάγματα της πλειονότητας των χωρών, με εξαίρεση το Βέλγιο, την Κύπρο, τη Νορβηγία και την Ολλανδία. Στην Ιταλία μέσα μόνο σε δύο χρόνια, το 1994 και το 1995, διεξήχθησαν εννέα δημοψηφίσματα για τριάντα οκτώ συνολικά θέματα. Στη Γαλλία έχουν γίνει περισσότερα από είκοσι δημοψηφίσματα και στη Δανία δεκαέξι.

Στην πρόσφατη ιστορία με δημοψηφίσματα έχουν ληφθεί αποφάσεις για πολύ σημαντικά ζητήματα, όπως το 2003 στη Σουηδία, όπου οι πολίτες της απέρριψαν την ένταξη της χώρας στην Ευρωζώνη με ποσοστό 55,9% και στην Κύπρο το 2004 όπου τέθηκε προς έγκριση το Σχέδιο Ανάν και απερρίφθη με ποσοστό 75,83%. Τα δημοψηφίσματα έχουν ευρέως χρησιμοποιηθεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για λήψη αποφάσεων σε σημαντικά θέματα, όπως την ένταξη νέων κρατών-μελών, την επικύρωση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, την κύρωση συνθηκών κ.λπ..

Η δεσμευτικότητα των δημοψηφισμάτων ποικίλει μεταξύ των

χωρών με κατώτατο όριο το 25% του εκλογικού σώματος. Συνήθως βέβαια απαιτούνται πολύ μεγαλύτερα ποσοστά συμμετοχής, όπως στην Πορτογαλία όπου απαιτείται ποσοστό συμμετοχής 50% και στη Δανία 30% με 40%.

Με δεδομένη την οικονομική κρίση που διανύουμε, τις δύσκολες αλλά αναγκαίες αποφάσεις που καλούμαστε να λάβουμε και την απουσία συναίνεσης μεταξύ των πολιτικών κομμάτων της χώρας μας, η ενεργοποίηση του θεσμού του δημοψηφίσματος μπορεί να λειτουργήσει υπερβασικά στην κρίση και οι αποφάσεις να έχουν μεγαλύτερη κοινωνική αποδοχή.

Παράλληλα θα βοηθήσει στη συνοχή του κοινωνικού ιστού, που είναι και το ζητούμενο, σε μία περίοδο έντονων κοινωνικών εντάσεων, δεδομένου ότι ο λαός καλείται να δράσει και να αποφασίσει ως ενιαίο σύνολο, ως το πρώτο δρών υποκείμενο της πολιτείας. Άλλωστε, η εξασφάλιση πολιτικής σταθερότητας και κοινωνικής συνοχής αποτελεί το αναγκαίο βήμα για την ανάπτυξη και κατ' επέκταση την οικονομική αναγέννηση της χώρας μας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στην Ελλάδα την τυπική αρμοδιότητα προκήρυξης δημοψηφίσματος έχει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, μετά από απόφαση της Βουλής, σύμφωνα με τους ορισμούς της παραγράφου 2 του άρθρου 44 του Συντάγματος. Με την Αναθεώρηση του Συντάγματος το 1986 προστέθηκε, εκτός από το εθνικό δημοψήφισμα για κρίσιμα εθνικά θέματα και ακόμη μία μορφή δημοψηφίσματος για ψηφισμένο νομοσχέδιο, που ρυθμίζει σοβαρό κοινωνικό ζήτημα, με εξαίρεση τα δημοσιονομικά, όπως είναι η επιβολή φόρων, δασμών και εν γένει οικονομικών βαρών η πραγματοποίηση δημοσίων δαπανών.

Δημοψήφισμα για ψηφισμένο νομοσχέδιο δεν έχει μέχρι σήμερα διεξαχθεί στη χώρα μας. Εξάλλου δεν εξεδόθη ποτέ εκτελεστικός του Συντάγματος νόμος που να καθορίζει την ειδικότερη διαδικασία και δεν είχε ταχθεί συνταγματική προθεσμία για την ψήφισή του. Η ψήφισή, λοιπόν, με πολλή καθυστέρηση του αναγκαίου νόμου αποτελεί εκπλήρωση χρέους έναντι του αναθεωρητικού συνταγματικού νομοθέτη και του ελληνικού λαού, ο οποίος δεν μπορεί να αρκείται μόνο σε θεωρητικές διακηρύξεις των κυρίαρχων πολιτικών του δικαιωμάτων και συνεχείς αναβολές της ουσιαστικής τους άσκησης.

Αυτό το κενό της νομοθεσίας καλύπτουμε με το σημερινό νομοσχέδιο, καταργώντας παράλληλα τις διατάξεις του ν.350/1976, ώστε να τηρείται ενιαία διαδικασία για τις δύο μορφές δημοψηφίσματος.

Παράλληλα, διαμορφώνουμε ένα ολοκληρωμένο και σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο για τη διεξαγωγή δημοψηφισμάτων και όχι διάσπαρτα νομοθετήματα. Επιπλέον, έχει άλλη δύναμη και φιλοσοφία η σημερινή νομοθετική πρωτοβουλία που δίνει ρόλο σε κοινωνικούς φορείς, οργανώνει τους συμμετέχοντες σε επιτροπές υποστήριξης, ρυθμίζει τον τρόπο δημόσιας προβολής, καθορίζει τον τρόπο χρηματοδότησης των συμμετεχόντων και θεσπίζει αυστηρό έλεγχο της οικονομικής διαχείρισης.

Δύο λέξεις σηματοδοτούν και οριοθετούν το περιεχόμενο της υπό κρίση ρύθμισης, τα επίθετα «κρίσιμο» για το εθνικό θέμα και «σοβαρό» για το κοινωνικό ζήτημα, διότι αν αυτά δεν προϋπάρχουν, τούτο θα σημαίνει αμφισβήτηση του ρόλου και της λειτουργίας των εντολοδόχων του λαού.

Το δημοψήφισμα για ψηφισμένο νομοσχέδιο, ενώ τυπικά πρόκειται για δημοψήφισμα ante legem αφού ο νόμος δεν έχει εκδοθεί και δημοσιευτεί, στην ουσία είναι post legem δεδομένου ότι η Βουλή έχει ήδη ψηφίσει ασκώντας τη νομοθετική της λειτουργία και ο λαός καλείται να επικυρώσει ή να καταργήσει την ψήφο της Βουλής. Κατ' αυτόν τον τρόπο δεν εφαρμόζεται νομοσχέδιο για σοβαρό κοινωνικό ζήτημα αντίθετο με τη λαϊκή βούληση.

Ως προς τη δεσμευτικότητα του δημοψηφίσματος ορίζεται ότι τα δημοψηφίσματα που διεξάγονται για κρίσιμο εθνικό θέμα είναι δεσμευτικά εάν συμμετέχει στην ψηφοφορία το 40% τουλάχιστον των εγγεγραμμένων στους εκλογικούς καταλόγους, ενώ για ψηφισθέν νομοσχέδιο όταν συμμετέχει τουλάχιστον το 50%, διότι ένα ευρύ ποσοστό συμμετοχής εξασφαλίζει πειστική νομιμοποίηση, ενώ μια μεγάλη αποχή δεν ερμηνεύεται μόνο ως μία αποδοκιμασία του συγκεκριμένου δημοψηφίσματος, αλλά αποτελεί γενική απόρριψη της κορυφαίας πολιτικονομικής διαδικασίας που ενεργοποιεί την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας σε ασκούμενο

δικαίωμα. Αποτελεί επίσης άρνηση του εκλογέα από απλός φορέας δικαιώματος να γίνει δρων πολίτης, ουσιαστικός δικαιούχος.

Δεν μπορεί όμως να νοηθεί σύγχρονη δημοκρατική πολιτεία χωρίς δρώντες πολίτες. Δεν μπορούν να ενεργοποιούνται οι δημοκρατικοί θεσμοί με το λαό αρνούμενο την οφειλόμενη συμμετοχή του είτε λόγω δυσπιστίας είτε λόγω αδιαφορίας. Δυστυχώς στην εποχή μας αυτές οι ενδείξεις της άρνησης είναι πολλές και επικίνδυνες, γι' αυτό και το σημερινό νομοσχέδιο δεν αρκείται σ' ένα μικρό ποσοστό συμμετοχής διότι αυτό θα σήμαινε ένα είδος αποδοχής αυτής της απολίτικης τάσης.

Ένα ακόμα ζήτημα που τίθεται απ' όσους προβάλλουν ενστάσεις κατά της σημερινής νομοθετικής πρωτοβουλίας είναι ότι η διατύπωση ερωτημάτων προς το λαό τον θέτει ενώπιον δύσκολων διλημάτων. Του εναποθέτουν επίσης την ευθύνη δύσκολων προβλημάτων, ευθύνη η οποία ανήκει στις συνταγματικές αρχές της πολιτείας. Προχωρά δε η άποψη αυτή υποστηρίζουσα ότι αυτή η μετατόπιση ευθύνης αποτελεί πολιτική ανευθυνότητα. Αυτό όμως αποτελεί επικίνδυνο σόφισμα και μία επικίνδυνη εξουσιαστική οίηση που θέλει τους ειδικούς, είτε τεχνοκράτες είτε Βουλευτές, αποκλειστικούς ρυθμιστές των πολιτικών αποφάσεων. Παραγνωρίζουν μάλιστα ότι τα δημοψηφίσματα δίνουν μόνο πολιτικές απαντήσεις. Δεν δίνουν τεχνικά-οργανωτικά προγράμματα, η εκπόνηση των οποίων είναι βέβαια ευθύνη των κυβερνήσεων και των πολιτικών ηγεσιών.

Ως προς τις ενστάσεις που διατυπώνονται για τη σαφήνεια των ερωτημάτων και κατά πόσο αυτά θα γίνονται κατανοητά από τους πολίτες που καλούνται να ψηφίσουν μ' ένα «ναί» ή μ' ένα «όχι», θεωρώ ότι εξίσου δύσκολο είναι και όταν καλείται ο πολίτης-ψηφοφόρος να επιλέξει στις βουλευτικές εκλογές πολιτικά προγράμματα και πρόσωπα πολιτικής φερεγγυότητας.

Γι' αυτό με το σημερινό νομοσχέδιο προβλέπεται ένα στάδιο προετοιμασίας και αντικειμενικής ενημέρωσης. Κατοχυρώνεται και απαιτείται για τη διεξαγωγή του η συμμετοχή των πολιτικών κομμάτων και αν ακόμη δεν συμμετέχουν στο Εθνικό και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και επίσης η συμμετοχή οργανώσεων και ενώσεων προσώπων που μπορεί να είναι φορείς της κοινής γνώμης. Η συμμετοχή στο στάδιο της προετοιμασίας και της ενημέρωσης αποτελεί οπωσδήποτε άσκηση δικαιώματος και πολιτικού λειτουργήματος.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Πρόεδρος της Βουλής κ. **ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΠΕΤΣΑΛΝΙΚΟΣ**)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η αξία του δημοψηφίσματος είναι η άμεση ενεργοποίηση του θεσμού της λαϊκής κυριαρχίας που αποτελεί το βασικό θεμέλιο του πολιτεύματος.

Με τις σκέψεις αυτές σας καλώ να υπερψηφίσουμε το παρόν σχέδιο νόμου με την πεποίθηση ότι η άμεση συμμετοχή του λαού δεν μειώνει την ευθύνη της Εθνικής Αντιπροσωπείας που αποτελεί την κορυφαία έκφραση της πολιτικής εξουσίας, και ταυτόχρονα ενισχύει το πολίτευμα της Δημοκρατίας.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Φίλιππος Πετσάλνικος): Ευχαριστούμε την κ. Κυριακοπούλου.

(ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΑΛΟΓΗ)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα το αποτέλεσμα της διεξαχθείσας μυστικής ψηφοφορίας για την εκλογή Κοσμητόρων και Γραμματέων.

Ψήφισαν συνολικά 205 Βουλευτές.

Μετά τη διαλογή των ψήφων έλαβαν για το αξίωμα των Κοσμητόρων από το κόμμα της Συμπόλιτευσης η κ. Αντωνία Αντωνίου 191 ψήφους και ο κ. Βασίλειος Τόγιας 191 ψήφους.

Για το αξίωμα των Γραμματέων από το κόμμα της Συμπόλιτευσης, έλαβαν η κ. Κωνσταντίνη Γιαννακοπούλου 191 ψήφους, η κ. Ευδοξία Καϊλή έλαβε 191 ψήφους, ο κ. Φραγκίσκος Παρασύρης 191 ψήφους και ο κ. Οδυσσέας Κωνσταντινίδης 191 ψήφους.

Λευκά 14.

Για το αξίωμα του Κοσμήτορα από το κόμμα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης ο κ. Γεώργιος Καρασμάνης έλαβε 189 ψήφους.

Για το αξίωμα του Γραμματέα από το κόμμα της Αξιωματικής

Αντιπολίτευσης ο κ. Κωνσταντίνος Καραγκούνης έλαβε 189 ψήφους.

Λευκά 16.

Για το αξίωμα του Γραμματέα από το κόμμα της δεύτερης σε δύναμη Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Αντιπολίτευσης ο κ. Ιωάννης Γκιόκας έλαβε 174 ψήφους.

Λευκά 30.

Άκυρα 1.

Επομένως, σύμφωνα με το Σύνταγμα και τον Κανονισμό της Βουλής, εξελέγησαν άπαντες οι προταθέντες ως υποψήφιοι για τα αξιώματα των Κοσμητόρων και των Γραμματέων.

Ευχόμαστε καλή δύναμη σε όλους τους εκλεγέντες.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, παρακαλώ να εξουσιοδοτήσετε το Προεδρείο για την υπ' ευθύνη του επικύρωση των Πρακτικών της σημερινής συνεδρίασεως όσον αφορά στην εκλογή Κοσμητόρων και Γραμματέων.

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Φίλιππος Πετσάλνικος): Παρεσχέθη η ζητηθείσα εξουσιοδότηση.

Συνεχίζουμε τη συζήτηση του νομοσχεδίου.

Το λόγο έχει ο κ. Αναστάσιος Νεράντζης, εισηγητής της Νέας Δημοκρατίας.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η κοινή γνώμη με δικαιολογημένη καχυποψία αγωνίζεται να βρει πώς και γιατί μια κυβέρνηση η οποία απαλλοτριώνει το παρόν της χώρας, ψαλιδίζει τις ελπίδες του αύριο, σβήνει «όλες τις φωτιές» τις πλάστρες μες στη χώρα, καθώς λέει ο Παλαμάς, αποφασίζει τελικά ξαφνικά να βελτιώσει δήθεν το θεσμικό πλαίσιο περί δημοψηφίσματος και να προχωρήσει αργότερα σε δημοψήφισμα. Και όχι πολύ αργότερα.

Ολόκληρη πάλι η κοινή γνώμη αναζητεί, με επιφύλαξη και πάλι, να βρει το λόγο για τον οποίον, ενώ δεν είχε καν σκεφτεί τότε η Κυβέρνηση το δημοψήφισμα, μας έσυρε χωρίς αυτό στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, όταν ψήφισε το μνημόνιο, όταν ψήφισε το μεσοπρόθεσμο, όταν ψήφισε το νόμο περί μεταναστεύσεως, με τον οποίο αντί να μπαίνει φραγμός στους παρανόμως μεταναστεύοντες, παρασχέθηκαν και κίνητρα για την έλευσή τους, ξαφνικά σήμερα επιστρατεύθηκε εν αιθρία, θα λέγαμε, κατά τα λοιπά, το δημοψήφισμα αυτό.

Η Κυβέρνηση σε όλους τους τόνους διαλαλεί ότι ο λόγος για τον οποίον φέρνει το δημοψήφισμα είναι, ότι ούτως ή άλλως περιλαμβανόταν στο πρόγραμμά της. Ο ισχυρισμός αυτός και αληθής υποτιθέμενος, δεν είναι πειστικός. Στερείται βάσεως. Και τούτο, γιατί, προκειμένου περί του ΠΑΣΟΚ, έχουμε πειστεί ότι τα κυβερνητικά του προγράμματα είναι ευχολόγια. Θυμάστε εκείνο το «οι βάσεις φεύγουν μένοντας και μένουν φεύγοντας»; Άρα, λοιπόν, δεν αποτελεί λόγο το ότι το δημοψήφισμα περιλαμβανόταν στο πρόγραμμα, γιατί πάντως δεν απαντά σε δυο υποερωτήματα:

Πρώτον, γιατί καθυστέρησε τόσο πολύ να το φέρει; Σήμερα κλείνουμε δυο χρόνια που έγιναν εκλογές. Για να είναι στο πρόγραμμα –αν είναι– έπρεπε τούτο να έγινε τουλάχιστον ένα χρόνο πίσω ή δεν ξέρω πόσο. Οι εκλογές δεν ήταν τακτικές. Γιατί λοιπόν περίμενε η Κυβέρνηση τρία χρόνια, για να φέρει αυτό το νομοσχέδιο περί δημοψηφίσματος;

Δεύτερο ερώτημα: γιατί το έφερε τώρα; Είναι τυχαία η επιλογή της χρονικής συγκυρίας ή μήπως κάποιος άλλος λόγος συντρέχει;

Εμείς πιστεύουμε ότι και οι δυο αυτές αιτίες είναι προφάσεις στην κυριολεξία. Αλλού είναι η αιτία. Ας τη δούμε.

Πρώτα-πρώτα, η λαϊκή βούληση όπως εκφράζεται με τις αλληπάλληλες δημοσκοπικές έρευνες, δέχεται ότι πρέπει να γίνει δημοψήφισμα, για να εγκρίνει ο λαός ή να απορρίψει αυτά τα στραγγαλιστικά μέτρα που λαμβάνονται σε βάρος του.

Η τελευταία δημοσκόπηση, μάλιστα, που δημοσιεύθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου έδινε 47%, κατά.

Προφανώς, λοιπόν, η Κυβέρνηση σκέφτηκε ότι πρέπει να «κάψει» το χαρτί του δημοψηφίσματος, να το ακυρώσει κατά τη νομική έννοια, να εξαρθρώσει τη λειτουργία του. Πώς; Προκηρύσσοντας δημοψήφισμα και επιπλέον, προκηρύσσοντάς το μέσα σε ένα πλαίσιο το οποίο θα της επέτρεπε να πει το μαύρο

– άσπρο. Και πώς θα μπορούσε να γίνει αυτό; Θα μπορούσε κάλλιστα. Ένα παράδειγμα είναι ότι υπάρχει ρύθμιση στην οποία το λευκό δεν συνυπολογίζεται. Καταλαβαίνετε ότι σε ένα τυχόν δημοψήφισμα τα λευκά αφειδώς θα πέσουν.

Καταλαβαίνετε, λοιπόν, ότι η τελική εντύπωση τόσο από πλευράς μαθηματικής όσο από και πλευράς νομικής αλλά και πολιτικής, θα είναι τότε σαφώς ηπιότερη για την Κυβέρνηση.

Ένα δεύτερο θέμα για το οποίο φαίνεται ότι έρχεται τώρα αυτό το σχέδιο νόμου, είναι ότι δι' αυτού φιλοδοξείτε ενδεχομένως να απομακρυνθεί το ενδεχόμενο εκλογών.

Η Κυβέρνηση διαρρηγγύνει τα ιμάτια της και λέει: «Άλλο πράγμα δημοψήφισμα, άλλο εκλογές». Και αυτή πράγματι είναι και η σωστή νομική θεώρηση. Ήδη, όμως, στην αιτιολογική έκθεση του νομοσχεδίου που συζητάμε αναφέρεται ότι διεξάγεται το δημοψήφισμα, διότι δι' αυτού το εκλογικό Σώμα κρίνει με νωπή εντολή τις επιλογές της Κυβέρνησης.

Εμείς, για να ξεκαθαρίσουμε τα πράγματα, δεν είμαστε εναντίον των δημοψηφισμάτων. Ανέκαθεν υπήρξαμε –και μάλιστα αναφανδόν– υπέρ των δημοψηφισμάτων. Τότε που εσείς αποχωρούσατε σαν παράταξη από τη συζήτηση του Συντάγματος του '75, εμείς φέραμε τη διάταξη του άρθρου 44 που προβλέπει το δημοψήφισμα. Εμείς εισαγάγαμε και ψηφίσαμε το ν.350/76, τον εφαρμοστικό της διατάξεως του Συντάγματος. Εμείς, επίσης, ψηφίσαμε και όλους τους μετέπειτα εφαρμοστικούς νόμους.

Εάν έχουμε τις διαφωνίες μας για το παρόν νομοσχέδιο, είναι πέραν του περιεχομένου –αυτά θα τα πούμε αύριο– για την πρωτοβουλία, για τη χρονική συγκυρία. Δεν είναι τυχαίο ότι όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσεως και μία πολύ μεγάλη μερίδα του Τύπου και γενικότερα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης θεωρούν ότι αυτό το νομοσχέδιο έρχεται σήμερα –το τονίζω, σήμερα!– για να αποσπάσει την προσοχή της κοινής γνώμης, για να αποπροσανατολίσει τον κόσμο από τα πολλά προβλήματα και από τους ολέθριους χειρισμούς στους οποίους προβαίνει η Κυβέρνησή σας.

Επιπλέον, εμείς έχουμε μία συγκροτημένη συλλογιστική με την οποία αποκρούουμε αυτό το νομοσχέδιο:

Πρώτα απ' όλα αυτό το νομοσχέδιο είναι άκαιρο. Εν μέσω αυτής της λαίλαπας που υπάρχει στο εσωτερικό και η οποία έχει και διεθνείς προεκτάσεις –και από έξω προς τα μέσα και τανάπαλιν– εσείς φέρνετε διάταξη περί δημοψηφίσματος, δικαιωνοντας το διαχρονικό «των οικιών υμών εμπιπραμένων υμείς άδετε».

Ένας δεύτερος λόγος ο οποίος μας κάνει να είμαστε αντίθετοι είναι οι μεθοδεύσεις τις οποίες ακολουθήσατε, είναι κυρίως η σπουδή σας. Σημειολογικά αναφέρω:

Το νομοσχέδιο ήρθε την περασμένη εβδομάδα στην επιτροπή. Αποφασίστηκε να συζητηθεί εσπευσμένα σε μία και μόνη συνεδρίαση. Η δεύτερη ανάγνωση προσδιορίστηκε ακριβώς την εβδόμη ημέρα, την περασμένη Παρασκευή. Κι έρχεται κατ' επειγόντως προς συζήτηση την πρώτη ημέρα νομοθετικού έργου στη Βουλή.

Όλη αυτή η σπουδή σας, μαζί με τις μεταμορφώσεις σας –καταλήξατε να υπάρχει κατώφλι συμμετοχής, ενώ από την αρχή ήταν αμφιταλαντευόμενη η Κυβέρνηση– σημαίνει ότι δεν μας πείθετε για το άδολο των προθέσεων, οι οποίες σας οδήγησαν στη σημερινή εισαγωγή του νομοσχεδίου προς συζήτηση. Και αυτό για εμάς είναι καθοριστικό.

Ένα τρίτο στοιχείο το οποίο μας κάνει να είμαστε αντίθετοι, είναι ότι αυτό είναι περιττό. Το άρθρο 44 του Συντάγματος που πραγματεύεται περί δημοψηφίσματος λέει τότε, πώς, πού και γιατί διεξάγεται το δημοψήφισμα. Αυτή, λοιπόν, η σαφέστατη, αν και αχρησιμοποίητη, διάταξη του Συντάγματος, μαζί με τον εφαρμοστικό νόμο, είναι πληρέστατη. Δεν είχαν ανάγκη καμμίας άλλης προσθήκης. Καμμίας απολύτως άλλης προσθήκης.

Άλλωστε, το άρθρο 44 δεν προβλέπει την έκδοση εφαρμοστικού νόμου, που το πράττουν άλλες συνταγματικές διατάξεις. Δεν απαγορεύεται, βέβαια, η έκδοση. Πάρα ταύτα, η τότε κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας το '76 εισήγαγε εφαρμοστικό νόμο. «Δεν υπήρχε κανένας λόγος» αντιτάσσει η Κυβέρνηση και εν τω μεταξύ επισυνέβη η τροποποίηση του Συντάγματος του '86 και καθιερώθηκε άλλη μία περίπτωση διεξαγωγής δημοψηφίσματος,

είναι εκείνη επί ψηφισμένου, αλλά μη δημοσιευμένου, νομοσχεδίου.

Αυτό, όμως, δεν παίζει κανέναν ρόλο. Αυτό αφορά το αντικείμενο του δημοψηφίσματος. Η διαδικασία, ποιός ψηφίζει, πώς ψηφίζει, πού ψηφίζει, πώς εξαγονται τα αποτελέσματα, εξακολουθεί να παραμένει η ίδια. Άρα δεν συντρέχει κανένας λόγος να φέρουμε καινούργιο νόμο, αφού ούτως ή άλλως η διαδικασία παρέμεινε η ίδια.

Είπαμε, λοιπόν, ότι είναι άκαιρη, ότι είναι εν σπουδή και ύποπτη -και εξηγήσαμε γιατί- και είπαμε ότι είναι περιττή. Με άλλα λόγια, κύριε Υπουργέ, η προστιθέμενη διά του νομοσχεδίου σας αξία είναι μηδενική. Τίποτα δεν φέρει, παρά μόνο θόρυβος γίνεται. Μα, θα μου πείτε «Και τι πειράζει ένας νόμος παραπάνω;». Μα εδώ πάσχουμε από πολυνομία. Έχουμε, λοιπόν, το βασικό νόμο, το Σύνταγμα, έχουμε το Προεδρικό Διάταγμα, έχουμε το ν. 350, άρα ποιός ο λόγος για όλα αυτά;

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει η Ε' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΒΕΡΑ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ**)

Εμείς, λοιπόν, για να μην μακρηγορώ, αντικρούουμε επί της αρχής το νομοσχέδιο αυτό. Μας είπατε: «Πείτε μας, το περιεχόμενο το αποδέχεστε;» Αρνούμεθα πρώτα-πρώτα την πρωτοβουλία σας, μετά θα μπορούμε στο περιεχόμενο. Αφού αρνούμεθα την πρωτοβουλία σας, δεν έχει νόημα να απαντήσουμε στο ερώτημά σας.

Εμείς θεωρούμε ότι νομοθετούμε για το τίποτα, νομοθετούμε ακριβώς με σκοπιμότητα. Δεν σας εμπιστευόμαστε πλέον, όχι σήμερα, αλλά διαχρονικά και έχουμε ικανά στοιχεία από τα οποία δημιουργείται μια έλλειψη εμπιστοσύνης στον τρόπο, τα ελατήρια, τα παραγωγικά αίτια της βουλήσεώς -δεν αναφέρομαι προσωπικά σε σας ασφαλώς- της Κυβερνήσεως σας, όταν νομοθετεί. Επομένως αρνούμεθα να συμμετάσχουμε στη ψήφιση επί της αρχής, τουλάχιστον, ενός τέτοιου νομοσχεδίου που τίποτα άλλο δεν εξυπηρετεί, αλλά κάποιες μύχιες επιδιώξεις, οι οποίες εμάς, τουλάχιστον, δεν μας βρίσκουν συμφώνους. Είμαστε εναντίον του νομοσχεδίου αυτού επί της αρχής.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Βέρα Νικολαΐδου): Ευχαριστούμε τον κ. Νεράντζη.

Ο ειδικός αγορητής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, ο κ. Αντώνης Σκυλλάκος, έχει το λόγο.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΚΥΛΛΑΚΟΣ: Το θέμα του δημοψηφίσματος τέθηκε έντονα πριν από μερικούς μήνες, τη στιγμή που νέα μέτρα είχαν αποφασιστεί σε βάρος των λαϊκών στρωμάτων και τη στιγμή που ήταν έντονη η αντιπαράθεση για το ζήτημα των εκλογών. Και το δικό μας κόμμα, όπως και τα άλλα κόμματα της Αντιπολίτευσης, είχαν ζητήσει εκλογές και το ΠΑΣΟΚ ανέδειξε το ζήτημα ότι θα προχωρήσει το φθινόπωρο, μέχρι τα Χριστούγεννα, σε δημοψηφίσματα και διέφερε μια σειρά ερωτήματα που πιθανόν να έμπαιναν στην κρίση του λαού. Υπάρχουν σαφώς συγκεκριμένες σκοπιμότητες, τις οποίες θα τις αναλύσουμε, γιατί το έκανε αυτό το ΠΑΣΟΚ.

Πριν αναλύσω τις σκοπιμότητες, θα μου επιτρέψετε να πω μερικά πράγματα για το θεσμό του δημοψηφίσματος. Και αυτός ο θεσμός, όπως και άλλοι δημοκρατικοί θεσμοί -που ήταν δημοκρατικοί όταν αναδεικνυόταν το καπιταλιστικό σύστημα τις πρώτες δεκαετίες και πράγματι έδιναν δημοκρατικό περιεχόμενο σε βάρος της τότε αντίδρασης, που ήταν οι τσιφλικάδες και οι φεουδάρχες- σε μεγάλο βαθμό έχουν ξεπεραστεί πλέον. Μπορεί η εκάστοτε εξουσία και όχι μόνο η συγκεκριμένη Κυβέρνηση, αλλά η εξουσία με την ευρύτερη έννοια -διότι και το δικοματικό σύστημα αποτελεί ουσιαστικά μια ενιαία εξουσία, μαζί με το κεφάλαιο και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης- το πολιτικό σύστημα όσο περνάει τα χρόνια να γίνεται τόσο πιο αντιδραστικό και να δίνει όλο και περισσότερο αντιδραστικό περιεχόμενο ή να αφαιρεί το όποιο δημοκρατικό περιεχόμενο είχε απομεινεί σε μια σειρά θεσμούς.

Αυτό γίνεται και με το δημοψήφισμα. Στηρίζω την άποψη αυτή και σε αυτό που προβλέπουν ορισμένα άρθρα και του Συντάγματος και του νομοσχεδίου. Ποιος αποφασίζει για το αν θα γίνει δημοψήφισμα; Πάντα η πλειοψηφία αποφασίζει. Λύνει και δένει η πλειοψηφία. Αυτή είναι η αρχή της πλειοψηφίας. Δηλαδή η μει-

οψηφία -είτε ως λαός είτε ως Βουλευτές- δεν έχει αυτά τα δικαιώματα.

Δεύτερον, ποιος ερμηνεύει αν θα υπάρχει κρίσιμο εθνικό θέμα ή αν θα υπάρχει σοβαρό για ένα νομοσχέδιο κοινωνικό ζήτημα; Πάλι η πλειοψηφία αποφασίζει. Ποιος θα ερμηνεύει αν το θέμα είναι δημοσιονομικό ή όχι; Πάλι η πλειοψηφία. Οι ρυθμίσεις λένε ότι τα ερωτήματα θα έχουν σαφή περιεχόμενο, αλλά δεν θα έχουν συγκεκριμένο περιεχόμενο, δηλαδή, θα ρεγουλάρεται -επιτρέψτε μου την έκφραση- κατά τρόπο που συμφέρει τις επιδιώξεις της πλειοψηφίας. Έτσι λοιπόν και αυτός ο θεσμός χρησιμοποιείται -και μπορεί να χρησιμοποιηθεί- σε βάρος των λαϊκών στρωμάτων προς αντιδραστικές κατευθύνσεις.

Να θυμίσω μόνο ότι δημοψηφίσματα με αποτέλεσμα αντιδραστικό υπήρξαν σε άλλες χώρες. Παραδείγματος χάριν, σε δημοψήφισμα στην Ιταλία για το ρόλο των συνδικάτων. Δηλαδή, αν έρθει τώρα η Κυβέρνηση ή τα δύο μεγαλύτερα κόμματα εξουσίας και τα βάλουν με τις συντεχνίες -γιατί πολύ συχνά μιλάνε για συντεχνίες- περιορίσουν τη δράση των συνδικάτων και ζητήσουν τη συναίνεση του ελληνικού λαού με δημοψήφισμα, αυτή θα είναι μια δημοκρατική ρύθμιση και μια δημοκρατική εξέλιξη;

Έρχομαι τώρα στο ζήτημα της συγκυρίας. Το ΠΑΣΟΚ με το να φέρει αυτό το νομοσχέδιο και με το να προχωρήσει πιθανόν και σε δημοψήφισμα, πρώτον, επιδιώκει να περάσει με τη συγκατάθεση των πολιτών, παίρνοντας και την πλειοψηφία, αντιδραστικές ρυθμίσεις. Μία από τις αντιδραστικές ρυθμίσεις που διαρρέει ότι θα τεθεί σε δημοψήφισμα, αφορά τη λεγόμενη «λειτουργία των κομμάτων». Εμείς επαναλαμβάνουμε: Μην αγγίζετε τη νομοθεσία, τα έθιμα και την πρακτική που έχουν σχέση με τα κόμματα. Εμείς κατανοούμε την προσπάθεια που γίνεται να περιοριστούν οι δράσεις των μη αρεστών κομμάτων, των ενοχλητικών κομμάτων, δεν μπορούμε, όμως, να δεχθούμε περιορισμό της δράσης του καταστατικού μας και των όρων λειτουργίας του δικού μας κόμματος, αλλά και γενικότερα των κομμάτων.

Το δεύτερο που σημειώνουμε, είναι ότι γίνεται μια προσπάθεια αποπροσανατολισμού προς δυο κατευθύνσεις: Πρώτον, να απασχοληθεί η κοινή γνώμη, να ξεφύγει από τα μέτρα και να μπει στην ημερήσια διάταξη μια διαμάχη για κάποια ερωτήματα, τα οποία θα επιλέξει η Κυβέρνηση. Δηλαδή, θα προσπαθήσει όσο μπορεί να αποσπάσει την προσοχή από τα πιεστικά προβλήματα της αντιλαϊκής πολιτικής που εφαρμόζει.

Το δεύτερο είναι, αν πάρουμε τοις μετρητοίς τα ερωτήματα που διέρρεαν -μείωση του αριθμού των Βουλευτών, διαφάνεια στην πολιτική ζωή, αλλαγές στο πολιτικό σύστημα- ότι το πολιτικό σύστημα με όποιες αλλαγές θα γίνουν, οι οποίες θα εγκριθούν με δημοψήφισμα, θα αλλάξει την κατάσταση, θα διορθωθεί το σύστημα, θα βγούμε από την κρίση, γιατί για όλα φταίει το πολιτικό σύστημα. Είναι και αυτός ένας σοβαρός αποπροσανατολισμός, διότι για την οικονομική κρίση και την εξέλιξη του δεν φταίει το πολιτικό σύστημα. Το πολιτικό σύστημα είναι αποτέλεσμα της εξέλιξης της οικονομίας και της συγκέντρωσης του πλούτου σε λιγότερα χέρια.

Η διαπλοκή, που παίρνει έντονες διαστάσεις όλο και περισσότερο, είναι αποτέλεσμα της οικονομίας. Δεν είναι πρωτογενής παραγωγή των οικονομικών εξελίξεων και των όποιων οικονομικών μεγεθών το πολιτικό μας σύστημα.

Το τρίτο που σκοπεύει το ΠΑΣΟΚ είναι να επιτύχει, εάν τα καταφέρει, δημοκρατική νομιμοποίηση. Λείπει αυτό που λέγεται δημοκρατική νομιμοποίηση, δηλαδή ότι έχει τη σύμφωνη γνώμη του λαού ή την εξουσιοδότηση από τον ελληνικό λαό. Και μόνο από τις σφυγμομετρήσεις της κοινής γνώμης, που το δείχνουν γύρω στο 15%, αυτό είναι καθαρό. Προσπαθεί, λοιπόν -σκέφτεται ότι ίσως τα καταφέρει- με ερωτήματα στα οποία θα μπορέσει να επιτύχει κάποια πλειοψηφία, να διασκεδάσει την αντίδραση του ελληνικού λαού, την εκτίμηση ότι είναι μια μικρή μειοψηφία μέσα στον ελληνικό λαό. Θέλει να πετύχει, δηλαδή, για θέματα άρχετα με τα καυτά προβλήματα που απασχολούν τον κόσμο τη «δημοκρατική νομιμοποίηση». Θέλει να κάνει συνενόχους τους εργαζόμενους, το λαό που θα ψηφίσει, σε μέτρα με τα οποία πιστεύει ότι είτε θα τους ξεγελάσει είτε θα στρέψει -και το κάνει στην πολιτική- το ένα στρώμα ενάντια στο άλλο, τη μια τάξη ενάντια στην άλλη.

Υπάρχει πολύ μεγάλη υποκρισία από την πλευρά της Κυβέρνησης. Πού βρίσκεται η υποκρισία; Βρίσκεται στο ότι για πολύ σοβαρά ζητήματα δεν έγινε δημοψήφισμα. Σε άλλα ζητήσαμε και εμείς ή μόνο εμείς να γίνει δημοψήφισμα και υπήρχε άρνηση. Τι πιο κορυφαία πράξη από την είσοδο της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή από τη Συνθήκη του Μάαστριχτ; Ήταν σταθμοί αυτά για την εξέλιξη της χώρας και της οικονομίας και έχουν συμβολή αποφασιστική για το πού και πώς φθάσαμε μέχρι εδώ πέρα από την άποψη της οικονομίας. Όταν για τέτοια σοβαρά ζητήματα υπήρξε άρνηση, όταν για ζητήματα σαν το μνημόνιο ή το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα δεν γίνεται καν σκέψη από την Κυβέρνηση να μπουν σε δημοψήφισμα –και δεν μπηκαν βεβαίως– όταν για τα κρίσιμα ζητήματα δεν ερωτάται ο ελληνικός λαός, τότε δεν πρόκειται περί υποκρισίας;

Το ίδιο, όμως, συμβαίνει και σε άλλες χώρες. Υπάρχει υποκρισία. Όταν εκτιμούν ότι θα περάσει το δημοψήφισμα, προχωρούν. Εάν πέσουν έξω –δείτε την Ιρλανδία, τη Γαλλία, τη Δανία– και το αποτέλεσμα είναι αρνητικό, κάνουν ένα σωρό εκβιασμούς ή ελιγμούς, ξαναφέρνουν άλλο δημοψήφισμα, για να πετύχουν το στόχο τους. Ακόμη και μια παλαιότερη πρακτική που υπήρχε να ρωτούν για σοβαρά ζητήματα που έχουν σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, έφθασαν πλέον όλες οι χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση τώρα να μη ρωτούν. Δεν κάνουν δημοψηφίσματα. Αυτή είναι η κατάσταση.

Τέλος, αν και θα τα πούμε επί των άρθρων, θέλω να έρθω σε ένα κεντρικό ζήτημα. Η Κυβέρνηση βάζει στην άκρη λιγότερο ή περισσότερο τα κόμματα. Είναι ευνόητο γιατί το κάνει αυτό. Σε συνθήκες μείωσης των δυνάμεών της, των ποσοστών της, θέλει να νοθεύσει και την εικόνα των πολιτικών δυνάμεων, ποιες είναι έτσι και ποιες αλλιώς. Εντάσσει κόμματα και κοινωνικές οργανώσεις, που θα υποστηρίζουν είτε το λαό είτε το «όχι», σε δυο επιτροπές: Μια επιτροπή που θα είναι το «ναι» και μια επιτροπή που θα είναι το «όχι».

Ερώτημα πρώτο: Πώς θα μοιράζουν το χρόνο και θα διεξάγουν τον αγώνα κόμματα με διαφορετικές αφετηρίες; Μπορεί να συμπίπτουν στο «όχι», αλλά ξεκινώντας από εντελώς διαφορετικές θέσεις. Υπάρχει ένα ζήτημα, λοιπόν, νόθευσης του τι λέει το κάθε κόμμα. Θα μπορούσε, δηλαδή, το ΚΚΕ να συμφωνήσει στο «όχι». Μιλάμε για αυτό το νομοσχέδιο. Όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης είναι στο «όχι». Άρα, λοιπόν, όλοι στο ίδιο τσουβάλι. «Τσουβάλιασμα» όλων των πολιτικών δυνάμεων και κοινωνικών φορέων.

Εμείς δεν είμαστε ενάντια στους κοινωνικούς φορείς. Όμως δεν είμαστε και μια αστική δημοκρατία που πρώτο ρόλο παίζουν τα κόμματα; Τα κόμματα θα τα βάλουμε στην άκρη και θα δημιουργούμε συνειρμούς ότι το τάδε κόμμα συνεργάζεται με τα άλλα, την ίδια στιγμή που παραλίγο να γίνει κυβέρνηση ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας και στο παρά ένα δεν πέτυχαν τη συμφωνία;

Υπάρχει και ένα άλλο ζήτημα. Θα υπάρξει μία πολιτική δύναμη, η οποία θα θέλει να ρίξει «λευκό». Αφήστε το «άκυρο» που δεν δείχνει ίσως τις προθέσεις των ψηφοφόρων. Το «λευκό», όμως, τι σημαίνει; Ότι λέει «ΝΑΙ» στο ερώτημα; Σημαίνει ότι έχει επιφυλάξεις. Μπορεί να μην είναι στο «κατά», αλλά δεν είναι και στο «υπέρ». Έτσι είναι τα πράγματα. Και αν το «λευκό» δεν το μετρούσαμε στις βουλευτικές εκλογές, δεν το μετρούσαμε, διότι υπάρχει ένα πρακτικό ζήτημα, ότι εκλέγονται Βουλευτές και θα μπορούσε, αν ήταν μεγάλα τα ποσοστά του «λευκού», να μη βγαίνει ο αριθμός τριακόσια, να εκλέγονται διακόσιοι ενενήντα τόσο Βουλευτές. Δημιουργείται τέτοιο ζήτημα. Και το «λευκό», όταν έχεις δεκαπέντε κόμματα, δεν δείχνει άρνηση σε κάποιο συγκεκριμένο κόμμα, ούτε κατάφαση ούτε άρνηση. Ενώ τώρα ή θα πεις «ναι» ή θα πεις «όχι». Πώς, λοιπόν, θα εξαιρέσουμε το «όχι»; Και σκεφθείτε και ένα κόμμα το οποίο θέλει να πει «ρίξτε λευκό». Δεν υπάρχει καμμία πρόβλεψη σε ποια από τις δύο επιτροπές θα είναι. Πώς θα βγαίνει στις τηλεοράσεις;

Ξέχωρα που υπήρχε μια πρακτική για τα κόμματα ότι έκαναν συγκεντρώσεις, έκαναν συνεντεύξεις οι αρχηγοί, γίνονταν debate, έκαναν πάνελ, τι θα γίνει με αυτά! Έξω τα κόμματα και μέσα στο τσουβάλι της επιτροπής; Και εκεί θα μπορούσε κάλλιστα ένα κόμμα να φιωθεί σε μεγάλο βαθμό. Να του δοθεί τέτοιος χρό-

νος, να μην μπορεί να συμφωνήσει με τους υπόλοιπους και να περιοριστεί η δυνατότητα προβολής των θέσών του.

Υπάρχουν, λοιπόν, σοβαρά ζητήματα. Τα υπόλοιπα είναι δευτερεύουσας σημασίας ζητήματα, θα τα πούμε αύριο. Αυτά, όμως, είναι κεντρικά ζητήματα και το κυριότερο είναι η στόχευση από την πλευρά του ΠΑΣΟΚ. Δεν χρειάζονταν καινούργιος νόμος. Θα μπορούσε να υπάρξει τροποποίηση του παλιού, του ν.350/76, και να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα. Είναι φανερά εκ του πονηρού η στόχευση του ΠΑΣΟΚ. Γι' αυτόν το λόγο και γιατί εμείς δεν θέλουμε να χειροτερέψουν τα πράγματα από άποψη δημοκρατίας –και πολύ φοβόμαστε ότι ένα δημοψήφισμα θα περιλαμβάνει και ερωτήματα που θα πάνε προς τα πίσω την όποια δημοκρατία έχουμε στη χώρα μας– λέμε «όχι» επί της αρχής.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Βέρα Νικολαΐδου): Ευχαριστούμε τον κ. Σκυλλάκο.

Πριν δώσω το λόγο στον ειδικό αγορητή του ΛΑΟΣ, τον κ. Αθανάσιο Πλεύρη, θέλω να ενημερώσω το Σώμα ότι οι συνάδελφοι, κ. Θεοδώρα Μπακογιάννη και ο κ. Αλέξανδρος Κοντός, ζητούν ολιγοήμερη άδεια απουσίας τους στο εξωτερικό.

Η Βουλή εγκρίνει;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Βέρα Νικολαΐδου): Η Βουλή ενέκρινε τις ζητηθείσες άδειες.

Ο ειδικός αγορητής του ΛΑΟΣ, κ. Αθανάσιος Πλεύρης, έχει το λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΕΥΡΗΣ: Σας ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Πραγματικά το ΠΑΣΟΚ έχει καταφέρει ακόμα και συζητήσεις, στις οποίες θα μπορούσε να υπάρξει μια συμφωνία, να τις φέρνει τόσο άκαιρα, να τις φέρνει με τόσο μικροκομματική αντίληψη, ώστε τελικά να απαξιώνει και τον ίδιο το θεσμό του δημοψηφίσματος.

Πρώτα απ' όλα, ακούω τις εισηγήσεις και στην επιτροπή και εδώ την εισήγηση της εκπροσώπησης του ΠΑΣΟΚ –και αν κάποιος δεν γνώριζε αυτόν τον τόπο, θα νόμιζε ότι το ΠΑΣΟΚ είναι το κόμμα που έχει κάνει τριάντα προτάσεις δημοψηφίσματος, ότι έχει τόσο μεγάλο ενδιαφέρον για την άμεση και συμμετοχική δημοκρατία– αλλά ξεχνάτε να πείτε, κύριοι συνάδελφοι του ΠΑΣΟΚ, ότι εσείς κυβερνήσατε αυτήν τη χώρα άνω των είκοσι ετών και δεν κάνατε κανένα δημοψήφισμα για κανένα απολύτως θέμα. Μόνο την τελευταία δεκαετία, δηλαδή στη διακυβέρνηση 2000-2004 και 2009-2011, σε έξι χρόνια, έχετε αρνηθεί επτά προτάσεις που έχουν γίνει με διαφορετικούς τρόπους για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος.

Συνεπώς το ενδιαφέρον του κόμματός σας είναι υποκριτικό. Δεν κάνατε κανένα δημοψήφισμα για κανένα μεγάλο θέμα. Και για εμάς, κορυφαίο θέμα, που έδειχνε πόσο πολύ αδιαφορείτε γι' αυτήν την άμεση δημοκρατία, είναι ότι η Εκκλησία της Ελλάδος με το μακαριστό Χριστόδουλο, μάζεψε άνω των τριών εκατομμυρίων υπογραφών το 2001. Τέτοια νούμερα δεν πήρε, δεν έπαιρνε το κόμμα σας στις καλές εποχές, άνω των τριών εκατομμυρίων υπογραφών. Εκεί πέρα δεν σας έπιασε ο πόνος για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, την άμεση δημοκρατία, τη συμμετοχική δημοκρατία. Δεν δεχτήκατε ούτε να ακούσετε την Εκκλησία.

Πριν ένα χρόνο, όταν φέρατε το λαθρονόμο, που μέχρι στιγμής το Συμβούλιο της Επικρατείας, έστω με απόφαση τμήματος, τον έχει κρίνει αντισυνταγματικό και επίκειται στην Ολομέλεια, αρχίσαμε την συλλογή υπογραφών και μαζέψαμε ως κόμμα άνω των εβδομήντων χιλιάδων υπογραφών. Δεν είδα τότε το ΠΑΣΟΚ να μιλάει και να το πιάνει πόνος για τη συμμετοχική και την άμεση δημοκρατία.

Ο κ. Καστανίδης στην επιτροπή μας είπε, για να μας δείξει ότι δεν έρχεται το νομοσχέδιο αυτό με επικοινωνιακό τρόπο, ότι το είχε το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ και μάλιστα το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ έλεγε ότι, όταν τυχόν μπορεί να υπάρξει συνταγματική αναθεώρηση, θα θέσει και το θέμα συλλογής υπογραφών. Και σας ερωτώ: Αφού το είχε το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ μέσα, γιατί εμάς μας αγνοήσατε που σας μαζέψαμε για το λαθρονόμο υπογραφές και δεν δεχτήκατε να μας δώσετε έστω μια θεσμική απόφαση ότι δεν δεχόσαστε να γίνει; Πώς ξαφνικά πριν ένα χρόνο δεν βλέπατε το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ και το διαβάζετε τώρα που θέλετε να ηρεμήσετε, όσο είναι δυνατόν, την κοινή γνώμη;

Πραγματικά πρόκειται για μια μεγάλη υποκρισία και η μεγάλη σας υποκρισία είναι ότι φέρνεται αυτό το νομοσχέδιο για ένα δημοψήφισμα που ενδεχομένως να γίνει, αν θα γίνει, και δεν έχετε την ευθιξία να φύγουμε, αν θέλετε, από τα κομματικά στεγανά και να πείτε ευθέως να πείτε τι σκέφτεστε να κάνετε σαν δημοψήφισμα. Δηλαδή, θέλετε να σας πιστέψουμε και απευθύνομαι και στους συναδέλφους Βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, που ασκούν και κριτική και προσπαθούν να βλέπουν και ρεαλιστικά τα πράγματα πολλές φορές. Προσπαθεί να μας πείσει, κύριοι συνάδελφοι, η Κυβέρνηση ότι αυτήν τη στιγμή που συζητάμε αυτό το νομοσχέδιο, δεν έχουν υπ' όψιν τους ούτε τι ερωτήματα θα θέσουν, ούτε αν θα γίνει δημοψήφισμα, αλλά είπαν ξαφνικά «Ας φέρουμε το θεσμικό πλαίσιο για το πώς θα γίνονται τα δημοψηφίσματα και όταν έρθει η ώρα θα αποφασίσουμε για τα ερωτήματα».

Τόσο κακό είναι να ερχόσασταν εδώ και να λέγατε «Βάζουμε το θεσμικό πλαίσιο, διότι σκεφτόμαστε ένα, δύο, τρία ερωτήματα και σας το λέμε από τώρα, να μην αιφνιδιάσουμε, να μην πάμε μόνο την κοινοβουλευτική Πλειοψηφία των εκατόν πενήντα τεσσάρων Βουλευτών σώνει και καλά, να περάσουμε σε ποια ερωτήματα θέλουμε να κάνουμε δημοψήφισμα»; Θα ήταν κακό; Δεν θα έδειχνε τότε η Κυβέρνηση ότι πραγματικά πιστεύει σε αυτό που πάει να κάνει και δεν το κάνει για επικοινωνιακούς λόγους;

Δεν θέλετε αυτό; Σας προτείνουμε κάτι άλλο και δεν παίρνετε θέση. Τι λέμε; Δεσμευτείτε από τώρα ότι το κάθε κόμμα του Κοινοβουλίου θα θέσει από ένα ερώτημα στο δημοψήφισμα. Αφού θέλετε την άμεση και τη συμμετοχική δημοκρατία, δεν κρίνετε ότι σε ένα ερωτηματολόγιο πολλαπλών απαντήσεων

-όπως φαίνεται τουλάχιστον από τις διαρροές που υπάρχουν, θα έχετε διάφορα- πρέπει να πείτε από τώρα ότι «Εμείς σαν Κυβέρνηση, επειδή θέλουμε τη συμμετοχή, θέλουμε την άμεση δημοκρατία και έχουμε αυτούς τους ανοιχτούς ορίζοντες, το κάθε κοινοβουλευτικό κόμμα θα θέσει ένα ερώτημα και θα είναι μέσα»; Όχι!

Τι προσπαθείτε να κάνετε; Με αυτό το νομοσχέδιο ευελπιστούσατε ότι θα έχετε μια ευρεία αποδοχή, επειδή έχει τεχνικά θέματα και θα βγαίνετε στην κοινωνία να πείτε «Θέλουμε συναίνεση στο κομμάτι της διεξαγωγής δημοψηφίσματος» και από την άλλη πλευρά, όταν έρθει η κουβέντα για τα ερωτήματα «Έτσι με τους εκατόν πενήντα τέσσερις, αυτά είναι τα ερωτήματα, εκεί πάω και δεν υπολογίζω τίποτα άλλο».

Συνεπώς δεν έχετε καμμία ειλικρινή πρόθεση. Το αποδεικνύει η ιστορία σας, που δεν κάνατε κανένα δημοψήφισμα σε κρίσιμα θέματα. Δηλαδή με την επιχειρηματολογία, την οποία κάνατε σήμερα, προσπαθώ να καταλάβω, γιατί, όταν μπήκε η χώρα στην ΟΝΕ, δεν κάνατε δημοψήφισμα. Οι ίδιοι ήσασταν. Οι Υπουργοί που ήταν τότε, είναι και τώρα πολλοί από αυτούς. Τότε δεν τους έπιασε ο πόνος για το δημοψήφισμα και τους πιάνει σήμερα;

Για το Ευρωσύνταγμα καμμία κουβέντα. Η Ιταλία μπορούσε να πάει να κάνει δημοψήφισμα. Εδώ πέρα δεν έπρεπε να γίνει δημοψήφισμα. Εκεί ο πόνος δεν σας έπιασε; Δηλαδή ο πόνος για το δημοψήφισμα σας ξύπνησε ξαφνικά, στην τελευταία διακυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και αποφασίζετε να το υλοποιήσετε σε θέματα τα οποία με μυστικοπάθεια κρατάει η Κυβέρνηση και δεν μπορούμε να ξέρουμε τι θα είναι τέλος πάντων αυτό που θα συζητήσουμε;

Θα βάλετε για δημοψήφισμα τα αυτοκίνητα των Βουλευτών να μην είναι χίλια οκτακόσια και να είναι χίλια τετρακόσια κυβικά; Θα βάλετε σε δημοψήφισμα αν οι βουλευτές θα είναι διακόσιοι ή τριακόσιοι, που το διαφεύδετε; Να μην υπάρχει καμμία κουβέντα να ξέρουμε τι γίνεται; Θα βάλετε για δημοψήφισμα πράγματα τα οποία θέλουν συνταγματική αναθεώρηση, οπότε θεωρητικά ακόμα και αν υπάρχει μια απόφαση δημοψηφίσματος, είναι άγνωστο πώς θα ενεργοποιηθεί, αν δεν έχει έρθει ο χρόνος της συνταγματικής αναθεώρησης;

Σε αυτά τα θέματα δεν απαντάτε. Προσπαθείτε τεχνητά να λύσουμε τώρα τι μέγεθος θα έχουν οι φάκελοι ή αν τυχόν θα πηγαίνει η ένσταση στο Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο ή ποια θα είναι η χρηματοδότηση, ποιες θα είναι οι ομάδες υποστήριξης.

Φαντάζομαι ότι ιστορικά, όταν ήταν να γίνει ένα δημοψήφισμα, πρώτα υπήρχε το θέμα- έλεγαν ότι πρέπει να γίνει ένα δημοψήφισμα για αυτά- και μετά γινόταν η διαμόρφωση, το πώς θα γίνει

αυτό το δημοψήφισμα. Εσείς ξεπερνάτε και αυτό. Δημιουργείτε πρώτα το πώς, και κρατάτε σε άγνοια όλα τα πολιτικά κόμματα όλη την κοινωνία για το τι σκέπτεται επιτέλους αυτή η Κυβέρνηση. Ή θέλετε να μας πείσετε ότι επειδή εδώ θα συζητηθούν τα ερωτήματα, τελικά δεν θα πάνε τα ερωτήματα τα οποία ξεκάθαρα θα έχει αποφασίσει το Υπουργικό Συμβούλιο και θα τα θέσει και θα τα πάρει με την Κοινοβουλευτική Πλειοψηφία του ΠΑΣΟΚ;

Επικοινωνιακά παιχνίδια με τα οποία θέλετε να ηρεμήσετε την κοινή γνώμη. Θα θέσετε ενδεχομένως κάποια βαρύγδουπα ερωτήματα όπως «Είστε υπέρ της διαφάνειας ή όχι;», «Θέλετε οι Βουλευτές να εκλέγονται με λίστα;», για να μπορούν οι Αρχηγοί των κομμάτων να βάζουν αυτούς που είναι αρεστοί και ενδεχομένως δεν θα έβγαιναν ποτέ με το σταυρό; Και δεν θεωρώ και τυχαίο ότι γίνεται και ένα επικοινωνιακό παιχνίδι στοχοποίησης του Βουλευτή ως Βουλευτή, προκειμένου να προετοιμαστεί και μια κοινή γνώμη για να πάμε στους διορισμένους Βουλευτές. Το καλό που έχει πετύχει ο Γεώργιος Παπανδρέου είναι ότι όποιον διόρισε, είτε ως Υπουργό είτε ως Βουλευτή -που δεν είχε δηλαδή τη βάση της κοινής γνώμης- τον εξέθεσε κατά τέτοιο βαθμό που σίγουρα πλέον έχει απομυθοποιηθεί αυτό που λένε να μην υπάρχει η επαφή του Βουλευτή με τον κόσμο. Επικοινωνιακά φέρνετε κάτι.

Ειλικρίνεια τώρα. Για το δημοψήφισμα μπορεί να υπάρχουν δύο θέσεις. Η μία θέση είναι η θέση που κατά την άποψή μου εξέθεσε η Νέα Δημοκρατία, όταν απέρριψε δημοψηφίσματα και στο ασφαλιστικό που είχε θέσει το ΠΑΣΟΚ και για τη Συνθήκη της Λισαβόνας που είχε θέσει ο ΣΥΡΙΖΑ, αν δεν κάνω λάθος και είχε υποστηριχθεί και από το ΠΑΣΟΚ. Εκεί, λοιπόν, η Νέα Δημοκρατία που σήμερα δεν υποστηρίζει αυτήν την αρχή βέβαια...

ΠΕΤΡΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Τις ταυτότητες ξεχάσατε.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΕΥΡΗΣ: Τις ταυτότητες τις είπα πριν έρθετε. Αυτό για μένα είπα ότι ήταν το απόλυτο της υποκρισίας σας, κύριε Ευθυμίου, το γεγονός ότι μιλάτε για συμμετοχική και άμεση δημοκρατία και αγνοήσατε άνω των τριών εκατομμυρίων υπογραφές. Εσείς όμως λέτε τη Νέα Δημοκρατία μετά που είπε ότι θα κάνει για τις ταυτότητες. Η Νέα Δημοκρατία τότε όταν απαντούσε αρνητικά, είχε μια αρχή η οποία, κατά την άποψή μου, είναι μια αρχή, που μπορεί να συζητηθεί. Έλεγε ότι πολλές φορές για δύσκολες αποφάσεις και σε συνθήκες έντασης και όταν το ζήτημα είναι ιδιαίτερος σύνθετο, δεν πρέπει να πηγαίνουμε σε δημοψήφισμα. Μάλιστα έφερνε σαν παράδειγμα ότι το 1981 μπαίνοντας η χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση με την Αξιοματική Αντιπολίτευση τότε να είναι στα κεραμίδια, με έναν κόσμο να έχει ξεσηκωθεί φωνάζοντας «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο», ο Κωνσταντίνος Καραμανλής επέλεξε κόντρα σε αυτό που ήθελε ο κόσμος, αν το βλέπαμε δημοσκοπικά, να βάλει τη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αυτή ήταν η θέση της Νέας Δημοκρατίας τότε. Τώρα η Νέα Δημοκρατία λέει: «Ναι, μας αρέσει το δημοψήφισμα. Εμείς το έχουμε βάσει, το έχουμε τοποθετήσει». Δεν δεχθήκατε όμως ως κυβέρνηση κανένα δημοψήφισμα και ανατρέξετε στα Πρακτικά. Η επιχειρηματολογία σας ήταν ότι για σύνθετα θέματα δεν μπορούμε να πηγαίνουμε σε δημοψήφισμα.

Η άλλη θέση την οποία είχαμε εκφράσει -και μάλιστα ο Άδωνις Γεωργιάδης ήθελε θεσμοθετημένα και υπάρχει μέσα στο πρόγραμμα μας πολύ πριν από το ΠΑΣΟΚ να γίνεται δημοψήφισμα, να γίνεται τοπικό δημοψήφισμα- είναι ότι ακόμα και δύσκολες αποφάσεις πρέπει να τις παίρνει ο λαός, ενδεχομένως και αν μετά αποδεικνύεται ότι είναι λανθασμένες. Δεν έχει σημασία, πρέπει να ερωτάται ο λαός, πρέπει να κρίνει ο λαός και να έχουμε το λαό συνεχώς με μια ενεργή παρουσία. Συνεπώς, εμείς αυτήν τη θέση είχαμε πάντα εκφράσει και θέλαμε να γίνεται δημοψήφισμα. Αυτή ήταν η βασική μας αρχή, ότι πρέπει να έχουμε τον πολίτη ενεργό με δημοψηφίσματα.

Εδώ, λοιπόν, κύριοι Βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, δεν βάλατε δημοψήφισμα για το θρήσκευμα στις ταυτότητες, διότι εκεί πέρα, όταν δεν μας βγαίνει η πλειοψηφία, τι ανακαλύπτουμε; «Είναι ατομικό δικαίωμα, ανθρωπινό δικαίωμα, άρα δεν μπαίνει σε δημοψήφισμα». Τα θυμάστε αυτά που μας έλεγε που τους εξέθετε ο ίδιος ο Συνήγορος του Πολίτη ότι η ιθαγένεια δεν είναι θέμα

ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Για την ιθαγένεια σας είπαμε, δεν κάνετε. Για τη σύνθετη ονομασία στο σκοπιανό σας έχουμε πει, δεν κάνετε. Και μας λέτε να κάνουμε δημοψήφισμα για το αν θα έχει διαφάνεια ή δεν θα έχει διαφάνεια η χώρα. Αυτά να έρθετε να συζητήσετε και σε αυτά να δεσμευτείτε, να απολογηθείτε για ποιο λόγο στα είκοσι χρόνια που κυβερνάτε αυτόν τον τόπο δεν κάνατε μια φορά δημοψήφισμα και μας κάνετε μαθήματα άμεσης δημοκρατίας εσείς που είκοσι χρόνια δεν κάνατε κανένα δημοψήφισμα. Αποχωρήσατε και από την ψήφισή του Συντάγματος που αναφερόταν στο δημοψήφισμα. Επιτέλους, κάντε την αυτοκριτική σας. Όχι όμως να λέτε σε εμάς: «Δεν ενδιαφέρεστε για την άμεση και συμμετοχική δημοκρατία», όταν ανακαλύψατε το δημοψήφισμα το 2011 ως ΠΑΣΟΚ.

Εμείς λέμε ξεκάθαρα: Βάλτε τα κόμματα στο παιχνίδι. Προσπαθείτε να τα απαξιώσετε. Τι λένε, κύριοι συνάδελφοι; Γιατί ενδεχομένως κάποιοι δεν είναι υποχρεωμένοι ακόμα να έχουν την πλήρη εικόνα. Λέει: Θα κάνουμε δύο ομάδες, ομάδα υποστήριξης, ομάδα «ναι», ομάδα «όχι», που θα ενταχθούν όποιος είδε πόρτα και μπήκε, επαγγελματικές οργανώσεις, κοινωνικές οργανώσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις, κοινωνίες πολιτών, μέσα εκεί και τα πολιτικά κόμματα. Δηλαδή θα γίνει δημοψήφισμα για την ιθαγένεια και θα είναι μέσα ο ΣΥΡΙΖΑ που θα λέει: «Εμείς θεωρούμε ότι τα κριτήρια που βάζετε για την ιθαγένεια είναι πολύ αυστηρά και πρέπει να την παίρνουν παραπάνω, άρα λέμε όχι και θα είμαστε μέσα και εμείς που θα λέμε: «Εμείς δεν δέλουμε να δίνουμε ιθαγένεια» και θα μας βάλετε σε μια ομάδα και θα πρέπει μεταξύ μας να βρούμε την εκπροσώπηση. Δηλαδή αστεία πράγματα.

ΛΙΤΣΑ ΑΜΜΑΝΑΤΙΔΟΥ-ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ: Έχει δίκιο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΕΥΡΗΣ: Αστεία πράγματα. Απλώς επικοινωνιακά για να παίζετε και τελικά να βγαίνουν οι κυρίαρχες δυνάμεις που εσείς θα επιλέγετε. Και θέλετε να μας πείτε ότι σας έπιασε ο πόνος. Έξω τα πολιτικά κόμματα, να μην έχουν καμμία παρουσία πουθενά στο δημοψήφισμα. Να μπαίνουν μαζί με άλλους. Οπωσδήποτε υπάρχουν και σοβαρές επαγγελματικές, επιστημονικές και κοινωνικές οργανώσεις, δεν τίθεται θέμα, αλλά να μπαίνουν και διάφορες σφραγίδες και να μην υπάρχει μια προστασία ότι τουλάχιστον θα ακουστούν όλα τα θέματα. Όπως και το θέμα για το «λευκό» που συμφωνούμε ότι υπήρχε πριν και θα το αναπτύξω αύριο, η ουσία όμως του πράγματος είναι ότι δεν έχετε καμμία ειλικρινή διάθεση για δημοψήφισμα. Κοιτάτε πώς θα μείνετε γραπωμένοι στην εξουσία και θέλετε να αποφύγετε το θέμα των εκλογών και προσπαθείτε να ηρεμήσετε μια κοινή γνώμη που βράζει λόγω της διαχείρισης που έχετε κάνει σε όλα αυτά τα θέματα και έχετε οδηγήσει τη χώρα σε αδιέξοδο και πιστεύετε ότι βάζοντας τρία και τέσσερα ερωτήματα θεσμικού ή οποιουδήποτε άλλου περιεχομένου που δεν τα ξέρει κανένας θα πάρετε τη σύμφωνη γνώμη.

Εμείς, λοιπόν, καταψηφίζουμε επί της αρχής το σχέδιο νόμου όπως το φέρνετε. Θα καταψηφίσουμε και όλα τα άρθρα, γιατί έχουν αυτήν την κατεύθυνση και αύριο στη συζήτηση των άρθρων θα αναπτύξουμε τα ιδιαίτερα θέματα που υπάρχουν και μας εξοργίζουν ακόμα περισσότερο.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΛΑΟΣ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Βέρα Νικολαΐδου): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μια ανακοίνωση προς το Σώμα.

Η Διακομματική Επιτροπή «Για την εξέταση του Σωφρονιστικού Συστήματος της χώρας και των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων» καταθέτει την έκθεσή της σύμφωνα με το άρθρο 45 παράγραφος 2 του Κανονισμού της Βουλής.

Η έκθεση Διακομματικής Επιτροπής έχει ως εξής:

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΙΓ' – ΣΥΝΟΔΟΣ Β'
ΔΙΑΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ «ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ
ΤΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ»

ΕΚΘΕΣΗ

ΠΡΟΣ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Α'

Ι. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Διακομματική Επιτροπή «για την εξέταση του σωφρονιστικού συστήματος της χώρας και των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων» συνεστήθη με την υπ' αριθμ. 13801/9254, από 15 Οκτωβρίου 2010, απόφαση του Προέδρου της Βουλής, ύστερα από ομόφωνη απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής της 12^{ης} Μαρτίου 2010 και σύμφωνα με τα άρθρα 44 και 45 του Κανονισμού της Βουλής.

Η Επιτροπή συγκροτείται από 15 μέλη και αποτελέστηκε από τους Βουλευτές κ.κ. Βλατή Ιωάννη, Γιαννακοπούλου Κωνσταντίνου (Νάντια), Ζούνη Παναγιώτα (Πέμη), Λιντζέρη Δημήτριο, Μανωλάκη Άγγελου, Μίχου Μαρία, Σκραφνίκη Μαρία, Σπηλιόπουλο Κωνσταντίνο, Αυγερινόπουλου Διονυσία, Βόζεμπεργκ Ελισάβετ (Ελίζα), Κόλλια – Τσαρουχά Μαρία, Νεράντζη Αναστάσιο, Γκιόκα Ιωάννη, Κοραντή Ιωάννη και Κουράκη Αναστάσιο.

Πρόεδρος της Επιτροπής εξελέγη, στις 20 Οκτωβρίου 2010, ο κ. Δημήτριος Λιντζέρης. Το αξίωμα του Α' Αντιπροέδρου της Επιτροπής κατέλαβε ο κ. Αναστάσιος Νεράντζης και του Γραμματέως ο κ. Ιωάννης Γκιόκας.

Ο Βουλευτής, κ. Άγγελος Μανωλάκης, που περιλαμβανόταν στην αρχική σύνθεση της Επιτροπής, αντικαταστάθηκε από τον Βουλευτή, κ. Ευστάθιο Κουσουρνά, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 13953/9369, από 19 Οκτωβρίου 2010, απόφαση του Προέδρου της Βουλής. Εν συνεχεία, ο Βουλευτής, κ. Ευστάθιος Κουσουρνάς, αντικαταστάθηκε από τον Βουλευτή, κ. Δημήτριο Παπουτσή, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 419/296, από 14 Ιανουαρίου 2011, απόφαση του Προέδρου της Βουλής.

Η Βουλευτής, κυρία Μαρία Μίχου, αντικαταστάθηκε από τον Βουλευτή κ. Μάρκο Μπόλαρη, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 14192/9540, από 26 Οκτωβρίου 2010 απόφαση του Προέδρου της Βουλής. Εν συνεχεία, ο Βουλευτής, κ. Μάρκος Μπόλαρης, αντικαταστάθηκε από τον Βουλευτή, κ. Λάμπρο Μίχο, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 6397/4238, από 6 Ιουλίου 2011, απόφαση του Προέδρου της Βουλής.

Τέλος, ο Βουλευτής, κ. Κωνσταντίνος Σπηλιόπουλος, αντικαταστάθηκε από την Βουλευτή, κυρία Ελένη-Μαρία Αποστολάκη, σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 6627/4377, από 14 Ιουλίου 2011, απόφαση του Προέδρου της Βουλής.

Αντικείμενο της Επιτροπής είναι η εξέταση του σωφρονιστικού συστήματος της χώρας και των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων.

Η Διακομματική Επιτροπή «για την εξέταση του σωφρονιστικού συστήματος της χώρας και των συνθηκών διαβίωσης των κρατουμένων» πραγματοποίησε 243 συνεδριάσεις, συνολικής διάρκειας, περίπου, 39 ωρών, κατά τις οποίες εκλήθησαν σε ακρόαση, προς ενημέρωση των μελών της, Υπουργοί, Αναπληρωτές Υπουργοί, Υφυπουργοί και εκπρόσωποι Φορέων και Οργανώσεων, όπως εμφανίζεται στο αντίστοιχο κεφάλαιο της Έκθεσης.

ΙΙ. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ - ΠΡΟΣΩΠΑ ΠΟΥ ΚΛΗΘΗΚΑΝ ΣΕ ΑΚΡΟΑΣΗ

1. Συνεδρίαση της 20ής Οκτωβρίου 2010

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Εκλογή Προεδρείου.

2. Συνεδρίαση της 23ης Νοεμβρίου 2010

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Προγραμματισμός του έργου της Επιτροπής

3. Συνεδρίαση της 30ής Νοεμβρίου 2010

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Σύμβουλο του Δ.Σ. του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, κ. Ευάγγελο Γαλετζά, και τον Ειδικό Γραμματέα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κ. Μαρίνο Σκανδάμη.

4. Συνεδρίαση της 8ης Δεκεμβρίου 2010

Θέμα ημερήσιας διάταξης:

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από την κυρία Μαρία-Γεωργία Τσάμη, Πρόεδρο Πρωτοδικών και Μέλος του Δ.Σ. της Ενώσεως Δικαστών και Εισαγγελέων και τους κ.κ.: Παναγιώτη Μπρακουμάτσο, Πρόεδρο της Ενώσεως Εισαγγελέων Ελλάδος, Ιωάννη Πανούση, Καθηγητή Εγκληματολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και δ) Άγγελο Τσιγκρή, Δικηγόρο - Διδάκτορα Εγκληματολογίας.

5. Συνεδρίαση της 17ης Δεκεμβρίου 2010**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τους κ.κ. Γεώργιο Κωστίκα και Χρήστο Τερζή, Πρόεδρο και Αντιπρόεδρο, αντίστοιχα, της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Υπαλλήλων Εξωτερικής Φρούρησης (Π.Ο.Υ.Ε.Φ.), και τους κ.κ. Αντώνιο Αραβαντινό και Σπυρίδωνα Καρακίτσο, Πρόεδρο και Γενικό Γραμματέα, αντίστοιχα, της Ομοσπονδίας Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Ελλάδος (Ο.Σ.Υ.Ε.).

6. Συνεδρίαση της 18ης Ιανουαρίου 2011**Θέματα ημερήσιας διάταξης:**

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τους κ.κ. Γεράσιμο Νοταρά και Χαράλαμπο Πουλόπουλο, Πρόεδρο του Δ.Σ. και Διευθυντή, αντίστοιχα, του Κέντρου Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕ.Θ.Ε.Α.), και την κυρία Μένη Μαλλιώρα, Πρόεδρο του Οργανισμού κατά των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ.).

7. Συνεδρίαση της 25ης Ιανουαρίου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τους κ.κ. Βασίλειο Χανδακά και Κωνσταντίνο Ανεστάκο, Διευθύνοντα Σύμβουλο και Προϊστάμενο του Τμήματος Χωροταξίας και Υποδομών, αντίστοιχα, της εταιρείας «ΘΕΜΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.». Στη συνεδρίαση παρευρέθη και ο κ. Χαρίλαος Κλουκίνας, Πρόεδρος της ομώνυμης εταιρείας.

8. Συνεδρίαση της 8ης Φεβρουαρίου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Η κατάσταση των Καταστημάτων Κράτησης και οι θέσεις των Δικηγορικών Συλλόγων.

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, κ. Εμμανουήλ Λαμτζίδη, τον Γραμματέα του Δικηγορικού Συλλόγου Ηρακλείου, κ. Απόλλωνα Καλογερόπουλο και το Μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Πατρών, κυρία Δήμητρα Ζγούρα.

9. Συνεδρίαση της 22ας Φεβρουαρίου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από την Αναπληρώτρια Συνήγορο του Πολίτη, κυρία Καλλιόπη Σπανού, τον Βοηθό Συνήγορο (Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου), κ. Βασίλειο Καρύδη, και την Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Σωφρονιστικής Πολιτικής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κυρία Χριστίνα Πέτρου.

10. Συνεδρίαση της 29ης Μαρτίου 2011**Θέματα ημερήσιας διάταξης:**

α) Επανεξέταση αποφυλακισμένων, β) Εναλλακτικές ποινές. Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον κ. Γεώργιο Νικολόπουλο, Πρόεδρο του Ν.Π.Ι.Δ. «ΕΠΑΝΟΔΟΣ», και την κυρία Ιωάννα Μίχα, Πρόεδρο των Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής της Εισαγγελίας Αθηνών.

11. Συνεδρίαση της 31ης Μαρτίου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Προσδιορισμός θεματικών ενοτήτων και ανάθεση εισηγήσεων στα μέλη της Επιτροπής.

12. Συνεδρίαση της 12ης Απριλίου 2011**Θέματα ημερήσιας διάταξης:**

Υγειονομική κάλυψη των κρατουμένων - Αυτοκτονίες.

13. Συνεδρίαση της 14ης Απριλίου 2011**Θέματα ημερήσιας διάταξης:**

Εργασία - Εκπαίδευση των κρατουμένων.

14. Συνεδρίαση της 26ης Μαΐου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Συζήτηση σχετικά με τη σύνταξη της Έκθεσης της Επιτροπής.

15. Συνεδρίαση της 31ης Μαΐου 2011**Θέματα ημερήσιας διάταξης:**

Απομάκρυνση του Καταστήματος Κράτησης Κορυδαλλού - Χωροθέτηση της νέας Δικαστικής Φυλακής Αθηνών.

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Ειδικό Γραμματέα Σωφρονιστικής Πολιτικής και Ιατροδικαστικών Υπηρεσιών της Χώρας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κ. Μαρίνο Σκανδάμη, την Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Σωφρονιστικής Πολιτικής του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κυρία Χριστίνα Πέτρου, τον Αντιπεριφερειάρχη Πειραιώς, κ. Στέφανο Χρήστου, τον Δήμαρχο Κορυδαλλού, κ. Σταύρο Κασιμάτη, τον Πρόεδρο του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας, κ. Ιωάννη Πολύζο, και τον Διευθύνοντα Σύμβουλο της Εταιρείας «ΘΕΜΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ», κ. Βασίλειο Χανδακά. Στη συνεδρίαση παρευρέθησαν, επίσης, η Περιφερειακή Σύμβουλος Πειραιώς, κυρία Ηρώ Ζερβάκη, και ο Προϊστάμενος του Τμήματος Χωροταξίας και Υποδομών της Εταιρείας «ΘΕΜΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ», κ. Κωνσταντίνος Ανεστάκος.

16. Συνεδρίαση της 7ης Ιουνίου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Συζήτηση, σχετικά με τη σύνταξη της Έκθεσης της Επιτροπής.

17. Συνεδρίαση της 14ης Ιουνίου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Συζήτηση, σχετικά με τη σύνταξη της Έκθεσης της Επιτροπής.

18. Συνεδρίαση της 21ης Ιουνίου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Ιωάννη Γιαννίδη, Μέλος της «Ειδικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής για την αναμόρφωση των διατάξεων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας», Λεωνίδα Κοτσάλη, Μέλος της «Ειδικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής για την αναμόρφωση των διατάξεων του κώδικα νόμων για τα ναρκωτικά, που κυρώθηκε με τον νόμο 3459/2006, Φ.Ε.Κ. Α103», και τον κύριο Βασίλειο Χειρδάρη, Μέλος της «Ειδικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής για την αναμόρφωση των διατάξεων του Ποινικού Κώδικα».

19. Συνεδρίαση της 20ής Ιουλίου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τους Υπουργό και Υφυπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κ.κ. Μιλτιάδη Παπαϊωάννου και Γεώργιο Πεταλωτή, αντίστοιχως, και τον Ειδικό Γραμματέα Σωφρονιστικής Πολιτικής και Ιατροδικαστικών Υπηρεσιών της Χώρας, κ. Μαρίνο Σκανδάμη.

20. Συνεδρίαση της 27 Ιουλίου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Συζήτηση, σχετικά με τη σύνταξη της Έκθεσης της Επιτροπής.

21. Συνεδρίαση της 3ης Αυγούστου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Συζήτηση και έγκριση της Έκθεσης της Επιτροπής.

22. Συνεδρίαση της 30 Αυγούστου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Συζήτηση επί του Σχεδίου Έκθεσης της Επιτροπής.

23. Συνεδρίαση της 14 Σεπτεμβρίου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Συζήτηση επί του Σχεδίου Έκθεσης της Επιτροπής.

24. Συνεδρίαση της 27 Οκτωβρίου 2011**Θέμα ημερήσιας διάταξης:**

Συζήτηση και έγκριση της Έκθεσης της Επιτροπής.

ΜΕΡΟΣ Β'**Εισηγητικό σημείωμα του Προέδρου της Επιτροπής,****III. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΕ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΑΤΗΣΗΣ**

- **Τετάρτη, 15 Δεκεμβρίου 2010.** Επίσκεψη στο Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού.

- **Τρίτη, 1η Φεβρουαρίου 2011.** Επίσκεψη στο Κατάστημα Κράτησης Ανηλίκων Αυλώνα.

- **Τρίτη, 15 Φεβρουαρίου 2011.** Επίσκεψη στο Ψυχιατρείο του Καταστήματος Κράτησης Κορυδαλλού.

- **Πέμπτη, 3 Μαρτίου 2011.** Επίσκεψη στο Νοσοκομείο του Καταστήματος Κράτησης Κορυδαλλού.

- **Τρίτη, 5 Απριλίου 2011.** Επίσκεψη στο Κατάστημα Κράτησης Ελεώνα Θιβών.

IV. ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΚΑΤΕΤΕΘΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Από τους Βουλευτές μέλη της Επιτροπής κατετέθησαν εισηγήσεις επί των θεμάτων που ερεύνησε η Επιτροπή σύμφωνα με τον κατάλογο που ακολουθεί.

Βλατής Ιωάννης Γιαννακοπούλου Κωνσταντίν (Νάντια)	Εναλλακτικές ποινές. Προτάσεις για τη βελτίωση της καθημερινής ζωής στις φυλακές και την καταπολέμηση της διαφθοράς εντός των φυλακών.
Ζούνη Παναγιώτα (Πέμη)	Σωφρονιστικά καταστήματα και πολιτισμός.
Λιντζέρης Δημήτριος	Υγειονομική περίθαλψη των κρατουμένων
Παπουτσής Δημήτριος	Εκπαίδευση Κρατουμένων (Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας).
Σκραφνάκη Μαρία	Αναθεώρηση χωροταξικού Καταστημάτων Κράτησης-Χωροθέτηση νέας Δικαστικής Φυλακής Αθηνών.
Αυγερινόπουλου Διονυσία	Επανεξέταση αποφυλακισθέντων.
Βόζεμπεργκ Ελισάβετ (Ελίζα)	Προτάσεις για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ανηλίκων και των γυναικών κρατουμένων.
Κόλλια-Τσαρουχά Μαρία	Περίληψη εισήγησης για τη χρήση ναρκωτικών και εξαρτησιογόνων ουσιών στις φυλακές.
Νεράντζης Αναστάσιος	Πειθαρχικό δίκαιο των κρατουμένων στις φυλακές. Σκέψεις-Προβληματισμοί-Προτάσεις. Μια προσέγγιση.
Γκιόκας Ιωάννης	Επανεξέταση αποφυλακισμένων.
Κοραντής Ιωάννης Κουράκης Αναστάσιος	Αλλοδαποί κρατούμενοι. Ο θεσμός των αδειών κατά την έκταση της ποινής.

Οι θέσεις και τα συμπεράσματα που διατυπώνονται στις εν λόγω εισηγήσεις έγιναν δεκτές από την Επιτροπή και περιλαμβάνονται στο κείμενο της Έκθεσης.

1. Οι φυλακές και γενικότερα τα κλειστά ιδρύματα, όπως ψυχιατρεία, κέντρα αποτοξίνωσης κ.λ.π. συνιστούν μέρος του πολιτισμού μιας χώρας. Η κατάσταση, που επικρατεί σε αυτά και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι έγκλειστοι απεικονίζουν το πραγματικό πολιτιστικό επίπεδο της κοινωνίας. Είναι υποχρέωση της πολιτείας να παρεμβαίνει στην κατεύθυνση βελτίωσης του υπάρχοντος συστήματος, της μεταχείρισης των κρατουμένων και των όρων της καθημερινής τους διαβίωσης που σε κάποιες περιπτώσεις ισοδυναμεί με επιβίωση. Η υποχρέωση αυτή δεν είναι μόνο ηθική και ανθρωπιστική, αλλά αποτελεί και συνταγματική επιταγή. Γι' αυτό, διαρκώς και ανεξάρτητα από την εκάστοτε δημοσιονομική πολιτική, η πολιτεία οφείλει να προβαίνει στις αναγκαίες παρεμβάσεις ώστε οι ελληνικές φυλακές να καταστούν πράγματι σωφρονιστικά καταστήματα. Άλλωστε οι κρατούμενοι είναι στη φυλακή επειδή, τιμωρήθηκαν και όχι για να τιμωρηθούν.

Ο σκοπός της ποινής πρέπει να είναι εναρμονισμένος με την δίκαιη τιμωρία αλλά και τη δεύτερη ευκαιρία. Ο σωφρονισμός του εγκληματήσαντος δε μπορεί να γίνει με εκδικητική ή εκφοβιστική στέρηση των δικαιωμάτων του και προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειάς του. Αντιθέτως η κοινωνική άμυνα της πολιτείας γίνεται περισσότερο αποτελεσματική με τη δημιουργία προϋποθέσεων, ώστε ο ίδιος ο έγκλειστος να επανεξετάσει τα κοινωνικά και νομικά όρια της συμπεριφοράς του. Η πολιτεία οφείλει να στοχεύει στην ωρίμανση του ίδιου του κρατουμένου και όχι στην αχρήστευσή του. Όμως πρέπει να τονιστεί ότι τίποτα δε μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τη θέληση και κινητοποίηση του ίδιου του κρατουμένου. Το σωφρονιστικό σύστημα απλώς του παρέχει την αναγκαία θεσμική υποστήριξη.

Το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης για τα συμβαίνοντα στις φυλακές, αλλά και τα γεγονότα που οδήγησαν σε αυτές είναι πάντοτε μεγάλο.

Η αύξηση των κρατουμένων και οι δύσκολες συνθήκες κράτησης, η οικονομική κρίση και η φτώχεια, τα μετά την αποφυλάκιση «βάσανα» θέτουν το πλαίσιο του ενδιαφέροντος.

Οι αποδράσεις, οι θάνατοι, αλλά και οι κατά καιρούς εξεγέρσεις των κρατουμένων θέτουν επί τάπητος την κατάσταση του σωφρονιστικού συστήματος και των δικαιωμάτων των κρατουμένων.

Στις μέρες μας τα προβλήματα στις ελληνικές φυλακές απορρέουν από τον υπερπληθυσμό των κρατουμένων σε σχέση με τις υφιστάμενες υποδομές (11.847 κρατούμενοι για 9.460 θέσεις – Στοιχεία Υπουργείου Δικαιοσύνης την 1/6/2011), τον μεγάλο αριθμό αλλοδαπών (57%), τον μεγάλο αριθμό κρατουμένων για αδικήματα που έχουν σχέση με ναρκωτικά (34%) και τέλος τα φαινόμενα διαφθοράς εντός των φυλακών.

Η επίλυση των προβλημάτων πέραν των ιδεολογικών και πρακτικών παραμέτρων, είναι βέβαιο ότι στοιχίζει στο κράτος πρόνοιας, κάτι που πρέπει να συνυπολογιστεί σε περιόδους οικονομικής κρίσης, χωρίς όμως να χάνεται ο στόχος της επανεξέταξης.

Επειδή σε κάθε περίπτωση πρέπει να ενθαρρυνθεί το συμμετοχικό πρότυπο εντός και εκτός των τειχών, κρίνεται αναγκαία η έναρξη ειλικρινούς διαλόγου μεταξύ της πολιτείας, της κοινωνίας και της δικαιοσύνης, για την κατάσταση των φυλακών μας και τη μοίρα των φυλακισμένων μας.

2. Η Επιτροπή συνεδρίασε 24 φορές, εκάλεσε εκπροσώπους φορέων, ζήτησε επίσης και έλαβε υπομνήματα και γνώμες ειδικών και ανέθεσε σε κάθε βουλευτή εισήγηση επί ενός κρίσιμου ζητήματος της σωφρονιστικής πολιτικής.

3. Η Επιτροπή επισκέφθηκε τις φυλακές του Κορυδαλλού (ανδρικές, γυναικείες, ψυχιατρείο, νοσοκομείο κρατουμένων) και τις φυλακές Αυλώνα και Ελεώνα, συνομίλησε με κρατούμενους και το προσωπικό και απέκτησε ιδία αντίληψη για την κατάσταση των σωφρονιστικών καταστημάτων.

4. Η Επιτροπή είχε ως επιστημονικό σύμβουλο τον Καθηγητή κ. Ιωάννη Πανούση επικουρούμενο από τον καθηγητή, Θ. Παπαθεοδώρου και τον διδάκτορα εγκληματολογίας, κ. Αγγ. Τσιγκρή, τους οποίους και ευχαριστώ για τη συμμετοχή τους στις εργασίες της Επιτροπής.

5. Η Επιτροπή συνεργάστηκε εποικοδομητικά με το Υπουργείο Δικαιοσύνης από το οποίο ζήτησε και έλαβε ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία για τις φυλακές και τους φυλακισμένους. Εκφράζουμε τις ευχαριστίες μας τόσο στην πολιτική ηγεσία όσο και στην εν γένει διοίκηση για την αρωγή τους στο έργο της Επιτροπής.

6. Η Επιτροπή συζήτησε, πέραν των ειδικών θεμάτων της σωφρονιστικής πολιτικής και θέματα της αντεγκληματικής πολιτικής (προληπτικά, νομοθετικά) όπως και γενικότερα θέματα λειτουργίας του συνολικού μηχανισμού απονομής της ποινικής δικαιοσύνης (βραδύτητα δικαστηρίων, ποινικοποίηση κ.λ.π.) και ακόμα την ανάγκη συντονισμού Αστυνομίας - Δικαιοσύνης - Σωφρονιστικής διοίκησης.

7. Οι προτάσεις της Επιτροπής για βελτίωση του σωφρονιστικού συστήματος είναι βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες και καλύπτουν όλο το φάσμα των λειτουργιών και των λειτουργιών των φυλακών (με ιδιαίτερη βέβαια έμφαση στα κρίσιμα ζητήματα όπως υγεία, εργασία, εκπαίδευση κ.λ.π.)

8. Η Επιτροπή αποφάσισε να μη γεμίσει την Έκθεση με αριθμούς και ποσοστά, αλλά να επικεντρωθεί στα προβλήματα και στις προτάσεις. Άλλωστε κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να αντλήσει ποσοτικά στοιχεία από τα έγγραφα που τηρούνται στο αρχείο της Επιτροπής.

9. Το πόρισμα αποτελεί συλλογικό δημιούργημα των μελών της επιτροπής, η οποία κατέληξε σε αυτό, μετά από αλληπάλληλες και ενδελεχείς συνεδριάσεις. Ως πρόεδρος της Επιτροπής οφείλω ιδιαίτερες ευχαριστίες στον καθένα ξεχωριστά, για την ουσιαστική συμμετοχή του και την αποφασιστική του συμβολή στις εργασίες της Διακομματικής Επιτροπής και στο τελικό της αποτέλεσμα.

10. Εκφράζοντας την εκτίμηση του συνόλου των μελών της Επιτροπής και την δική μου, οφείλω ιδιαίτερες ευχαριστίες στον καθηγητή κ. Γιάννη Πανούση για τη συμμετοχή του στις εργασίες της Επιτροπής αλλά και για την καθοριστική του συμβολή στη σύνταξη και επιστημονική επιμέλεια της παρούσας Έκθεσης.

11. Ως πρόεδρος της Επιτροπής θέλω να ελπίζω ότι η Έκθεση αυτή θα τύχει ενός ευρύτερου διαλόγου τόσο στην Εθνική Αντιπροσωπεία όσο και στην εκτελεστική εξουσία αλλά και στην επιστημονική κοινότητα, ώστε οι ελληνικές φυλακές να καταστούν πράγματι σωφρονιστικά καταστήματα.

12. Τέλος η Επιτροπή, συγκεντρώνοντας τα πορίσματά της θεώρησε σκόπιμο να κάνει τρεις ρηξικέλευθες αλλά χρήσιμες θεσμικές προτάσεις:

1. Τη σύσταση Μόνιμης Διακομματικής Επιτροπής για την εξέταση του Σωφρονιστικού Συστήματος.

2. Την ίδρυση Πειραματικής Φυλακής – προτύπου.

3. Την ίδρυση Ανεξάρτητου Ινστιτούτου Αντεγκληματικής Πολιτικής.

Ως Επιτροπή, αλλά και εγώ προσωπικά ως Πρόεδρος, θέλουμε να διαβεβαιώσουμε τη Βουλή και δι' αυτής την ελληνική κοινωνία ότι το ενδιαφέρον μας για τους εγκλειστούς συνανθρώπους μας είναι και θα είναι συνεχές διότι το θεωρούμε ως αναγκαία μορφή κοινωνικής αλληλεγγύης.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής

**Δημήτριος Λιντζέρης,
Διδάκτωρ Ιατρικής, Βουλευτής Β' Πειραιώς.**

ΜΕΡΟΣ Γ' ΤΟ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

I. ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ

*Κτίζουμε τείχη αδιαφορίας δίπλα στις μάντρες φυλακών
Γ.Α. Μαγκάκης*

1. Η Επιτροπή κατά τη διάρκεια των εργασιών της αλλά και προκειμένου να συντάξει την τελική της Έκθεση έλαβε υπόψη:

1.- Τις σχετικές διατάξεις του Ελληνικού Συντάγματος (ιδίως τα άρθρα 2,4,5 κ.α.), τον ισχύοντα σωφρονιστικό κώδικα (Ν 2776/99), ως και τη λοιπή σχετική νομοθεσία, τους ευρωπαϊκούς σωφρονιστικούς κανόνες (2006), τους στοιχειώδεις κανόνες μεταχείρισης (ΟΗΕ), τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τις Εκθέσεις της CPT για την απάνθρωπη μεταχείριση, τις εκθέσεις του Συνηγόρου του Πολίτη και της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

2.- Τα υπομνήματα, τις αναφορές και την ανταλλαγή απόψεων με εκπροσώπους φορέων που έχουν σχέση με το σωφρονιστικό σύστημα.

3.- Στοιχεία από την Διακομματική Επιτροπή που συστήθηκε το 2008, η οποία δεν ολοκλήρωσε το έργο της, λόγω της προκήρυξης των βουλευτικών εκλογών του 2009.

4.- Την κατάσταση των ελληνικών φυλακών **(με ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία που παρατίθενται σε Παράρτημα)** και με βάση τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την επίσκεψη της Επιτροπής σε σωφρονιστικά καταστήματα.

Βασικό εργαλείο δουλειάς για την Επιτροπή υπήρξε η Έκθεση της Διακομματικής του 1994, η οποία είχε άλλωστε εμπνεύσει τόσο το νομοθέτη του 1999, όσο και πολλές αλλαγές, που επιτράπηκαν στη σωφρονιστική πραγματικότητα.

Η Έκθεση συνετάγη με την εποπτεία του Προέδρου της Διακομματικής Επιτροπής Δ. Λιντζέρη και την επιστημονική επιμέλεια του καθηγητή Εγκληματολογίας Γιάννη Πανούση. Στις εργασίες της Επιτροπής συμμετείχαν και προσέφεραν επιστημονική τεκμηρίωση ο καθηγητής Αντεγκληματικής Πολιτικής Θ. Παπαθεοδώρου και ο Δρ. Εγκληματολογίας Άγγελος Τσιγκρής.

Η Επιτροπή θεώρησε από την αρχή σκόπιμη την καταγραφή των διατάξεων του ισχύοντος Σωφρονιστικού κώδικα, που δεν *λειτουργήσαν* καθόλου, ή *δυσλειτουργήσαν*. Ίσως είναι η πρώτη φορά που γίνεται μια συνοπτική έστω αξιολόγηση των λειτουργικών κενών και της απόστασης μεταξύ της βούλησης του νομοθέτη και της εφαρμογής της.

2. *Ενδεικτικός κατάλογος βασικών κανόνων, ρυθμίσεων Σωφρονιστικού κώδικα που δεν εφαρμόστηκαν ή εφαρμόστηκαν μερικώς*
Άρθρο 1-2,4: Χρειάζεται επανεξέταση των τρόπων ελέγχου της νομιμότητας και της προστασίας της ανθρώπινης αξιοπρέπειας των κρατούμενων και των δικαιωμάτων τους (μέσω νέων οργάνων ή του Δικαστή Έκτισης Κυρώσεων).

Άρθρο 3: Τα ζητήματα ισότητας πρέπει να προσεγγισθούν και σε σχέση με αλλοδαπούς κρατούμενους.

Άρθρο 5: Στις εκλογές συμμετέχει πολύ μικρός αριθμός κρατούμενων.

Άρθρο 6: Επιβάλλεται καλύτερη ενημέρωση των κρατούμενων για την έννομη προστασία τους.

Άρθρο 7: Είναι αναγκαία μια μεγαλύτερη τυπικότητα στα μέτρα φύλαξης (όχι προφορικές εντολές, γνώμη συμβουλίων φυλακής).

Άρθρα 11,15,16: Ο υπερπληθυσμός καταλύει τον διαχωρισμό και χειροτερεύει τις συνθήκες διαβίωσης.

Άρθρο 12: Υπάρχουν τρία ειδικά καταστήματα κράτησης για νεαρούς (Αυλώνα, Βόλος, Κασσαβέτεια). Δεν δημιουργήθηκαν με Π.Δ. άλλα όπως προβλέπει ο νόμος.

Άρθρο 13: Παρότι στο κατάστημα κράτησης γυναικών στον Ελαιώνα Θηβών λειτουργεί σχολείο δεύτερης ευκαιρίας και γίνονται ειδικά προγράμματα υπάρχει αναγκαιότητα επέκτασής τους.

Άρθρα 20,21: Υπάρχουν ακόμα κτίρια χωρίς άδειες και ακατάλληλοι χώροι (άρθρο 87 §5 Σ.Κ.)

Άρθρο 27: Η φαρμακευτική περιθαλψη είναι πενιχρή- Αργούν οι εξετάσεις τους (όταν και εάν γίνονται), παρά τις διαχρονικά καταβαλλόμενες προσπάθειες για προμήθεια φαρμάκων.

Άρθρο 30: Δεν υπάρχουν αναρρωτήρια ή ειδικά τμήματα για λοιμώδη νοσήματα κ.λ.π..

Άρθρο 32 §1-2: Είναι απόντες οι κοινωνικοί φορείς (για την ποιότητα της διατροφής και του συσσιτίου)

Άρθρο 33: Ο ρουχισμός είναι ανεπαρκής

Άρθρο 34: Σε πολλά καταστήματα λειτουργούν σχολεία δεύτερης ευκαιρίας και περιορισμένοι χώροι άθλησης. Παρόλα αυτά δεν υπάρχουν οργανωμένες δραστηριότητες μόρφωσης, άθλησης κ.λ.π. σε όλα τα καταστήματα κράτησης.

Άρθρο 35: Σπάνια καταρτίζονται προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης/Εκπαιδευτικές άδειες σπάνιες.

Άρθρο 36: Σπάνια καταρτίζονται προγράμματα σωματικής άσκησης. Δεν υπάρχουν γήπεδα.

Άρθρο 38: Σπάνιες είναι οι ψυχαγωγικές-πολιτιστικές εκδηλώσεις και αφορούν λίγους.

Άρθρο 40: Υπάρχουν λίγες θέσεις εργασίας, χωρίς συνεργασία με επαγγελματικούς φορείς. Στην πράξη η εργασία των κρατούμενων λειτουργεί ως μηχανισμός απόσβεσης της ποινής. Προβληματική είναι επίσης η διαδικασία της τρίμηνης επετηρίδας.

Άρθρο 42: Δεν υπάρχει οργάνωση εργασίας έξω από τα σωφρονιστικά καταστήματα.

Άρθρο 52 § 3: Οι ιδιαίτεροι χώροι επισκέψεων συζύγων, τέκνων δεν είναι κατάλληλοι.

Άρθρο 54 §5: Είναι ανατιολόγητες οι περισσότερες απορρίψεις αδειών.

Άρθρο 56 § 3: Οι περιοριστικοί όροι για άδεια ισχύουν και για τους ενήλικες.

Άρθρο 58-α: Σπάνια χορηγούνται εκπαιδευτικές άδειες (λόγω διατακτικότητας).

Άρθρα 59-64: Δεν λειτουργούν τα κέντρα αλλά ούτε τα τμήματα ημιελεύθερης διαβίωσης.

Άρθρο 65 § 5: Δεν εκδόθηκε η κοινή υπουργική απόφαση για τον κανονισμό ασφάλειας.

Άρθρο 66 § 6: Δεν παρίσταται δικηγόρος στα σοβαρά πειθαρχικά.

Άρθρο 74 § 1,3: Οι μεταγωγές για λόγους υγείας (με πόρισμα τριών γιατρών) δεν εφαρμόζονται, λόγω έλλειψης ιατρικού προσωπικού.

Άρθρο 75: Διαπιστώνεται βραδύτητα στις μεταγωγές για διονομικούς λόγους.

Άρθρο 78: Κρατούμενοι απολύονται και τα Σαββατοκύριακα.

Άρθρο 79: Δεν εκδόθηκε το ΠΔ για τις διατυπώσεις απόλυσης.

Άρθρο 81: Δεν συγκροτήθηκαν οι Επιτροπές κοινωνικής υποστήριξης.

Άρθρο 82 § 3: Δεν ιδρύθηκαν ειδικές επιχειρήσεις για πρόσληψη απολυομένων.

Η μη εφαρμογή πολλών διατάξεων του ισχύοντος Σωφρονιστικού κώδικα αποδίδεται σε οικονομικούς λόγους, σε γραφειοκρατία ή και σε αναχρονιστικές αντιλήψεις.

Τις παραπάνω αποκλίσεις καθώς και τις ελλείψεις σε υλικοτεχνική υποδομή και σε εξειδικευμένο προσωπικό, διαπίστωσε η Επιτροπή στις επισκέψεις της στα σωφρονιστικά καταστήματα.

3. Επειδή η φυλακή είναι μια λειτουργική μηχανή, που συγκροτείται από επιμέρους στοιχεία, καθένα από τα οποία παίζει το δικό του ρόλο, πρέπει να προσεγγίσουμε τα ειδικά ζητήματα (εκπαίδευση, εργασία, υγεία κ.α.) χωρίς να χάνουμε από μπροστά μας το όλον *σωφρονιστικό σύστημα* ως τέτοιο.

Σε κάθε περίπτωση η αμφισβήτηση της αποτελεσματικότητας της κλειστής φυλακής (λόγω των συνολικών αλλά και ατομικών αρνητικών συνεπειών) σημαίνει αφενός λήψη βελτιωτικών/μεταρρυθμιστικών μέτρων και αφετέρου εφαρμογή νέων θεσμών εποπτευόμενης ελευθερίας (π.χ. ημιελεύθερη διαβίωση, τμηματική εκτίμηση ποινής, κοινωφελής εργασία κ.α.).

II. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Η δικαιοσύνη βρίσκεται ανάμεσα στην υπερβολική επιείκεια και την απάνθρωπη σκληρότητα Ντιντερό

1.- Το σύστημα (της απονομής) της ποινικής δικαιοσύνης με υποσυστήματα την Αστυνομία, τα δικαστήρια και τις φυλακές πρέπει να λειτουργεί *οριζόντια* και *συνθετικά* και να μην αναιρεί το ένα μέρος το άλλο. Ο δικαιοπολιτικός, θεωρητικός και λειτουργικός ενιαίος φιλελεύθερος χαρακτήρας των μέσων επίσημου κοινωνικού ελέγχου νομιμοποιεί στη κοινή γνώμη τις κοινωνικές αξίες και τους κώδικες συμπεριφοράς αλλά και την τιμωρήση των παραβιάσεών τους.

Το ίδιο ισχύει και με τις άλλες δύο πτυχές της αντεγκληματικής/σωφρονιστικής πολιτικής: την *πρόληψη* και την *κοινωνική επανένταξη*. Και στον τομέα αυτό πρέπει να υπάρξει *συντονισμός, συνευθυνότητα* και *κοινή γλώσσα* *συνεννόησης* όλων των εμπλεκόμενων φορέων ώστε η ευαισθητοποίηση να λάβει τελικά τη μορφή της *στήριξης/αλληλεγγύης*.

Η ορθολογική νομοθέτηση των ποινικών κανόνων (με βάση τις αρχές της δίκαιης, ίσης και ήπιας μεταχείρισης) και η δικαιοσύνη της εγγύτητας και της διαπαιδαγώγησης (επανορθωτική, θεραπευτική) δεν πρέπει να συνοδεύονται από ένα σωφρονιστικό σύστημα "*πρόσθετης ποινής*". *Ας μη ξεχνάμε ότι οι κρατούμενοι είναι στη φυλακή επειδή τιμωρήθηκαν και όχι για να τιμωρηθούν.*

Οι αρχές της σωφρονιστικής πολιτικής και της σωφρονιστικής νομιμότητας και οι στόχοι της επανένταξης και της επανασυμφιλίωσης του κρατούμενου με την κοινωνία (μείωση υποτροπής) πρέπει να τηρούνται ακόμα κι αν η ποινική δικαιοσύνη προκαλεί με την αυστηρότητα των ποινών υπερπληθυσμό, δυσχεραίνει δηλαδή τη δικαιοκρατική μεταχείριση εντός των φυλακών.

2.- Η στερητική της ελευθερίας ποινή παραμένει μια τιμωρία "*καθεαυτήν*". Στην κατάχρηση ελευθερίας, που έκανε ο εγκληματίας-κρατούμενος, η Πολιτεία δεν επιτρέπεται να απαντάει με κατάχρηση εξουσίας ή με εγκατάλειψη. Το *ανθρωποκεντρικό ελληνικό Σύνταγμα* καθιερώνει το απαράβιαστο της αξίας του ανθρώπου, που δεν υπόκειται σε κανένα περιορισμό (στο όνομα των όποιων αντιλήψεων περί ειδικών σχέσεων εξουσίας, ή και της εσωτερικής τάξης/ασφάλειας).

Ο ποινικός και σωφρονιστικός ουμανισμός πρέπει να στοχεύει στην *επαναπροσωποποίηση* του εγκληματίσαντος και στην *επανασυμφιλίωσή* του με την κοινωνία.

Δεν πρέπει η *υποχώρηση ή η ατροφή του κοινωνικού κράτους* να συνοδεύει από μια ποινικοποίηση της φτώχειας ή από μια λογική διαχείρισης των κοινωνικά αποκλεισμένων μέσω υπερβολικής καταστολής, δεδομένου ότι μεγάλο ποσοστό (περί το 1/3) των κρατούμενων είναι άποροι.

Η βελτίωση της οργάνωσης και λειτουργίας του σωφρονιστικού συστήματος επηρεάζεται από τον τρόπο συγκρότησης και δράσης του *συνολικού μηχανισμού απονομής της ποινικής δικαιοσύνης* αλλά δεν πρέπει να παραβιάζονται οι αρχές και οι κανόνες μιας μετά το έγκλημα (*post delictum*) σωφρονιστικής πολιτικής.

Δεν είναι επιτρεπτό σε μία ανοικτή δημοκρατική κοινωνία να επανέρχεται συνέχεια η Πολιτεία σε ζητήματα εξανθρωπισμού των συνθηκών διαβίωσης των κρατούμενων που θα έπρεπε να είχαν λυθεί από καιρό (βλέπε στοιχειώδεις κανόνες ΟΗΕ 1957, Συστάσεις Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου Ευρώπης R 1973(5), R 1987 (3), ΚΜετΚρ 1989, Ν. 2776/99, R 2006).

Ως *έσχατο μέτρο (Ultimum refugium)* ή *έσχατο μέσο (Ultimum remedium)* η στέρηση της ελευθερίας πρέπει να αποτελεί την εξαίρεση (σοβαρά εγκλήματα) και όχι τον κανόνα (διοικητικές παρεμβάσεις). Από την άλλη οι απαιτήσεις για προστασία, ασφάλεια και πειθαρχία εντός των φυλακών πρέπει να είναι *συμβατές με τα δικαιώματα και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια των κρατούμενων* [βλ. R (62) 2].

Μία Πολιτεία που διέπεται από τις αρχές της δικαιοσύνης και της ελευθερίας δεν είναι δυνατό να μην αντιδρά κατά του

εγκλήματος, αλλά οι θεσμικές παρεμβάσεις οριοθετούνται από τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η αναγκαία αυτοάμυνα και η αυτοπροστασία της κοινωνίας δεν είναι συμβατή με την ύπαρξη συνθηκών διαφθοράς ή εξαθλίωσης ή ταπείνωσης των κρατουμένων μέσα στα σωφρονιστικά καταστήματα. Η κοινωνία – τιμωρός δεν επεκτείνεται και πίσω από τα κάγκελα. Αντίθετα ο σεβασμός της ζωής και της αξιοπρέπειας από τη μία δίνουν την ευκαιρία στον κάθε καταδικασμένο να επανεξετάσει και να επανακαθορίσει τις σχέσεις του με το νόμο και τους άλλους συνανθρώπους του, και από την άλλη αποδεικνύει ότι ακόμη και η ασφάλεια/επίβλεψη είναι παράμετρος πολιτισμού και όχι μόνο τεχνολογικών εργαλείων.

Η ανθρωπιστική, δίκαιη, ισότιμη και προσανατολισμένη προς την επανένταξη μεταχείριση σε ένα πλαίσιο οιοειν-ελευθερίας, αποτελεί απαραίτητη σωφρονιστική αρχή.

III. ΑΡΧΕΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

*Ο νόμος είναι μια συμφωνία πως οι πολίτες θα φέρονται
δίκαια μεταξύ τους,
αλλά δεν είναι ικανός, ο νόμος μόνος,
να κάνει καλούς και δίκαιους τους πολίτες.
Αριστοτέλης*

1.- Η οριοθέτηση της αντεγκληματικής πολιτικής για την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη συνιστά μια πολιτική απόφαση που πρέπει όμως να παγιώνεται σ' ένα δημοκρατικά νομιμοποιημένο ποινικό δίκαιο. Πρέπει ν' αποφευχθεί τόσο η αυθαίρεση στον ορισμό του εγκλήματος (από το Κράτος) όσο και η άνομη μη εφαρμογή των νόμων (από την κοινωνία). Το έγκλημα πρέπει όχι μόνο να παραβιάζει τον ποινικό νόμο αλλά και την πρωταρχική αξία που προσβάλλεται (π.χ. ζωή), την προστασία της οποίας –ακόμα και μέσω των ποινών– ενισχύονται όλοι. Δεν πρέπει δηλαδή οι ποινικές διατάξεις να εκφράζουν μόνον απόψεις μιας εποχής ή μιας συγκυρίας αλλά πρέπει ν' απηχούν βασικές κοινωνικοπολιτισμικές σταθερές αρχές. Πρόβλημα στις παραπάνω διαπιστώσεις δημιουργεί, τόσο η πολυνομία (που ευνοεί και τη διαφθορά), όσο και η ανομία (επιτρεπτικότητα, ατιμωρησία).

Οι αρχές της δικαιοσύνης που θα διέπουν την κοινωνία, πρέπει να διαμορφώνονται μέσω επαλλήλων συναινέσεων.

Η (υπερ)ποινικοποίηση, που βαίνει πέραν του πεδίου των *malum per se* και του *malum prohibitum* σε ζητήματα ηθικής αποδοκιμασίας, ή “διοικητικής ρύθμισης” παραβιάζει αρχές του κράτους δικαίου. Άρα η κοινωνική εμπιστοσύνη στις αξιολογήσεις του ποινικού δικαίου συνιστά απαραίτητο όρο για την αποδοχή/εφαρμογή του. Πρόληψη, προστασία, άμυνα, ασφάλεια εννόμων αγαθών συγκροτούν τη βάση της ποινικοποίησης, αλλά και το ποινικό δίκαιο δεν πρέπει να περιλαμβάνει απαγορεύσεις, οι οποίες δεν έχουν την ισχυρή υποστήριξη της κοινωνίας.

Είναι αυτονόητο ότι η διαχείριση τόσο της μικρής παραβατικότητας, όσο και της διαδικασίας επανένταξης, συνιστούν – εκτός από κρατική ευθύνη – και πεδίο κοινωνικής/ κοινωνικής δράσης και παρέμβασης.

Το έγκλημα ως ατομικό βιοκοινωνικό φαινόμενο γεννιέται μέσα στην κοινωνία και πρέπει η ίδια η κοινωνία να συμμετέχει στην προληπτική και επανενταξιακή διαχείρισή του. Το ότι δεν είναι εύκολο ν' αντιμετωπισθούν οι πηγές του εγκλήματος (φτώχεια, ανισότητα, αδικία), τούτο δε σημαίνει ότι δεν πρέπει να εσπουλώνουμε τις πληγές του εγκλήματος.

Η ποινικοποίηση/αποποινικοποίηση δεν αποτελούν μόνο πεδίο συχνά αυθαίρετων αξιολογήσεων/ρυθμίσεων του κράτους αλλά και αντικείμενο κοινωνικής δυναμικής. Άλλωστε πραγματικά εγκλήματα δεν είναι οι πράξεις που τιμωρούνται, αλλά οι πράξεις που αξίζει (σύμφωνα με τους κοινωνικούς κώδικες) να τιμωρηθούν.

Η συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική (με διακριτούς ρόλους κράτους-κοινωνίας-πολιτών) είναι το ζητούμενο και όχι το διεθνώς αποτυχημένο μοντέλο ενός πανοπτικού, μη δημοκρατικά ελεγχόμενου κράτους.

Χωρίς την κοινωνία κανένα κρατικό σύστημα διαχείρισης του εγκλήματος δεν μπορεί να πετύχει.

Η εργαλειοποίηση του ποινικού δικαίου, δηλαδή η χρήση και χρησιμοποίησή του για τη διαχείριση της εγκληματικότητας δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει κριτήρια και όρια, διότι πολλές φορές η εγκληματοποίηση/απεγκληματοποίηση μετατρέπονται σε αιτίες εγκλημάτων.

Σε διαφορετική περίπτωση η κρίση της νομιμοποίησης ελοχεύει. Η προστασία της κοινωνίας από το έγκλημα δεν επιτρέπεται να παραβλέπει το σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων, ή και θεμελιώδεις αρχές δικαίου και πολιτισμού. Αυτό ίσως και νάναι το πλαίσιο “της ηθικής του ποινικού δικαίου”.

Η ποινικοποίηση έχει συνεπώς χαρακτήρα συνεχούς υπενθύμισης ορίων.

2. Η αποποινικοποίηση, που ακυρώνει την ποινική πτυχή των κοινωνικών αντιδράσεων και η απεγκληματοποίηση, που ακυρώνει το ετικετάρισμα των κοινωνικών προβλημάτων ως εγκλημάτων, δεν αφορούν μόνον τους καταργητές (κίνημα στη Σκανδιναβία το 1960-1970 που άσκησαν κριτική στο σωφρονιστικό σύστημα και ζήτησαν την κατάργηση των φυλακών και των στερητικών της ελευθερίας ποινών) αλλά και όσους δεν θέλουν την επέκταση του πεδίου εφαρμογής του ποινικού νόμου (π.χ. στις αποκλίνουσες συμπεριφορές). Τούτο όμως δε σημαίνει χαλάρωση στην απαξίωση και τη “δίκαιη ανταμοιβή” του εγκλήματος.

3. Η αρχή της αναλογίας “εγκλήματος –τιμωρίας” συνδέεται με την ειδική απαξία κάθε συγκεκριμένης εγκληματικής πράξης και συνιστά απαραίτητο όρο του νομικού πολιτισμού (δίκαιη δίκη), συνδέεται με την αποτελεσματικότητα διαχείρισης και ελέγχου, αλλά και διαμορφώνει συνθήκες ασφάλειας και συναίνεσης, χωρίς υποχωρήσεις του κράτους Δικαίου (στη μία ή στην άλλη κατεύθυνση).

Η κοινωνική ωφελιμότητα από την αποτροπή είναι δεδομένη. Η δίκαιη κοινωνική τάξη δεν ανέχεται την έμπρακτη εγκληματική ανατροπή της. Αυτό όμως δεν δικαιολογεί, ούτε υπερβολικά αυστηρούς νόμους, ούτε δυσανάλογες ποινές.

4. Το ποινικό δίκαιο τελεί μια διπλή λειτουργία: προστατεύει τα έννομα αγαθά εξαναγκάζοντας το άτομο να συμμορφωθεί προς τους πρωταρχικούς κανόνες/αξίες, αλλά προστατεύει και το άτομο (από την κρατική αυθαιρεσία).

Η ποινή συνιστά, από τη μεριά της, αποκατάσταση του “τρωθέντος” –λόγω του εγκλήματος– δικαίου.

Η άσκηση προληπτικής αντεγκληματικής πολιτικής μέσω της απειλής της ποινής πρέπει να επικεντρώνεται στη θετική γενική πρόληψη, δηλ. τη διαπαιδαγώγηση του πολίτη, ώστε να επιλέγει νόμιμες μορφές συμπεριφοράς.

Στα πλαίσια αυτά, εντάσσεται και η “αντεγκληματική πολιτική” η οποία είναι τομέας της πολιτικής που επηρεάζει ανθρώπινα αγαθά.

Σε κάθε περίπτωση δεν πρέπει να παραγνωρίζεται η (προληπτική και όχι μόνο) αξία των κοινωνικών μέτρων και η ασφάλεια των νομοθετικών ορισμών. Η ποινικοποίηση και εγκληματοποίηση μόνον των πραγματικών εγκλημάτων πρέπει να συνιστά την κατευθυντήρια αρχή. Πέραν του σκληρού πυρήνα των σοβαρών εγκλημάτων, η τάση απεγκληματοποίησης δίνει συχνά στην κοινωνία τη δυνατότητα αυτορύθμισης. Η ποινή, που λειτουργεί ως παράγοντας κοινωνικής διαπαιδαγώγησης, αφού πραγματώνει την αποδοκιμασία της κοινωνίας, προϋποθέτει μια συμφωνία επί της αρχής.

Η συγκρότηση και λειτουργία του Κράτους (ή ευρύτερα της Πολιτείας), η πολιτική νομιμοποίηση στη θεομοθέτηση ποινικών μέτρων για την καταστολή του εγκλήματος, η κοινωνική πολιτική στην πρόληψη των αντικοινωνικών συμπεριφορών (κυρίως με την άρση των ανισοτήτων και των αδικιών) συνιστούν βασική και απαραίτητη προϋπόθεση, τόσο για την κατοχύρωση του δικαίου της κοινωνίας να “αυτοσυντηρηθεί” και ν' αυτοπροστατευθεί, όσο και για την θεμελίωση των προϋποθέσεων και των διαδικασιών, με βάση τις οποίες θα αναγνωρίζεται / καταγγινώσκει το δίκαιο και το άδικο.

Η κοινωνική τάξη δεν επιτυγχάνεται με τη συνεχή μετακίνηση των ορίων της περιθωριακότητας ή της επικινδυνότητας λόγω φόβου και ανασφάλειας. Δεν τιμωρεί η “αγανακτισμένη” κοινή

γνώμη αλλά η φιλελεύθερη έννομη τάξη, η οποία λειτουργεί υπέρ της δικαιοσύνης κι όχι απλώς υπέρ της “νομιμοφροσύνης”.

Οι πολιτικές ελευθερίες και τα πολιτικά δικαιώματα πρέπει να υπάγονται και να υπακούουν ένα γενικό κανόνα δικαιοσύνης, με βάση τον οποίο δεν περιορίζουν οι ελευθερίες των μεν τις ελευθερίες των δε.

IV. ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

*Το κελί έχει μια δική του ζωή
Που μόνο με προφορικές αναμνήσεις και
Διαλόγους στέκει
Παύλος Ζάννας, Ημερολόγιο φυλακής*

Η ποιοτική και ποσοτική αύξηση της εγκληματικής ή εισαγόμενης (κυρίως λόγω παράνομης μετανάστευσης) εγκληματικότητας, επηρεάζει τόσο την απονομή της δικαιοσύνης, όσο και τη λειτουργία των σωφρονιστικών καταστημάτων (υπερπληθυσμός, συμφυρμός, πολυεθνική, πολυπολιτισμική, πολυθρησκευτική συνύπαρξη με ενδοομαδικές συγκρούσεις).

Η συνταγματικά και νομοθετικά κατοχυρωμένη υποχρέωση της Διοίκησης να προστατεύει τα δικαιώματα των κρατουμένων (άρθρα 2,5 Συνταγμ., άρθρα 2-5 Ν.2776/99) προσκρούει δυστυχώς σήμερα σε ορισμένες αντικειμενικές αρνητικές συνθήκες:

- Τον υπερπληθυσμό (βλ. Παράρτημα)
- Τον συμφυρμό (βλ. Παράρτημα)
- Την κακή κατάσταση πολλών κτιριακών εγκαταστάσεων (βλ. ΕΜΙΣ)
- Την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού (βλ. εισηγήσεις βουλευτών και ειδικών).

Η Επιτροπή Εξαρχής, από την πρώτη συνεδρίασή της, όρισε τα ανθρώπινα δικαιώματα των κρατουμένων, ως την *κόκκινη γραμμή*, πέραν της οποίας δεν είναι επιτρεπτή οποιαδήποτε περιοριστική νομοθέτηση.

Επειδή είναι αμφίβολο κατά πόσο, σε μια δημοκρατική κοινωνία, είναι παραδεκτοί περιορισμοί που συνδέονται με την εσωτερική τάξη του καταστήματος και οι οποίοι επιβάλλονται δια καταναγκασμού, η εξέταση των δικαιωμάτων των κρατουμένων μπορεί να γίνει κάτω από το πρίσμα των εγγυήσεων για το σεβασμό της αξιοπρέπειας και της ηθικής τους ελευθερίας. Το “δικαίο” δεν επιτρέπεται να υποκύπτει εσαεί στη διατήρηση της δημόσιας τάξης και ασφάλειας.

Οι κρατούμενοι πρέπει να θεωρηθούν ότι έχουν “πλήρη δικαιώματα” και να μην εκληφθεί η φυλάκιση ως “οιονεί – εξαιρετική κατάσταση”, κάτι δηλαδή σαν κηρυγμένος κοινωνικός πόλεμος (με νικητές και νικημένους).

Ο φυλακισμένος παραμένει υποκείμενο θεμελιωδών δικαιωμάτων και οι ρυθμίσεις που μπορεί να γίνουν, θα αφορούν στη χρήση των δικαιωμάτων και όχι στον περιορισμό τους.

Σημασία συνεπώς έχει η “ειδική λειτουργική σχέση” και όχι η νομική κατάσταση (της ειδικής σχέσης εξουσίας που ήταν στο παρελθόν για πολλούς η δικαιολογία στέρησης δικαιωμάτων) και οι κατάλληλες αναγκαίες και ανάλογες ρυθμίσεις θα αναφέρονται στο πρακτικό επίπεδο και όχι στο θεωρητικό, ότι δηλαδή το κράτος έχει θέσει σε ειδικό καθεστώς καταστολής και ελέγχου τη ζωή των κρατουμένων.

Τα “δικαιώματα των κρατουμένων” σχετίζονται με την ιδιομορφία άσκησής τους και όχι με το περιεχόμενό τους που είναι ακριβώς το ίδιο με αυτό των ελεύθερων πολιτών. Δεν πρέπει να υπάρχουν “γκρίζες ζώνες” στο σεβασμό των δικαιωμάτων (Καρύδης, βοηθός Συνήγορος Πολίτη), ώστε να δίνουμε την ευκαιρία στο Ευρωπαϊκά δικαστήριο να καταδικάζουν τη χώρα μας.

2. Ο *εξανθρωπισμός των φυλακών*, θα συμβάλλει και στις *ηπιότερες αντιδράσεις των φυλακισμένων*, στη μη επέκταση του ιδρυματισμού, στη μείωση των εκδηλώσεων αυτο-επιθετικών (αυτοτραυματισμοί, αυτοκτονίες) ή ετερο-επιθετικών (βιαιότητες, “ξεκαθαρίσματα”) συμπεριφορών, στη μη αλλοτρίωση, ή στη μη πλήρη αποκοινωνικοποίηση.

Το *προνοιακό ή θεραπευτικό* πρότυπο της βελτίωσης των

κρατουμένων και το *δικαικό* πρότυπο του σεβασμού των δικαιωμάτων πρέπει να συμπληρωθούν με ένα *συμμετοχικό* πρότυπο, με την έννοια τόσο της ενεργοποίησης του ίδιου του κρατούμενου στα προγράμματα και στις δραστηριότητες, όσο και της κοινωνικής στήριξης των προσπαθειών του για επανένταξη.

Το αντικείμενο της σωφρονιστικής πολιτικής δεν είναι η τιμωρητική εξιλέωση μέσω της ποινικής καταστολής, αλλά η ανθρωπιστική μεταχείριση του εγκληματία και η επάνοδός του στην κοινωνική συμβίωση (μέσω της αλλαγής νοοτροπίας/στάσης τόσο του ίδιου όσο και του κοινωνικού περιβάλλοντος).

Δεν είμαστε πλέον στην εποχή των *Règles Minima*, δηλαδή του καθορισμού των *ελάχιστων ανεκτών ορίων* μεταχείρισης των κρατουμένων (κοινωνικά, οικονομικά, πολιτιστικά, κ.ο.κ.) [R (87)3, Προοίμιο]. Οι σύγχρονες τάσεις της σωφρονιστικής πολιτικής στηρίζονται σε *τρεις θεμελιώδεις αρχές* (αρχή της όσο δυνατόν ευρύτερης εξομοίωσης των συνθηκών ζωής στη φυλακή με τις εν γένει συνθήκες ζωής, αρχή της άμβλυνσης των βλαπτικών συνεπειών της στέρησης της ελευθερίας και αρχή της έκτισης της ποινής κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να βοηθήσει τον κρατούμενο να ενταχθεί στην ελεύθερη κοινωνία), που πρέπει να τηρούνται απαρέγκλιτα από τη σωφρονιστική διοίκηση.

V. ΔΙΚΑΙΟΚΡΑΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

*Όταν οι νόμοι εφαρμόζονται δίκαια για γηγενείς και ξένους,
χωρίς να παραβιάζεται ποτέ το δίκαιο,
τότε η πολιτεία ευημερεί
Ησίοδος*

Στα ζητήματα της σωφρονιστικής πολιτικής δοκιμάζονται η ευαισθησία και τα ανθρωπιστικά αισθήματα μιας κοινωνίας, η αντοχή των δημοκρατικών θεσμών και ιδίως η προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των κρατουμένων ανδρών.

Ο ελάχιστος πυρήνας απαραίτητης ιδιωτικής ζωής, δηλαδή η ανθρωπιστική διαβίωση από άποψη τόσο φυσικών όσο και ηθικών όρων, συνιστά μέρος της σωφρονιστικής νομιμότητας (προς την οποία προσβλέπουν και όλοι οι σχετικοί διεθνείς και ευρωπαϊκοί σωφρονιστικοί κανόνες). Σ’ αυτούς τους όρους πρέπει να προστεθούν οι κοινωνικοί, οι προσωπικοί, οι ηθικοί κ.ά.

Η Επιτροπή προέβη αρχικά σε μια γενική θεώρηση του θεσμικού πλαισίου (Εθνικού, Ευρωπαϊκού) σε σχέση με την επανένταξη.

Το Σύνολο κανόνων για τη μεταχείριση των κρατουμένων (Κοινωνία των Εθνών 1934) διέπτετο από ανθρωπιστική διάθεση και στόχευε στην ηθική τόνωση του κρατουμένου. Οι Στοιχειώδεις κανόνες του ΟΗΕ (1957) στόχευαν σε “αποδεκτούς στοιχειώδεις όρους διαβίωσης” και στην αμερόληπτη, χωρίς διακρίσεις εφαρμογή.

Η Απόφαση (73) 5 για το Σύνολο των στοιχειωδών κανόνων (Συμβούλιο της Ευρώπης, Επιτροπή Υπουργών 1973) αναφέροταν “στην εξασφάλιση του σεβασμού της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας του κρατούμενου”.

Η Σύσταση R (87) 3 της Επιτροπής των Υπουργών των Κρατών – Μελών σχετικά με τους ευρωπαϊκούς σωφρονιστικούς κανόνες (Συμβούλιο της Ευρώπης 1987) “παροτρύνει τις σωφρονιστικές διοικήσεις να αναπτύξουν μια πολιτική, μια διαχείριση και μια πρακτική, που να θεμελιώνονται στις σύγχρονες αρχές του σκοπού (επανένταξης) και της επιείκειας” και ορίζει ρητά ως σκοπούς της μεταχείρισης “...την προαγωγή της αξιοπρέπειας, την ανάπτυξη αίσθησης υπευθυνότητας και την ανάληψη αρμοδιοτήτων, που θα τους βοηθήσουν να επανενταχθούν στην κοινωνία...”.

Τέλος η Σύσταση Rec (2006) (ως Ευρωπαϊκοί Σωφρονιστικοί Κανόνες) (Επιτροπή Υπουργών Συμβουλίου της Ευρώπης 11/1/06) ορίζει ότι η “η ζωή στη φυλακή θα προσεγγίζει όσο το δυνατό περισσότερο τις θετικές όψεις της ζωής στην κοινότητα” (Τμ. 1,5) και ότι “η κάθε κράτηση θα οργανώνεται έτσι, ώστε να διευκολύνει την επανένταξη στην ελεύθερη κοινωνία των ατόμων, τα οποία έχουν στερηθεί την ελευθερία τους” (Τμ. 1, 6).

Από εθνικής σκοπιάς ο ΑΝ 125/67 “Σωφρονιστικός Κώδιξ

εκτελέσεως ποινών και ασφαλιστικών μέτρων” στο άρθρο 1 (σκοπός της εκτελέσεως) προέβλεπε ότι “η εκτέλεση των ποινών και των ασφαλιστικών μέτρων αποσκοπεί κυρίως εις την κοινωνικήν αναπροσαρμογήν των κρατούμενων δια της αγωγής και βελτιώσεως αυτών”.

Στην ίδια κατεύθυνση κινήθηκε και ο Ν. 1851/89 αφού στο άρθρο 1 (σκοπός της εκτέλεσης των στερητικών της ελευθερίας ποινών) προέβλεπε ότι “η εκτέλεση των ποινών αποβλέπει στην αγωγή των κρατούμενων και στην κοινωνική τους επανένταξη”.

Αντίθετα ο ισχύων Σωφρονιστικός Κώδικας (Ν. 2776/99) δεν αναφέρει καθόλου ως σκοπό της φυλάκισης την κοινωνική επανένταξη των εγκλειστών.

Η εγκατάληψη από το Σωφρονιστικό Κώδικα των “ωφελιμιστικού χαρακτήρα θεωρητικών διακηρύξεων” (π.χ. περί αγωγής, κοινωνικής επανένταξης κ.λ.π.) και των πατερναλιστικού-προστατευτικού χαρακτήρα παρεμβάσεων του Κράτους στην προσωπικότητα του κρατούμενου “απελευθερώνει” τη φυλακή από στερεότυπα ή ανταποδοτικές (δυσ)λειτουργίες και επικεντρώνεται σ’ ένα “συστηματικό, ευσύννοπτο, με ξεκάθαρη έκφραση χάρτη δικαιωμάτων”. Η διευκρίνιση των όρων (π.χ. μεταχείριση), των συνθηκών έκτισης των ποινών, της νομιμότητας, της ισότητας και της έννομης προστασίας εξασφαλίζουν καλύτερα την αξιοπρέπεια των εγκλειστών, από οποιονδήποτε “κρατικό φιλανθρωπισμό”.

Κατοχυρωμένος (όσο είναι δυνατό μέσα σε “άβατα”) από αυθαιρεσίες και καταχρήσεις των οργάνων, ο κρατούμενος έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που του παρέχουν άλλες διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα (π.χ. μορφωτικά προγράμματα, εργασία, επικοινωνία) και να προετοιμαστεί/ “θωρακιστεί” καλύτερα για την έξοδο του. Να αναλάβει δηλαδή με καλύτερους όρους την κοινωνική του ευθύνη στη συμβίωση.

Μπορεί Υπερπληθυσμός – Διαφθορά – Ναρκωτικά να συγκροτούν ένα εκρηκτικό μίγμα μέσα στις φυλακές (Σκανδάλης, Ειδ. Γραμματέας Υπ. Δικαιοσύνης), αλλά σε αντιστάθμισμα αυτών των φαινομένων, η Σωφρονιστική Διοίκηση πρέπει να ενισχύει τα δικαιώματα και να τα επενδύει με εγγυήσεις (όπως η κατάργηση των ανισοτήτων στη μεταχείριση, η τήρηση της νομιμότητας, ο σεβασμός των δικαιωμάτων και της διαφορετικότητας, η κάλυψη των πραγματικών αναγκών της καθημερινότητας για τους άπορους ή αλλοδαπούς κρατούμενους κ.ο.κ.).

Η ορθολογική αντεγκληματική/σωφρονιστική πολιτική δεν αρκείται στην αναζήτηση των αιτίων της εγκληματογένεσης αλλά διερευνά και τους πλέον αποτελεσματικούς τρόπους μεταχείρισης του εγκληματίσαντος ανθρώπου με στόχο τη μείωση της υποτροπής (στην Ελλάδα κινείται ανάμεσα στο 65-80%) (Ανεστάκος, ΘΕΜΙΣ, Καρακίτσος, ΟΣΥΕ) και την ευχερέστερη επάνοδό του στην κοινωνία.

Ο ανταποδοτικός ή εκφοβιστικός χαρακτήρας της ποινής υποχωρεί στο όνομα μιας ανθρωπιστικής διαβίωσης και ενίσχυσης των κοινωνικών και προσωπικών δεσμών του κρατούμενου με το περιβάλλον του μέσα σε δικαιοκρατικό πλαίσιο.

Οι φυσικοί όροι κράτησης, η ιατρική και ψυχολογική μέριμνα, η επικοινωνία με το οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον, η εργασία, η εκπαίδευση, οι ειδικές ανάγκες (γυναίκες, ανήλικοι, υπερήλικοι, άτομα με προβλήματα, αλλοδαποί κ.α.) δεν επιτρέπεται να βρίσκονται σε συνεχή αναδιαπραγμάτευση λόγω της ασφάλειας των φυλακών.

Η μείωση του αριθμού των κρατούμενων, η μείωση του χρόνου κράτησης και η βελτίωση τόσο των φυλακών όσο και των όρων διαβίωσης των φυλακισμένων (υγιεινή, εκπαίδευση, εργασία, κ.λ.π.) είναι το μέγα ζητούμενο (Συνήγορος του Πολίτη 2010, 104).

1. ΔΙΚΑΙΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗ/ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥΣ ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ

*Η φυλακή γι' αυτόν που δεν μπορεί ν' αναπνεύσει
είναι θάνατος ή τρέλα
Albert Camus, Η θάλασσα σε απόσταση αναπνοής*

Η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ο υγειονομικός έλεγχος,

η υγιεινή και καθαριότητα, η διατροφή, η ενδυμασία, η συχνή ιατρική εξέταση, συνιστούν κρίσιμες παραμέτρους των ειδικών όρων διαβίωσης, του ελάχιστου της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Οι αρχές της ιδιωτικότητας (privacy) και της αξιοπρέπειας του κάθε κρατούμενου [βλ. κανόνα 18.1. Σύστασης R (2006) 2 Συμβουλίου της Ευρώπης για τους Ευρωπαϊκούς Σωφρονιστικούς κανόνες] καλύπτουν όλο το φάσμα των δικαιωμάτων που απορρέουν από το πλαίσιο διαβίωσης (π.χ. υγείας, υγιεινής κ.λ.π.) και κυρίως απαγορεύουν κάθε απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή βασανιστήρια (άρθρο 3 ΕΣΔΑ).

Ο υπερβολικός συνωστισμός [R (99) 22] επιφέρει δυστυχώς υποχρεωτικά υποβάθμιση των συνθηκών υγιεινής, άγχος, ανασφάλεια και πράξεις αυτοκαταστροφής (αυτοκτονίες), επιθετικές συμπεριφορές (βλ. μητρώο τραυματισμού κρατούμενων, Σκανδάλης, Ειδ. Γραμ. Υπ. Δικαιοσ.) και αύξηση των πειθαρχικών ποινών και μεταγωγών (Υπόμνημα Διεθνούς Αμνηστίας, Ελληνικό Τμήμα).

Η συνεχώς αυξανόμενη λίστα των θανάτων μέσα στις φυλακές (2001: 27, 2009: 55, 2010: 96) (Ευαγ. Γαλετζάς, ΔΣΑ – Γεωργούλας, Νοσοκομείο κρατούμενων Κορυδαλλού) ή και αυτοκτονιών (Θέμελη, Επικ. Καθηγήτρια Παν. Κρήτης) πρέπει να προβληματίσουν ως προς τον τρόπο ψυχολογικού χειρισμού κρατούμενων υψηλού κινδύνου.

Γιατροί, νοσηλεύτες, εργαστήρια, ψυχολόγοι, (Γεωργούλας, Νοσοκ. Κρατούμενων Κορυδαλλού), δίκτυο αγροτικών, περιφερειακών ή ειδικών κέντρων υγείας του ΕΣΥ, νοσοκομείων ακόμα και ιατρικών σχολών ή φορέων, όπως οι Γιατροί του Κόσμου πρέπει να μπουν στην υπηρεσία των συγκεκριμένων αναγκών στοιχειώδους ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, αλλά και παροχής ψυχιατρικών υπηρεσιών.

Κρίσιμη παράμετρος στην ηθική, συναισθηματική και ψυχική υγεία των κρατούμενων αποτελεί και ο ατομικός χώρος (physical liberty, άρθρο 5 §1 ΕΣΔΑ) (αέρας, ήλιος, θέρμανση, τετραγωνικά) αλλά και το ευρύτερο πλαίσιο χώρων άθλησης, πολιτισμού, άσκησης θρησκευτικών καθηκόντων κ.λ.π.

Ειδικότερα η Επιτροπή προτείνει:

- (Ηλεκτρονική) Κάρτα Υγείας (τουλάχιστον για τα λοιμώδη μεταδιδόμενα νοσήματα) (Μαλιώρη, ΟΚΑΝΑ – Σκανδάλης, Ειδ. Γραμ. Υπ. Δικ.) [R (93) 6]. Στην κάρτα υγείας θα εμπεριέχονται πληροφορίες για το χρόνο και το είδος της παρεχόμενης θεραπείας (υπόμνημα ΟΚΑΝΑ).
- Δωρεάν παροχή σε όλους τους κρατούμενους όλων των αναγκαίων για την ατομική υγιεινή και καθαριότητα μέσων
- Σύγχρονες εγκαταστάσεις θέρμανσης, νερού κ.λ.π.
- Τακτικό και έκτακτο υγειονομικό έλεγχο από τα αρμόδια όργανα υπό την εποπτεία του δικαστικού λειτουργού
- Άμεση αντιμετώπιση κινδύνου μεταδοτικών νόσων με νοσηλεία σε νοσοκομείο
- Διατροφή και ενδυμασία κατάλληλη, επαρκής και υγιεινή με σεβασμό στις θρησκευτικές και άλλες ιδιαιτερότητες των κρατούμενων
- Ένταξη Νοσοκομείου / Ψυχιατρείου / ΚΑΤΚ κρατούμενων στο ΕΣΥ.
- Ζωτικός χώρος (στα κελιά ή στους θαλάμους στο προαύλιο ή σε άλλες εγκαταστάσεις, π.χ. γήπεδα, εργαστήρια) ώστε ο κάθε κρατούμενος να μπορεί να “αναπνέει”.
- Η χωροταξική και πολεοδομική μελέτη για την κατασκευή νέων φυλακών πρέπει να συνεκτιμάει και τη σωφρονιστική πολιτική και όχι μόνον το κόστος, (Κασσιμάτης, Δήμαρχος Κορυδαλλού) ή τις αποστάσεις (Πολύζος, Οργ. Ρυθμ. Σχεδίου).

2. ΔΙΚΑΙΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗ / ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΑΠΑΡΑΒΙΑΣΤΟΥΣ ΗΘΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ

*Η συνγνώμη είναι ανώτερη από την τιμωρία
Πιττακός*

Η επικοινωνία των κρατούμενων με το οικογενειακό περιβάλλον (επισκέψεις, αλληλογραφία, τηλεφωνικές συνδιαλέξεις κ.λ.π.) συνιστά απαραίτητο όρο για την ταχύτερη και ομαλότερη επάνοδο στην κοινωνία μετά την απόλυση. Δεν πρόκειται για

προνόμια, αλλά για έκφραση ατομικών δικαιωμάτων, που συμβάλουν και στην ομαλή λειτουργία της φυλακής.

Ειδικότερα η Επιτροπή προτείνει:

- Διεύρυνση των προσώπων και των φορέων που μπορούν να επισκέπτονται τον κρατούμενο και κρίνεται ότι ασκούν θετική επίδραση στην ψυχολογία του.
- Θεσμοθέτηση (σε ειδικούς χώρους) της συνεύρεσης συζύγων/ συντρόφων.
- Διευκόλυνση της αλληλογραφίας και των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων (π.χ. περισσότερες συσκευές ΟΤΕ) και χωρίς περιορισμούς, τηρουμένων βέβαια των όρων ασφαλείας που προβλέπει ο εσωτερικός κανονισμός.
- Συνεχής και έγκαιρη ενημέρωση για την πολιτική, οικονομική και πολιτιστική ζωή (μέσω εφημερίδων, ραδιοφώνου, TV).
- Αύξηση των δυνατοτήτων ψυχαγωγίας (θέατρο, κινηματογράφος κ.λ.π.) αλλά και ενθάρρυνση της δημιουργίας ομάδων τέχνης από τους ίδιους τους κρατούμενους.
- Οι μεταγωγές να γίνονται με χειροπέδες μόνο σε ειδικές περιπτώσεις.
- Όχι προβλητικός σωματικός έλεγχος (R 2006, κανόνες 54.6-54.7)

3. ΔΙΚΑΙΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗ/ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ

Η εκπαίδευση είναι δύναμη που θεραπεύει την ψυχή
Πλάτων

Η επανασύνδεση κρατουμένων με την κοινωνία (οικογένεια, τοπική κοινότητα, επαγγελματικούς χώρους) βασίζεται σε δύο κυρίως πυλώνες: την εκπαίδευση και την εργασία. Προκατάρτιση, εκπαίδευση, επαγγελματική αποκατάσταση συνδέονται άρρηκτα (Τσέκος, Γ.Γ. Διαχείρισης Κοινот. Πόρων), χωρίς να υποτιμάται ο ρόλος του πολιτισμού. Επειδή ο πολιτισμός διδάσκει την βασική αξία του σεβασμού σε όλες τις εκφάνσεις της (αυτοσεβασμός, σεβασμός των δικαιωμάτων, αξιοπρέπεια, αποδοχή της διαφορετικότητας) δίνει μια δεύτερη ευκαιρία εκεί όπου απέτυχε η παιδεία. Και κυρίως σε άτομα που βρέθηκαν στην περιοχή της παραβατικότητας. Η δραστηριοποίηση των κρατουμένων σε ομάδες σωματικής άσκησης, ανάγνωσης-συζήτησης επί κειμένων, δημιουργικής γραφής, θεάτρου, κινηματογράφου, μουσικής κλπ., δημιουργεί διέξοδο και απελευθέρωση έκφρασης και εξοικειώνει με την συλλογικότητα και την υπευθυνότητα. Τούτο βέβαια σημαίνει πρόβλεψη χώρων και ειδικών εμψυχωτών (βλ. και παραπάνω για ομάδες τέχνης κ.λ.π.)

1. Η εκπαίδευση στις φυλακές, αφενός ανοίγει ένα παράθυρο στην ελευθερία της σκέψης και της έκφρασης, αφετέρου καθιστά δημιουργικό το χρόνο κράτησης [R (89)12].

Μολοντί ο υπερπληθυσμός, η υποकुουτούρα της φυλακής, τα πολυπολιτισμικά χαρακτηριστικά των κρατουμένων συνιστούν αρνητικούς παράγοντες, τόσο η φοίτηση στα κανονικά σχολεία όσο και η παρακολούθηση των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) και διευρύνεται και παράγει αποτελέσματα (όπως π.χ. επιτυχίες στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, προσωπική αυτοεκτίμηση, αύξηση ευκαιριών για επαγγελματική αποκατάσταση). Βέβαια η ακαταλληλότητα των χώρων, ο περιορισμένος χρόνος, οι μεταγωγές και το αρνητικό κλίμα κατά περιόδους μέσα στις φυλακές, η έλλειψη βιβλιοθηκών και συμβούλων μόρφωσης, δεν δημιουργούν πάντοτε ευνοϊκούς όρους.

Σε κάθε πάντως περίπτωση η τυπική εκπαίδευση αλλά και τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (Γαληνέας, ΙΔΕΚΕ – Δαμιανός, Δ/ντής Σχολείου Αυλώνα - Ζουγανέλης, Δ/ντής ΣΔΕ Κορυδαλλού) παρέχουν ευκαιρίες και “οξυγόνο” στους έγκλειστους και συμβάλλουν στη μείωση της υποτροπής. Αρκεί να δημιουργηθεί ένα θετικό κλίμα από τη σωφρονιστική διοίκηση (π.χ. όχι μεταγωγές) και τους εκπαιδευτές, να δοθούν κίνητρα, να βρεθούν χώροι και να τεθεί ως στόχος η ημελεσμένη διαβίωση των εκπαιδευομένων.

Ειδικότερα η Επιτροπή προτείνει:

- Εκπαίδευση για όλους και για όλες τις βαθμίδες (Εθνικό Σχέδιο δράσης για την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση των κρατουμένων με συμμετοχή και των ΟΤΑ).
- Αναβάθμιση ρόλου εκπαιδευτή και συμμετοχή / έκφραση γνώμης σε όλα τα ζητήματα που αφορούν στον μαθητή (κίνητρα, διευκολύνσεις, ελεύθερος χρόνος), αναβάθμιση του ίδιου του σχολείου (χώροι, εξοπλισμοί) ώστε να επιτευχθεί υπέρβαση της υποकुουτούρας της φυλακής.
- Θεσμοθέτηση ατομικής εκπαιδευτικής καρτέλας για κάθε εκπαιδευόμενο, όπου θα αποτυπώνονται η μαθησιακή πορεία και οι γνώσεις του.
- Βιβλιοθήκες, κατάλληλοι χώροι μελέτης, σύμβουλοι καθοδήγησης.
- Φοίτηση κρατουμένων σε ΣΔΕ εκτός φυλακής.
- Ειδική μέριμνα για την εκπαίδευση νομίμων αλλοδαπών, ΑμεΑ κ.λ.π.
- Ενθάρρυνση αυτομόρφωσης.
- Επαναφορά των Ελεύθερων Ανοικτών Πανεπιστημίων στις φυλακές (με διαλέξεις γενικού ενδιαφέροντος από ειδικούς).
- Χρήση Η/Υ για εκπαιδευτικούς λόγους (υπό ορισμένες προϋποθέσεις) (Συνήγορος Πολίτη, 97).
- Φοίτηση σε προγράμματα εξ αποστάσεως (Συνήγορος Πολίτη, 271).

2. Η εργασία μέσα στις φυλακές αποτελεί δικαίωμα του κρατούμενου και όχι υποχρέωσή του και δεν πρέπει να έχει τιμωρητικό ή καταπιεστικό χαρακτήρα ούτε όμως να εξαντλείται σε “εργασιοθεραπεία” (υπόμνημα Ένωσης Ποινολόγων).

Η εκμάθηση ή η άσκηση βιοποριστικής τέχνης “δίνει” στην εργασία ωφελιμιστικό αλλά και “υπαρξιακό” περιεχόμενο καθώς συνιστά διέξοδο από την απραξία, γεμίζοντας τον χρόνο με θετικές δράσεις [R (75) 25].

Ειδικότερα η Επιτροπή προτείνει:

- Άμεση διευθέτηση /επίλυση των ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών εκκρεμοτήτων των κρατουμένων.
- Ενταξη σε θέσεις εργασίας όλων των κρατουμένων που θέλουν και μπορούν.
- Ενεργοποίηση των διατάξεων που αφορούν στην οργάνωση της εργασίας έξω από το κατάστημα [αγροτικές μονάδες, βιοτεχνικές μονάδες (Μαραγκούλης, ΟΣΥΕ – Πέτρου, Υπ. Δικ.).
- Διευκόλυνση στην ατομική εργασία (για δικό τους λογαριασμό ή έπειτα από παραγγελία φορέα του Δημοσίου).
- Ίδρυση διαμεσολαβουσών επιχειρήσεων ή “διπλών θυρών”, όπου ο κρατούμενος θα μοιράζει το χρόνο του ανάμεσα στην εργασία του σε αυτές τις δημόσιου συμφέροντος μη κερδοσκοπικές ενώσεις (εντός του ιστού της πόλης) και στο κατάστημα κράτησης.

3. Στο πλαίσιο των κοινωνικών όρων εντάσσεται και η επιστροφή στην κοινωνία μετά την αποφυλάκιση.

Οι δράσεις για την ενσωμάτωση ομάδων και δη αποφυλακιζομένων στον κοινωνικό ιστό (υπόμνημα Γ.Γ. Διαχείρισης Κοιν.Πόρων) πρέπει να συνεκτιμούν την ανισότητα των ευκαιριών και τη χαμηλή αυτοεκτίμηση λόγω σχολικής αποτυχίας ή περιθωριοποίησης, αλλά και τις δεξιότητες που προϋπήρχαν της κράτησης. Οι επιχορηγήσεις του ΟΑΕΔ δεν φαίνεται να πιάνουν τόπο (Πουλόπουλος, ΚΕΘΕΑ – Κικίλιας ΟΑΕΔ). Η οικονομική και στελεχειακή ενίσχυση του έργου της ΕΠΑΝΟΔΟΥ [στην οποία το 2010 απευθύνθηκαν 388 αποφυλακιζόμενοι (344Α, 44Γ) (Νικολόπουλος, ΕΠΑΝΟΔΟΣ)] με στόχο την καλύτερη ενημέρωση μέσα σε κάθε φυλακή της χώρας (με τοπικά συμβούλια επανένταξης) και την δικτύωση με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς (ΟΑΕΔ κ.λ.π.) είναι απαραίτητη.

Απαραίτητη είναι όμως και η κοινωνική υποστήριξη (από τοπικά δίκτυα με βάση τον “Καλλικράτη”).

Η κοινωνική οικονομία και η προστατευόμενη επιχειρηματικότητα παίζουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνική επανένταξη (Τσέκος, Γ.Γ. Κοινот. Πόρων – Κικίλιας, ΟΑΕΔ) ιδίως αν συνδυαστούν με τοπικά προγράμματα για την απασχόληση και

την ανάπτυξη.

Ειδικότερα η Επιτροπή προτείνει:

- Διεύρυνση των όρων παροχής του βοηθήματος προς τον αποφυλακίζόμενο, αναπροσαρμογή του ύψους του (σήμερα 272, 55 ΕΥΡΩ) (Υπόμνημα ΟΑΕΔ).

- Ειδικά προγράμματα ΟΑΕΔ μόνο για κατηγορίες αποφυλακισμένων.

- Μελέτη δυνατότητας πρόσληψης μέσω ΑΣΕΠ πρώην κρατουμένων (με διαγραφή από ποινικό μητρώο ή άλλη διευθέτηση) (Πυρουνάκης, Δ/της ΣΔΕ Φυλ. Αυλώνα).

- Δίκτυα επανένταξης που αρχίζουν μέσα στη φυλακή. Τούτο σημαίνει κυρίως:

- Υποχρεωτική εκπαίδευση επαγγελματιών του σωφρονιστικού συστήματος και δημιουργία σχολής σωφρονιστικών υπαλλήλων – ανάγκη για εξειδικευμένο προσωπικό.

- Επαγγελματική κατάρτιση κρατουμένων, διδασκαλία μίας τέχνης / επαγγέλματος – εξασφάλιση αναγνωρισμένου τεχνικού διπλώματος.

- Ειδικότερα προγράμματα για την επανένταξη νέων κρατουμένων με εκπαίδευση κυρίως στις νέες τεχνολογίες, πράσινες θέσεις εργασίας.

- Αξιοποίηση κρατουμένων με την εξάσκηση της διδασκόμενης τέχνης / επαγγέλματος μέσω της προσφοράς κοινωνικής εργασίας και παροχής κινήτρων – μείωση ποινής, συμβολική χρηματική αμοιβή.

- Βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης των κρατουμένων, συντήρηση ομαλής ψυχολογίας, σωματικής/ψυχικής υγείας.

- Άνοιγμα της φυλακής προς την κοινότητα, το οποίο μπορεί να επιφέρει ουσιαστικά αποτελέσματα στην κοινωνική ενσωμάτωση των αποφυλακισμένων. Προτείνεται η δημιουργία μιας φυλακής η οποία να είναι στενά συνδεδεμένη με τις υπηρεσίες και τους φορείς της τοπικής κοινότητας (τοπική αρχή, επιχειρήσεις, συλλόγους, εθελοντικές ομάδες και οργανώσεις), π.χ. μέσω της παραγωγής και πώλησης αγροτικών προϊόντων και μέσα από τους δεσμούς και τους συνδέσμους που θα δημιουργηθούν, θα καταστεί δυνατή η ομαλότερη και πιο ουσιαστική αποκατάσταση των αποφυλακισθέντων.

Μετά την αποφυλάκιση προτείνεται:

- Προσλήψεις στα πλαίσια της εταιρικής ευθύνης, από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, με παροχή κινήτρων ενός ποσοστού αποφυλακισθέντων (υπό προϋποθέσεις).

- Συνέχιση της κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης-σχοδεία δεύτερης ευκαιρίας.

- Ίδρυση συμβουλευτικής υπηρεσίας και διασύνδεσης με την αγορά εργασίας και με προγράμματα κατάρτισης.

- Παραχώρηση ενός δημοσίου κτιρίου για την εγκατάσταση των υπηρεσιών της ΕΠΑΝΟΔΟΥ ή και τη λειτουργία ενός ξενώνα για επείγουσες περιπτώσεις και ενίσχυση των παρεχομένων νομικών και επαγγελματικών συμβουλών (εντός / εκτός φυλακής) αλλά και ψυχολογική υποστήριξη.

- Ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για εξάλειψη των προκαταλήψεων, επισκέψεις σχολείων σε καταστήματα κράτησης - καίριος ο ρόλος των εθελοντών.

- Σύνταξη και διανομή στους κρατούμενους εντύπου πληροφοριών με υπηρεσίες όπου μπορούν να απευθύνονται για οποιοδήποτε ζήτημα, από τη στιγμή της αποφυλάκισης, πλήρης αξιοποίηση του υπάρχοντος portal – δυνατότητα χρήσης του portal και εντός των φυλακών.

- Παροχή νομικών συμβουλών και ενημέρωση σχετικά με δικαιώματα και υποχρεώσεις των αποφυλακισμένων, σε περιπτώσεις κοινωνικών διακρίσεων, υποτροπής κ.τ.λ., αλλά και σε άλλα άμεσα ζητήματα των κρατουμένων, κυρίως αυτών με χαμηλό οικονομικό επίπεδο, διότι πρέπει να γίνει και διαχωρισμός μεταξύ των κρατουμένων αναλόγως της οικονομικής τους δυνατότητας.

- Δυνατότητα ψυχολογικής υποστήριξης από ειδικούς, για μεγάλο διάστημα μετά την αποφυλάκιση, κυρίως συμβουλευτική, για όλη την οικογένεια και για το άμεσο περιβάλλον του πρώην κρατουμένου.

- Ειδικότερη μέριμνα για γυναίκες αποφυλακισθείσες, θύματα διπλής προκατάληψης (ως γυναίκες υφίστανται τις κοινωνικές διακρίσεις λόγω του φύλου τους, αλλά και με το στίγμα της φυλακής και της καταδίκης είναι θύματα περαιτέρω διακρίσεων).

4. ΔΙΚΑΙΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗ / ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ / ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΟΛΩΝ

Η ελευθερία είναι εκείνη η δύναμις που έχει ο άνθρωπος εις το κάμη όλον εκείνο, όπου δεν βλέπεται εις τα δίκαια των γειτόνων του
Ρήγας Φεραίος

Αν η Διαφάνεια στο δημόσιο βίο συνιστά πάγια αρχή της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου αλλά και επιτακτικό αίτημα των καιρών, ο έλεγχος και η ορατότητα των όσων συμβαίνουν (ή δεν συμβαίνουν) στο εσωτερικό των φυλακών αποτελούν αποκαλυπτικό όρο επιβεβαίωσης, για το αν πράγματι υπάρχουν κράτος Δικαίου, χρηστή διοίκηση και μια κοινωνία με διαρκές βλέμμα ενημέρωσης και γνώσης.

Η (μόνιμη) Διακομματική Επιτροπή, ο Συνήγορος του Πολίτη, Σώμα Επισκεπτών (Board of visitors) και άλλοι φορείς και ειδικοί πρέπει να επισκέπτονται συχνά τα σωφρονιστικά καταστήματα, να καταγράφουν περιστατικά και καταστάσεις και να αποστέλλουν τις εκθέσεις τους στο αρμόδιο Υπουργείο, ώστε η σωφρονιστική νομιμότητα να γίνεται σεβαστή από όλους. Κύριος βέβαια εγγυητής της νομιμότητας και των δικαιωμάτων παραμένει ο ανεξάρτητος δικαστικός λειτουργός.

Ο υπερπληθυσμός – όπως και η υπερβολική “ασφάλεια” – κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (υπόθεση Sulejmanovic κατά Ιταλίας της 16^{ης} Ιουλίου 2009 – αριθ. Προσφ 22635/03) μπορεί να συνιστούν απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση (βλ. και άρθρο 3 ΕΣΔΑ) γι’ αυτό πρέπει όλοι να έχουν συναίσθηση της ευθύνης και των ορίων δράσης τους π.χ. οριοθετήσεις αρμοδιοτήτων Υπαλλήλων Εξωτερικής Φρούρησης και ΕΛΑΣ ή χρήσης όπλου κ.λ.π. (όπως προκύπτει από τις προτάσεις της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας τους).

Έχουν γίνει πολλές έρευνες για τη διαφθορά στις φυλακές (μ.ά. Έκθεση Γιαταγάν 1984, έρευνα Ευαγγ. Γιαννόπουλου 1997, πρωτοβουλία Φ. Κουβέλη, Μ. Σταθόπουλου, Ευαγγ. Κρουσταλάκη), οι οποίες είχαν πενιχρά αποτελέσματα. Το φαινόμενο αυτό στα κλειστά ιδρύματα παίρνει διάφορες μορφές (μεταξύ των κρατουμένων, λόγω του “ειδικού κώδικα” των κρατουμένων, ή μεταξύ κρατουμένων και επίορκων σωφρονιστικών υπαλλήλων φυλακών). Τα φαινόμενα διαφθοράς μπορεί και πρέπει να αντιμετωπιστούν με διεύρυνση της ορατότητας και του θεσμικού και κοινωνικού ελέγχου. Στην κατεύθυνση αυτή θα ήταν χρήσιμη η σύσταση *Μόνιμης Διακομματικής Επιτροπής για τα κλειστά ιδρύματα*.

Σε καμία περίπτωση όμως δεν πρέπει να απαξιώνεται συλλήβδην ο ρόλος του σωφρονιστικού προσωπικού [R (66) 26 και R (68) 24] το οποίο πράγματι επιτελεί σημαντικό έργο. Βεβαίως οφείλουν οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι να συμπεριφέρονται με αμερόληπτο τρόπο προς τους κρατούμενους (ΟΗΕ 1957, άρθρο 6-1, R (87) 3, άρθρο 1] χωρίς διακρίσεις.

Είναι απαραίτητη η εξειδικευμένη εκπαίδευση των σωφρονιστικών υπαλλήλων σε αναβαθμισμένες σχολές, από ψυχολογία ομάδων μέχρι παροχή πρώτων βοηθειών, από τη συμβολή τους στα θεραπευτικά προγράμματα του ΚΕΘΕΑ μέχρι την θετική στάση τους στα ΣΔΕ. Κρίσιμη είναι ιδίως η γνώση στη διαχείριση κρίσεων. Έχει στο παρελθόν διατυπωθεί πρόταση για σύσταση ΤΕΙ Διοίκησης Δικαιοσύνης. Η επιτροπή επαναφέρει την πρόταση.

Οι κανόνες συμβίωσης και διαβίωσης πρέπει να είναι σαφείς και γνωστοί σε όλους, να εφαρμόζονται από τους υπαλλήλους κατά δίκαιο τρόπο χωρίς διακρίσεις και προκαταλήψεις, να μην παραβιάζονται από τους κρατούμενους και να ελέγχονται από διοικητικά και δικαστικά όργανα. Το πειθαρχικό δίκαιο κατά των επίορκων υπαλλήλων πρέπει να είναι παραδειγματικό, διότι ασκούν δημόσια αποστολή, ενώ το πειθαρχικό δίκαιο κατά των

παρανομούμενων εγκλείστων πρέπει να συνεκτιμάει την ψυχική κατάσταση (άγχος, ανασφάλεια) και την δυσκολία προσαρμογής στις φυλακές (Συνήγορος Πολίτη, 118).

Σε κάθε περίπτωση η επιβολή ποινών πρέπει να είναι εξατομικευμένη, να μην είναι εκδικητική, ταπεινωτική ή απάνθρωπη και ν' αφήνει πάντοτε ανοικτό το δρόμο της διαγραφής / παραγραφής / αναστολής / χάριτος (Χειρδάρης, Επιτροπή Π.Κ.).

Ειδικότερα η Επιτροπή προτείνει:

- Σύσταση ενός σώματος Εσωτερικών Υποθέσεων (Καρακίτσος ΟΣΥΕ)
- Αποσαφήνιση περιεχόμενου και διαδικασιών επιβολής πειθαρχικών ποινών και δικαίωμα προσφυγής των κρατούμενων.
- Αποδέσμευση πειθαρχικών ποινών από σπουδές, θεραπευτικά προγράμματα και μεταγωγές.
- Απαγόρευση συνολικών ποινών, σωματικών ποινών, εγκλεισμού σε σκοτεινό κελί.
- Οι πειθαρχικές ποινές μπορούν να επιβληθούν μόνο μετά από μια αποτυχημένη ή ακατάλληλη ρύθμιση της σύγκρουσης (αποκαταστατική και διαμεσολαβητική διαδικασία) ή η ρύθμιση των συγκρούσεων μεταξύ των κρατούμενων ή και με το σωφρονιστικό προσωπικό θα πρέπει να προηγείται της επιβολής πειθαρχικών κυρώσεων. Σύμφωνα με τη Σύσταση Rec (2006) 2 για τους Ευρωπαϊκούς Σωφρονιστικούς Κανόνες, παρ. 56,2: "Όποτε είναι δυνατό, οι αρχές της φυλακής χρησιμοποιούν μηχανισμούς αποκατάστασης και διαμεσολάβησης για την επίλυση των διαφορών με και μεταξύ κρατούμενων".
- Οι δράσεις και τα μέτρα που εκπονούνται, πρέπει να αξιολογούνται κατά τακτά χρονικά διαστήματα (ιδίως αυτά που αφορούν σε γυναίκες, ανήλικους, αλλοδαπούς κ.λ.π.).
- Διεύρυνση του δικαστικού και κοινωνικού ελέγχου ώστε τόσο η νομιμότητα στη λειτουργία όσο και ο σεβασμός των δικαιωμάτων να αποτελούν αδιαπραγμάτευτο κεκτημένο του πολιτισμού (βλ. Συνήγορος του Πολίτη, Ποινικός Εγκλεισμός και Δικαιώματα, 2011).
- Το θεμιτό αίτημα της ασφάλειας δεν πρέπει να υπερβαίνει τα όρια της νομιμότητας και των δικαιωμάτων (αναφορές, ακρόασεις κ.λ.π) και η αξία της λογοδοσίας των "κλειδοκρατόρων" είναι απαραίτητο στοιχείο του Κράτους Δικαίου. Ειδικά μέτρα ασφάλειας να λαμβάνονται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις (R 2006, κανόνες 53. 2).
- Πλήρης ενημέρωση κρατούμενων (στη γλώσσα τους όταν είναι εφικτό εφόσον δε γνωρίζουν μία από τις γνωστές γλώσσες) για δικαιώματα και υποχρεώσεις.

5. ΔΙΚΑΙΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗ / ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΕΙΣ ΥΛΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ.

Η φτώχεια, η κακή ανατροφή και η αμάθεια οδηγούν τους ανθρώπους του λαού στο κακό Ξενοφών

Είναι σήμερα δεδομένο ότι πολλοί κρατούμενοι στερούνται τα στοιχειώδη μέσα προς το ζειν (άποροι). Πρέπει συνεπώς πέραν της παροχής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, μέσων υγιεινής, ιματισμού, τροφής κ.λ.π. να διευθετηθούν και άλλες πτυχές του ζητήματος.

Ειδικότερα η Επιτροπή προτείνει:

- Να αξιοποιηθούν οι υφιστάμενες παραγωγικές υποδομές
- Οι άποροι να μπορούν να εργάζονται δι' ίδιον όφελος ή με παραγγελίες.
- Η απασχόληση και η εργασία των κρατούμενων να αμείβονται με βάση και την εργατική νομοθεσία (και αφορολόγητα).
- Η διαχείριση του Χρηματίου να γίνεται με κύριο γνώμονα τις ανάγκες της καθημερινότητας.
- Ο ευεργετικός υπολογισμός να είναι ευνοϊκότερος για τους άπορους και να έχουν προτεραιότητα στις θέσεις εργασίας.
- Οι άδειες για τους άπορους (που έχουν βρει δουλειά) ή η ένταξή τους σε ημιελεύθερη Διαβίωση ή σε Τμηματική έκτιση της ποινής να είναι διευρυμένες.

6. ΔΙΚΑΙΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗ / ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

*Δεν υπάρχει αγαθό σε τούτο τον κόσμο να αξίζει όσο η ζωή και η ελευθερία
Ζ.Ζ.Ρουσώ*

Η βαθμιαία αντικατάσταση της στερητικής της ελευθερίας ποινής με όρους εποπτευόμενης ελευθερίας είναι μια κρίσιμη πρόκληση (ποινικοδογματικού αλλά και κοινωνικού ενδιαφέροντος).

Η υπό όρους απόλυση εντάσσεται (όχι χωρίς αντιρρήσεις πολλών εγκληματολόγων) στο ποινικό δίκαιο, άρα στο σωφρονιστικό πεδίο ενδιαφέρον έχουν κυρίως οι άδειες και οι εναλλακτικές κυρώσεις.

1. Η διεύρυνση των δυνατοτήτων (ίσως και του χρόνου) χορήγησης αδειών (με βάση τα κριτήρια του νόμου, τις ανάγκες του κρατούμενου και τις εισηγήσεις των αρμοδίων κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων κ.λ.π.), η μη γραφειοκρατική ή προσχηματική στέρηση του δικαιώματος (Συνήγορος πολίτη, 111, 274), η πλήρης αιτιολογημένη απόρριψη του αιτήματος, η αναζήτηση τρόπων χορήγησης αδειών σε νόμιμους αλλοδαπούς κρατούμενους (οι οποίοι δεν δηλώνουν μόνιμη κατοικία) και η μη υποχρεωτική σύνδεση του οποιουδήποτε πειθαρχικού παραπτώματος με την απαγόρευση χορήγησης άδειας όχι μόνο θα ενισχύσουν την ευεργετική σε ατομικό επίπεδο επίδραση των αδειών αλλά και θα αποφορτίσουν τη φυλακή από εντάσεις οιονεί στερητικών συνδρόμων [R(82)16]

Ειδικότερα η Επιτροπή προτείνει:

- Διεύρυνση των ημερών αδειάς (ιδίως για ανήλικους, γυναίκες-μητέρες κ.α.)
- Έλεγχος - μέσω επιμελητών κοινωνικής αρωγής - της χρήσης αδειάς για ορισμένους κρατούμενους
- Επέκταση των εκτάκτων αδειών και σε θετικές δράσεις (βραβεύσεις, εκθέσεις κ.λ.π.)
- Χορήγηση ειδικών διευκολύνσεων για φοιτητές, σπουδαστές

2. Οι εναλλακτικές κυρώσεις (π.χ. κοινωφελής εργασία) προϋποθέτουν την καλύτερη αξιοποίηση των επιμελητών κοινωνικής αρωγής (Μίχα, ΕΚΑ Εισαγγ. Αθ.), ένα ελάχιστο κοινωνικής αποδοχής και ανάλογη υποδομή [R(65)1 και R(76)10]

Ειδικότερα η Επιτροπή προτείνει:

- Για τις εναλλακτικές κυρώσεις που αφορούν σε βραχυχρόνιες ποινές ίσως θα πρέπει να προβλεφθεί η δυνατότητα του καταδικασθέντα να επιλέγει ο ίδιος αν θέλει την παροχή κοινωφελούς εργασίας ή τον κατ' οίκον περιορισμό ή μια μορφή ηλεκτρονικής παρακολούθησης.
- Άμεση ενεργοποίηση των ισχυουσών διατάξεων για ημιελεύθερη διαβίωση και τμηματική έκτιση ποινών
- Χρήση του κατ' οίκον περιορισμού (σε ειδικές περιπτώσεις)
- Διεύρυνση και βελτίωση της παροχής κοινωφελούς εργασίας (Πέτρου, Υπ.Δικαιοσύνης)
- Σύσταση από το Υπουργείο Δικαιοσύνης ομάδας ειδικών για τη μελέτη των όρων και επιπτώσεων θεσμοθέτησης του ηλεκτρονικού βραχιολιού

7. ΔΙΚΑΙΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗ / ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ (ΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ)

*Ο τοίχος είναι η πέτρινη φυλακή
Η πόρτα είναι η ξύλινη φυλακή
Οι δεσμοφύλακες είναι η φυλακή με σάρκα και οστά
Βίκτωρ Ουγκώ, Η τελευταία μέρα ενός κατάδικου*

Η νομική κατάσταση κρατούμενων (κατάδικοι, υπόδικοι, οφειλέτες, αλλοδαποί υπό απέλαση και υπό έκδοση) αλλά και η πραγματική κατάσταση (φύλο, εθνότητα, οικογενειακή κατάσταση κ.α.) πρέπει να συνεκτιμώνται κατά τη διαβίωσή τους

(χώρος, συγχρωτισμός κ.λ.π) και να προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις για ορισμένες κατηγορίες (ανήλικοι, γυναίκες κ.α.) [R(73)5, άρθρο 7 και R(87)3, άρθρο 1]

Ναρκωτικά

1. Ο ποινικός πληθυσμός θεωρείται ομάδα υψηλού κινδύνου σε σχέση με τη χρήση ναρκωτικών ουσιών αφού οι μεν χρήστες δεν διακόπτουν τη χρήση (ή έστω επιχειρούν με κάθε τρόπο τη συνέχισή της), άλλοι δε κρατούμενοι αρχίζουν τη χρήση μέσα στις φυλακές. Ο τεχνικός-ηλεκτρονικός ή και ο σωματικός έλεγχος [όχι όμως και ο ανεπίτρεπτος ενδοσωματικός (βλ. έκθεση Συνήγορου Πολίτη 2010, 54 ο οποίος συνιστά ταπεινωτική μεταχείριση κατά την CPT)] δεν φαίνεται να μπορούν ν' αναχαιτίσουν την εισαγωγή, διανομή και διακίνηση ουσιών.

Διαπιστώνεται αύξηση των κρατούμενων για ναρκωτικά (από 1/3 στην έκθεση του 1994 σε 2/3 σήμερα) όμως το έργο του ΚΕΘΕΑ (Γ. Νοταράς, ΚΕΘΕΑ) σε 17 καταστήματα με συμβουλευτική και θεραπευτική προγράμματα είναι σημαντικό.

Τα προγράμματα του ΚΕΘΕΑ και του ΟΚΑΝΑ έχουν θετικό αντίκτυπο και στο σωφρονιστικό προσωπικό (Κωστίκας ΠΟΥΕΦ)

Το δικαίωμα στη θεραπεία (Μαλλιώρα, ΟΚΑΝΑ) επιβάλλει τη δημιουργία προγραμμάτων πολλών μορφών και προσεγγίσεων αρκεί να λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα προστασίας των μη χρηστών κρατούμενων, να έχουν εν τω μεταξύ ευαισθητοποιηθεί οι δικαστές για την ποινική μεταχείριση όσων παρακολουθούν τα προγράμματα και να το επιτρέπουν οι υγειονομικές συνθήκες των καταστημάτων και των νοσοκομείων.

Επίσης οι κρατούμενοι εργαζόμενοι στο Ψυχιατρείο (90/300) δεν μπορούν να καλύψουν την αύξηση των εισερχομένων (2000 ανά έτος) ή και των αιτούντων ψυχιατρικής περίθαλψης (χρόνιων και μη). Το ποσοστό των καθαρά ψυχασθενών ανέρχεται σε 30% (οι υπόλοιποι είναι καταθλιπτικοί και τοξικομανείς).

Είναι αναγκαία συνεπώς η χάραξη στρατηγικής σε τέσσερα μέτωπα: 1^ο Παρεμπόδιση εισόδου ναρκωτικών ουσιών, μείωση προσφορές. 2^ο Ενθάρρυνση, αποθάρρυνση των μη χρηστών, πολύμορφα, συμβουλευτικά και θεραπευτικά προγράμματα σε όλες τις φυλακές. 3^ο Συνολική υγειονομική περίθαλψη (λοιμώδη νοσήματα κ.λ.π.). 4^ο Καλύτερη ψυχιατρική περίθαλψη.

Ειδικότερα η Επιτροπή προτείνει:

- Πλήρη αξιοποίηση του Κέντρου Απεξάρτησης Ουσιοεξαρτημένων Κρατούμενων στον Ελεώνα (υπόμνημα ΟΚΑΝΑ). Το Κέντρο αποτελεί πρότυπο λειτουργίας. Επιτελεί σημαντικότατο έργο. Επέκταση του Κέντρου και αύξηση του θεραπευτικού προσωπικού. Ενώ υπάρχει δυνατότητα φιλοξενίας 300 κρατούμενων συνήθως φιλοξενοούνται έως 60 (ΟΣΥΕ). Επίσης, να διερευνηθεί η δυνατότητα λειτουργίας και άλλων Κέντρων Απεξάρτησης Ουσιοεξαρτημένων Κρατούμενων σε συνδυασμό και με την εξέλιξη της νομοθεσίας σχετικά με τα ναρκωτικά.

- Συνέχιση των κοινών προσπαθειών ΟΚΑΝΑ-ΚΕΘΕΑ για την αξιολόγηση των μέχρι σήμερα λειτουργούντων προγραμμάτων.

- Ειδικοί χώροι κράτησης για χρήστες

- Επέκταση όλων των προγραμμάτων σε όλες τις φυλακές

- Δημιουργία Συμβουλευτικού Σταθμού σε όλες τις φυλακές (ιδίως γυναικών και ανηλίκων)

- Ανήλικοι χρήστες να εντάσσονται αμέσως σε θεραπευτικά προγράμματα, να διαμένουν σε ειδικούς χώρους, να έχουν ψυχολογική υποστήριξη.

- Ο ευεργετικός υπολογισμός για ευπαθείς ή ασθενείς κρατούμενους (Σκανδάμης, Ειδ. Γραμ. Υπ. Δικ.) να είναι ευνοϊκότερος.

Γυναίκες

Η συναισθηματική και ψυχολογική κατάσταση των κρατούμενων γυναικών, ιδίως των μητέρων, χρειάζεται ειδική στήριξη όχι μόνον από ειδικούς γιατρούς αλλά και από ειδικά καταρτισμένο προσωπικό.

Να σημειωθεί ότι το 1/3 των κρατούμενων γυναικών είναι τοξικοεξαρτημένες και το 1/4 άπορες (κατάστημα κράτησης Γυναικών Ελεώνα) και χρειάζονται ακόμα και στοιχειώδη ιματισμό.

Ειδικότερα η επιτροπή προτείνει:

- Για τις γυναίκες κρατούμενες (600 επί 12.000) πρέπει να προβλεφθούν επιπλέον διευκολύνσεις (Αρτινοπούλου, ΚΕΣΦ) εφόσον φιλοξενούν και τα ανήλικα παιδιά τους (πλήρης ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ειδικός χώρος κράτησης, διαχωρισμός, ψυχολογική υποστήριξη, φροντίση σε ΣΔΕ, παιδότοποι/ κήποι για τα παιδιά). Ειδικότερα χρειάζεται:

- Υποστήριξη των γυναικών κρατούμενων από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό, όπως κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους και κοινωνιολόγους με σκοπό όχι μόνο τη βελτίωση της διαβίωσής τους εντός των σωφρονιστικών καταστημάτων, αλλά και την προετοιμασία της κοινωνικής τους επανένταξης.

- Επαρκέστερη περίθαλψη από ιατρούς όλων των βασικών ειδικοτήτων, με ιδιαίτερη έμφαση στην ψυχική υγεία των γυναικών κρατούμενων με την παρουσία ειδικού ψυχιάτρου.

- Ενίσχυση θεραπευτικών προγραμμάτων απεξάρτησης για τις έγκλειστες γυναίκες με εξάρτηση.

- Για τις ανήλικες γυναίκες – κρατούμενες να ενθαρρυνθεί η φοίτηση στο σχολείο.

- Ειδική μέριμνα για κυοφορούσες (R2006, κανόνες 34.3)

- Για τις αποφυλακισμένες γυναίκες να ενεργοποιηθούν θεσμοί όπως οι Συνεταιρισμοί Γυναικών ώστε να διευκολυνθούν οικονομικά

Ανήλικοι

Για τους ανήλικους κρατούμενους ειδικότερα η επιτροπή προτείνει:

- Άμεση προώθηση στη Βουλή και ψήφιση νομοσχεδίου που εκκρεμεί από το 1984 για μονάδες Μέριμνας ή Στέγες Ανηλίκων Εφαρμογής από το δικαστήριο όλων των αναμορφωτικών/θεραπευτικών διατάξεων του Ν3189/03 ώστε ν' αποφεύγεται η εγκλεισμός.

- Προσαρμογή της σωφρονιστικής πολιτικής ανηλίκων στην θεμελιώδη ανάγκη της ομαλής κοινωνικής τους επανένταξης, κάτι που σημαίνει ότι αντί για ποινές κατά της ελευθερίας τους, όπου αυτό είναι δυνατόν, θα πρέπει να επιβάλλεται η υπ' όρον αναστολή της ποινής και η δυνατότητα μετατροπής της ποινής στερητικής της ελευθερίας σε χρηματική ή σε κοινωνική εργασία.

- Με δεδομένο ότι περίπου το 1/3 των ανηλίκων κρατούνται για αδικήματα που σχετίζονται με τα ναρκωτικά απαιτείται η ενίσχυση των θεραπευτικών προγραμμάτων απεξάρτησης για τους κρατούμενους ανήλικους με εξάρτηση.

- Ψυχολογική υποστήριξη των ανηλίκων κρατούμενων από εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό.

- Ενίσχυση κάθε μαθησιακής δραστηριότητας, δεδομένου ότι η εκπαίδευση των ανηλίκων κρατούμενων είναι σε θέση να λειτουργήσει υπέρ της ομαλής επανένταξής τους στην κοινωνία.

- Επιμόρφωση του προσωπικού των ειδικών καταστημάτων κράτησης νέων, ούτως ώστε αυτό να είναι σε θέση να ανταπεξέλθει στις ειδικές απαιτήσεις της σωφρονιστικής μεταχείρισης ανηλίκων.

- Ενθάρρυνση των ανηλίκων κρατούμενων να ενταχθούν σε προγράμματα εκπαίδευσης, κατάρτισης κ.α. (ευεργετικός υπολογισμός)

Αύξηση των εκπαιδευτικών αδειών για ανήλικους που σπουδάζουν εκτός φυλακής.

Διεύρυνση των επισκεπτηρίων σε συγγενείς και άλλα φιλικά πρόσωπα που ασκούν θετική επίδραση στην ψυχολογία τους.

Διευκόλυνση αθλητικών, ψυχαγωγικών, ενημερωτικών, πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Αλλοδαποί

Οι αλλοδαποί κρατούμενοι [R(84)12] καλύπτουν το 60% περίπου του συνολικού ποινικού πληθυσμού και εκπροσωπούν περί τις εκατό εθνότητες (με πλειοψηφία Αλβανών, Ιρακινών, Βουλγάρων, Τούρκων κ.α.). Μερικοί από αυτούς δίνουν ψευδή στοιχεία στις αρχές ώστε να μην είναι εφικτή η απέλασή τους.

Η συνύπαρξη ελλήνων και αλλοδαπών κρατούμενων ή αλλοδαπών κρατούμενων που ανήκουν σε διαφορετικές ομαδοποιήσεις (θρησκευτικού ή άλλου χαρακτήρα) δημιουργεί συχνά

τριβές και συγκρούσεις αλλά δεν έχει ακόμα δημιουργηθεί κλίμα μόνιμης εχθρότητας (οπότε και θα πρέπει να ληφθούν άλλα μέτρα εσωτερικής ασφάλειας των φυλακών) (υπόμνημα Ένωσης ποινικολόγων)

Ειδικότερα η Επιτροπή προτείνει:

- Σεβασμό στην διαφορετικότητα αλλά όχι ανοχή σε υποκουλτούρες βίας.
- Απαγόρευση/τιμωρία κάθε φυλετικής ή άλλης διακριτικής μεταχείρισης ή συμπεριφοράς (από όποιον και αν την ασκεί).
- Ανήλικοι και νόμιμοι αλλοδαποί να παρακολουθούν ειδικά προγράμματα προσαρμογής και εκμάθησης ελληνικής γλώσσας, πολιτισμού, ιστορίας.
- Πρωτοβουλίες του Υπουργείου Δικαιοσύνης για νέες διακρατικές ή ευρωπαϊκές συμφωνίες στις μεταφορές (αλλοδαπών) καταδίκων, σε σχέση και με το Δουβλίνο II, ώστε να πάψει η χώρα μας να είναι η κύρια πύλη παράνομης εισόδου μεταναστών και ο υποχρεωτικός χώρος παραμονής τους. Το φαινόμενο πρέπει ν' αντιμετωπιστεί απ' όλη την Ευρώπη.
- Ειδική πληροφόρηση στη γλώσσα τους (R2006, κανόνας 37.4), εφόσον είναι εφικτό και δεν γνωρίζουν μια άλλη από τις γνωστές.
- Είναι αυτονόητο ότι οι μη-νόμιμοι και οι μη-νομιμοποιούμενοι μετανάστες μετά την έκτιση της επιβληθείσας ποινής θα απελαύνονται σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας. Σε κάθε περίπτωση «οι παραμένοντες» στη φυλακή μετά τη λήξη της ποινής τους αλλοδαποί συνιστούν αρνητικό φαινόμενο που πρέπει να εξαλειφθεί.

VI. ΚΤΗΡΙΑΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

*Το κτίριο από κοντά προκαλεί μια εντύπωση πένθιμη και μάλιστα απειλητική ...
Λ.Ανδρέγιεφ, Απομνημονεύματα ενός φυλακισμένου*

Απαραίτητη προϋπόθεση για την δικαιοκρατική και ανθρωπιστική διαβίωση των κρατουμένων, είναι η ύπαρξη των καταλλήλων ποσοτικά και ποιοτικά κτηριακών υποδομών.

Η βελτίωση τόσο των φυλακών, όσο και των όρων διαβίωσης των κρατουμένων (υγιεινή, εκπαίδευση, εργασία κ.λ.π.) είναι το μέγα ζητούμενο όπως προαναφέρθηκε (Συνήγορος του Πολίτη 2010, §104). Για την πραγμάτωση πολλών από τις προτάσεις που αναφέρονται στα προηγούμενα κεφάλαια σχετικά με τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης, η ύπαρξη σύγχρονων κτηριακών υποδομών αποτελεί βασική και αναγκαία προϋπόθεση.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Η σημερινή κατάσταση των κτηριακών υποδομών πολύ απέχει από του να είναι η επιθυμητή, παρά τα σημαντικά βήματα που έγιναν την τελευταία δεκαετία (Θέμις Κατασκευαστική ΑΕ)

Εκτός από τις καινούργιες φυλακές και εκείνες στις οποίες είναι δυνατόν να υπάρξουν κατασκευαστικές παρεμβάσεις με στόχο την βελτίωσή τους, υπάρχουν μία σειρά φυλακές των οποίων επιβάλλεται η κατάργηση. Πρόκειται για φυλακές των οποίων το κόστος διατήρησης (λειτουργικό κόστος και κόστος συνεχών ανακαινίσεων με αμφίβολα τελικά αποτελέσματα) κρίνεται δυσανάλογα μεγάλο σε σχέση με την κατασκευή σύγχρονης φυλακής. Στην κατηγορία αυτή πρέπει να προστεθούν και οι φυλακές οι οποίες βρίσκονται μέσα στον αστικό ιστό με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα τόσο στην λειτουργία τους όσο και στην πόλη που τις φιλοξενεί (ενδεικτικά: Κορυδαλλός, Κέρκυρα, Αλικαρνασός, Χαλκίδα)

Η Επιτροπή προτείνει την υιοθέτηση προγράμματος κατασκευής Καταστημάτων Κράτησης. Ο προγραμματισμός αυτός οφείλει να είναι συγκεκριμένος με σαφές χρονοδιάγραμμα και τακτικό έλεγχο, της υλοποίησής του, ώστε να αντιμετωπιστούν τα σοβαρά προβλήματα που επισημάνθηκαν και αφορούν :

- α. Την μη-επάρκεια θέσεων.
- β. Την ύπαρξη ακαταλλήλων με βάση διάφορα κριτήρια φυλακών.

γ. Την συνολική στενότητα χώρων.

δ. Τα γενικότερα ελλείμματα υποδομών που προαναφέρθηκαν.

Τα νέα Καταστήματα, μαζί με τα υφιστάμενα και παραμένοντα Καταστήματα Κράτησης, θα αποτελούν ένα πλήρες δίκτυο σε επίπεδο χώρας, που θα υποστηρίζει κάθε διοικητική περιφέρεια αλλά και κάθε εφετείο. Η ολοκλήρωση του δικτύου αυτού, θα μειώσει σημαντικά τις μεταγωγές, αλλά και θα επιτρέψει την μη αποκοπή των κρατουμένων από το συγγενικό και φιλικό τους περιβάλλον, στην προοπτική της μελλοντικής τους κοινωνικής επανένταξης.

Επίσης θα πρέπει να αξιοποιηθούν όλες οι αξιόλογες υπάρχουσες υποδομές (π.χ. αξιοποίηση πτέρυγας Νοσοκομείου Παπανικολάου στην Θεσσαλονίκη, για την δευτεροβάθμια περίθαλψη των κρατουμένων της Βόρειας Ελλάδας)

Ο χωροταξικός σχεδιασμός και το πρόγραμμα ανέγερσης νέων καταστημάτων κράτησης και κατάργησης των παλαιών ακατάλληλων, καλύπτεται από το θεσμοθετημένο Ειδικό Σχέδιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Καταστημάτων Κράτησης, το οποίο βρίσκεται υπό αναθεώρηση για να περιλάβει όλα τα σημερινά δεδομένα. Η επιτροπή εκτιμά ότι το πρόγραμμα αναθεώρησης που παρουσιάστηκε και κατατέθηκε σ' αυτήν, συνιστά μία ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του προβλήματος των κτηριακών υποδομών του σωφρονιστικού συστήματος και προτείνει την έγκριση και εφαρμογή του, με τους ρυθμούς που οι οικονομικές δυνατότητες της χώρας επιτρέπουν.

ΔΙΑΛΥΣΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει εδώ για την διάλυση του συγκροτήματος Κορυδαλλού, στην οποία η επιτροπή στάθηκε ιδιαίτερα, τόσο επισκεπτόμενη το συγκρότημα, όσο και αφιερώνοντας ειδική συνεδρίαση γι αυτό. Πρόκειται για την μεγαλύτερη φυλακή της χώρας, με πληθυσμό 4 φορές μεγαλύτερο από εκείνον για τον οποίο σχεδιάστηκε και επιπλέον ευρισκόμενη μέσα στον αστικό ιστό, δίπλα στο κέντρο της πόλης και σε σχολεία. Για όλους αυτούς τους λόγους η επιτροπή υιοθετεί τις προτάσεις της «Θέμις Κατασκευαστική ΑΕ», όπως αυτές κατατέθηκαν στη συνεδρίαση της επιτροπής, για την διάλυση του συγκροτήματος.

Η διάλυση και απομάκρυνση του συγκροτήματος του Κορυδαλλού αποτελεί δέσμευση όλων των κυβερνήσεων διατυπωμένη το πρώτον το 1994. Από αυτές τις δεσμεύσεις, μέχρι σήμερα, έχει παραχωρηθεί στο δήμο το παλαιό Κατάστημα Ανηλίκων και βρίσκεται υπό παραχώρηση μικρό τμήμα των γυναικών φυλακών. Η υπόσχεση διαχρονικά και διακυβερνητικά της πολιτείας παραμένει ανεκπλήρωτη. Η απομάκρυνση των φυλακών αποτελεί ηθικό χρέος απέναντι στην κοινωνία του Πειραιά. Πρόκειται για στρατηγική κίνηση αλλαγής ποιότητας ζωής σ' ολόκληρη την ευρύτερη περιοχή. Ομόφωνη θέση της επιτροπής είναι ότι η πολιτεία πρέπει ν' αντιμετωπίσει το θέμα με υψηλή προτεραιότητα και αξιοπιστία, ώστε, σε σαφώς προσδιορισμένο χρονικό διάστημα, να υλοποιηθούν οι δεσμεύσεις της. Κατατίθενται κατωτέρω τα βήματα που πρέπει ν' ακολουθηθούν προκειμένου να υλοποιηθεί η μεταφορά και διάλυση του συγκροτήματος Κορυδαλλού, όπως παρουσιάστηκαν στη συνεδρίαση της επιτροπής από τους συναρμόδιους φορείς.

Η ολική μεταφορά και διάλυση του συγκροτήματος Κορυδαλλού συνεπάγεται τη μεταφορά:

1. Της φυλακής κρατουμένων ανδρών περιοχής Πολεοδομικού Συγκροτήματος Αθηνών - Πειραιώς.
2. Της φυλακής υποδίκων γυναικών.
3. Της φυλακής υποδίκων ανδρών.
4. Του Νοσοκομείου Κρατουμένων.
5. Του Ψυχιατρείου.
6. Της Κ.Α.Υ.Φ. (Κεντρικής Αποθήκης Υλικών Φυλακών).

Αναλυτικά:

α. Μεταφορά κρατουμένων ανδρών περιοχής Πολεοδομικού Συγκροτήματος Αθηνών – Πειραιώς.

Οι κρατούμενοι προτείνεται να μεταφερθούν, σε τρία (3) νέα Γενικά Καταστήματα Κράτησης, που θα κατασκευασθούν σε όμορους νομούς, μέσα στα πλαίσια της θεσμοθετημένης ήδη

από το ισχύον Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού χρονοαπόστασης της μίας ώρας και ειδικότερα:

α1. Στον Άγιο Ιωάννη Κορινθίας

α2. Στη Χαλκίδα

α3. Στη Βοιωτία (ευρύτερη περιοχή Βαγίων)

β. Μεταφορά υποδίκων, Νοσοκομείου, Ψυχιατρείου, Κ.Α.Υ.Φ. (χωροθέτηση Νέας Δικαστικής Φυλακής Αθηνών)

β1. Η φυλακή υποδίκων ανδρών και η φυλακή υποδίκων γυναικών, πρέπει να μεταφερθούν σε περιοχή της Αττικής εκτός αστικού ιστού, αλλά εύκολα προσβάσιμη. Η χωροθέτησή τους σε γειτονικούς χώρους σε συνδυασμό με το Νοσοκομείο Κρατουμένων, το Ψυχιατρείο και την Κ.Α.Υ.Φ. είναι επιθυμητή.

β2. Το Νοσοκομείο Κρατουμένων, το Ψυχιατρείο και η Κ.Α.Υ.Φ. πρέπει να χωροθετηθούν σε κεντροβαρική θέση για προφανείς λόγους.

β3. Σε κάθε περίπτωση, για τη χωροθέτηση του Συγκροτήματος της νέας Δικαστικής Φυλακής Αθήνας (που θα περιέχει όλα τα προαναφερόμενα), είναι απαραίτητη η στενή συνεργασία με τον Οργανισμό Αθήνας, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής και την Περιφέρεια Αττικής.

Προκειμένου να δρομολογηθούν τα πιο πάνω, η Διακομματική Επιτροπή πρότεινε και έγινε αποδεκτή η σύσταση επιτροπής στην οποία θα εκπροσωπούνται:

1. Ο Οργανισμός Αθήνας (ΟΡΣΑ)

2. Το ΥΠΕΚΑ (Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού)

3. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης (Θέμις Κατασκευαστική ΑΕ)

4. Η Περιφέρεια Αττικής

Η επιτροπή αυτή, θα διερευνήσει και θα καταγράψει όλες τις διατιθέμενες εκτάσεις εντός των ορίων του Νομού Αττικής που συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις για την ανέγερση του Συγκροτήματος της Νέας Δικαστικής Φυλακής Αθηνών.

Ακολούθως, θα ληφθεί η σχετική απόφαση, που θα περιληφθεί στο υπό κατάθεση Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας.

Όλα τα ανωτέρω πρέπει να δρομολογηθούν το ταχύτερο με γενικό συντονισμό το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Η επιτροπή διατύπωσε την άποψη ότι πρέπει το Κοινοβούλιο – είτε μέσω της μετατροπής της επιτροπής σε μόνιμη είτε με άλλο τρόπο – να παρακολουθεί και επιβλέπει την πορεία υλοποίησης.

VII. ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Κανείς δεν είναι ελεύθερος εάν δεν επιβάλλεται στον εαυτό του Πυθαγόρας

Ο ρόλος του σωφρονιστικού προσωπικού (διοικητικού, ειδικού επιστημονικού, τεχνικού και κυρίως φυλακτικού) είναι πολύ σημαντικός και επηρεάζει δραστικά τις συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων (απόφαση ΟΗΕ 663 (XXIV), 2076 (LXII) και R (87) 3, Rec (2006) 2).

Αποτελούν κοινή διαπίστωση της επιτροπής: οι μεγάλες ελλείψεις προσωπικού, ο φόρτος και οι τραγικές συνθήκες εργασίας τους η οποία πολλές φορές ασκείται σε συνθήκες εγκλεισμού. Ειδικά για το φυλακτικό προσωπικό οι ελλείψεις μεσοσταθμικά κυμαίνονται από 35%-55%, στους νοσηλευτές 50%-60%, στους ιατρούς και στους εγκληματολόγους υπάρχει πλήρης κενό. Καλύτερη είναι η κατάσταση στο διοικητικό και τεχνικό προσωπικό και στους κοινωνικούς λειτουργούς. Αναφέρθηκε μάλιστα ότι δε λειτουργούν πτέρυγες νεόδημων φυλακών λόγω έλλειψης προσωπικού.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει σειρά προτάσεων της Ομοσπονδίας Σωφρονιστικών Υπαλλήλων Ελλάδας (ΟΣΥΕ), πολλές των οποίων λήφθηκαν υπόψη στις προτάσεις της επιτροπής όπως:

- Σύσταση Σώματος «εσωτερικών υποθέσεων» κατά τα πρότυπα της ΕΛΑΣ ώστε αφενός να εκριζωθεί το φαινόμενο των επίορκων υπαλλήλων και αφετέρου να διερευνώνται ευρύτερα υποθέσεις διαφθοράς.

- Ανασυγκρότηση της Σχολής του φυλακτικού προσωπικού δια βίου εκπαίδευσης των εργαζομένων.

- Δημιουργία αυτόνομης σωφρονιστικής υπηρεσίας που θα υπάγεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης.

- Κατηγοριοποίηση των καταστημάτων κράτησης.

VIII. ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

*Ο άνθρωπος μπορεί να μείνει ελεύθερος
ακόμα και ανάμεσα στους τοίχους της φυλακής.
Εδ.Μπένες*

Η οικονομική κρίση που διέρχεται η χώρα μας δεν πρέπει να αποτρέπει τους πολιτικούς στο να ασχολούνται και με θεσμικά ή κοινωνικά προβλήματα ομάδων που ήδη βρίσκονται σε καθεστώς αποκλεισμού (βλ. και R2006, κανόνας 14 : συνθήκες των φυλακών που περιορίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν δικαιολογούνται λόγω έλλειψης πόρων). Η επιτροπή προχώρησε σε μια καταγραφή της πραγματικής κατάστασης των ελληνικών σωφρονιστικών καταστημάτων και σε μια κατάθεση προτάσεων με βάση τις ανάγκες των κρατουμένων αλλά και τις διεθνείς/ευρωπαϊκές δεσμεύσεις της Ελλάδας.

Η ιστορική διαδρομή των σωφρονιστικών κωδίκων έχει καταγραφεί στην Αιτιολογική Έκθεση του Ν2776/99 και σε πολλές επιστημονικές μελέτες.

Τα ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία της εγκληματικότητας και ο τρόπος απονομής της ποινικής δικαιοσύνης επηρεάζουν τη λειτουργία του σωφρονιστικού συστήματος αλλά δεν πρέπει να διαφοροποιούν τις επιλογές του σωφρονιστικού νομοθέτη ο οποίος πρέπει να είναι προσηλωμένος στις επιστημονικές εξελίξεις, στους ευρωπαϊκούς κανόνες και στις θεμελιώδεις αρχές προστασίας των δικαιωμάτων.

Η κάλυψη μεγάλου μέρους των σύγχρονων τάσεων και ρυθμίσεων από το Ν2776/99 έκανε ευκολότερο το έργο της Επιτροπής δεδομένου ότι υπήρχε ένα ενιαίο πλαίσιο αναφοράς, το οποίο σε ορισμένα σημεία έπρεπε να διευκρινισθεί, σε άλλα να τροποποιηθεί και σε ειδικές περιπτώσεις να διατυπωθούν νέες προτάσεις που απηχούν ανάγκες και αιτήματα των κρατουμένων αλλά και που απορρέουν από την υποχρέωση της χώρας μας να συμμορφωθεί προς τις αποφάσεις του ΕυρΔΔΑ (Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου)

Η πολιτισμική ετερογένεια, η ηλικιακή διαφοροποίηση, η χαμηλή κοινωνική προέλευση, τα αδύναμα οικογενειακά/κοινωνικά δίκτυα υποστήριξης, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, οι ατομικές παθολογίες, ο συγχρωτισμός και ο υπερσυνωστισμός (έκθεση Συνηγόρου Πολίτη 2010 σ 40 - Πέτρου, Υπ.Δικαιοσύνης) δεν αποτελούν λόγο υποχώρησης του κράτους δικαίου (R2006, κανόνας 18.4)

Το ποινικό τιμωρητικό δίκτυο δεν πρέπει να καταστρέφει ανεπανόρθωτα το δίκτυο κοινωνικής προστασίας. Ούτε η έλλειψη υλικοτεχνικής επιτροπής μπορεί να "παραλύει" τους νόμους (Κλουκίνας, ΘΕΜΙΣ)

Πρέπει ν' αναπτυχθεί μια δημοκρατική κουλτούρα για τη λειτουργία των θεσμών (Καρύδης, βοηθός Συνηγόρος Πολίτη) που θα υπερβαίνει ιδρυματοποίηση και κώδικες "αξιών" των κρατουμένων (το αθέατο περιβάλλον της φυλακής).

Οι λεγόμενοι "σύμφυτοι περιορισμοί", λόγω της "ειδικής κοινότητας" των κρατουμένων ή του ειδικού νομικού status, δεν είναι επιτρεπτό να υπερβαίνουν τα όρια της δημοκρατικής κοινωνίας αλλά και το νομικό πολιτισμό της χώρας.

Η αναφορά "στις θεμελιώδεις αρχές της ισότητας, ελευθερίας και δικαιοσύνης που συνιστούν κληρονομιά όλων των πολιτισμένων κρατών" ενισχύει περισσότερο τις εγγυήσεις αφού οι περιορισμοί όχι μόνον πρέπει να είναι στον ελάχιστο βαθμό αναγκαίοι και ανάλογοι προς το νόμιμο σκοπό για τον οποίο επιβάλλονται αλλά και συμβατοί με τις εθνικές και ευρωπαϊκές παραδόσεις.

Για να μην αναφερόμαστε πλέον σε στοιχειώδη δικαιώματα κρατουμένων αλλά σε πλήρη δικαιώματα και αυτοτελές κοινωνικό δικαίωμα στην επανένταξη κι επειδή τόσο η πειθαρχία όσο και η χειραγώγηση, ούτε το σωφρονιστικό σύστημα βελτιώνουν ούτε τις εξεγέρσεις αποτρέπουν, οφείλουμε να αναβαθμίσουμε το θεσμικό πλαίσιο.

Η Επιτροπή συζήτησε με τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την αναμόρφωση των διατάξεων του κώδικα νόμων για τα ναρκωτικά (Κοτσαλής), τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την αναμόρφωση διατάξεων του Π.Κ.(Χειρδάρης), τη νομοπα-

ρασκευαστική επιτροπή για την αναμόρφωση διατάξεων του ΚΠΔ (Γιαννίδης) και τη νομοπαρασκευαστική επιτροπή για την αναμόρφωση των διατάξεων του Σωφρονιστικού κώδικα (Πανούσης) ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος.

Η Επιτροπή έθιξε και συζήτησε θέματα όπως π.χ. την ανάγκη αλλαγής χρήσης του ποινικού μητρώου [R(84)10] (τουλάχιστον για τους ανήλικους), τον πολλές φορές αρνητικό ρόλο των ΜΜΕ στην αναπαράσταση, προβολή τόσο του ηθικού πανικού της εγκληματικότητας όσο και των στερεοτύπων για τις φυλακές και τους φυλακισμένους, τα αιτήματα των κατά καιρούς εξεγέρσεων /κινήσεων στα σωφρονιστικά καταστήματα, τις ειδικές συνθήκες κράτησης στις στρατιωτικές φυλακές και τα κέντρα κράτησης αλλοδαπών και προβληματίστηκε σχετικά με τον τρόπο που θα μπορούσαν οι κρατούμενοι να διαλέγονται με την Πολιτεία και να καταθέτουν οργανωμένα και έγκυρα τις προτάσεις τους (R2006, κανόνας 50).

Η Επιτροπή σε ειδική συνεδρίαση ασχολήθηκε με την απομάκρυνση/κατάργηση των φυλακών Κορυδαλλού και τη “διασπορά τους” σε περιοχές των νομών Βοιωτίας, Εύβοιας, Κορινθίας (Σκανδάκης, Ειδ.Γραμ.Υπ.Δικαιοσύνης) όπου μπορεί να ενταχθούν και στο νεοσυσταθέν Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (Ανεστάκος, ΘΕΜΙΣ).

Η Επιτροπή πιστεύει επίσης ότι η μηχανογράφηση και ψηφιοποίηση όλων των υπηρεσιών και λειτουργιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης (Σκανδάκης, Ειδ. Γραμ. Υπ. Δικαιοσύνης) θα δώσει τη δυνατότητα για μια καλύτερη γνώση του πλάτους και του βάθους των προβλημάτων.

Κάποιοι πιστεύουν στην κατάργηση των φυλακών, κάποιοι άλλοι κρίνουν ότι αν χτίσουμε νέες φυλακές θ' αυξηθεί ο αριθμός των κρατουμένων, άλλοι θέλουν “λιγότερες αλλά αληθινές φυλακές”. Ότι κι αν πρεσβεύει κανείς χωρίς συνολική αναδιάταξη και αναδιάρθρωση όλων των δομών και λειτουργιών μέσα στη φυλακή δεν είναι δυνατό να διευκολυνθεί η επανένταξη. Γι' αυτό η προσπάθεια πρέπει να είναι συνεχής [R(73)5, άρθρο 2] και ολιστική.

Η Επιτροπή κρίνει ότι άλλα μέτρα είναι αναγκαία (άνευ ετέρου σεβασμός δικαιωμάτων), άλλα δυνατά (εφόσον το επιτρέπουν οι συνθήκες π.χ. πολιτισμός και τέχνες) και άλλα ευκταία (με το βλέμμα προς το μέλλον π.χ. αποφυλακοποίηση). Σε κάθε περίπτωση τα θεσμικά μέτρα πρέπει να διακρίνονται σε:

Βραχυπρόθεσμα (όπως π.χ. αποσυμφόρηση/διαχωρισμός)

Μεσοπρόθεσμα (όπως π.χ. βελτίωση καθημερινότητας)

Μακροπρόθεσμα (όπως π.χ. εποπτευόμενη ελευθερία) αλλά να εντάσσονται όλα σε μια σχεδιασμένη και σταθερή στρατηγική.

Εντέλει η Επιτροπή προτείνει στο γενικότερο επίπεδο σωφρονιστικής πολιτικής:

- Την ίδρυση *Ανεξάρτητου Ινστιτούτου Αντεγκληματικής Πολιτικής* το οποίο θα μελετάει/αναλύει την εγκληματικότητα και θα καταρτίζει ολοκληρωμένα σχέδια διαχείρισής της.

- Τον αναπροσδιορισμό του ρόλου και της συγκρότησης του Κεντρικού Επιστημονικού Συμβουλίου Φυλακής (ΚΕΣΦ), της Κεντρικής Επιτροπής Μεταγωγών (ΚΕΜ) και του Συμβουλίου Φυλακής.

- Οι σωφρονιστικοί κανόνες και η εφαρμογή τους, δηλαδή η πραγματική κατάσταση των φυλακών πρέπει να αξιολογούνται *κάθε δύο χρόνια* από επιτροπή ειδικών (εφόσον δεν συσταθεί *Μόνιμη Διακομματική Επιτροπή*)

- Η αλλαγή του *πλαισίου ποινής* (minimum/maximum), η μη προσωρινή κράτηση των χρηστών (και εν γένει η μη αλόγιστη χρήση της προσωρινής κράτησης), η νομική αρωγή στους άπορους, η διαγραφή ποινών από το ποινικό μητρώο, η ποινική διαμεσολάβηση (επανορθωτική δικαιοσύνη) να μελετηθούν σε βάθος.

- Η *ενεργοποίηση* Εκκλησίας τοπικών φορέων, εθελοντικών οργανώσεων, κοινωνικών ομάδων, ανθρώπων του πνεύματος και των τεχνών, ειδικών επιστημόνων είναι αναγκαία για την απόρριψη των στερεοτύπων περί “αβελτίωντων κακούργων” και για την παραγωγή θετικών κοινωνικών μηνυμάτων (υπόμνημα ΟΝΗΣΙΜΟΣ)

- Ίσως είναι χρήσιμο να ιδρυθεί και να λειτουργήσει μια

πειραματική φυλακή-πρότυπο (ως παράρτημα ίσως πανεπιστημιακής σχολής) ώστε να εφαρμοσθούν νέες και σύγχρονες μορφές σωφρονιστικής πολιτικής.

- Τέλος η Επιτροπή προτείνει το 2012 να οριστεί ως έτος *ανοικτών και καθαρών φυλακών* (όχι διαφθορά, όχι ευτελισμός, όχι βία, όχι ναρκωτικά)

- Είναι αυτονόητο ότι χωρίς γενναίες χρηματοδοτήσεις, χωρίς βελτίωση της υποδομής (και με την ανέγερση νέων σύγχρονων και πιο ανθρώπινων καταστημάτων κράτησης) και χωρίς την πρόσληψη ικανού αριθμού εξειδικευμένου προσωπικού (εντός/εκτός φυλακής), το οποιοδήποτε σωφρονιστικό νομοθετικό πλαίσιο αλλά και η οποιαδήποτε σωφρονιστική πολιτική είναι καταδικασμένα σε αποτυχία.

- Είναι αυτονόητο ότι χωρίς τη χρηματοδότηση των δράσεων (εντός/εκτός φυλακής) σε κατάρτιση, εκπαίδευση, εργασία κλπ και χωρίς την πολλαπλή υποστήριξη των αποφυλακισμένων και την ενίσχυση (διοικητική, οικονομική) της Επανάδοι, η επανάταξη είναι αδύνατη και οι πιθανότητες υποτροπής αυξημένες.

Η σημερινή έκθεση έχει περισσότερο πολιτικό και κοινωνικό περιεχόμενο σε σχέση με την αντίστοιχη έκθεση του 1994 καθώς η Επιτροπή κινήθηκε με βάση τις επιστημονικές μεν προεγγυήσεις του κάθε μέλους της, κυρίως όμως με γνώμονα την κοινή πεποίθηση ότι κάτι πρέπει ν' αλλάξει και μάλιστα γρήγορα, στις φυλακές της χώρας, ώστε να μην χαρακτηρίζονται σαν “αποθήκες ψυχών” αλλά να θεωρούνται ως Ιδρύματα Ανοικτών Οριζόντων Επανάταξης.

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (Κ.Κ.Ε.), ΜΕΛΟΥΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ «ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ», κ. ΙΩΑΝΝΗ ΓΚΙΟΚΑ

Είναι σε γενικές γραμμές γνωστή η κατάσταση που επικρατεί μέσα στις φυλακές και όλοι συμφωνούμε ότι είναι απαράδεκτη, συμφωνούμε στις περιγραφές περί αποθήκης ψυχών και χωματερής ανθρωπότητας. Η υπερπαραγωγή κρατουμένων σε ανεπαρκή ποσοτικά και ποιοτικά σωφρονιστικά καταστήματα, η έλλειψη σταθερών και επαρκών προγραμμάτων απεξάρτησης για τον πολυπληθή αριθμό των χρηστών φυλακισμένων, η έλλειψη ακόμη και στοιχειωδών υποδομών υγιεινής και ειδικευμένου ιατρικού και επιστημονικού προσωπικού, η μεγάλη παρουσία αλλοδαπών κρατουμένων ακόμη και μετά την έκτιση της ποινής τους, η απουσία σταθερών εκπαιδευτικών, πολιτικών και αθλητικών δραστηριοτήτων, η απουσία οποιασδήποτε ουσιαστικής μέριμνας για την επανένταξη των αποφυλακισμένων, η παραβίαση ακόμη και των δικαιωμάτων που προβλέπει ο Σωφρονιστικός Κώδικας είναι τα βασικά προβλήματα που χαρακτηρίζουν το σωφρονιστικό σύστημα.

Παρ' όλες τις συνεχείς μεταρρυθμίσεις στην κατεύθυνση της τεχνητής αποσυμφόρησης των φυλακών, παρ' όλη την ύπαρξη ενός Σωφρονιστικού Κώδικα που, σε γενικές γραμμές, θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση για τη βελτίωση των συνθηκών κράτησης, η κατάσταση όχι μόνο δε βελτιώνεται, αλλά κατά καιρούς οξύνεται ακόμη περισσότερο. Μάλιστα η πρόβλεψη για το μέλλον είναι ακόμη πιο ζοφερή, με δεδομένη την κατεύθυνση της κυβερνήσεως και των κομμάτων του κεφαλαίου να φορτωθεί η οικονομική κρίση στις πλάτες του λαού, να καταργηθούν και τα τελευταία ψήγματα κοινωνικής πολιτικής και πρόνοιας.

Σχετικά με τη σωφρονιστική πολιτική έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς απόψεις και θεωρίες, που ωστόσο κινούνται στη λογική της διαχείρισης του προβλήματος με τις λιγότερες δυνατές δαπάνες, λογική που επικρατεί και στην ΕΕ και επενδύεται με τον επιστημονικοφανή μανδύα ανθρωπιστικών δήθεν μοντέλων. Ορισμένες θέσεις όπως είναι η θέση για «*αυτορρύθμιση της κοινωνίας απέναντι στο έγκλημα και τον ποινικό σωφρονισμό*» ή η «*θέση για συμμετοχικές πολιτικές πρόληψης της παραβατικότητας και επανένταξης των αποφυλακισμένων*», έξω και

ανεξάρτητα από την ευθύνη του κράτους, είναι κατά τη γνώμη μας λανθασμένες, δε συμβάλλουν στην πρακτική αντιμετώπιση του προβλήματος. Στην ίδια λογική της διαχείρισης του προβλήματος κινείται και το νομοσχέδιο της κυβέρνησης για την απελευθέρωση της χρήσης των ναρκωτικών ουσιών, καθώς και όλα τα μέτρα επέκτασης των υποκατάστατων ναρκωτικών ουσιών ακόμη και μέσα στις φυλακές και της συρρίκνωσης των στεγνών προγραμμάτων που οδηγούν στην πλήρη απεξάρτηση.

Δεν υποτιμάμε την ιδιαιτερότητα του εγκληματικού φαινομένου ούτε τις δυσκολίες του σωφρονισμού και της επανένταξης. Όταν μιλάει κανείς για σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, ουσιαστική βελτίωση των συνθηκών κράτησης και επανένταξης των αποφυλακισμένων είναι φανερό ότι αναφέρεται σε ζητήματα που απαιτούν κονδύλια, υποδομές, μια άλλη αντίληψη και πολιτική με επίκεντρο τον άνθρωπο, μια οικονομία και κοινωνία που δεν θα εκτρέφει το εγκληματικό φαινόμενο και συγχρόνως θα είναι έτοιμη να δεχθεί και να επανεντάξει στους κόλπους της τον άνθρωπο που «ξεστράτισε».

Σωστά επισημαίνεται ότι η βελτίωση του σωφρονιστικού συστήματος δεν αφορά μόνο τη βελτίωση των συνθηκών έκτισης της ποινής φυλάκισης αλλά συνδέεται άρρηκτα τόσο με την αντεγκληματική πολιτική, δηλαδή την πολιτική πρόληψης του εγκλήματος και τη μείωση των εισροών προς το σωφρονιστικό σύστημα, όσο και με τις πολιτικές επανένταξης των αποφυλακισμένων, που η απουσία ή η αποτυχία τους οδηγούν στην επανατροφοδότηση του σωφρονιστικού συστήματος (η υποτροπή κυμαίνεται γύρω στο 75%).

Πρόληψη της εγκληματικότητας

Το Ποινικό Δίκαιο, όπως και όλο το νομικό οικοδόμημα, απηχούν, αντανακλούν το ίδιο το οικονομικοκοινωνικό και πολιτικό σύστημα. Δεν υπάρχουν κοινές «κοινωνικοπολιτισμικές σταθερές αρχές» μεταξύ του ποινικού δικαίου διαφορετικών κοινωνιών, μεταξύ της καπιταλιστικής εκμεταλλευτικής κοινωνίας και της σοσιαλιστικής κοινωνίας. Για παράδειγμα, η ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής, η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο στην καπιταλιστική κοινωνία όχι απλά δεν είναι ποινικά κολάσιμες συμπεριφορές, αλλά αποτελούν το επιστέγασμα της κοινωνικής επιτυχίας, που απαγορεύεται να θιγούν γιατί αποτελούν το θεμέλιο αυτής της κοινωνίας. Οι ίδιες πράξεις στο σοσιαλισμό περιβάλλονται με τη μεγαλύτερη κοινωνική υπαξία και αποτελούν το σοβαρότερο έγκλημα. Αλλά και στο σημερινό, υποτιθέμενο «φιλελεύθερο» δικαίό μας σύστημα, ποινικοποιούνται όλο και περισσότερο μια σειρά συλλογικές συμπεριφορές και δράσεις μέχρι και η ριζοσπαστική σκέψη. Σ' αυτήν την τάση εντάσσονται οι διάφοροι τρομονόμοι, εγχώριοι και ευρωενωσιακοί, που μάλιστα δεν έχουν τη «δημοκρατική» νομιμοποίηση, παίρνοντας υπόψη τον τρόπο που εντάχθηκαν στο ελληνικό δίκαιο. Πολύ περισσότερο που προωθείται η θέσπιση ποινικών κανόνων, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης όσο οξύνεται η καπιταλιστική κρίση και η επίθεση ενάντια στα δικαιώματα του λαού, δυναμώνουν οι φωνές κυρίαρχων κύκλων, που εξομοιώνουν την απεργία ακόμη και τη διαδήλωση με έγκλημα.

Το έγκλημα δεν οφείλεται στη φτώχεια και την αδικία. Τροφοδοτείται από αυτές, ειδικά από την ανεργία, αλλά οφείλεται στο ίδιο το εκμεταλλευτικό σύστημα, που θεωρεί νόμιμες τις κοινωνικές ανισότητες και την εκμετάλλευση, που καλλιεργεί τις «αξίες» του ανταγωνισμού, του ατομικισμού, του «ο θάνατός σου η ζωή μου». Αλλά και στον τυπικά εγκληματικό χώρο, κυριαρχεί το οργανωμένο έγκλημα που έχει κατά καιρούς στενές διασυνδέσεις με το ίδιο το κράτος. Υπάρχει το λεγόμενο έγκλημα του «λευκού κολάρου» που έχει τα μέσα και τους τρόπους να διαφεύγει από το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης ή να μειώνει τις επιπτώσεις της εμπλοκής του με αυτό. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Κ. Μαρξ «είναι μεγάλος ο κύκλος των επαγγελματιών που αντλούν όφελος από το εγκληματικό φαινόμενο».

Στοιχειώδη, άμεσα μέτρα που θα συνέβαλαν στην πρόληψη της εγκληματικότητας είναι :

Α) Η αντιμετώπιση του μεγάλου προβλήματος των ναρκωτικών στην κατεύθυνση της πρόληψης της τοξικοεξάρτησης, της

πλήρους απεξάρτησης και της κοινωνικής επανένταξης.

Β) Η αντιμετώπιση των προβλημάτων των μεταναστών, με τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους στα κράτη μέλη της ΕΕ που επιθυμούν και τη νομιμοποίηση όσων ζουν κι εργάζονται στην Ελλάδα.

Γ) Τα μέτρα κοινωνικής προστασίας των νέων, ειδικά όσων προέρχονται από τις λεγόμενες «δυσλειτουργικές» οικογένειες και των ανέργων.

Είμαστε ριζικά αντίθετοι με τις λεγόμενες πολιτικές κοινοτικής συμμετοχής στην πρόληψη του εγκλήματος, στη λεγόμενη «κοινοτική» αστυνόμευση, στα Συμβούλια Πρόληψης Παραβατικότητας και όλα τα μέτρα που – εκτός των άλλων «χαφιεδιστικών» παρενεργειών – οδηγούν αντικειμενικά στην επικράτηση των πρακτικών αυτοδικίας.

Βελτίωση των συνθηκών κράτησης

Οι συνθήκες μέσα στις φυλακές δεν πρέπει να είναι τέτοιες που να ισοδυναμούν με μια πρόσθετη ποινή, με μια πρόσθετη αφαίρεση δικαιωμάτων πέρα από τα δικαιώματα που αφαιρούνται από τον ίδιο τον εγκλεισμό. Τα ανθρώπινα δικαιώματα των κρατούμενων πρέπει να γίνονται απολύτως σεβαστά και η όλη μεταχείριση να βοηθά στην κοινωνική τους επανένταξη μετά την αποφυλάκιση, στη διατήρηση των γνώσεων και δεξιοτήτων που είχαν πριν τη φυλάκιση, στην απόκτηση ενδεχομένων νέων γνώσεων, έξω από λογικές «σωφρονισμού» ή «επανασυμφιλίωσης με την κοινωνία» που παραπέμπουν σε λογικές επιβολής στον κρατούμενο να αποδεχθεί ένα άδικο κοινωνικό σύστημα.

Άμεσα μέτρα βελτίωσης της κατάστασης στις φυλακές :

Τήρηση του προβλεπόμενου στο Σωφρονιστικό Κώδικα χώρου ανά κρατούμενο συμπεριλαμβανομένου του προσωπισμού, χωρισμός των φυλακισμένων ανάλογα με τη βαρύτητα του αδικήματος, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κλπ., καμία ανέγερση ή επισκευή μέσω ΣΔΙΤ.

- Έμφαση στην ένταξη των τοξικοεξαρτημένων σε προγράμματα απεξάρτησης, αναβάθμιση και στελέχωση του Κέντρου Απεξάρτησης Κρατούμενων στον Ελαιώνα και δημιουργία επαρκών αντίστοιχων Κέντρων πανελλαδικά, αύξηση και μονιμοποίηση των προγραμμάτων του ΚΕΘΕΑ και του 18Ανω, ακύρωση της προγραμματισμένης εισαγωγής των υποκαταστάτων στις φυλακές παρά μόνο για ειδικές περιπτώσεις εξαρτημένων.

- Ειδικά μέριμνα για τους ανήλικους κρατούμενους στο πλαίσιο της συνολικής επανεξέτασης του πλαισίου αντιμετώπισης της νεανικής εγκληματικότητας. Κανένας ανήλικος κρατούμενος εκτός εκπαιδευτικής διαδικασίας, κανένας χρήστης ή εξαρτημένος.

- Ειδικά μέριμνα για τις γυναίκες κρατούμενες, για τις γυναίκες έγκυες και μητέρες και για τα παιδιά τους, με σεβασμό στη βιολογική ιδιαιτερότητα της γυναίκας.

- Πρόσληψη μόνιμου και επαρκούς ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού στις φυλακές και ένταξη του νοσοκομείου και ψυχιατρείου των φυλακών στο ΕΣΥ.

- Πρόσληψη ειδικευμένου επιστημονικού προσωπικού.

- Δημιουργία μόνιμων και συνεχών προγραμμάτων αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων που θα αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο της καθημερινότητας των φυλακισμένων .

- Εξασφάλιση εργασίας για όλους τους κρατούμενους, που θα παίρνει υπόψη τα προσόντα του και το επάγγελμα που ασκούσε πριν τη φυλάκισή του.

- Ειδικά μέτρα για όλους τους μετανάστες φυλακισμένους, ανεξάρτητα από το αν έχουν ή όχι νομιμοποιητικά έγγραφα, προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας. Κανένας μετανάστης στη φυλακή μετά την έκτιση της ποινής του για το μόνο λόγο ότι δεν μπορεί να εκτελεσθεί η παρεπόμενη ποινή της απέλασης.

Μέτρα για την επανένταξη των αποφυλακισμένων

Η διαδικασία επανένταξης των αποφυλακισμένων πρέπει να ξεκινάει μέσα από τη φυλακή και να αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της συνολικής μεταχείρισης του κρατούμενου.

- Δημιουργία και επαρκή στελέχωση Υπηρεσιών Κοινωνικής Επανένταξης και Επαγγελματικής Αποκατάστασης που θα

λειτουργούν μέσα σε κάθε κατάσταση κράτησης, με στόχο «κάθε αποφυλακισμένος και μία θέση εργασίας».

- Μετά την αποφυλάκιση, δημιουργία δημόσιων ξενώνων δωρεάν στέγασης και σίτισης για τους άστεγους κρατούμενους και όσους αδυνατούν να επιστρέψουν στο οικογενειακό περιβάλλον.

- Επίδομα ανεργίας 1120 Ευρώ, δωρεάν εισιτήρια στις αστικές συγκοινωνίες κλπ. στους αποφυλακισμένους για όσο διάστημα είναι άνεργοι.

- Πλήρης δημόσια και δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, χωρίς προϋποθέσεις ασφαλιστικής κάλυψης.

- Στελέχωση των Επιτροπών Κοινωνικής Υποστήριξης ανά Νομό και των Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής – που αυτή τη στιγμή είτε είναι ανύπαρκτες είτε υπολειτουργούν – και άμεση σύνδεση με τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Επανεκπαίδευσης και Επαγγελματικής Αποκατάστασης των καταστημάτων κράτησης.

- Άμεση προτεραιότητα στους ανήλικους αποφυλακισμένους και τους τοξικοεξαρτημένους για τους οποίους πρέπει να εξασφαλίζεται η συνέχιση της συμμετοχής σε προγράμματα απεξάρτησης μετά την αποφυλάκιση.

- Ειδικά μέτρα για τις γυναίκες αποφυλακισμένες και του μετανάστες, που γίνονται διπλά θύματα εκμετάλλευσης.

ΜΕΡΟΣ Ε'

Η Επιτροπή, κατά τη συνεδρίαση της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 2011, ενέκρινε, με ευρύτατη πλειοψηφία την έκθεση της Επιτροπής, στην οποία καταχωρίζονται και οι θέσεις της Μειοψηφίας. Η Έκθεση υποβάλλεται προς τη Βουλή και την Κυβέρνηση.

Αθήνα, 4 Οκτωβρίου 2011

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΙΝΤΖΕΡΗΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΚΙΟΚΑΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΕΛΕΝΗ-ΜΑΡΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΛΑΤΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΖΟΥΝΗ
ΛΑΜΠΡΟΣ ΜΙΧΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΗΣ
ΜΑΡΙΑ ΣΚΡΑΦΝΑΚΗ
ΔΙΟΝΥΣΙΑ ΑΥΓΕΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ (ΕΛΙΖΑ) ΒΟΖΕΜΠΕΡΓΚ
ΜΑΡΙΑ ΚΟΛΛΙΑ – ΤΣΑΡΟΥΧΑ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΚΙΟΚΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΡΑΝΤΗΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΚΟΥΡΑΚΗΣ

Το λόγο έχει τώρα η Κοινοβουλευτική Εκπρόσωπος του ΣΥΡΙΖΑ κ. Ευαγγελία Αμμανατίδου-Πασχαλίδου.

ΛΙΤΣΑ ΑΜΜΑΝΑΤΙΔΟΥ-ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Κύριε Υπουργέ, κυρία και κύριοι συνάδελφοι, η Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θυμίζει τις τελευταίες ημέρες της Πομπηίας. Μόνο που στη δική της πορεία προς την άβυσσο συμπαρασύρει ολόκληρη τη χώρα. Συμπαρασύρει στον κατήφορό της τις δομές του κοινωνικού κράτους, το δικαίωμα στην εργασία και στην ασφάλιση, την αξιοπρεπή ζωή μισθωτών, συνταξιούχων, ελεύθερων επαγγελματιών και μικρομεσαίων επιχειρηματιών και αγροτών. Αφαιρεί την ελπίδα και το μέλλον των νέων.

Οι πολιτικές και των προηγούμενων φυσικά κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας άνοιξαν το δρόμο για το βάραθρο στο οποίο πετάτε έναν ολόκληρο λαό σήμερα. Από διακηρύξεις η Κυβέρνηση πάει πάρα πολύ καλά. Τα λόγια εξάλλου δεν κοστίζουν.

Πλέον η αναξιοπιστία της είναι στο ζενίθ και κανένας πολίτης ή φορέας της οργανωμένης κοινωνίας δεν πείθεται για τις προθέσεις και τους σκοπούς της.

Λιγοστεύουν τα όπλα στο ρητορικό της οπλοστάσιο. Επιμένει όμως να μετέρχεται κάθε μέσου, προκειμένου να μην προχωρήσει στη μόνη δημοκρατική και πραγματική οδό διεξόδου και απόφραξης της κρίσης του κυρίαρχου λαού.

Κύριε Υπουργέ, κυρία και κύριοι συνάδελφοι της Πλειοψηφίας –μάλλον δύο συνάδελφοι της Πλειοψηφίας που είστε εδώ– αυτό που πρέπει να κάνετε είναι να προχωρήσετε σε εθνικές εκλογές και όχι σε υπεκφυγές. Δώστε έτσι την ευκαιρία στον ελληνικό λαό να μιλήσει, να αποφασίσει, να καταδικάσει τα αδιέξοδα στα οποία τον έχετε οδηγήσει, να αποτινάξει τα βάρη που του έχετε φορτώσει, να εκφραστεί με τον πλέον δημοκρατικό τρόπο για την πορεία της χώρας, να πάρει το καθεστώς της υπαρπτικής και της στρέβλωσης της λαϊκής εντολής που δόθηκε με τελείως διαφορετικό περιεχόμενο στις εκλογές του Οκτωβρίου του 2009.

Σήμερα, στις 4 Οκτωβρίου 2011, έχουμε ακριβώς δύο χρόνια διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, δύο φοβερά χρόνια. Κανένα επικοινωνιακό τρικ γύρω από δημοψηφίσματα και κάλπες τέτοιου χαρακτήρα δεν μπορούν να κρύψουν το δημοκρατικό έλλειμμα, την απονομιμοποίηση των ενεργειών και των μέτρων της Κυβέρνησης στη συνείδηση της κοινωνίας και των πολιτών.

Η μόνη λύση αυτήν τη στιγμή είναι οι εθνικές εκλογές. Αυτή είναι η δημοκρατική οδός, η επιβεβλημένη από την κατάσταση της χώρας και της κοινωνίας, δηλαδή τη δυσχερή κατάσταση που έχει διαμορφώσει η επικίνδυνη οικονομική και κοινωνική πολιτική της Κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, της Κυβέρνησης του μηνονίου, του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, της Κυβέρνησης του άκρατου νεοφιλελευθρισμού.

Η προσφυγή στις εθνικές κάλπες είναι η μόνη δημοκρατική λύση μετά από δύο πλήρη χρόνια μιας σκληρής αντιλαϊκής πολιτικής, ώστε να καταδικαστεί η πολιτική του μηνονίου, να αποδοκιμαστούν οι νεοφιλελεύθερες συνταγές της φτώχειας, της ανεργίας, της εξαθλίωσης, να υπάρξει μία πλατιά συμμαχία της Αριστεράς για την αναδιανομή του πλούτου και την υπεράσπιση των δημοκρατικών και κοινωνικών κατακτήσεων.

Η Κυβέρνηση όμως επιλέγει για άλλη μία φορά την υπεκφυγή. Επιλέγει ξανά να κρατήσει καθυστερήσεις, να εμπαίξει το λαό και την κοινωνία. Το παρόν σχέδιο νόμου που εισάγεται σήμερα στην Ολομέλεια είναι ένα ακόμα παράδειγμα αυτής της πραγματικότητας, αυτής της επικίνδυνης και βαθιά προσβλητικής για το λαϊκό αίσθημα κυβερνητικής τακτικής.

Με το πρόσχημα της ύπαρξης ενός εκτελεστικού νόμου του Συντάγματος και συγκεκριμένα στο κρίσιμο άρθρο 44, που καθορίζει πότε, πώς, με ποιου την πρωτοβουλία και με ποιο σκεπτικό και θέμα διεξάγεται δημοψήφισμα, η Κυβέρνηση επιδόθηκε σε μια εκστρατεία δήθεν δημοκρατικότητας και συμμετοχικότητας. Αυτό είναι και όχι κάτι άλλο.

Στην πραγματικότητα όμως προσπαθεί να εκμεταλλευτεί κάθε παραθυράκι, κάθε χαραμάδα προκειμένου να αμβλύνει την οργή και την αγανάκτηση των πολιτών, να αναχαιτίσει τη δίκαιη και εύλογη δυσαρέσκειά τους για τα λουκέτα στην αγορά, την ανεργία, τις πενιχρές απολαβές, το άγριο ψαλίδι σε μισθούς και συντάξεις, τις αλλεπάλληλες φοροεπιδρομές, το μέλλον που προδιαγράφεται όλο και πιο ζοφερό. Νομίζετε ότι θα το πετύχετε; Μπορείτε να το αναχαιτίσετε, μέσα από διαδικασίες που προσπαθείτε να βρείτε για να καλύψετε αυτήν την άγρια και σκληρή πολιτική σας; Το σχέδιο νόμου της Κυβέρνησης για τα δημοψηφίσματα έρχεται να αποτελέσει έναν κακότεχο κυματοθραύστη στο ογκούμενο κύμα της οργής, στην πλημμυρίδα της αγανάκτησης.

Θα ήθελα να τονίσω ότι από θέση αρχής η Αριστερά δεν είναι κατά της προσφυγής σε δημοψηφίσματα. Να σας θυμίσω ότι ακόμη και από την προηγούμενη Κυβέρνηση, της Νέας Δημοκρατίας, –και μπορώ να μιλήσω γιατί ήμουν μέλος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ από το 2007– είχαμε ζητήσει δημοψήφισμα για τον ασφαλιστικό νόμο της Πετραλιάς. Είχαμε ζητήσει δημοψήφισμα για τη Συνθήκη της Λισαβόνας. Και βεβαίως όσον αφορά την Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, την είχαμε προκαλέσει να προχωρήσει σε δημοψήφισμα και για το μηνονίο

αλλά και για το Σύμφωνο για το Ευρώ. Θα μπορούσατε να το είχατε κάνει με το ν. 350/1976. Δεν το κάνατε. Φοβηθήκατε. Και ξέρατε τι κάνατε.

Τώρα όμως έχουμε ένα σχέδιο νόμου -αυτό που έχουμε μπροστά μας- το οποίο δεν προάγει τη Δημοκρατία. Έρχεται να λειτουργήσει ως ένας μηχανισμός για να αποσπαστεί εκβιαστικά ή εκφοβιστικά η λαϊκή συναίνεση, πέρα από τα κοινοβουλευτικά όρια, πέρα από το ρόλο της Βουλής και των κοινοβουλευτικών θεσμών. Επιχειρείται η χειραγώγηση της κοινής γνώμης και του εκλογικού σώματος.

Υπάρχουν εύλογα ερωτήματα. Για παράδειγμα, πώς έπεται από είκοσι πέντε χρόνια από την αναθεώρηση του επίμαχου άρθρου του Συντάγματος έρχεται ο εν λόγω εκτελεστικός ή καλύτερα ο εφαρμοστικός νόμος; Είκοσι πέντε ολόκληρα χρόνια μετά!

Τα ερωτήματα, τα σκοτεινά σημεία και οι επιφυλάξεις για το ρόλο που θέλει να προσδώσει η Κυβέρνηση στο δημοψήφισμα πολλαπλασιάζονται μάλιστα όταν διαβάσει κάποιος την αιτιολογική έκθεση. Τι σημαίνει, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι και κύριοι Κυβερνητικοί, ο χαρακτηρισμός «στιγμιαία» στη φράση για τη λαϊκή κυριαρχία και τους τρόπους έκφρασής της; Είναι μια επικίνδυνη, εντελώς διαδικαστική προσέγγιση για το ρόλο του λαού στη δημοκρατία.

Τι σημαίνει η αποστροφή περί «νωπής εντολής» στις επιλογές της Κυβέρνησης; Η εντολή στην κυβέρνηση δίνεται με τις εθνικές εκλογές και δεν ανανεώνεται παρά μόνον με εθνικές εκλογές. Το δημοψήφισμα δεν επιτελεί τέτοιο ρόλο, αλλά είναι φανερό η προσπάθειά σας, κατά τρόπο ανεπίτρεπτο και ολισθηρό, κατά τρόπο ο οποίος προσβάλλει και τη νοημοσύνη του ελληνικού λαού, να υποκαταστήσετε τις εθνικές εκλογές και την ανάδειξη των συνταγματικά κατοχυρωμένων, αντιπροσωπευτικών θεσμών με δημοψηφίσματα που τα διλήμματά τους, κομμένα και ραμμένα στα μέτρα της Κυβέρνησης, θα χειραγωγούν, θα προκαταλαμβάνουν ή θα αλλοιώνουν τη λαϊκή θέληση. Αύριο θα αναφερθούμε και στο πώς χρησιμοποιείτε το «λευκό» και πώς δημιουργείτε δύο επιτροπές, του «ναι» και του «όχι», με έναν αντιφατικό τρόπο κι εκεί προσπαθείτε να χειραγωγήσετε και με υπουργικές αποφάσεις να αποφασίσετε εσείς πώς θα είναι αυτές οι δύο και μοναδικές επιτροπές, όπου θα βάζετε τους πάντες και τα πάντα μέσα. Είναι, δε, από τις ελάχιστες φορές που θα συμφωνήσω με ένα συνάδελφο του Λαϊκού Ορθόδοξου Συναγερμού που είπε: «Πώς είναι δυνατόν να είμαστε μαζί, ο ΣΥΡΙΖΑ και ο ΛΑΟΣ;». «Όχι» μπορεί να λέμε και οι δύο, αλλά για διαφορετικούς λόγους. Τι πάτε να κάνετε; Έχετε καταλάβει;

Κύριε Υπουργέ, η αποστολή αυτού του νομοσχεδίου θα αποτύχει. Δεν θα αποπροσανατολίσετε τη λαϊκή ετυμηγορία, που θα στραφεί εναντίον σας αποδοκιμάζοντας την πολιτική σας όποτε κι αν προκηρύξετε εθνικές εκλογές. Και στην προκήρυξη των εκλογών θα σας εξωθήσει ακριβώς αυτή η ογκούμενη λαϊκή οργή, η ογκούμενη λαϊκή αγανάκτηση.

Ο σκοπός σας, να τοποθετήσετε κάλπες για να διοχετεύσετε αυτήν την αποδοκιμασία σε προκηρύξεις δημοψηφισμάτων για το ένα ή το άλλο ζήτημα, δεν θα ευδοκιμήσει. Θα αποτύχει η απόπειρά σας να καθορίσετε μία ατζέντα υποτιθέμενης διεύρυνσης της συμμετοχής του εκλογικού σώματος σε επιμέρους ζητήματα και όχι στο σύνολο της πολιτικής σας. Ειδικά μάλιστα όταν στο σύνολο της πολιτικής σας και μόνον μέσω της εθνικής κάλπης κρίνονται και τα επαχθή δημοσιονομικά μέτρα, υπάρχει ένα θέμα. Οι συνεχείς φοροεπιδρομές στο πορτοφόλι του μισθωτή και του συνταξιούχου, οι εξοντωτικές ρυθμίσεις για τον ελεύθερο επαγγελματία, τον μικρομεσαίο επιχειρηματία και αγρότη, η υποβάθμιση της παραγωγής, οι άγριες περικοπές στο εισόδημα είναι δική σας πολιτική. Δεν είναι κανενός άλλου. Βεβαίως έχετε και «προθύμους». Μην το ξεχνάμε αυτό.

Σ' αυτό το σημείο μας κάνει εντύπωση και το γεγονός ότι ενώ στην αιτιολογική έκθεση αναφέρονται ενδεικτικά μόνον ορισμένα από τα μέτρα, όπως η επιβολή φόρων, που θα εξαφούνταν από το πεδίο πρόκλησης ενός δημοψηφίσματος, στο σχέδιο νόμου δεν υπάρχει καμμία ρητή και περιοριστική αναφορά.

Όπως, επίσης, αποσιωπάει από το σχέδιο νόμου η ρητή εξαίρεση από το δημοψήφισμα ζητημάτων, που άπτονται τα συνταγ-

ματικά και σε διεθνείς συμβάσεις κατοχυρωμένα, θεμελιώδη, ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Αφήνετε παραθυράκια.

Η νομοθετική πρωτοβουλία της Κυβέρνησης για το δημοψήφισμα ως εκτελεστικός νόμος του Συντάγματος κινείται και στο ασφυκτικό πλαίσιο που το ίδιο το Σύνταγμα θέτει. Ένα πλαίσιο που και στις δύο περιπτώσεις προκήρυξης του δημοψηφίσματος, η προσφυγή στην κάλπη και η ετυμηγορία του εκλογικού σώματος εξαρτάται αποκλειστικά από τις διαθέσεις της κυβέρνησης και της κυβερνητικής κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας.

Στην πρώτη περίπτωση, όταν πρόκειται για θέμα εθνικής σημασίας, η προκήρυξη του δημοψηφίσματος εξαρτάται από τη βούληση της κυβέρνησης, του υπουργικού συμβουλίου. Στη δεύτερη περίπτωση, του θέματος μεγάλου κοινωνικού ενδιαφέροντος, η απόφαση για την προκήρυξη εξαρτάται από τη θετική ψήφο και της κυβερνητικής, βεβαίως, πλειοψηφίας, καθώς απαιτούνται τα 3/5 της Βουλής, δηλαδή εκατόν ογδόντα Βουλευτές μετά από πρόταση των 2/5 της Βουλής, δηλαδή εκατόν είκοσι Βουλευτών.

Δεν υπάρχει δηλαδή η δυνατότητα να προχωρήσει η διαδικασία αυτή σε κεντρικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο με τη συγκέντρωση, για παράδειγμα, μεγάλου αριθμού υπογραφών του εκλογικού σώματος, μέσω δηλαδή της κινητοποίησης των πολιτών ή μέσω της κινητοποίησης ή της αίτησης συνδικαλιστικών φορέων, σωματείων, παραγόντων της πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής ζωής του τόπου.

Θα ισχυριστείτε, βέβαια, κύριε Υπουργέ, ότι αυτό μπορεί να συμβεί έμμεσα με το να ενημερωθεί και να προστρέξει στο αίτημα για δημοψήφισμα η αντιπολίτευση. Και πάλι, όμως, η πλάστιγγα για το αν θα πραγματοποιείται ή όχι, δημοψήφισμα, θα εξαρτάται από τις αρνητικές -βεβαίως, σπεύδω να πω- διαθέσεις της κυβερνητικής πλειοψηφίας, όπως το είπα πιο πριν.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Αυτή θα έχει στα χέρια της και το μαχαίρι και το πεπόνι και θα μπορεί εντέλει να προσανατολίσει και να καθορίσει κατά το δοκούν το περιεχόμενο, το διακύβευμα του δημοψηφίσματος και φυσικά τη διατύπωση των ερωτημάτων.

Η Κυβέρνηση θα διαμορφώνει το δίλημμα του δημοψηφίσματος. Η Κυβέρνηση θα γίνεται τροχοπέδη στο δημοψήφισμα, όποτε το ερώτημα, το δίλημμα, το θέμα, δεν βολέει τις δικές της επιδιώξεις. Όλη αυτή η μονόπλευρη, η επιδεικτική χειραγώγησης διάσταση του δημοψηφίσματος, μας κάνει να ταχθούμε επί της αρχής αρνητικά απέναντι στην επιχειρούμενη νομοθετική πρωτοβουλία της Κυβέρνησης που προσπαθεί, φυσικά, να χυρώσει το χάπι. Η Κυβέρνηση επιθυμεί ουσιαστικά την άμβλυση της δίκαιης και δικαιολογημένης λαϊκής δυσανεξίας για τα δικά της πεπραγμένα.

Η αυθεντική έκφραση της λαϊκής βούλησης, εν όψει όλων των δυσμενών οικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων, προκύπτει μόνο από τις εθνικές εκλογές. Αντί για δημοψηφίσματα συμβουλευτικού ή πανηγυρικού χαρακτήρα, τολμήστε να προκηρύξετε εθνικές εκλογές. Μόνο έτσι θα αρθεί το αδιέξοδο και θα ανακοπεί η πορεία στην άβυσσο στην οποία έχετε οδηγήσει τη χώρα, τους πολίτες της, την κοινωνία ολόκληρη. Οι βουλευτικές ή εθνικές εκλογές έχουν ακριβώς αυτήν την αποστολή.

Και είναι, επίσης, οξύμωρο και αντιφατικό ότι αναβαθμίζεται το δημοψήφισμα στην αιτιολογική σας έκθεση ως πλέον σημαντικό θεσμό της δημοκρατίας. Είναι και υποκριτικό. Γιατί αν όντως θεωρούσατε το δημοψήφισμα ένα πραγματικά δημοκρατικό θεσμό, μία πραγματική έκφραση της λαϊκής βούλησης, θα είχατε προκηρύξει δημοψήφισμα χωρίς άλλες καθυστερήσεις και προφάσεις ανυπαρξίας και για το μνημόνιο και για το Σύμφωνο για το Ευρώ. Δηλαδή, για το σύμφωνο μίας άγριας λιτότητας, μιας άγριας επίθεσης στις κοινωνικές και εργασιακές κατακτήσεις σε πανευρωπαϊκό επίπεδο με πρόσχημα την οικονομική κρίση και με σκοπό τη διασφάλιση των υπερκερδών των τραπεζών.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε, για την ανοχή σας.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Βέρα Νικολαΐδου): Πρέπει να ολοκληρώ-

σετε, όμως, κυρία Αμμανατίδου.

ΛΙΤΣΑ ΑΜΜΑΝΑΤΙΔΟΥ-ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ: Δεν το κάνατε και δεν θα το κάνετε ούτε στο μέλλον, γιατί σε ανάλογες περιπτώσεις φυσικά είστε στην Κυβέρνηση.

Στην πραγματικότητα, δεν θέλετε να υπάρξει πραγματική, γνήσια, λαϊκή έκφραση που θα καθορίσει τα μεγάλα γεγονότα και τις μεγάλες εξελίξεις. Δεν θέλετε να υπάρχει παρέμβαση, εκδήλωση, απάντηση του λαϊκού παράγοντα του εκλογικού σώματος.

Θα προσπαθήσετε να προκαθορίσετε παραπειστικά το δημοψήφισμα, γιατί πολύ απλά φοβάστε να απευθυνθείτε στους πολίτες, φοβάστε τη λαϊκή ετυμηγορία, φοβάστε τις συνέπειες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Βέρα Νικολαΐδου): Κυρία Αμμανατίδου, πρέπει να ολοκληρώσετε. Έχει τελειώσει ο χρόνος σας.

ΛΙΤΣΑ ΑΜΜΑΝΑΤΙΔΟΥ-ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ: Τελειώνω, κυρία Πρόεδρε.

Για όλους τους παραπάνω λόγους εμείς, ο ΣΥΡΙΖΑ, καταψηφίζουμε επί της αρχής το σχέδιο νόμου –όπως είπα– και επαναλαμβάνουμε τη θέση μας για άμεση προσφυγή στην κάλη των εθνικών εκλογών, όπου βεβαίως εκεί θα πρέπει να καταδικαστεί η αντικοινωνική πολιτική της φτώχειας, της ανεργίας και της λιτότητας.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Βέρα Νικολαΐδου): Είστε σαφής.

ΛΙΤΣΑ ΑΜΜΑΝΑΤΙΔΟΥ-ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ: Αυτό προϋποθέτει μια ενωμένη και συσπειρωμένη Αριστερά που μπορεί να δώσει την ελπίδα στη νεολαία και να βγάλει την κοινωνία από το τέλμα που η πολιτική σας μας έχει βυθίσει.

Σας ευχαριστώ και εσάς, κυρία Πρόεδρε, για την ανοχή σας. (Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Βέρα Νικολαΐδου): Και εγώ σας ευχαριστώ.

Το λόγο έχει τώρα ο κ. Σπυρίδων Μοσχόπουλος, Βουλευτής του ΠΑΣΟΚ στο Νομό Κεφαλληνίας, για επτά λεπτά.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η έννοια του δημοψηφίσματος στην πολιτική και κοινωνική ζωή της χώρας μας είναι ταυτισμένη με περιόδους ανωμαλίας και πρωτοφανών εντάσεων, με εξαίρεση το δημοψήφισμα του 1974, το οποίο όμως και αυτό αποτέλεσε σαφή συνέπεια αλήστου μνήμης ιστορικών γεγονότων. Έτσι, χωρίς αμφιβολία, η έννοια αυτή και ξένη και απεχθής προς τον ελληνικό λαό είναι, όταν την προσεγγίζουμε μέσα από τα ιστορικά συμβάντα, με τα οποία έχει συνδεθεί στο παρελθόν.

Απαλλαγμένο, όμως, το δημοψήφισμα από το βάρος των ιστορικών γεγονότων αποτελούσε πάντα μια πολιτική καταφυγή για τον απλό πολίτη για πολλά κρίσιμα ζητήματα. Γι' αυτό η φράση «να γίνει δημοψήφισμα» ήταν και είναι μια συνήθης πολιτική πρόταση των πολιτών.

Ουδείς μπορεί να αμφισβητήσει πως η εισαγωγή του δημοψηφίσματος στην ενεργή πολιτική ζωή της χώρας μας αποτελεί διεύρυνση της δημοκρατίας. Η ενίσχυση της λαϊκής βούλησης, της κυριαρχίας και της ενεργοποίησης του πολίτη παράλληλα με τη λαϊκή νομιμοποίηση κυβερνητικών επιλογών σε κρίσιμα κοινωνικά και εθνικά θέματα είναι κάτι το επιθυμητό και αναγκαίο για το δημοσίο βίο.

Με το παρόν νομοσχέδιο θεσπίζονται οι απαραίτητες ρυθμίσεις για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος στο πλαίσιο του Συντάγματος μας. Θεωρώ πως αν αυτό το νομοσχέδιο το συζητούσαμε πριν τρία, τέσσερα ή και πέντε χρόνια, θα υπήρχε μια κατ' αρχήν συμφωνία από όλες τις πτέρυγες της Βουλής.

Δυστυχώς, η ρευστότητα και η αβεβαιότητα της σημερινής πολιτικής κατάστασης ωθεί την Αντιπολίτευση σε αρνητικό ρόλο. Οι αιτιάσεις της Αντιπολίτευσης, σύμφωνα με τις οποίες η Κυβέρνηση είτε προσπαθεί να αιφνιδιάσει είτε να αποπροσανατολίσει τα κόμματα και το λαό από τα κρίσιμα μεγάλα θέματα, στερούνται ισχυρής πολιτικής βάσης και διαψεύδονται από τα ίδια τα γεγονότα.

Η διεξαγωγή δημοψηφισμάτων αποτελεί ρητή εξαγγελία του εκλογικού μας προγράμματος, θεμέλιο λίθο για τη συμμετοχική δημοκρατία, η συζήτηση δε έχει ανοίξει προ πολλών μηνών διά στόματος του ίδιου του Πρωθυπουργού. Άρα, η Αντιπολίτευση και ιδίως η Νέα Δημοκρατία δεν μπορεί να στέκεται τόσο ανεύ-

θυνα μπροστά σε ένα σημαντικό για τη δημοκρατία νομοσχέδιο.

Ούτως ή άλλως, η όποια κυβερνητική ή κοινοβουλευτική πρωτοβουλία για τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος εκ των πραγμάτων θα ανοίξει δημόσιο διάλογο σε όλο το φάσμα των κρίσιμων πολιτικών ζητημάτων, κάτι που η Αντιπολίτευση θα έπρεπε να επιδιώκει και όχι να το φοβάται.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το νομοσχέδιο με βρίσκει σύμφωνο και ως προς την αρχή και ως προς τα άρθρα και γι' αυτό θα ήθελα στον εναπομείναντα χρόνο να ασχοληθώ και να τοποθετηθώ σε κρίσιμα ερωτήματα που απασχολούν την κοινή γνώμη σε σχέση με αυτό.

Περνάμε τα τελευταία δυο-τρία χρόνια μια πρωτοφανή εθνική και κοινωνική κρίση, από την οποία ακόμη δεν είμαστε σίγουροι για το πώς θα μας προκύψει η επόμενη μέρα. Το γεγονός αυτό το ζούμε κατά δραματικό τρόπο όλοι οι Έλληνες. Και το ερώτημα που γεννάται είναι το εξής: Σε μια τόσο κρίσιμη στιγμή του εθνικού βίου είναι σωστό να συζητάμε για δημοψηφίσματα; Μήπως όλες οι πολιτικές δυνάμεις θα έπρεπε να επικεντρωθούν στη λύση του μεγάλου οικονομικού προβλήματος;

Η θέση μου είναι πως η Κυβέρνηση δεν χάνει το μεγάλο στόχο, την άρση δηλαδή του οικονομικού αδιεξόδου και την εφαρμογή μιας υπεύθυνης αναπτυξιακής πολιτικής. Θα ήταν όμως μεγάλο λάθος ο εγκλεισμός σε αυτό το πρόβλημα του συνόλου της κυβερνητικής πολιτικής. Οι νέες πολιτικές πρωτοβουλίες είναι απαραίτητες, γιατί η πολιτική είναι ζήτημα πιο ευρύ και πιο πολυδιάστατο από την οικονομία.

Ένα άλλο ισχυρό ερώτημα που απασχολεί τους πολίτες είναι: Πώς μπορεί να υπάρξει ενδιαφέρον των πολιτών για ένα δημοψήφισμα όταν οι ίδιοι ταλανίζονται από αξεπέραστα προβλήματα διαβίωσης; Η πολιτική αφασία στην οποία έχει περιπέσει ο πολίτης, δεν δυναμιτίζει αυτόματα κάθε ενδιαφέρον για κάποιο δημοψήφισμα;

Πιστεύω ότι ο πολίτης, δείχνοντας αδιαφορία προς την πολιτική, τηρεί μία πολιτική στάση από την οποία είναι έτοιμος να αφυπνιστεί όταν η ώρα θα το απαιτήσει. Εάν ένα δημοψήφισμα είναι σωστά δομημένο, ειλικρινές και καθαρό ανταποκρινόμενο σε υπαρκτές και κορυφαίες ανάγκες της κοινωνίας και του έθνους, δεν θα αφήσει ανέγγιχτη την πολιτική συνείδηση του Έλληνα.

Τέλος, θα αναφερθώ σε ένα ακόμη ερώτημα που τίθεται. Μήπως η αποχή των πολιτών από ένα δημοψήφισμα οδηγεί σε περαιτέρω απαξίωση της πολιτικής; Πράγματι είναι προφανές πως εάν η συμμετοχή των πολιτών σε ένα δημοψήφισμα είναι μικρή, αυτό αδυνατίζει ακόμη περισσότερο την πολιτική. Η αποχή μπορεί να καταστεί το νέο πολιτικό όπλο του λαού με το οποίο όχι μόνο μπορεί να ακυρώσει την πολιτική πρωτοβουλία μιας κυβέρνησης ή Βουλευτών, αλλά ακόμη περισσότερο να αμφισβητήσει συνολικά τη λειτουργία του πολιτικού συστήματος.

Όμως, αν και ο κίνδυνος αυτός είναι υπαρκτός, δεν νομίζω ότι είναι τόσο κοντινός. Οι πολιτικές δυνάμεις, τα πολιτικά κόμματα και οι κοινωνικές οργανώσεις εάν σταθούν στο ύψος των περιστάσεων μπορούν να ανταπεξέλθουν σε αυτή τη δυσκολία.

Όλοι αναφερόμαστε και με επίταση, αναφέρουμε πως η κρίση δεν είναι μόνο οικονομική, είναι και πολιτική και γι' αυτό κλονίζει όλο το οικοδόμημα της κοινωνίας. Γι' αυτό το λόγο χρειαζόμαστε εκτός από τα οικονομικά προγράμματα και πολιτικές καινοτομίες που να ενεργοποιήσουν τον απλό πολίτη. Το ότι το πολιτικό σύστημα πάσχει από αναχρονιστικές αγκυλώσεις, όλοι το επικαλούμαστε και όλοι το βιώνουμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, και σήμερα υπάρχουν κρίσιμα θέματα που απασχολούν τους πολίτες και που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο δημοψηφίσματος, ούτως ώστε μέσα από την ενεργοποίηση των πολιτών να εκσυγχρονίσουμε το πολιτικό μας σύστημα για μία ισχυρή και υγιή δημοκρατία. Ας το τολμήσουμε.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Βέρα Νικολαΐδου): Και εγώ σας ευχαριστώ.

Το λόγο έχει ο Βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας κ. Προκόπης Παυλόπουλος.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Κύριε Υπουργέ, κύριοι συνάδελφοι, σε μία στιγμή όπου η χώρα είναι βυθισμένη σε αυτήν τη συγκλονιστική οικονομική και κοινωνική κρίση, συζητούμε στο Κοινοβούλιο ένα ζήτημα το οποίο είναι κορυφαίο από θεσμικής πλευράς. Και μιλώ για το δημοψήφισμα.

Το άρθρο 44 του Συντάγματος, όπως είναι γνωστό κύριοι συνάδελφοι, εισάγει θεσμό άμεσης δημοκρατίας. Ουσιαστικά μαζί με τις διατάξεις του Συντάγματος που αφορούν την εκλογή των προσώπων που συνθέτουν το Κοινοβούλιο, καθώς και των προσώπων, τα οποία μετέχουν στην τοπική αυτοδιοίκηση, είναι το άλλο άρθρο που αφορά ένα θεσμό άμεσης δημοκρατίας. Αντιλαμβάνεται, λοιπόν, κανείς πόσο σημαντικό είναι αυτό το ζήτημα και μάλιστα στη σημερινή εποχή.

Το πόση σημασία δίνουμε εμείς ως Νέα Δημοκρατία σ' αυτό το ζήτημα φάνηκε από την όλη έως τώρα πορεία μας. Η Νέα Δημοκρατία ήταν που εισήγαγε, μετά το Σύνταγμα του 1927 ουσιαστικά για πρώτη φορά, το θεσμό του δημοψηφίσματος σε συνταγματικό επίπεδο. Η Νέα Δημοκρατία είναι εκείνη που ψήφισε αμέσως, μολονότι άλλοι εκτελεστικοί νόμοι ήρθαν αρκετά αργότερα, τον εκτελεστικό νόμο για το άρθρο 44, ή ορθότερα, τον εφαρμοστικό νόμο 450/76. Αργότερα, σχετικά πρόσφατα, η Νέα Δημοκρατία ήταν εκείνη η οποία θεσμοθέτησε το δημοψήφισμα σ' επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το πιο σημαντικό, όμως, είναι ότι στις προτάσεις τις οποίες ο κ. Σαμαράς έχει θέσει σε δημόσιο διάλογο για την αναθεώρηση του Συντάγματος, κατέχει κορυφαία θέση η ενδεχόμενη, μετά από το δημόσιο διάλογο, διεύρυνση του πλαισίου του άρθρου 44, ώστε να θεσμοθετήσουμε και το δημοψήφισμα ύστερα από λαϊκή πρωτοβουλία, το οποίο υπάρχει σε άλλες χώρες και δεν υπάρχει στο δικό μας Σύνταγμα. Τιμούμε, λοιπόν, και το θεσμό και το δίνουμε τη σημασία που πρέπει.

Κύριε Υπουργέ, όμως, πώς τα καταφέρνει αυτή η Κυβέρνηση και ευτελίζει ακόμα και τα κορυφαία θεσμικά θέματα στο βωμό των μικροπολιτικών σκοπιμοτήτων; Αυτό είναι ένα ταλέντο που μόνο το ΠΑΣΟΚ, ιδίως στην εποχή του κ. Γιώργου Παπανδρέου, διαθέτει.

Το λέω γιατί; Ποιος ο λόγος που έρχεται σήμερα αυτό το νομοσχέδιο; Είναι προσημαστικός και το ξέρετε. Εσείς τη δουλειά σας κάνετε, γιατί ένα θεσμικό νομοσχέδιο φέρνεται. Αλλά ο τρόπος που έρχεται το αποδυναμώνει εντελώς και από σεβασμό προς τους θεσμούς λέμε το «όχι» επί της αρχής. Γιατί; Μας είπατε ότι ήταν προγραμματική θέση του ΠΑΣΟΚ η ψήφιση ενός εκτελεστικού εφαρμοστικού νόμου του άρθρου 44, ύστερα από την Αναθεώρηση του 1985/1986. Αυτό είναι δεδομένο.

Δύο χρόνια όμως τι κάνατε; Τίποτα απολύτως. Θεωρούσατε - και ορθώς - ότι και αν ετίθετο θέμα δημοψηφίσματος ξαφνικά, ο ισχύον νόμος, ο 350/76, με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του θα μπορούσε να καλύψει το όποιο κενό έχει προκύψει μετά την Αναθεώρηση του 1985-1986, η οποία προσέθεσε και το δημοψήφισμα για ψηφισμένα νομοσχέδια.

Έρχεστε, λοιπόν, και φέρνεται το νομοσχέδιο, πότε όμως; Όταν ο κ. Παπανδρέου πριν από μερικούς μήνες -τέλος της άνοιξης του 2011- είπε ότι σκοπεύει να πάρει την πρωτοβουλία για δημοψηφίσματα. Πρώτα ο Πρωθυπουργός έρχεται και το λέει αυτό και ύστερα, τρέχοντας καταθέτουμε το νομοσχέδιο. Δηλαδή, επειδή ο κ. Παπανδρέου την εποχή εκείνη μέσα στην αμηχανία του, καθώς φοβόταν να πάει σε εκλογές, έψαχνε να βρει ένα τρόπο έμμεσης νομιμοποίησης της Κυβέρνησής του, η οποία δεν έχει λαϊκή εντολή -είναι γνωστό αυτό το πράγμα, κάνει εντελώς διαφορετικά πράγματα από εκείνα για τα οποία ήρθε στην εξουσία- φαντάστηκε, σκαρφίστηκε, για να το πω έτσι απλά, ότι μέσω των δημοψηφισμάτων θα μπορούσε να περάσει το Ρουβίκωνα των εκλογών, χωρίς να «ματώσει». Λάθος μεγάλο, βέβαια.

Θα θυμάστε, επίσης, ότι στην αρχή σκεφτόταν -όχι εσείς, εκείνος- να χρησιμοποιήσει το δημοψήφισμα για μια έμμεση Αναθεώρηση του Συντάγματος. Σταμάτησε αυτή η συζήτηση, γιατί δεν στηριζόταν πουθενά.

Τώρα φέρνει το νομοσχέδιο, γιατί πάλι σκοπεύει -έτσι σκέπτεται- να φέρει κάποιο δημοψήφισμα. Όμως, σκεφθείτε και την αμηχανία και την επιπολαιότητα! Δεν έχει ξεκαθαρίσει στο μυαλό του τι είναι εκείνο που θα θέσει σε δημοψήφισμα. Ψάχνει να το

βρει. Είναι δυνατόν; Δηλαδή, σκεφθείτε έναν Πρωθυπουργό, που όταν τον ρωτούν, όπως ρωτούν και εσάς -αλλά εσείς τι να πείτε;- τι είδους δημοψήφισμα σκοπεύει να οργάνωση -και το έχει εξαγγείλει από την άνοιξη του 2011, δεν το ξέρει.

Όλη αυτή η εικόνα πανικόβλητων ανθρώπων χωρίς, ουσιαστικά, λαϊκή ετυμηγορία και εντολή, οι οποίοι ψάχνουν να βρουν μέσα από το δημοψήφισμα την οδό της διεξόδου από τις εκλογές, που ξέρετε ότι θα είναι καταδικαστικές για εσάς, ευτελίζει τους θεσμούς.

Υπ' αυτές τις συνθήκες που έρχεται, λοιπόν, αυτό το νομοσχέδιο, ως όπλο επίλυσης της αμηχανίας του κ. Παπανδρέου, δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό επί της αρχής. Διότι η αρχή σημαίνει αν δέχομαι κάτι σχετικά με εκείνο το οποίο επιχειρεί να ρυθμίσει. Αυτή είναι η αλήθεια. Γι' αυτό είναι το «όχι» τεκμηριωμένο. Και όπως σας είπα και πάλι, λέμε «όχι» επειδή σεβόμαστε τους θεσμούς.

Από εκεί και πέρα, εμφανίζονται και ορισμένα ζητήματα τα οποία θα τα δούμε στα άρθρα. Πρώτα-πρώτα, να ξεκαθαρίσουμε κάτι σε ό,τι αφορά τα ζητήματα τα οποία θίγει το νομοσχέδιο. Το λέω και για τους θεωρητικούς οι οποίοι έχουν αποφανθεί επί των θεμάτων αυτών κατά καιρούς. Κάποιοι θεωρούν ότι το δημοψήφισμα ή τα δημοψηφίσματα διακρίνονται σε δεσμευτικά και συμβουλευτικά. Αυτό το λένε και στη θεωρία και συγκεκριμένοι συνάδελφοι στο χώρο του πανεπιστημίου. Δεν είναι ακριβές αυτό.

Το δημοψήφισμα από τη φύση του, ως θεσμός άμεσης δημοκρατίας, δεν μπορεί να είναι συμβουλευτικό με την έννοια που κάποιοι πιστεύουν, δηλαδή, ότι μπορεί να μην δεσμεύει. Ούτως ή άλλως αυτό δεν ισχύει και δεν το συζητάμε για το ψηφισμένο νομοσχέδιο σε κάθε περίπτωση. Όμως και για το κρίσιμο εθνικό ζήτημα είναι δυνατόν να φανταστεί κανείς ότι αποφαινεται ο λαός και αυτό είναι συμβουλευτικό, γιατί μπορεί να το αγνοήσει το οποιοδήποτε πολιτειακό όργανο επειδή δε θεσπίζει, όπως διάσκαε συνάδελφος στο πανεπιστήμιο, κανόνα δικαίου; Και αφού δεν θεσπίζει κανόνα δικαίου, είναι συμβουλευτικό;

Είναι αδιανόητο. Η άννομη συνέπεια του δημοψηφίσματος προκύπτει από την ίδια τη θεσμική του φύση, επειδή είναι θεσμός άμεσης δημοκρατίας. Είναι, λοιπόν, δεσμευτικό και το δημοψήφισμα για το κρίσιμο εθνικό ζήτημα. Ποιο όργανο πολιτειακό, ποια κυβέρνηση, ποιος Πρόεδρος της Δημοκρατίας, αν αποφασίζαμε αύριο, παραδείγματος χάριν, για ένα κρίσιμο εθνικό ζήτημα, θα μπορούσε να πει «όχι, δεν το λαμβάνω υπ' όψιν μου αυτό και αποφασίζω αντιθέτως»;

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Ένα λεπτό θα χρειαστώ, κυρία Πρόεδρε.

Θα έφερε αμέσως ευθύνη, ήτοι την ευθύνη εκείνη που αναλογεί στον καθένα ανάλογα με τη θέση και το λειτουργήμα του.

Αυτό το είπα για δύο άλλα ζητήματα που θίξαμε στην Επιτροπή, αλλά νομίζω ότι μπορούμε να τα θύσουμε και εδώ. Υπάρχει μεγάλος προβληματισμός. Εγώ αντιλαμβάνομαι γιατί θέτετε το «κατώφλι» -για να το πω έτσι- του 40% και του 50% ανάλογα με το δημοψήφισμα.

Όμως, μου δημιουργεί ιδιαίτερο προβληματισμό συνταγματικά αυτό το ζήτημα, κύριε Υπουργέ, γιατί πρώτον, δεν προβλέπεται από το ίδιο το Σύνταγμα, ούτε το προέβλεπε ο ν. 350/1976. Εν πάση περιπτώσει -το τονίζω- από τη στιγμή, κατά την οποία την πρωτοβουλία, κατά το άρθρο 44, όπως ισχύει σήμερα, για το δημοψήφισμα την παίρνει είτε η Κυβέρνηση είτε ένας πολύ μεγάλος αριθμός Βουλευτών, δεν μπορεί να οδηγούν το λαό σε ετυμηγορία μέσω δημοψηφίσματος και από εκεί και πέρα να λένε ότι «αφού δεν δείξατε το ανάλογο ενδιαφέρον και δεν προσήλθε στις κάλπες ένας ορισμένος αριθμός, δεν είναι δεσμευτικό, δεν ισχύει».

Αν ίσχυε η λαϊκή δημοψηφισματική πρωτοβουλία, και η λαϊκή πρωτοβουλία βασιζόταν σ' ένα μικρό ποσοστό, θα μπορούσα να καταλάβω και το ποσοστό εκείνο, το οποίο θεσπίζατε, για να μπορέσει να ισχύσει το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος. Εμένα με προβληματίζει πάρα πολύ. Επειδή μιλάμε ελεύθερα σε αυτήν τη Βουλή, μπορεί να ψηφίζουμε τα σχετικά άρθρα, αλλά σας το λέω ότι θεσμικά αυτό δημιουργεί έναν προβληματισμό.

Εκείνο, όμως, που μου δημιουργεί μεγαλύτερο προβληματισμό είναι το θέμα των «λευκών».

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Τελειώσα, κυρία Πρόεδρε. Άλλωστε θα τα πούμε και αύριο.

Κύριε Υπουργέ, λέω ξανά ότι το «λευκό» σε μία τέτοια διαδικασία, όπως το δημοψήφισμα, είναι πολιτική στάση. Το «λευκό» σημαίνει, όταν ζητάω τέτοια λαϊκή ετυμηγορία, «όχι». Μην παρασυρόμαστε από το γεγονός ότι στην εκλογή προσώπων -και ορθώς- με νομοσχέδιο που εισηγήθηκα εγώ, δεν δεχθήκαμε τη νομολογία του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου. Εκεί, πλέον, επειδή θα έμεναν κενά έδρανα εδώ, εάν υπολογίζαμε το «λευκό», δεν μπορεί να λειτουργήσει η Βουλή. Αλλά, εκεί είναι εκλογή προσώπων.

Άλλα τα δημοψηφίσματα -ας το πω έτσι- για την άμεση εκλογή των προσώπων και άλλο το θέμα του «θεματικού» δημοψηφίσματος. Στο δημοψήφισμα αυτό καλείσαι να πεις ένα «ναι» ή ένα «όχι» και πρέπει να τα αντισταθμίσεις αυτά τα δύο. Το «λευκό» είναι «όχι». Ο πολίτης που λέει «λευκό», στην ουσία δεν δέχεται το αποτέλεσμα, το οποίο του προτείνει εκείνος, ο οποίος εισηγείται το δημοψήφισμα.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Βέρα Νικολαΐδου): Πρέπει να ολοκληρώσετε, κύριε Παυλόπουλε.

ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτή είναι η ορθότερη ερμηνεία, από πλευράς δημοκρατικής αρχής, της έννοιας του «λευκού». Άρα εδώ πρέπει να υπολογίζεται, εάν θέλουμε να σεβαστούμε τη δημοκρατία στο σύνολό της.

Ευχαριστώ πολύ, κυρία Πρόεδρε.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ (Βέρα Νικολαΐδου): Και εγώ σας ευχαριστώ.

Συνεχίζουμε με τον κ. Αλέξανδρο Χρυσανθακόπουλο, Βουλευτή του ΛΑΟΣ.

Κύριε Χρυσανθακόπουλε, έχετε το λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ, κυρία Πρόεδρε.

Η δημοκρατία μας έχει σοβαρά προβλήματα. Το σοβαρότερο είναι όταν υπάρχει δυσαρμονία λαϊκής βούλησης και Κυβέρνησης. Σε αυτές τις περιπτώσεις δεν χρειάζεται δημοψήφισμα, χρειάζονται εκλογές. Όταν το αίσθημα του λαού είναι αρνητικό ως προς την Κυβέρνηση και ο Πρωθυπουργός χρειάζεται επτά χιλιάδες αστυνομικούς για να περπατήσει στο δρόμο, σαφώς δεν χρειάζεται δημοψήφισμα, χρειάζεται λαϊκή ετυμηγορία. Βέβαια, εκεί δεν προσφεύγει η Κυβέρνηση επικαλούμενη τις έκτακτες συνθήκες.

Πρέπει, ακριβώς, εδώ να δούμε την ουσία του θέματος. Γιατί δεν εφαρμόζεται το δημοψήφισμα στην Ελλάδα; Γιατί έχουμε ένα αρχηγοκεντρικό, πρωθυπουργοκεντρικό σύστημα, ένα σύστημα αυταρχικό, μία κληρονομική δημοκρατία των φαμιλιών, των γόνων των οικογενειών, γιατί έχουμε στρεβλώσεις. Δεν μπορεί να μετακυλιέται στον ελληνικό λαό αυτή η κρίση. Αυτή η κρίση είναι η κρίση της ηγετικής ομάδας, η οποία έχει δικαίωμα να πηγαίνει σε διεθνείς λέσχες και να μην απολογείται μέσα σε αυτήν την Αίθουσα τι συζητήσανε, να κρατάει μυστικά. Αυτή η ηγετική ομάδα και αυτό το κονσόρτσιουμ, η συνένωση των συμφερόντων διαχείρισης, υπάγεται σε άλλα κέντρα συνειδησης και πολιτικής γραμμής, σε γεωπολιτικά.

Έχουμε ένα Σύνταγμα. Αυτό παραβιάζεται διαρκώς. Τι πάνε να κάνουν; Με πρωτοβουλία της Πλειοψηφίας των εκατόν πενήντα -εκατόν πενήντα τεσσάρων στην περίπτωση- να έχουν το δικαίωμα να ορίσουν πότε, αν και πώς θα γίνει ένα δημοψήφισμα, που ανάλογα με την έκβασή του θα χαρακτηριστεί σε συμβουλευτικό ή σε δεσμευτικό και να μετακυλήσουμε την κρίση στον ελληνικό λαό.

Θα του πούμε για παράδειγμα: «Μήπως φταίει το σύστημά μας στη δομή του;». Δηλαδή: «Μήπως πρέπει να γίνει Προεδρική Δημοκρατία, να εκλεγεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας από το λαό, άρα να έχει τις εξουσίες και στη συνέχεια να ορίζει αυτός Πρωθυπουργό»; Αυτό είναι ένα από τα ερωτήματα.

Και βέβαια, αυτό το μοντέλο θέλουν να προχωρήσουν: το μοντέλο του αμερικανικού προτύπου.

Και βέβαια, υπάρχει και η άλλη πτυχή: Επειδή, παρ' ότι γίνεται ένα κρησάρισμα στις λίστες των υποψηφίων, στους καταλόγους, όλο και κάποιος ξεφεύγουν που δεν είναι απόλυτα πειθαρχημένοι, τότε πρέπει να τους διορίσουμε και αυτούς, να διορίσουμε το λόγο. Και αυτό είναι μια ακόμη έκπτωση δημοκρατίας.

Και θυμηθείτε ότι η γραμμή της λίστας είναι οσονούπω στο προσκήνιο, με το πρόσχημα ότι ο ελληνικός λαός δεν αντέχει σταυρομαχίες και έξοδα υποψηφίων. Άρα, καλό είναι να τους διορίσουμε. Ποιος να τους διορίσει; Ο συγκεκριμένος Αρχηγός, που έχει πρόβλημα συνοχής της Κοινοβουλευτικής του Ομάδας και έτσι απειλεί λέγοντας: «Όχι μόνο δεν σας βάζω στη λίστα, αλλά θα σας αλλάξω και τη σειρά εκλογιμότητας!».

Βλέπετε, λοιπόν, σε ποιο φαύλο κύκλο βρίσκεται μια αποτυχημένη αντίληψη των πραγμάτων, η οποία έχει έναν εχθρό: τον ίδιο το λαό.

Πώς θα ελεγχθεί ο λαός σε αυτές τις περιπτώσεις; Με την ποδηγέτηση. Όχι απλή χειραγώγηση. Πρέπει να τον πατήσουν καλά. Και πώς θα του περάσουν τα μηνύματα; Με πλαστά διλήμματα. Με εκβιασμούς: «Αν δεν πας στο μονόδρομο της δικής μας επιλογής, τότε είσαι χαμένος!».

Οπότε θα πας, θες δεν θες, γιατί ψάχνεις τη σωτηρία σου. Και τη σωτηρία σου θα στη δώσουμε εμείς που σου δημιουργήσαμε τα αδιέξοδα. Εμείς που σε φέραμε εδώ θα σε βγάλουμε απ' αυτά τα αδιέξοδα, αλλά με τον τρόπο ακριβώς της υποταγής σου, δηλαδή της άρνησης της ελευθερίας της γνώμης και της στάσης σου. Διότι είσαι υποχρεωμένος να μας ακολουθήσεις, θες δεν θες!

Τεχνάσματα επί τεχνασμάτων! Διότι, αν πραγματικά θέλεις άμεση δημοκρατία, θεσπίζεις το δικαίωμα του πολίτη με συλλογή υπογραφών να οδηγεί σε δημοψήφισμα, δηλαδή αυτό που προτείναμε εμείς με απόλυτη σαφήνεια, που σας φέραμε τις κούτες με τις υπογραφές για το θέμα της υπηκοότητας. Κακώς την ονομάζετε «ιθαγένεια». Η ιθαγένεια δεν παραχωρείται. Είναι εκ γένους. Για να ξεκαθαρίσουμε τα πράγματα. Όμως, δεν προχωράτε σε δημοψήφισμα. Γιατί για τα μεγάλα εθνικά θέματα υπάρχει δυσαρμονία. Εσείς κινείστε μόνο στο πλαίσιο της δημοσκοπίας, της κατευθυνόμενης προπαγάνδας και στη συνέχεια επικύρωσης δημοσκοπίας της προπαγάνδας αυτής.

Παρ' όλα αυτά, το 80% του ελληνικού λαού σας λέει: «Έχετε λάθος θέση για το Μακεδονικό, διότι παραχωρείτε το όνομα.» Το 80% του λαού σας λέει: «Απελάστε τώρα τους λαθρομετανάστες!» Το 80% του λαού σας λέει: «Φύγετε τώρα!» Το 80% του λαού απευθύνεται σε εσάς για χίλια μύρια ζητήματα και σας βάζει τις δικές του αγωνίες και θέσεις. Τις ξέρετε.

Παρ' όλα αυτά, φέρνετε νομοσχέδιο προς ψήφιση, το οποίο δίνει μόνο σε εσάς τη δυνατότητα να ορίσετε την πραγματοποίηση δημοψηφίσματος και όχι στον ελληνικό λαό και όχι στις γνώσεις των κκοινομάτων. Εσείς να θέσετε τα ερωτήματα που σας συμφέρουν, για να απαντήσει ο ελληνικός λαός, παγιδευμένος στις ειδικές συνθήκες. Και δεν ακούτε τη δική μας πρόταση: τα κόμματα στο σύνολό τους να έχουν τη δυνατότητα να καταρτίσουν ερωτήματα, στα οποία θα υπάρξει η απόφαση της λαϊκής ετυμηγορίας, θα υπάρξει αυτό που λέμε «δημοψηφισματική δέσμευση υλοποίησης μιας πολιτικής».

Εσείς θα φέρετε σε λίγες μέρες τη νομιμοποίηση της χρήσης ναρκωτικών, για την οποία το 80% του ελληνικού λαού λέει «όχι». Υπό το πρόσχημα του ηρωινομανή, για παράδειγμα, θα σώσετε και τον κοκαΐνομανή, το πλουσιόπαιδο και τα υπόλοιπα. Και βέβαια, αν τα πιάσουμε ένα-ένα τα μεγάλα ζητήματα, εξυτηρετώντας συγκεκριμένες κοινωνικές κατηγορίες, θα πείτε: «Α, κοιτάξτε! Εδώ είναι ένα θέμα πολιτικής μας δέσμευσης απέναντί τους. Κατά συνέπεια, αυτούς θα καλύψουμε εμείς ενάντια στη λαϊκή βούληση, ενάντια στον ελληνικό λαό, ο οποίος μόνο θα υποστεί τις συνέπειες της δικής σας επιλογής.»

Είμαστε στη θλιβερή θέση να αναγνωρίζουμε σε αυτήν την Κυβέρνηση ότι αυτός ο νόμος είναι ενάντια στην έννοια του δημοψηφίσματος, γιατί δεν δίνει στον ελληνικό λαό τη δυνατότητα να εκφραστεί. Βέβαια, μερικοί θα πουν λαϊκίστικα ότι το μόνο δημοψήφισμα είναι οι εκλογές. Δεν είναι, όμως, μόνο οι εκλογές.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Γ' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΡΓΥΡΗΣ**)

Οι σύγχρονες δημοκρατίες έχουν δημοψηφίσματα. Δεν παραδειγματίζετε από την Ιταλία. Δεν παραδειγματίζετε από άλλες χώρες, οι οποίες διαπραγματεύτηκαν μέσω δημοψηφίσματος και τη θέση τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση και μάλιστα την ενίσχυσαν τη θέση τους αυτή.

Εσείς είστε ικανοί τα αυτονόητα δικαιώματά μας, παραδείγματος χάριν την ανακήρυξη της ΑΟΖ στον ΟΗΕ με μια απλή δήλωση συντεταγμένων και με ένα νόμο στη συνέχεια στη Βουλή, να τα φέρετε για δημοψήφισμα. Αυτή είναι η κατάσταση. Φέρτε σε δημοψήφισμα, λοιπόν, αν κοιτάτε –για να το πούμε στη δημοτική– το ζήτημα του Καστελόριζου, αν έχει ή δεν έχει ΑΟΖ, γιατί εσείς αυτές τις μέρες ολιγωρείτε στην υπεράσπιση της εθνικής κυριαρχίας. Σιωπή. Αυτή η σιωπή της νεκραμάρας και της ακινησίας που διακατέχει την Κυβέρνηση δεν μπορεί να αποτελεί συνείδηση του ελληνικού λαού. Δεν έχετε την ιστορική δικαιοδοσία.

Αν θέλετε τελικά, μέσα από τη λαϊκή κατακραυγή, ακούστε τον ελληνικό λαό που ψηφίζει κάθε μέρα, είτε ορθώνοντας τα χέρια του είτε κραυγάζοντας απέναντί σας «φύγετε τώρα!».

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΛΑΟΣ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Ευάγγελος Αργύρης): Το λόγο έχει ο Ανεξάρτητος Βουλευτής κ. Νικόλαος Τσούκαλης.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Δημοκρατική Αριστερά αντιμετωπίζει το συγκεκριμένο νομοσχέδιο αδιάφορα. Και αυτό σας το λέμε, κύριε Υπουργέ, με όλο το σεβασμό που έχουμε προς όλους τους συνεργάτες σας που το διατύπωσαν και το παρουσίασαν στη Βουλή. Για ποιο λόγο το αντιμετωπίζουμε έτσι θα το καταδείξουμε στη συνέχεια. Και γι' αυτό ακριβώς η θέση της Δημοκρατικής Αριστεράς ως προς το νομοσχέδιο για την ψήφισή του επί της αρχής είναι «ΠΑΡΩΝ».

Πρέπει να ανακαλέσουμε λίγο στη μνήμη μας, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι –όσοι από εμάς ήμαστε μέλη αυτής της Βουλής κατά την προηγούμενη περίοδο– μια πάρα πολύ ενδιαφέρουσα συνεδρίαση σε αυτήν εδώ την Αίθουσα, τη συνεδρίαση της 1ης Απριλίου 2008. Τότε συζητήθηκε η πρόταση που είχε καταθέσει η Αριστερά, προκειμένου να διενεργηθεί δημοψήφισμα επί ψηφισθέντος νομοσχεδίου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΕΥΡΗΣ: Για το ασφαλιστικό της κ. Πετραλιά.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ: Για το ασφαλιστικό της κ. Πετραλιά. Τα Πρακτικά –για όποιον τα διαβάσει– πραγματικά αποτυπώνουν επακριβώς τις θέσεις όλων των κομμάτων επί των δημοψηφισμάτων και εκτός από αυτό εκεί γίνεται και μια επιστημονικότητα ανάλυση και αξιολόγηση των συνταγματικών διατάξεων, των διατάξεων του Κανονισμού της Βουλής και βεβαίως και των κανόνων που διέπουν τη διαδικασία των δημοψηφισμάτων.

Θα ήθελα να ξεκινήσω με κάποια απαντήματα τοποθετήσεων όλων των κομμάτων. Σημειωτόν, σύσσωμη η Αντιπολίτευση τότε ήταν υπέρ του δημοψηφίσματος αυτού.

Εισηγητής του ΠΑΣΟΚ ήταν ο κ. Λοβέρδος. Αναφέρω κομμάτι της τοποθέτησής του: «Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ως Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα καταθέτουμε πρόταση διενέργειας νομοθετικού δημοψηφίσματος με αποφασιστική ισχύ, δηλαδή ζητάμε με άλλα λόγια να κληθεί ο λαός να αποφασίσει για το ασφαλιστικό σχέδιο νόμου. Κύριε Υπουργέ των Εσωτερικών, πληρούνται στην προκειμένη περίπτωση όλες οι τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις που το Σύνταγμα καθορίζει». Βεβαίως, τελειώνει την εισήγησή του καταθέτοντας το ακριβές ερώτημα, προκειμένου να διενεργηθεί το δημοψήφισμα.

Εκ μέρους του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδος, ο Αχιλλέας Κανταρτζής αναφέρει: «Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας ζητά τη διενέργεια δημοψηφίσματος για το ασφαλιστικό νομοσχέδιο. Δίνουμε, όμως, άλλο περιεχόμενο στην πρότασή μας κ.ο.κ.».

Ο ειδικός αγορητής του ΛΑΟΣ, ο κ. Γεωργιάδης, λέει: «Αυτό που συζητούμε σε αυτήν την Αίθουσα, κυρίες και κύριοι –και νομίζω ότι είναι ιστορική αυτή η στιγμή– κατά κάποιο τρόπο είναι το αν εμείς οι Βουλευτές του 2018 θα κάνουμε το μεγάλο βήμα για να δώσουμε την ευκαιρία στη δημοκρατία μας να ωριμάσει

και να κάνει ένα πολύ μεγάλο βήμα προόδου».

Και βεβαίως, παρέλκει να αναφέρω τη δική μου τοποθέτησή ως εισηγητής τότε του ΣΥΡΙΖΑ και του Κοινοβουλευτικού Εκπροσώπου, του κ. Φώτη Κουβέλη, όπου διατυπώναμε επακριβώς τη θέση μας για τα δημοψηφίσματα. Παρέλκει, λοιπόν, να αναφερθούμε σε αυτό χάριν του χρόνου.

Κατάληξη και ερώτημα προς την Ολομέλεια και προς εσάς, κύριε Υπουργέ. Αυτή η συζήτηση που κάναμε τότε, αυτή η πρόταση και η ομοθυμία όλων των κομμάτων της Αντιπολίτευσης, η πρόταση που απευθύναμε προς τον ελληνικό λαό ήταν μόνο κατά το φαίνεσθαι ή την εννοούσαμε;

Είναι προφανές ότι το εννοούσαμε και δεν ήταν επικοινωνιακό πυροτέχνημα. Έτσι, λοιπόν, από όλη αυτήν την εμπειρία που είχαμε τότε, φαίνεται ότι παρέλκει, ότι είναι στον αέρα στην κυριολεξία το βασικό επιχείρημα που διατυπώνεται στην αιτιολογική έκθεση για την αναγκαιότητα θέσπισης νέου κανονιστικού πλαισίου, προκειμένου να καλύψει τη δεύτερη περίπτωση της παραγράφου 2 του άρθρου 44.

Θα ήθελα, μάλιστα, να πω ότι παρέλκει για τον εξής απλό λόγο, γιατί το ερώτημα επί ψηφισθέντος νομοσχεδίου δεν χρειάζεται ούτε διαβούλευση ούτε πρέπει να το δούμε σε επιτροπές για το πώς θα διατυπωθεί. Είναι ένα απλό «να» ή ένα απλό «όχι».

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πρέπει να αναγνωρίσουμε κάτι. Είναι λογική η επιφύλαξη που διατυπώνει σύσσωμη η Αντιπολίτευση σ' αυτήν τη νομοθετική πρωτοβουλία. Είναι λογική, γιατί δυστυχώς υπαγορεύεται και η αξιολόγηση γίνεται βάσει της συγκυρίας. Πρέπει να πούμε ότι αυτήν τη στιγμή πράγματι υπάρχει ένα σοβαρό πρόβλημα, ένα σοβαρό θέμα πολιτικής νομιμοποίησης της Κυβέρνησης.

Βεβαίως, κύριε Υπουργέ, αυτό δεν το λέει μόνο η Δημοκρατική Αριστερά. Αν δεν κάνω λάθος, το έχετε πει και εσείς σε συνέντευξή σας, ότι δηλαδή κάπως πρέπει να καλυφθεί αυτό το κενό της πολιτικής νομιμοποίησης.

Δεύτερον, θα ήθελα να θυμίσω τις πρώτες κυβερνητικές εξαγγελίες, όταν ανακοινώθηκε η πρόθεση της Κυβέρνησης να διενεργήσει δημοψηφίσματα. Να θυμίσω ότι αυτές οι εξαγγελίες περιλάμβαναν πολλά δημοψηφίσματα και, κατά δεύτερο λόγο, δημοψηφίσματα που θα αφορούν όλο το πολιτικό σύστημα. Είναι προφανές, λοιπόν, ότι σε μία τέτοια συγκυρία, οι επιφυλάξεις είναι εύλογες.

Επίσης, θεωρούμε ότι αυτό το νομοσχέδιο καμμία προστιθέμενη θεσμική αξία δεν δίδει στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο. Για παράδειγμα, τα άρθρα 3 και 16 είναι ατόφια μεταφορά των διατάξεων του Συντάγματος. Τα άρθρα 2, 4 και 5 είναι εξειδικεύσεις αυτονοήτων. Τα άρθρα 8 μέχρι 11 και τα άρθρα 13, 14 και 15 περιλαμβάνονται στον εκλογικό νόμο. Τα άρθρα 6 και 7 αφορούν τις δαπάνες.

Εδώ, προς ολοκλήρωση του συλλογισμού μου, πρέπει να αναφερθώ στα άρθρα 22 και 23 του εν ισχύ νόμου 350/1976. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το άρθρο 22 λέει «πάσα αναγκία προς εφαρμογήν των διατάξεων του παρόντος νόμου λεπτομέρεια ορίζεται διά προεδρικού διατάγματος εκδιδόμενου τη προτάσει του Υπουργού των Εσωτερικών». Να θυμίσω ότι όλη η διαδικασία, όλο το θεσμικό πλαίσιο για το δημοψήφισμα για το Ευρωσύστημα στη Γαλλία αντιμετωπίστηκε με ένα απλό προεδρικό διάταγμα.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Τελειώνω, κύριε Πρόεδρε.

Το άρθρο 23 λέει «εν περιπτώσει τροποποιήσεως, συμπληρώσεως ή αντικαταστάσεως εν μέρει ή εν όλω των διατάξεων της εκλογικής νομοθεσίας της κωδικοποιηθείσης, ισχύουν όπως ακριβώς αυτά τροποποιούνται», πράγμα που σημαίνει ότι όλο το θεσμικό πλαίσιο που αφορά τη διενέργεια των εκλογών, ακολουθεί τη διαδικασία των δημοψηφισμάτων. Αυτό υποδηλώνει το γεγονός ότι δεν χρειάζοταν.

Και εδώ πρέπει να αναφερθώ και στην τοποθέτηση του δικού σας στελέχους, του Ευρωβουλευτή σας, του κ. Μποτόπουλου, ο οποίος τουλάχιστον ως προς τις θέσεις της Δημοκρατικής Αριστεράς έχει τις ίδιες απόψεις αναρτημένες.

Κυρίες Υπουργέ, δεν θέλουμε να κάνουμε δίκη προθέσεων.

Εμείς δεν θα ακολουθήσουμε το συλλογισμό των άλλων κομμάτων της Αντιπολίτευσης, όσον αφορά το τι επιδιώκετε να φέρετε προς κρίση στον ελληνικό λαό, τι ακριβώς θα περιλαμβάνει, κλπ. Εμείς θα τοποθετηθούμε σαφέστατα, όταν εκδηλωθεί η πρόθεσή σας, όταν δηλαδή αποφασίσετε να διενεργήσετε δημοψήφισμα. Όμως, οποιοδήποτε δημοψήφισμα και να διενεργούσατε, δεν θα απαιτούσε όλο αυτό το θεσμικό πλαίσιο, το οποίο εισαγάγετε.

Όμως, επειδή θεωρούμε ότι οι διατάξεις του νομοσχεδίου είναι προς τη σωστή κατεύθυνση, γι' αυτό ακριβώς αυτό το ισοζύγιο μας οδηγεί στο να διατυπώσουμε «λευκό» και να καταθέσουμε τη θέση μας επί της αρχής ως «λευκό».

Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Ευάγγελος Αργύρης): Το λόγο έχει η Βουλευτής του ΠΑΣΟΚ κ. Μαρία Σκραφνάκη.

ΜΑΡΙΑ ΣΚΡΑΦΝΑΚΗ: Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, άκουσα προηγουμένως τους συναδέλφους μου, τους προλαλήσαντες κι έχω να απαντήσω στο συνάδελφο που μίλησε, ότι το 70% του ελληνικού λαού λέει να μην γίνουν εκλογές και να προχωρήσει η Κυβέρνηση μπροστά, να κάνει τις αλλαγές που χρειάζεται η χώρα, πέρα από το πολιτικό κόστος.

Επίσης, εκπληκτική μένω με τη στάση της Δημοκρατικής Αριστεράς η οποία λέει ότι αυτό που σήμερα ψηφίζουμε, που έρχεται με νόμο στη Βουλή, την καθιέρωση του δημοψηφίσματος, θα μπορούσε ο Υπουργός να το κάνει με απλό διάταγμα. Ναι, θα μπορούσε, αλλά είναι προς τιμήν του που φέρνει νόμο στη Βουλή και μπορούμε να συμμετέχουμε και να το διαμορφώσουμε, παρά να είναι εν αγνοία της Βουλής.

Είναι λάθος λοιπόν και μένω εκπληκτική για άλλη μία φορά, ειδικά από τη στάση της αριστεράς γι' αυτά τα θέματα, που πραγματικά εδραϊκούν τη δημοκρατία.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με το παρόν νομοσχέδιο θεσπίζονται οι βασικές ρυθμίσεις και οργανώνεται η διαδικασία για τη διενέργεια δημοψηφίσματος ενός από τους σημαντικότερους θεσμούς της άμεσης δημοκρατίας. Το παρόν νομοσχέδιο αποτελεί ουσιαστικά τον εκτελεστικό νόμο που εξειδικεύει και ενεργοποιεί τις επιταγές του Συντάγματος για τη διενέργεια δημοψηφίσματος. Η ψήφισή του αποτελεί εκπλήρωση χρέους έναντι του συταγματικού νομοθέτη και του ελληνικού λαού.

Τα θέματα για τα οποία μπορεί να διεξαχθεί το δημοψήφισμα, σύμφωνα με το άρθρο 44 του Συντάγματος, είναι είτε τα εθνικά θέματα είτε τα ψηφισμένα νομοσχέδια που ρυθμίζουν σοβαρό κοινωνικό ζήτημα με εξαίρεση τα δημοσιονομικά.

Με τη διενέργεια δημοψηφίσματος ενισχύεται ο θεσμός της άμεσης και εν πολλοίς συμμετοχικής δημοκρατίας. Η λαϊκή βούληση δεν εκφράζεται μόνο κατά τη διενέργεια εκλογών αλλά εκφράζεται κάθε φορά που τίθεται ένα σπουδαίο, για τη δημόσια ζωή, θέμα, κάτι το οποίο μπορεί να συμβεί αρκετές φορές στη διάρκεια μίας κυβερνητικής θητείας. Άλλωστε σε πολλές κυβερνήσεις, σε πολλές χώρες πιο προηγμένες από εμάς γίνονται πολλές φορές δημοψηφίσματα. Και σήμερα οι πολίτες πρέπει να εκφράζουν άμεσα τις απόψεις τους και να συμμετέχουν, ώστε όλοι μαζί ενωμένοι και αποτελεσματικοί να αντιμετωπίσουμε την κατάσταση που βρίσκεται η χώρα.

Πολλοί συνάδελφοί μου δεν συμφωνούν με αυτήν τη νομοθετική πρωτοβουλία της Κυβέρνησης την τρέχουσα χρονική συγκυρία. Τους απαντώ λοιπόν, ότι εδώ και χρόνια, ο ίδιος ο Πρωθυπουργός, αλλά και το ΠΑΣΟΚ, με τις προγραμματικές του δεσμεύσεις είχαν αναφερθεί στην αναγκαιότητα του δημοψηφίσματος και σήμερα το κάνουμε πράξη με αυτόν εδώ το νόμο. Αυτό δείχνει τη διαφορά νοστορίας, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι της Νέας Δημοκρατίας, που έχουμε. Εμάς μας ενδιαφέρει η άποψη και η συμμετοχή του πολίτη στα δρώμενα γι' αυτό κι έχουμε ψηφίσει και πολλούς άλλους νόμους, όπως η θέσπιση της αιρετής περιφέρειας, η δημιουργία ισχυρών Καλλικρατικών δήμων που θεσμοθετούν τη συμμετοχή του πολίτη και τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων από την κεντρική εξουσία στην τοπική αυτοδιοίκηση.

Με το παρόν νομοσχέδιο προβλέπεται ότι δεσμευτική θα είναι η απόφαση του δημοψηφίσματος για εθνικά θέματα, αν συμμετέχει στην ψηφοφορία τουλάχιστον το 40% των εγγεγραμμένων στους εκλογικούς καταλόγους, ενώ για ψηφισθέν νομοσχέδιο

σχετικά με σοβαρό κοινωνικό ζήτημα, πρέπει να συμμετέχει τουλάχιστον το 50% για να είναι δεσμευτική η απόφαση για την Κυβέρνηση. Έτσι μπορεί πλέον με τη διαδικασία του δημοψηφίσματος για ψηφισμένο νομοσχέδιο να καταργηθεί ακόμα και ο νόμος που έχει ψηφίσει η Βουλή.

Είναι σημαντικό, λοιπόν, να υπάρχει μεγάλη συμμετοχή του κόσμου στο δημοψήφισμα που αποτελεί έναν κατ' εξοχήν συμμετοχικό θεσμό μέσω του οποίου λαμβάνονται αποφάσεις για σημαντικά θέματα.

Εξάλλου, ακόμα και την προκήρυξη δημοψηφίσματος από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για εθνικά θέματα πρέπει να την έχει αποφασίσει η απόλυτη πλειοψηφία των Βουλευτών. Όμως, και για ψηφισμένα νομοσχέδια που ρυθμίζουν σοβαρό κοινωνικό θέμα, το δημοψήφισμα πρέπει να αποφασιστεί από τα 3/5 του συνόλου των Βουλευτών, ύστερα από πρόταση των 2/5 των Βουλευτών.

Κατά τη γνώμη μου, βέβαια, κύριε Υπουργέ, πρέπει να δίδεται η δυνατότητα διενέργειας δημοψηφίσματος και μετά από αίτηση-πρόταση ενός σεβαστού αριθμού πολιτών για ένα θέμα που οι ίδιοι οι πολίτες επιλέγουν.

Τα ερωτήματα τώρα που θα τίθενται στο δημοψήφισμα καθορίζονται με απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής, διατυπώνονται με σύντομο και σαφή τρόπο και οι απαντήσεις που δίνονται είναι είτε το «ναι» είτε το «όχι», είτε ό,τι άλλο καθορίζει η Ολομέλεια της Βουλής στην απόφασή της για τη διενέργεια δημοψηφίσματος.

Εδώ θα ήθελα να επισημάνω ότι είναι αναγκαία η αποσαφήνιση των συνεπειών από τη λήψη της μίας ή της άλλης απόφασης, καθώς επίσης επιβάλλεται η ύπαρξη ποιοτικής και έγκαιρης ενημέρωσης των πολιτών σχετικά με τα τιθέμενα στο δημοψήφισμα ερωτήματα. Έτσι μόνο θα αποφευχθεί η επικράτηση δημαγωγικών απόψεων και δεν θα τεθούν εκφοβιστικά διλήμματα.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Θεωρώ πολύ θετικό το γεγονός ότι στο δημόσιο διάλογο μπορούν να λάβουν μέρος εκτός από τα πολιτικά πρόσωπα και ενώσεις προσώπων, επαγγελματικές, επιστημονικές ή συνδικαλιστικές οργανώσεις και να εκφράσουν τις θέσεις τους αναφορικά με τα ερωτήματα που τίθενται στο δημοψήφισμα.

Όσοι τάσσονται υπέρ της ίδιας απάντησης, συγκροτούν μια επιτροπή υποστήριξης, σε κάθε μία από τις οποίες διανέμεται ισομερώς και δωρεάν ο χρόνος δημόσιας προβολής των μηνυμάτων και των θέσεών τους.

Μεταξύ των μελών κάθε επιτροπής, ο χρόνος προβολής διανέμεται, όπως εκείνοι θα το αποφασίσουν. Βέβαια, δικαίωμα ψήφου έχουν όσοι διαθέτουν το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Η ψηφοφορία γίνεται μετά από τριάντα μέρες και πάντα Κυριακή.

Βέβαια, κύριε Υπουργέ, εδώ θα ήθελα να σταθώ στο κόστος διενέργειας του δημοψηφίσματος, το οποίο αγγίζει τα 100.000.000 ευρώ. Νομίζω ότι αυτό το κόστος είναι πολύ μεγάλο ειδικά αυτή τη χρονική περίοδο που έχουμε οικονομικό πρόβλημα στη χώρα. Γι' αυτό προτείνω –και νομίζω ότι το έχουν προτείνει και άλλοι συνάδελφοι– να διενεργηθεί το δημοψήφισμα με ηλεκτρονικά μέσα, διασφαλίζοντας βέβαια την μυστικότητα της διαδικασίας, ώστε να εξοικονομηθούν πάρα πολλοί πόροι.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Εν πάση περιπτώσει, θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ θετικό το παρόν σχέδιο νόμου, γιατί κινείται στη σωστή κατεύθυνση, κάνει πράξεις τις δεσμεύσεις του ΠΑΣΟΚ για τη συμμετοχική δημοκρατία και εδραιώνει ακόμα περισσότερο τη δημοκρατία στον τόπο μας και γι' αυτό και το υπερψηφίζω.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Ευάγγελος Αργύρης): Αν δεν είχατε, δηλαδή, τις επιφυλάξεις, κυρία Σκραφνάκη, τι θα το κάνατε το σχέδιο νόμου, αφού τώρα το υπερψηφίζετε;

Το λόγο έχει ο κ. Αποστολάκος.

Βλέπω μια αναμονή στην Αίθουσα για το Βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας κ. Γρηγόριο Αποστολάκο.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Περιμένουμε να τον ακούσουμε, κύριε Πρόεδρε. Όλη η Λακωνία παρακολουθεί τώρα και όχι μόνο.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΟΣ: Ευχαριστώ πολύ για την αδημονία του τον εισηγητή μας κ. Νεράντζη, ο οποίος με έχει καλύψει απόλυτα και γι' αυτό ίσως να μην έπρεπε να μιλήσω καν.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η τελευταία φορά που άκουσα στην Αίθουσα αυτή ότι η Κυβέρνηση και η Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ η οποία στηρίζει αυτήν την Κυβέρνηση τηρεί τις υποσχέσεις της ήταν πριν από δύο χρόνια, όταν το Δεκέμβριο του 2009 μετά την ανάληψη της Κυβέρνησης και την υπαγραφή της ψήφου από τον ελληνικό λαό με όλα εκείνα τα περίφημα που είχαν ακουστεί εκείνη την εποχή, ισχυριζόντουσαν όλοι οι συνάδελφοι και οι κυβερνητικοί παράγοντες του ΠΑΣΟΚ σ' αυτήν την Αίθουσα ότι τηρούν τις δεσμεύσεις τους. Θέλετε να σας θυμίσω για ποιο πράγμα; Το έλεγαν, όταν έδιναν το επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης, όπου ειρήσθω εν παρόδω τότε το πήραν σε ποσοστό 80%-90% οι οικονομικοί μετανάστες.

Από τότε μέχρι σήμερα, λοιπόν, δεν έχει ακουστεί ξανά μέσα σ' αυτήν την Αίθουσα ότι η Κυβέρνηση αυτή τηρεί το προεκλογικό της πρόγραμμα, ότι αυτή η Κυβέρνηση και η Κοινοβουλευτική Ομάδα που τη στηρίζει υλοποιεί τις εξαγγελίες της. Σήμερα ακούγεται για δεύτερη φορά, για να αποδείξει η Κυβέρνηση και οι συνάδελφοι κύριες και κύριοι Βουλευτές του ΠΑΣΟΚ οι οποίοι τη στηρίζουν, ότι έχουν πολιτική νομιμοποίηση. Από πού βγαίνει αυτό το πράγμα;

Το ερώτημα το οποίο τίθεται είναι, εάν έχουμε διαβάσει όλοι μας το άρθρο 44. Έχει δύο τύπους δημοψηφισμάτων. Στην παράγραφο 2 του άρθρου 44 του Συντάγματος στην πρώτη παράγραφο μιλάει για τη διενέργεια δημοψηφίσματος για κρίσιμο εθνικό θέμα. Κύριε Υπουργέ, σας απαγορεύει τίποτα να διενεργήσετε δημοψήφισμα για τον πρώτο λόγο που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 44 παράγραφος 2; Προφανώς, όχι. Γιατί δεν το κάνετε; Άρα δεν υφίσταται, κατά τη γνώμη σας, κανένα μείζον εθνικό θέμα για το οποίο θα πρέπει να γίνει δημοψήφισμα. Συμφωνούμε εδώ; Πιστεύω ότι συμφωνούμε και μιλώ για τη συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία.

Έρχεστε τώρα και ισχυρίζεστε ότι υπάρχει νομικό κενό, συνταγματικό κενό και θα πρέπει να έρθει εκτελεστικός νόμος, αυτός που εισηγήστε σήμερα στη Βουλή, για ψηφισμένα νομοσχέδια. Άρα, υπάρχει κάποιο ή κάποια ψηφισμένα νομοσχέδια από την Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ από το 2009 μέχρι σήμερα, τα οποία χρίζουν δημοψηφισματικής έγκρισης από τον ελληνικό λαό. Αυτό δεν είναι το επιχείρημά σας; Αν υπήρχε θέμα που υπαγόταν στην πρώτη περίπτωση του άρθρου 44 της παραγράφου 2, έχει καλώς.

Εδώ τι μας λέτε τώρα; Θέλω να φέρω έναν εφαρμοστικό νόμο, γιατί για κάποια από τα ψηφισμένα νομοσχέδια τα οποία έχουμε κάνει, θα πρέπει να γίνει δημοψήφισμα. Γιατί δεν το γράφετε μέσα στην εισηγητική έκθεση; Ποιο είναι αυτό που είναι μείζον εθνικό, κοινωνικό θέμα πια, που προφανώς δεν μπορεί να είναι ό,τι έχει να κάνει με τα δημοσιονομικά και είναι και μια έμμεση απάντηση στους ισχυρισμούς του Βουλευτού της Δημοκρατικής Αριστεράς, ο οποίος ισχυριζόταν ό,τι ισχυριζόταν νωρίτερα από το Βήμα αυτό; Το ασφαλιστικό σίγουρα ήταν ένα νομοθέτημα που έχει άμεση σχέση με τα δημοσιονομικά.

Τώρα, γιατί σας εγκαλούμε και γιατί αμφισβητούμε τις προθέσεις σας; Πιστεύουμε ότι κάτι άλλο έχετε στο μυαλό σας. Δεν μπορεί αυτή τη στιγμή να ισχυριστεί κάποιος με το χέρι στην καρδιά και να πει ότι χρειάζεται εκτελεστικός νόμος. Θα μπορούσατε, όπως ακούσατε από την πλευρά των Βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας, να κάνετε, αν υφίστατο ένα τέτοιο θέμα, για κάποιο ψηφισμένο νομοσχέδιο της Κυβέρνησής σας ανάλογη εφαρμογή του ν. 350/1976 ή με ένα διάταγμα, όπως ακούσατε και νωρίτερα. Γιατί δεν το κάνετε; Γιατί πρέπει να φέρετε εκτελεστικό νόμο; Μήπως για να κάνετε επικοινωνιακή πολιτική; Μήπως για να κρύψετε και να ρίξετε βόρα στον ελληνικό λαό διάφορα θέματα και να αποσπάσετε την προσοχή του από τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζει;

Για μένα υπάρχει ένας άλλος σοβαρός κίνδυνος. Ο κίνδυνος να μεταθέσετε στη δημοψηφισματική διαδικασία τις κυβερνητικές σας ευθύνες, να κάνετε συμμετόχο τον ελληνικό λαό με κά-

ποιο ψευδοδημοψήφισμα, το οποίο δεν θα το κάνετε τελικά, είμαι βέβαιος ότι δεν θα το κάνετε. Γιατί δεν πάτε σε μία απλή λογική που λέει ελάτε να κάνουμε εκλογές, να τελειώνουμε, αφού υπάρχει τέτοιο θέμα; Είναι θέμα που δεν έχει ψηφιστεί; Άρα, πρέπει να έρθει στη Βουλή. Αν έχει ψηφιστεί, ποιο είναι αυτό;

Ήταν χαρακτηριστική -και να δείτε την ανακολουθία που υπάρχει από πλευράς της Κυβέρνησης- η άποψη του Υπουργείου Εσωτερικών ότι η διάταξη της δεύτερης παραγράφου της παραγράφου 2, όπως ελέχθη κατά τις εργασίες της επιτροπής μας, του άρθρου 44 του Συντάγματος, είναι ατελής, μη εφαρμόσιμη και σπάνια μπορεί να εφαρμοστεί. Τότε, ποια είναι η χροιά, ποια είναι η ανάγκη να φέρετε αυτόν τον εφαρμοστικό νόμο; Εγώ, αν θέλετε, θα συμφωνήσω μαζί σας. Θεσμοθετείται και η διαδικασία που έρχεται να γίνει δημοψήφισμα ως αποτέλεσμα της πρωτοβουλίας της Βουλής. Το πρώτο δημοψήφισμα της παραγράφου 1 αναφέρεται στην πρωτοβουλία του Υπουργικού Συμβουλίου. Ποια είναι η ανάγκη να το κάνετε αυτό; Να ακούγαμε μία ρύθμιση, η οποία δεν μπορεί να γίνει λόγου συνταγματικού κωλύματος ύστερα από πρόταση της ελληνικής κοινωνίας, όπως ακούστηκαν παραδείγματα, να το δεχόμουν, αλλά αυτό θέλει συνταγματική αναθεώρηση.

Ακούστηκε κάτι άλλο, ότι είναι ένας θεσμός που ενισχύει τη δημοκρατία, ότι ενισχύει τη συμμετοχική διαδικασία των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων. Δηλαδή, στα ψηφισμένα νομοσχέδια που ενδεχόμενα θα φέρετε για να γίνει δημοψήφισμα, δεν έχει γίνει ακρόαση, δεν έχουν συμμετάσχει οι πολίτες, δεν έχει γίνει δημόσια διαβούλευση;

Όλα αυτά τα οποία περνάνε από τις επιτροπές δεν έχουν αντιμετωπιστεί;

Εγώ θα κλείσω, αγαπητέ κύριε Υφυπουργέ, με την εξής παρατήρηση: Δεν είναι τεχνικό το θέμα, όπως θέλετε να το περάσετε, δηλαδή να περάσετε ένα απλό νομοθέτημα το οποίο θα δημιουργήσει, αν θέλετε, καλύτερες προϋποθέσεις λειτουργίας της ελληνικής δημοκρατίας. Όχι. Εδώ φαίνεται ότι υπάρχουν μύχιες σκέψεις. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι ήλθε η κυβερνητική πρωτοβουλία του Υπουργείου Εσωτερικών μετά την εξαγγελία του Πρωθυπουργού το Μάρτη ή τον Απρίλη του 2011 ότι θα κάνει δημοψήφισμα ασαφώς και αορίστως. Για ποιο πράγμα; Υπήρχε εθνικό θέμα για να κάνει δημοψήφισμα; Ας το κάνει. Ποιο είναι αυτό το μείζον εθνικό θέμα;

Από την άλλη μεριά έρχεστε να περάσετε αυτή τη διάταξη μέσω του εκτελεστικού νόμου που για μας είναι ανώφελη και δεν προσφέρει τίποτα γιατί μπορούσε να είχε καλυφθεί από οποιαδήποτε άλλη διάταξη, όπως σας είπα, ακόμα και από την ανάλογη εφαρμογή του ν. 350/1976.

Θα πρέπει να σας πω και κάτι άλλο: Τα δημοψηφίσματα δεν προσφέρονται για άλλοθι, ούτε για την υποκατάσταση των βουλευτικών εκλογών. Εδώ παίζεται ένα σοβαρό επικοινωνιακό παιχνίδι. Αυτήν τη στιγμή έχετε μία και μοναδική υποχρέωση, να διασφαλίσετε όσο είστε ακόμα στη διαχείριση της κρατικής εξουσίας τη σταθερότητα και την ασφάλεια στη λειτουργία των θεσμών και στη λειτουργία της ελληνικής οικονομίας και της ελληνικής κοινωνίας. Δυστυχώς, δεν το κάνετε.

Αν νομίζετε ότι με τέτοια τερτίπια θα μπορούσατε να ξεπεράσετε τους «σκοπέλους» στους οποίους σας έχει οδηγήσει μία πολιτική η οποία σε καμμία περίπτωση δεν είναι εναρμονισμένη με την προώθηση των συμφερόντων του ελληνικού λαού, φοβάμαι ότι γελαστήκατε. Απόδειξη τούτου είναι ότι για άλλη μια φορά απομονωθείκατε από το σύνολο των πολιτικών κομμάτων τα οποία εκπροσωπούνται μέσα στην Εθνική Αντιπροσωπεία γιατί - απ' ό,τι κατάλαβα κατά τρόπο ξεκάθαρο - κανείς δεν λέει ΝΑΙ. Όλοι λένε ΟΧΙ και φοβάμαι ότι μαζί με την απομόνωση εξαντλήθηκε και το τελευταίο απόθεμα πολιτικής αξιοπιστίας που είχατε απέναντι στον ελληνικό λαό.

Δυστυχώς αυτή είναι η κατάσταση και δυστυχώς βρεθήκατε σε μία κρίσιμη στιγμή να υπηρετήσετε τα συμφέροντα του ελληνικού λαού χωρίς «όπλα στη «φαρέτρα σας. Καιρός είναι να αλλάξετε πολιτική.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Ευάγγελος Αργύρης): Ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, κ. Σπύρος

Χαλβατζής έχει το λόγο.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΧΑΛΒΑΤΖΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Είναι αλήθεια ότι πολλές ενέργειες, δράσεις και παρεμβάσεις των κυβερνήσεων και της Νέας Δημοκρατίας και ειδικά σήμερα του ΠΑΣΟΚ ντύνονται με όμορφες λέξεις, με γυαλιστερό περιτύλιγμα. Άλλοτε μιλάτε για διαφάνεια, άλλοτε για δημοκρατία, συχνά αναφέρεστε σε δημοκρατικές διαβουλεύσεις, στη συμμετοχική δημοκρατία. Τελευταία ξεκίνησε και η φιλολογία για τα δημοψηφίσματα τα οποία αναγορεύονται σαν την πεμπτούσια της δημοκρατίας.

Ας μιλήσουμε για τα δημοψηφίσματα. Ο εισηγητής μας Αντώνης Σκυλλάκος ήταν αναλυτικός, συγκεκριμένος και σαφής. Από τη Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ δεν έγιναν δημοψηφίσματα για μεγάλα, για καθοριστικής σημασίας προβλήματα, για τεράστια θέματα τα οποία έκριναν και προσδιόρισαν όχι μόνο το παρόν, αλλά και το μέλλον των εργαζομένων της χώρας. Ο κ. Σκυλλάκος αναφέρθηκε συγκεκριμένα στη Συνθήκη το Μάαστριχτ, στην ΟΝΕ και σε άλλα.

Τελικά εδώ λέμε να κάνουμε ένα δημοψήφισμα για το αν θα εφαρμόσει ή όχι αυτός ή ο άλλος νόμος. Εσείς σήμερα και χθες η Νέα Δημοκρατία συχνά ψηφίζετε διάφορους νόμους, δεν εκδίδετε τα απαραίτητα προεδρικά διατάγματα και τελικά οι νόμοι καθίστανται ανενεργοί.

Ας μιλήσουμε για τη σημερινή πρόταση που φέρνετε μ' αυτό το νομοσχέδιο για το δημοψήφισμα. Από την αρχή θέλουμε να πούμε ότι η πρωτοβουλία σας δεν έχει καμμία σχέση με τις λαϊκές ανάγκες, με τις εργατικές απαιτήσεις, με τα συμφέροντα των εργαζομένων. Η πρωτοβουλία σας δεν έχει σχέση με την ουσιαστική έκφραση γνώμης. Η πρωτοβουλία σας δεν έχει ουσιαστική σχέση με τη δημοκρατία.

Εκτός των άλλων όλη αυτή η επιχείρηση είναι και αποπροσανατολισμός. Αλλά θέλω να σημειώσουμε ότι η δράση αυτή εντάσσεται και στην προώθηση της πολιτικής σας για την αλλαγή του τρόπου λειτουργίας των πολιτικών κομμάτων. Και θέλετε στα πλαίσια της ταξικής πολιτικής των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μετατρέψετε τα πολιτικά κόμματα σε οργανισμούς, σε μηχανισμούς εναρμονισμένους με την κυρίαρχη αστική πολιτική. Σας δηλώνουμε πως σε ό,τι αφορά το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας κάτι τέτοιο δεν θα το καταφέρετε.

Σήμερα, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, ένας Υπουργός είπε στην τηλεόραση ότι υπάρχει πολύ μεγάλη πλειοψηφία του ελληνικού λαού η οποία είναι ενάντια στη μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων. Άλλοι υπουργοί είπαν ότι ένα εκατομμύριο δημόσιοι υπάλληλοι βασανίζουν και τυραννούν δέκα εκατομμύρια Ελλήνων. Και βεβαίως και με τη συνδρομή της Κυβέρνησης -και όχι μόνο- διαμορφώνεται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ένα εχθρικό κλίμα εναντίον των δημοσίων υπαλλήλων και γενικά των εργαζομένων.

Ουσιαστικά το διαίρει και βασίλευε είναι η πολιτική σας. Άνεργοι εναντίον εργαζομένων, χαμηλόμισθοι εναντίον αυτών που αμείβονται καλύτερα, αυτοί που σήμερα δουλεύουν τρεις ώρες εναντίον αυτών που έχουν σταθερή δουλειά. Τελικά πού το πάτε; Διαμορφώνετε, δηλαδή, όρους και συνθήκες και κλίμα τέτοιο για να κάνετε δημοψηφίσματα για να πάνε όλοι προς τα κάτω, να κουρέψετε και τους μισθούς και παραπέρα τις συντάξεις;

Φοβούμαστε πολύ ότι είστε ικανοί να κάμετε δημοψηφίσματα τα οποία θα έχουν εγκληματικό χαρακτήρα. Μπορεί να ζητήσετε να καταργηθούν και οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Γιατί και αυτό συζητιέται.

Υπάρχει εμπειρία. Και η εμπειρία έχει αποδείξει ότι τα δημοψηφίσματα χρησιμοποιούνται κατά το δοκούν από την εκάστοτε κυβερνητική ηγεσία. Τα παραδείγματα είναι άφθονα και μερικά είναι κραυγαλέα.

Έγιναν δημοψηφίσματα -επώθησαν από τον εισηγητή μας- πριν από κάποια χρόνια στη Δανία, τη Γαλλία, την Ιρλανδία. Οι εργαζόμενοι, όλοι όσοι καταψήφισαν λόγω χάριν τη συνθήκη ή συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πήραν απαντήσεις. Και ποια ήταν η απάντηση της αστικής τάξης αυτών των χωρών; Οργάνωσαν καινούργια δημοψηφίσματα. Άσκησαν τρομοκρατικές πιέσεις εναντίον των λαών, πιέσεις στους εργαζόμενους, πιέσεις στους λαούς. Σε κάποιες χώρες έδωσαν κάποιες παραχωρήσεις,

κάποια ψίχουλα. Ξαναέκαναν δημοψηφίσματα. Και βέβαια στα δεύτερα δημοψηφίσματα οριακά ψηφίστηκε αυτό που απαιτούσαν οι κυρίαρχες δυνάμεις. Και εκεί για δημοκρατία μιλάνε.

ΠΙΕΤΡΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ: Όχι στη Δανία πάντως, κύριε συνάδελφε.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΧΑΛΒΑΤΖΗΣ: Και για εκεί πολλές φορές χρησιμοποιείτε τον όρο «ευρωπαϊκό κεκτημένο». Ας αφήσουμε, λοιπόν, όλη αυτή την καραμέλα της δημοκρατίας και της συμμετοχής. Τα μεγάλα λόγια δεν έχουν καμμία σχέση με την πραγματικότητα.

Αλλά, πώς έχει σήμερα η κατάσταση; Η Κυβέρνηση καθημερινά ακρωτηριάζει μισθούς, συντάξεις, μεροκάματα. Καταργεί στην πράξη δώρα Χριστουγέννων, Πάσχα, επιδόματα αδειών. Απολύει υπαλλήλους από το δημόσιο τομέα.

Όταν πριν από πάρα πολλά χρόνια είπαμε ότι η μονιμότητα των δημοσίων υπαλλήλων είναι υπό αίρεση έβγαναν κεντρικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ και ειδικά συνδικαλιστικά στελέχη και μας έλεγαν ότι τρομοκρατούμε τον κόσμο, ότι συκοφαντούμε την κυβερνητική πολιτική, ότι καταστροφολογούμε.

Τον είπαμε και άλλη φορά. Δεν είμαστε μάντις, ούτε πιο έξυπνοι από τους άλλους. Απλά τα διαβάζουμε όλα. Διαβάζουμε και τα ψιλά γράμματα, αυτά που αποφεύγουν να τα διαβάσουν πολλοί.

Στο όνομα του μνημονίου και με αφορμή την καπιταλιστική οικονομική κρίση ακυρώνονται, ανατρέπονται κατακτήσεις του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος. Η Κυβέρνηση, η τρόικα, τα μονοπώλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν επιπέσει με μανία στην εργατική τάξη, στα πιο πλατιά λαϊκά στρώματα, στους αυτοαπασχολούμενους, με μέτρα καταστροφικά.

Βεβαίως, η σημερινή Κυβέρνηση έχει την άμεση στήριξη του ΛΑΟΣ, αλλά και την ουσιαστική στήριξη, στη θεσμοθέτηση των προϋποθέσεων για την ουσιαστική υλοποίηση του μνημονίου, της Νέας Δημοκρατίας και άλλων μικρότερων δυνάμεων.

Αυτή, λοιπόν, η σκληρή ταξική αντεργατική πολιτική της Κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ παίρνει χαρακτηρισμό πογκρόμ εναντίον των εργαζομένων. Όταν μιλούσαμε για κινεζοποίηση των μισθών των εργαζομένων, κάποιοι κι εδώ έλεγαν ότι καταστροφολογούμε, ότι τρομοκρατούμε τους εργαζόμενους.

Σήμερα ο Πρωθυπουργός είπε ότι δεν θα γίνουμε Ινδία. Μπήκαμε, όμως, σήμερα σε μία επαίσχυντη διαδικασία: Ουσιαστικά αρχίζει η συζήτηση για την κατάργηση της εθνικής γενικής συλλογικής σύμβασης εργασίας. Και θα το ξαναπούμε: Το πενήνμερο, το οκτώωρο, το σαραντάωρο, οι συλλογικές συμβάσεις, η κοινωνική ασφάλιση δεν έπεσαν από τον ουρανό. Δεν τα χάρισε ούτε η σοσιαλδημοκρατία ούτε η χριστιανοδημοκρατία. Ήταν αποτέλεσμα και συνέπεια σκληρών ταξικών αγώνων, συγκρούσεων. Και χύθηκε πολύ αίμα από την εργατική τάξη για όλα αυτά.

Κι, όμως, σε μια νύχτα τα καταργείτε στο όνομα της καπιταλιστικής κρίσης.

Στην Ελβετία μόνο είναι κατατεθειμένα πάνω από 610 δισεκατομμύρια ευρώ. Σε αυτό τον τόπο παράγεται πλούτος. Και αυτόν τον πλούτο τον νέμεται μία δράκα καπιταλιστών.

Αυτή είναι η πολιτική σας. Αυτή η πολιτική καταστρέφει τα πάντα!

Μέσα, λοιπόν, σε αυτό το καταστροφικό έργο μάς προτείνετε το δημοψήφισμα.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, εμείς έχουμε να πούμε ότι αύριο, 5 του Οκτώβρη, γίνεται σαρανταοκτώωρη απεργία στο χώρο του δημοσίου και στις πρώην ΔΕΚΟ. Και στις 19 του μήνα προετοιμάζεται απεργία. Ο κόσμος βγαίνει στους δρόμους, ξεσηκώνεται, αγωνίζεται.

Τα αντιλαϊκά και αντεργατικά μέτρα που παίρνετε καθημερινά, μαυρίζουν τη ζωή της εργατικής λαϊκής οικογένειας.

Σε λίγες ώρες αρχίζει αυτή η απεργία. Εμείς, το ΚΚΕ, από το βήμα της Βουλής και αυτή την ώρα θέλουμε να καλέσουμε τους εργάτες, όλους τους εργαζόμενους να σταθούν στο ύψος των στιγμών, των απαιτήσεων, αλλά και των αναγκών τους, να σκεφτούν, να βγάλουν πολιτικά συμπεράσματα από την ασκούμενη πολιτική που εφαρμόζει η Κυβέρνηση, πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης των μονοπωλίων, που συναποφασίζεται από όλες τις κυβερνήσεις, σήμερα του ΠΑΣΟΚ, χθες της Νέας Δημοκρατίας.

Είναι αντεργατική, σκληρή, ταξική πολιτική. Στηρίζεται και από τη Νέα Δημοκρατία, στηρίζεται και από το ΛΑΟΣ.

ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΠΟΝΤΟΥΛΗΣ: Κύριε συνάδελφε...

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΧΑΛΒΑΤΖΗΣ: Σε ό,τι αφορά το μνημόνιο, κύριε συνάδελφε.

Αυτή η απεργία, κατά την άποψή μας, θα πρέπει να αποτελέσει έναν ακόμα μεγάλο σταθμό στην πάλη του εργατικού κινήματος, στον αγώνα όχι μόνο για την αποτροπή των εφαρμοζόμενων αντεργατικών, αντιλαϊκών μέτρων, αλλά και για τη βελτίωση της ζωής των εργαζομένων και για την ανατροπή της εφαρμοζόμενης πολιτικής.

Αύριο, λοιπόν, είναι ανάγκη να πλημμυρίσουν οι δρόμοι, οι πλατείες της Αθήνας, του Πειραιά, όλων των πόλεων της χώρας. Ναι, αύριο θα πρέπει να νεκρώσουν και τα εργοστάσια και τα ορυχεία της ΔΕΗ και οι σταθμοί και τα πάντα. Να απαντήσουν μαζικά οι εργάτες, όλοι οι εργαζόμενοι.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Τελειώνω, κύριε Πρόεδρε.

Να στείλουν το μήνυμά του αγώνα, της διεκδίκησης, της ανατροπής της αντεργατικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των μονοπωλίων.

Η μάχη των εργατών, όλων των εργαζόμενων των λαϊκών στρωμάτων, των αυτοαπασχολούμενων, των νέων ανθρώπων, ο καθημερινός αγώνας του κόμμου της δουλειάς στα εργοστάσια, στις επιχειρήσεις, είναι το ουσιαστικό δημοψήφισμα. Το άλλο, το δημοψήφισμα, το οποίο εσείς θέλετε να κάνετε, αυτό που δείχνει το τυρί, αλλά κρύβει και σκεπάζει τη φάκα, το απορρίπτουμε. Και θα κάνουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας, από το χέρι του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας, για την ακύρωσή του.

Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Ευάγγελος Αργύρης): Και εμείς ευχαριστούμε, κύριε Χαλβατζή.

Το λόγο έχει ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του Λαϊκού Ορθόδοξου Συναγερμού, ο κ. Αστέριος Ροντούλης.

Θα μιλήσετε σήμερα, κύριε Ροντούλη; Έχετε απεργία και εσείς αύριο;

ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΠΟΝΤΟΥΛΗΣ: Θα μιλήσω σήμερα, κύριε Πρόεδρε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΑΣΟΥΛΑΣ: Θα στηρίξει πάλι το ΠΑΣΟΚ.

ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΠΟΝΤΟΥΛΗΣ: Μην βιάζεστε, κύριε Τασούλα.

Αγαπητοί συνάδελφοι, περί δημοψηφισμάτων ο λόγος σήμερα και θα ήθελα να αρχίσω με την άποψη των επικριτών της δημοψηφισματικής διαδικασίας. Υπάρχουν, λοιπόν, εκείνοι που ισχυρίζονται ότι τα δημοψηφίσματα αποτελούν μια φενάκη της δημοκρατίας και θεμελιώνουν τον ισχυρισμό τους αυτό, λέγοντας ότι για τα ανθρώπινα δικαιώματα και για κρίσιμα ζητήματα θα πρέπει να αποφασίζουν όχι οι πολίτες, αλλά οι εκπρόσωποι αυτών, με τη λογική ότι οι αντιπρόσωποι των πολιτών διαθέτουν δώδεκα μεγαλύτερες ηθικές και πνευματικές αντιστάσεις.

Ευτυχώς, η άποψη αυτή των επικριτών δεν οδήγησε ούτε στην ηθική απαξίωση, αλλά ούτε και στη θεσμική απαξίωση των δημοψηφισμάτων. Δεν οδήγησε στην ηθική απαξίωση καθόσον η συντριπτική πλειονότητα των πολιτών θεωρεί το δημοψήφισμα ως ένα κάστρο της δημοκρατίας ακόμη και σήμερα. Δεν οδήγησε σε θεσμική απαξίωση καθόσον το Σύνταγμά μας στο άρθρο 44 παράγραφος 2, προβλέπει τα των δημοψηφισμάτων.

Αντιμετωπίσαμε, όμως, ως έθνος την εξής de facto κατάσταση σε σχέση με τα δημοψηφίσματα. Εάν εξαιρέσουμε την περίοδο της επταετίας, σε μια περίοδο εβδόμηντα ετών διεξήχθησαν μόλις δύο δημοψηφίσματα με συχνότητα, δηλαδή, ένα κάθε τριανταπέντε χρόνια. Αυτό τι σημαίνει; Σημαίνει απλά ότι είχαμε μια εκ των πραγμάτων απαξίωση του θεσμού του δημοψηφίσματος.

Το ερώτημα είναι: Ποιοι λόγοι, ποιες αιτίες οδήγησαν σ' αυτήν την πρακτική; Γιατί είπαμε ότι θεσμικά και ηθικά δεν απαξιώθηκε το δημοψήφισμα, στην πράξη, όμως, εμφανίστηκε απαξιωμένο πλήρως.

Δύο είναι τα μεγάλα αίτια. Δύο είναι οι θεσμικές κερκόπορτες που οδήγησαν στην πρακτική της εγκατάλειψης του θεσμού αυτού: Πρώτη θεσμική κερκόπορτα αποτελεί το ερώτημα: «Ποιος είναι αυτός που πυροδοτεί, που προκαλεί ένα δημοψήφισμα;». Βάσει των ισχυόντων θεσμών αυτός που το προκαλεί είναι

η κυβερνώσα παράταξη, ουσιαστικά ο Πρωθυπουργός. Άρα, προσέξτε την αντινομία, αγαπητοί συνάδελφοι: Έχουμε ένα θεσμό, ο οποίος θέλει να ενισχύσει τη λαϊκή κυριαρχία και όπως τον έχουμε φτιάξει μετατρέπεται σε θεσμό ενισχυτικό ενός πρωθυπουργοκεντρικού συστήματος.

Ο Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός, λοιπόν, στο σημείο αυτό έχει τη δική του αντιπρόταση για να κλείσει αυτή η πρώτη θεσμική κερκόπορτα: Θεωρούμε ότι μπορεί να προκαλέσει -ή θα πρέπει να μπορεί να προκαλεί- ένα δημοψήφισμα ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, παραδείγματος χάριν, το 30% των Βουλευτών, το σύνολο των κομμάτων της Αντιπολίτευσης, ή το 50% των δημοτικών συμβουλίων, το 50% των περιφερειακών συμβουλίων. Τέλος, βεβαίως, μπορεί να προκαλείται ένα δημοψήφισμα με το θεσμό της λαϊκής πρωτοβουλίας στη βάση της συλλογής κάποιων υπογραφών από το σώμα των πολιτών. Αυτό μπορεί να οριστεί σε ένα 5%, σε ένα 7%, σε ένα 10%. Σημασία δεν έχει το ποσοστό, δημασία έχει ο θεσμός της λαϊκής πρωτοβουλίας που μπορεί να πυροδοτεί δημοψηφισματικές διαδικασίες.

Υπάρχουν στη λογική ΠΑΣΟΚ όλα αυτά που είπαμε μέχρι τώρα; Όχι, δεν υπάρχουν. Θα πει κάποιος ότι δεν υπάρχουν, γιατί κινούμαστε στη λογική του υφιστάμενου Συντάγματος. Τι έκανε, όμως, το ΠΑΣΟΚ όλα αυτά τα χρόνια όταν γίνονταν οι Αναθεωρήσεις του Συντάγματος, προκειμένου να κλείσει, να εκσυγχρονιστεί -για να το πω διαφορετικά- αυτή η πρώτη θεσμική κερκόπορτα; Απολύτως τίποτα δεν έκανε.

Υπάρχει, όμως, και μια δεύτερη θεσμική κερκόπορτα που ακύρωσε στην πράξη το θεσμό των δημοψηφισμάτων. Ποια είναι αυτή; Είναι το ερώτημα «Ποιος είναι αυτός που σχεδιάζει το ερώτημα, που διατυπώνει το ερώτημα του δημοψηφίσματος;». Αυτός είναι ένας πολύ κρίσιμος παράγοντας σε ένα δημοψήφισμα γιατί απλούστατα μέσα από μια διαδικασία διατύπωσης ερωτήματος ή συγκεκριμένων απαντήσεων μπορεί να χειραγωγηθεί το σώμα των πολιτών προς τη μια ή προς την άλλη κατεύθυνση και αντί να έχουμε εκπεφρασμένη και ελεύθερη βούληση των πολιτών, να έχουμε μια χειραγωγούμενη εμμέσως βούληση των πολιτών.

Εμείς σαν Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός και πάλι προτείνουμε μια εναλλακτική, κύριε Υπουργέ: Αντί να υπάρχουν απαντήσεις του τύπου «Ναι», «Όχι» ή παραδείγματος χάριν στο ζήτημα -μια και προέρχεστε από τη Μακεδονία- της πιθανής ονομασίας των Σκοπίων, να τεθούν τρεις εναλλακτικές. Για παράδειγμα, να υπάρχει μια εναλλακτική που να λέει να ονομαστούν «Μακεδονία», μια εναλλακτική που να λέει «Βόρειος Μακεδονία» και μια εναλλακτική που να λέει «Δημοκρατία του Βαρδάρη». Αντί να γίνουν όλα αυτά, εμείς αντιπροτείνουμε το εξής απλό και το οποίο θεωρούμε δεοντολογικό, πρέπει και ηθικό. Τι δηλαδή; Η Κυβέρνηση, βεβαίως, να έχει το δικαίωμα να θέτει το κεντρικό ερώτημα, αλλά όσον αφορά τις επιλογές επί των οποίων θα πρέπει να τοποθετηθούν οι πολίτες, να γίνεται μια αξιολογική κρίση επί των προτάσεων που θα καταθέτουν τα κοινοβουλευτικά κόμματα. Παραδείγματος χάριν, η Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ, όσον αφορά το παράδειγμα των Σκοπίων που ανέφερα πριν, είναι υπέρ της λογικής της σύνθετης ονομασίας με γεωγραφικό προσδιορισμό erga omnes, έναντι όλων. Ο Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός δηλώνει ευθαρσώς σε όλους τους τόνους ότι δεν μπορεί να συμπεριληφθεί ο όρος Μακεδονία στο όνομα του κρατιδίου αυτού. Κάποιοι διαφωνεί, κάποιοι συμφωνεί. Δεν έχει σημασία. Η Κυβέρνηση, όμως, μπορεί να θέσει τον προβληματισμό και από εκεί και πέρα τα κόμματα να καταθέσουν στον ελληνικό λαό ξεκάθαρα τις προτάσεις τους. Το ΚΚΕ πιστεύει αυτό, ο ΣΥΡΙΖΑ πιστεύει αυτό, ο Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός πιστεύει αυτό και ως αποφασίζει ο ελληνικός λαός.

Επίσης, οι επιλογές των πολιτών θα μπορούσαν να εμπλουτισθούν και με προτάσεις επί συγκεκριμένου ζητήματος βεβαίως, που θα μπορούσαν να κατατεθούν και από συλλογικούς μη κομματικούς υψηλού κύρους. Παραδείγματος χάριν, η Ακαδημία Αθηνών θα μπορούσε να καταθέσει τη δική της πρόταση. Ο Άρειος Πάγος θα μπορούσε να καταθέσει τη δική του πρόταση και να πει ότι η άποψη του Σώματος του Αρείου Πάγου, για παράδειγμα επί του σκοπιανού ζητήματος, είναι αυτή και ο ελληνικός λαός να κρίνει. Άρα, γιατί υπάρχει αυτός ο μονόδρομος του «ναι» ή «όχι», που δεν λέει και τίποτα; Γιατί η Κυβέρνηση να κα-

θορίζει και το κεντρικό ερώτημα και τις εναλλακτικές των απαντήσεων; Αυτό είναι ουσιαστικά χειραγώγηση, ποδηγέτηση του σώματος των πολιτών.

Καταλήγοντας, κύριε Πρόεδρε, θέλω να πω ότι ο Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγερμός προσβέβησε και κάτι άλλο. Είμαστε υπέρ - και το δηλώσαμε σε κάθε ευκαιρία - του προληπτικού δημοψηφίσματος. Υπάρχει το δημοψήφισμα επί ψηφισμένου νομοσχεδίου, μη δημοσιευθέντος βεβαίως. Φαντασθείτε, λοιπόν, ότι η Βουλή ψηφίζει ένα νομοσχέδιο, ότι το υπερψηφίζει και έρχεται εκ των υστέρων, με το θεσμό αυτών των κειμένων διατάξεων του δημοψηφίσματος, το σώμα των πολιτών και το καταψηφίζει. Δεν θα είναι εξευτελισμός της Βουλής κάτι τέτοιο;

Γιατί, λοιπόν, να μην προϋπάρχει το λεγόμενο προληπτικό δημοψήφισμα, όπως υπάρχει σε άλλες χώρες. Ξέρετε πολύ καλά τι συμβαίνει στην Ελβετία. Αυτό συμβαίνει. Έχουν καθορίσει ποια νομοσχέδια εκ των προτέρων αναγκαστικά τίθενται σε προληπτικό δημοψήφισμα. Αυτό σημαίνει δημοκρατία, αυτό σημαίνει βάθεμα των δημοκρατικών θεσμών.

Αγαπητοί συνάδελφοι, εμείς καταψηφίζουμε επί της αρχής το νομοσχέδιο, διότι θεωρούμε ότι πρόκειται περί ενός τακτικού ελιγμού, που θέλει να συσκοτίσει μια δύσκολη οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα. Είτε θα έχουμε ένα πραγματικό δημοψήφισμα στη βάση που σας είπα είτε η εντροπία του πολιτικού και κοινωνικού συστήματος διαρκώς θα αυξάνει. Γνωρίζετε πολύ καλά πως όταν στη θερμοδυναμική μιλάμε για εντροπία, εννοούμε την πορεία των θερμοδυναμικών συστημάτων προς το θάνατο. Άρα, λοιπόν, είτε θα ενδυναμώσουμε τη δημοκρατία μας με πραγματικούς δημοψηφισματικούς θεσμούς είτε η εντροπία του κοινωνικού και πολιτικού συστήματος, θα επιφέρει το θάνατο στην ελληνική κοινωνία, στην ελληνική δημοκρατία, στο υπάρχον ελληνικό πολιτικό σύστημα.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΛΑΟΣ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Ευάγγελος Αργύρης): Το λόγο έχει ο Βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας, ο κ. Κωνσταντίνος Μουσουρούλης.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΟΥΣΟΥΡΟΥΛΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, να συγχαρώ κατ' αρχάς τον κ. Ροντούλη που συσχέτισε εύστοχα το δεύτερο θερμοδυναμικό νόμο με το νομοσχέδιο που συζητάμε σήμερα.

Πριν αναφέρω κάποιες σκέψεις μου, κύριε Υπουργέ, θέλω να σας ρωτήσω το εξής: Στο προσχέδιο του προϋπολογισμού και συγκεκριμένα, στον πίνακα 3.4, περιλαμβάνεται μεταξύ των πενήντα και πλέον υποκατηγοριών δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού ένα κονδύλι 20 εκατομμυρίων ευρώ το 2011 για την διενέργεια εκλογών. Σε ό,τι αφορά αυτό το κονδύλι; Πρόκειται για προηγούμενες οφειλές ή για την κοστολόγηση δημοψηφίσματος που πρόκειται να διενεργήσετε εντός του 2011; Ανατρέξτε στο σχετικό πίνακα και θα το δείτε.

Έρχομαι τώρα στο θέμα μας. Κύριοι συνάδελφοι, για να έχει επιτυχία ένα τέτοιο επιχείρημα, πέρα από τα κίνητρα, πρέπει να διασφαλίζονται συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Η πρώτη προϋπόθεση, είναι να υπάρχει μία στοιχειώδης εμπιστοσύνη του πολίτη προς την κυβέρνηση που διενεργεί το δημοψήφισμα. Τέτοια προϋπόθεση νομίζω ότι δεν συντρέχει. Αντιθέτως, πιστεύω ότι σήμερα δεν υπάρχει ούτε ένας Έλληνας πολίτης, που θα μπορούσε να εμπιστευθεί το κλειδί του σπιτιού του στην Κυβέρνησή σας.

Η δεύτερη προϋπόθεση, είναι να υπάρχει ήπιο πολιτικό κλίμα και κοινωνική ηρεμία. Ούτε αυτή η προϋπόθεση συντρέχει. Βρισκόμαστε σε μια τελειώς, διαφορετική κατάσταση. Και η τρίτη προϋπόθεση αφορά την αίσθηση του χρόνου που πρέπει να έχει η κυβέρνηση που προτείνει το δημοψήφισμα. Ένα ανακάτεμα παραισθήσεων πραγματικότητας με τις ψευδαισθήσεις δημοκρατικότητας, σας οδήγησε στο να εισηγάσετε ένα τέτοιο νομοσχέδιο.

Κατ' αρχάς, το δημοψήφισμα είναι ένας συνταγματικά κατοχυρωμένος θεσμός, έκφρασης της λαϊκής κυριαρχίας για κρίσιμα πολιτειακά ζητήματα - έγινε μία φορά στα τριάντα επτά χρόνια της Μεταπολίτευσης, αλλά και για κρίσιμα πολιτικά ζητήματα - δεν έγινε ποτέ.

Και αναρωτιέται κανείς: Σε αυτά τα τριάντα επτά χρόνια, δεν υπήρξε ποτέ η ανάγκη προσφυγής στη λαϊκή κυριαρχία για να

εκφραστεί σε πολιτικό ζήτημα; Δεν υπήρξαν σημαντικά πολιτικά ζητήματα όλα αυτά τα χρόνια; Ή μήπως έλειπε η πολιτική ευαισθησία; Κι εδώ να θυμίσω ότι είκοσι δύο από τα τριάντα επτά αυτά χρόνια, κυβερνούσε το ΠΑΣΟΚ.

Έλειπε, μήπως ένας εφαρμοστικός νόμος; Ακούσαμε συναδέλφους έγκριτους νομικούς, να λένε ότι μας υπερκαλύπτει το άρθρο 44, παράγραφος 2 του Συντάγματος, το οποίο δεν προβλέπει την ανάγκη ενός εφαρμοστικού νόμου, ακόμα και το πολιτειακό σκέλος.

Μιλάτε για διεύρυνση της άμεσης συμμετοχικής δημοκρατίας μέσω του δημοψηφίσματος. Πώς ακριβώς διευρύνεται η συμμετοχική δημοκρατία, από τη στιγμή που υπάρχει στο Σύνταγμα η πρόβλεψη για τη διενέργεια δημοψηφίσματος, πολύ δε περισσότερο όταν δεν χρειάζεται καν εφαρμοστικός νόμος; Πρόκειται για ακόμη έναν πομπώδη τίτλο, όπως μας έχετε συνηθίσει με όλα τα νομοθετήματα που φέρντε στη Βουλή τα δύο χρόνια που κυβερνάτε.

Και στο τέλος - τέλος, κύριε Υπουργέ, αν θέλετε να διευρύνετε την άμεση συμμετοχική δημοκρατία, θα μπορούσατε κάλλιστα να χαιρετίζατε τις προτάσεις μας για τη συλλογή υπογραφών από το λαό, προκειμένου να κρίνει εκείνος για την ανάγκη διενέργειας δημοψηφίσματος, αλλά και για το περιεχόμενό του. Τι πιο απλό; Εμπιστοσύνη στην κρίση του λαού.

Αναρωτήθηκα στην αρχή για ποιο λόγο συζητάμε ένα τέτοιο νομοσχέδιο σε αυτή τη χρονική περίοδο. Ακούστηκε ότι πρόκειται για την υλοποίηση μιας προεκλογικής σας υπόσχησης. Σε όρους 2011 αυτό φαντάζει αστείο. Θα μπορούσε να ήταν αγνό, αν η πορεία της Κυβέρνησής σας ήταν διαφορετική, τώρα, όμως, είναι σίγουρα αστείο.

Νομίζετε ότι καλύπτεστε, κύριε Υπουργέ, από την προ διετίας κρίση του λαού για όλη την περίοδο της διακυβέρνησής σας; Προφανώς, ναι. Γι' αυτό και ψηφίσατε το μνημόνιο, το μεσοπρόθεσμο και μια σειρά άλλων νομοθετημάτων, τα οποία, αν και βρίσκονται σε αναντιστοιχία με την έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, εσείς εκλαμβάνετε ότι έχετε τη σύμφωνη γνώμη του λαού.

Και σας ρωτώ: Από τη στιγμή που έχουν γίνει όλα αυτά, όπως έχουν γίνει και με αμφισβητούμενη τη νομική τους ευστάθεια, γιατί χρειάζεστε τώρα νωπή τη συμβουλή ή την απόφαση της λαϊκής κυριαρχίας για τις όποιες νέες πολιτικές σας επιλογές; Και ποιες είναι αυτές; Τα ερωτήματα που θα θέσετε θα είναι δηλαδή πιο κρίσιμα, πιο σοβαρά από αυτά που έχετε ήδη θέσει και συζητήσαμε στη Βουλή;

Και κάτι ακόμα. Συνήθως τα διλήμματα στο λαό δεν τίθενται μόνο για την κατεδάφιση ενός κοινωνικού ή οικονομικού μοντέλου, αλλά και για την ανύψωσή του, για την προοπτική δηλαδή. Και ερωτώ τώρα: Μέσα σε αυτά τα δύο χρόνια πείτε μου ένα δίλημμα που τέθηκε από την Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, που έχει να κάνει με την ανάπτυξη, με την πρόοδο, με ένα οραματικό πολιτικό στόχο γι' αυτή τη χώρα; Ακριβώς το αντίθετο.

Τέλος, αφού πρόκειται για μια απλή διατύπωση γνώμης του λαού και όχι για την εκλογή αντιπροσώπων, γιατί τα λευκά να μην είναι και έγκυρα; Εδώ νομίζω ότι πρέπει να δώσετε μια απάντηση.

Σημειώνω, κλείνοντας, δύο βασικούς, κατά τη γνώμη μου, κινδύνους, τους οποίους ή δεν τους βλέπετε ή -πονηρεύεται κανείς- τους επιδιώκετε. Ο πρώτος είναι να καταψηφιστούν, κύριε Υπουργέ, οι προτάσεις σας, όχι γιατί δεν είναι σωστές, αλλά ακριβώς επειδή τις προτείνετε εσείς. Ο δεύτερος κίνδυνος είναι να σας αμφισβητήσει ο λαός με μια μαζική αποχή από το δημοψήφισμα που δεν θα γελοιοποιήσει απλώς την Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, αλλά την Κυβέρνηση της Ελλάδας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τη διεθνή εικόνα της χώρας μας. Αυτοί οι δύο κίνδυνοι πρέπει να συνεκτιμηθούν.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξης χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Μια Κυβέρνηση μειοψηφίας, κύριε Υπουργέ, υπό διάλυση, όπως η δική σας, δεν κάνει δημοψηφίσματα, κάνει εκλογές.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Ευάγγελος Αργύρης): Το λόγο έχει ο Βουλευτής του Λαϊκού Ορθόδοξου Συναγερμού, κ. Ηλίας Πολατίδης.

ΗΛΙΑΣ ΠΟΛΑΤΙΔΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Αν και φιλόλογος έκανε μια αναφορά σε φυσικά φαινόμενα ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του ΛΑΟΣ, κ. Ροντούλης. Και θέλω να προσθέσω, ότι ένα σύστημα στο οποίο αυξάνεται σε μέγιστο βαθμό η εντροπία, το βασικό του χαρακτηριστικό, είναι ότι παύει να παράγει ενέργεια ή οτιδήποτε. Άρα, πολύ εύστοχος ο χαρακτηρισμός σας, ότι το ελληνικό πολιτικό σύστημα πραγματικά έχει φτάσει στο σημείο της υψίστης εντροπίας και μάλλον χρειάζεται ριζική αναδιοργάνωση μέχρι και δημιουργική καταστροφή.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Ευάγγελος Αργύρης): Τον συμπληρώνετε ή τον διορθώνεται τώρα; Για να καταλάβω.

ΗΛΙΑΣ ΠΟΛΑΤΙΔΗΣ: Απλώς τον συμπληρώνω.

Χρειάζεται μέχρι και δημιουργική καταστροφή ενδεχομένως.

Γιατί ακριβώς μιλάμε σήμερα; Στην ουσία μιλάμε για την τήρηση του Συντάγματος, γιατί περί αυτού πρόκειται. Το Σύνταγμα και η εφαρμογή του, φυσικά, έχουν γίνει λάστιχο και κατά το δοκούν ο καθένας δεν κοιτάει το τι ακριβώς λέει, αλλά πώς θα βρει μια νομικίστικη δικαιολογία στο να παραβιάσει το Σύνταγμα, προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι πολιτικές του σκοπιμότητες.

Λέει, λοιπόν, στο πρώτο άρθρο: Όλες οι εξουσίες πηγάζουν εκ του λαού και ασκούνται υπέρ αυτού και του έθνους. Πότε ακριβώς συνέβη αυτό στη δύσμοιρη πατρίδα μας από τη στιγμή εφαρμογής του συγκεκριμένου Συντάγματος το 1975; Και λέω: Πώς είναι δυνατόν να συζητάμε σήμερα -εφόσον όλες οι εξουσίες πηγάζουν εκ του λαού- για το αν πρέπει να τον ρωτήσουμε το λαό; Και δεν θα τον ρωτήσουμε με δική του πρωτοβουλία, αν δηλαδή γίνει συλλογή υπογραφών, όπως έγινε στο θέμα των ταυτοτήτων με τα εκατομμύρια των υπογραφών τα οποία πετάχτηκαν στον κάλαθο των αχρήστων και φυσικά πετάχτηκαν και μετέπειτα από την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας που εψεύσθη στο συγκεκριμένο θέμα, γιατί πήγε και υπέγραψε ο τότε Πρωθυπουργός ως Αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, αλλά όταν έγινε Πρωθυπουργός άλλες ήταν οι προτεραιότητές του.

Τι ακριβώς γίνεται σε άλλες χώρες; Στις ΗΠΑ, τις οποίες έχετε και ως πρότυπο άλλωστε, γι' αυτό μας φέρνετε και όλους αυτούς τους παράξενους και περιέργους θεσμούς -μη κυβερνητικές οργανώσεις κ.λπ.- και στις οποίες συχνά-πυκνά ταξιδεύει ο Πρωθυπουργός, εκεί, λοιπόν, μπορεί ο λαός -και το ξέρετε πολύ καλά φαντάζομαι- έναν ψηφισμένο νόμο, που έχει την πλειοψηφία της Βουλής, να τον αντικρούσει και να μαζέψει υπογραφές και όποτε τεθούν κάλπες οιοδήποτε είδους, να τεθεί εκεί η κάλπη με το συγκεκριμένο ερώτημα και αν απορριφθεί από το λαό, να μην ισχύσει ποτέ νόμος ψηφισμένος από τη Βουλή.

Εκεί, λοιπόν, τα Αμερικανάκια από ό,τι φαίνεται μπορούν, έχουν τη δυνατότητα να το κάνουν αυτό, είναι ώριμοι. Οι Έλληνες είναι ανώριμοι. Και εγώ κάνω το εξής απλό ερώτημα: Πώς είναι δυνατόν να είναι οι Έλληνες ώριμοι για να ψηφίζουν το ΠΑΣΟΚ και τη Νέα Δημοκρατία, να εκλέγουν τα κόμματα στην εξουσία, να εκλέγουν συγκεκριμένα πρόσωπα, τον νυν Πρωθυπουργό, τον προηγούμενο κ.λπ., αλλά ξαφνικά όταν είναι να αποφασίσουν για το Σκοπιανό, παραδείγματος χάριν, να είναι ανώριμοι και να πρέπει να το αφήσουμε αυτό στη Βουλή, η οποία εκβιάζεται;

Εδώ υπάρχει ο αντίλογος ο οποίος λέει «να, αλλά δεν έχουν ψηφίσει στις εκλογές;». Είναι τελείως διαφορετικό το ένα από το άλλο. Δημοκρατία δι' αντιπροσώπων δεν υπάρχει. Αυτό λέγεται republic, άσχετα αν στην Ελλάδα έχουμε φτάσει και το democracy και το republic να τα μεταφράζουμε και τα δύο με το «δημοκρατία». Είναι τελείως διαφορετικό πράγμα η δημοκρατία δι' αντιπροσώπων και κάτι τελείως διαφορετικό η άμεση δημοκρατία. Στα κρίσιμα, λοιπόν, θέματα πρέπει να αποφασίζει ο λαός.

Εδώ δεν ετέθησαν κρίσιμα θέματα σε όλο αυτό το χρονικό διάστημα στο οποίο κυβερνά το ΠΑΣΟΚ και η Νέα Δημοκρατία; Η συνθήκη της Λισαβόνας όπου θα μπορούν να μας διατάξουν. Μπορούν, ισχύει. ΠΑΣΟΚ και Νέα Δημοκρατία μαζί σε μία συνεδρίαση το ψηφίσατε στην προηγούμενη Βουλή, στην προηγούμενη κυβέρνηση. Ακόμα και πόλεμο είναι δυνατό να διατάξουν την Ελλάδα μία αυξημένη πλειοψηφία χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς να έχει δικαίωμα να πει όχι. Το ίδιο με το ευρώ. Δεν ρωτήθηκε ο ελληνικός λαός. Ήταν ανώριμος, ήταν ανίκανος

να αποφασίσει.

Λέτε, λοιπόν, σε όλα αυτά τα θέματα στην αιτιολογική σας έκθεση ότι δεν υπήρχε ο κατάλληλος εφαρμοστικός νόμος. Μα δεν υπήρχε εφαρμοστικός νόμος ούτε το 1974 όταν έγινε το δημοψήφισμα. Υπήρχε όμως η συμφωνία των πολιτικών δυνάμεων να γίνει το δημοψήφισμα και λύθηκαν τα τεχνικά ζητήματα. Το τεχνικό ζήτημα σας εμπόδιζε να κάνετε δημοψηφίσματα; Εγώ δεν μπορώ να δεχθώ ότι οι Έλληνες είναι χαμηλότερου πνευματικού πολιτικού επιπέδου από τις άλλες χώρες στις οποίες έγιναν δημοψηφίσματα, όπως στη Σουηδία όπου έτρεχε να πείσει τους Σουηδούς για το ευρώ ο Πρωθυπουργός, τότε Αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Σε πολλές χώρες όπως στη Δανία, απορρίφθηκε η συμμετοχή στο ευρώ. Εάν είχαν οι Έλληνες το δικαίωμα να επιστρέψουν πίσω, αν έκαναν αυτήν την αναδρομή γνωρίζοντας σήμερα τι σημαίνει ευρώ, θα ήταν τόσο χαρούτεροι το 2001 να μπουν στην Ευρωζώνη; Γιατί σήμερα έχουν την εμπειρία και ξέρουν το τι ψέματα ειπώθηκαν τότε από όλο το πολιτικό σύστημα αλλά κυρίως από τον τότε Πρωθυπουργό, τον κ. Σημίτη.

Όλες οι εξουσίες μεταφέρονται κατά το πολίτευμά μας στον Πρωθυπουργό. Είναι δυνατόν και αυτή η εξουσία να μεταφέρεται στον Πρωθυπουργό; Δηλαδή, θα πρέπει ο ίδιος ο Πρωθυπουργός που μπορεί να αποφασίσει για ένα ζήτημα να πει «όχι, δεν θέλω να αποφασίσω εγώ, θα ρωτήσω το λαό». Πότε θα το κάνει; Μόνο στην περίπτωση κατά την οποία τον συμφέρει, στην περίπτωση κατά την οποία θέλει να φύγει από κάποιες ευθύνες. Αποκλείεται σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση να θέλει να το κάνει.

Και γιατί γίνεται τώρα; Ερχόμαστε επί του προκειμένου. Γιατί τώρα γίνεται η συγκεκριμένη δημοσκόπηση; Και γιατί σε κάποια δημοσκόπηση που δημοσιεύτηκε σε κυριακάτικη εφημερίδα, τέθηκαν κάποια ερωτήματα που προφανώς έχουν διαρρεύσει από την Κυβέρνηση; Μιλώ για το διαχωρισμό κράτους και Εκκλησίας, τη γνωστή καραμέλα. Συμπτωματικώς σε όλα αυτά τα ερωτήματα, τα ποσοστά αποδοχής των κυβερνητικών προτάσεων ήταν άνω του 80%.

Θα τολμήσετε όμως ποτέ να θέσετε και κρίσιμα, ουσιαστικά ερωτήματα; Το όνομα των Σκοπιών θα τολμήσετε ποτέ να το βάλετε σε δημοψήφισμα όπως σας έχει καλέσει κατ' επανάληψη ο Πρόεδρος του ΛΑΟΣ; Το ζήτημα της πλήρους εντάξεως της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και όλων των θεμάτων που άπτονται των ελληνοτουρκικών σχέσεων θα τολμήσετε ποτέ να τα βάλετε; Θα τολμήσετε ποτέ να βάλετε αν θέλουν οι Έλληνες να δεχθούν να μη γίνει αυτό που γίνεται τώρα, δηλαδή να μην ανακηρύσσεται η αποκλειστική οικονομική ζώνη και έτσι να χάνονται μελλοντικά έσοδα τα οποία θα πάνε σε γενιές Ελλήνων που θα είναι πολύ μετά εφόσον έχουν αποχωρήσει από το βίο αυτές οι κυβερνήσεις και τα συγκεκριμένα πολιτικά πρόσωπα; Τα κρίσιμα θέματα έχετε διάθεση να τα βάλετε σε δημοψήφισμα; Πολύ φοβούμαι ότι όχι.

Τα κυριότερα προβλήματα που εγώ βλέπω, είναι ότι για άλλη μια φορά δεν υπάρχει η λαϊκή πρωτοβουλία για δημοψηφίσματα. Έχετε πετάξει στον κάλαθο των αχρήστων πάρα πολλές υπογραφές, όπως αυτές που συγκεντρώσαμε για το λαθρονομοσχέδιο και δεν θέλετε να μοιραστείτε ουσιαστικά την εξουσία με το λαό, γιατί δεν πιστεύετε και δεν τηρείτε το πρώτο άρθρο του Συντάγματος περί λαϊκής κυριαρχίας.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΛΑΟΣ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Ευάγγελος Αργύρης): Το λόγο έχει ο Βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας κ. Νικόλαος Καντερές.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΝΤΕΡΕΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η παρούσα νομοθετική πρωτοβουλία που αφορά στη διενέργεια δημοψηφισμάτων είναι περιττή και θα τολμούσα να πω και ύποπτη, λαμβάνοντας υπ' όψιν την τρέχουσα οικονομική και πολιτική συγκυρία της Ελλάδας. Θέλω να εξηγήσω όμως τους λόγους για τους οποίους χρησιμοποιώ αυτούς τους όρους, για να περιγράψω τη νομοθετική σας πρωτοβουλία.

Ξεκινώ από τον όρο «περιττή». Δημιουργείτε πολυνομία εκεί που δεν χρειάζεται. Διατυπώσαμε ξεκάθαρα ως Νέα Δημοκρατία ότι, αφού υπάρχει ο ν. 350/1976 που ρυθμίζει τη διεξαγωγή δη-

μοψηφίσματος, όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 44 παράγραφος 2 του Συντάγματος, εμείς δεν αντιλαμβανόμαστε την ανάγκη καινούργιου νόμου. Μπορούσατε επί της ουσίας να προβείτε με λίγες τροποποιήσεις σε μια πλήρη επικαιροποίηση των διατάξεων, προσθέτοντας και τη Συνταγματική Αναθεώρηση του 1986, που προβλέπει την περίπτωση δημοψηφίσματος επί ήδη ψηφισμένου νομοσχεδίου χωρίς να δημιουργηθεί κανένα απολύτως πρόβλημα. Επιλέξατε όμως να φέρετε καινούργιο νόμο και να καταργήσετε τον υπάρχοντα εκτελεστικό νόμο περί δημοψηφισμάτων. Θεωρώ ότι όλο αυτό γίνεται μάλλον για λόγους επικοινωνιακούς και εντυπωσιασμού, αφού από θεσμικής πλευράς το νομοσχέδιο δεν προσθέτει τίποτα το καινούργιο. Η συντριπτική πλειοψηφία των διατάξεων του σχεδίου νόμου είτε περιέχονται αυτούσιες στο Σύνταγμα είτε –επαναλαμβανών– είναι ρυθμίσεις των εκλογικών νόμων. Κατά συνέπεια, όλα αυτά θα μπορούσαν να περιέχονται με τη μορφή παραπομπής στο προεδρικό διάταγμα με το οποίο θα προκηρυσσόταν το δημοψήφισμα.

Έρχομαι στο ύποπτο της νομοθετικής σας πρωτοβουλίας. Η Νέα Δημοκρατία, έχει πάρει ξεκάθαρη θέση στο θέμα των προθέσεων σας. Δεν μας πείθετε για το επιβεβλημένο αυτής της πρωτοβουλίας σας. Όλοι γνωρίζουμε ότι η τρέχουσα συγκυρία είναι πονηρή και ο κίνδυνος να θεωρηθείτε ως Κυβέρνηση ότι νομοθετείτε με όρους επικοινωνιακούς είναι ορατός. Τώρα που η Κυβέρνηση έχει χάσει κάθε λαϊκή νομιμοποίηση για όσα νομοθετεί, τώρα που το ένα χαράτσι έρχεται μετά το άλλο για να καλύψει την κυβερνητική αδράνεια είκοσι τεσσάρων μηνών, τώρα που το ΠΑΣΟΚ βρίσκεται μπροστά στην ολοκληρωτική του απαξίωση στα μάτια των ιδίων των ψηφοφόρων, ξαφνικά θυμηθήκατε το ζήτημα της συμμετοχικής δημοκρατίας και των δημοψηφισμάτων. Γιατί άραγε δεν σκεφτήκατε το δημοψήφισμα πριν από δεκαοκτώ - είκοσι μήνες, πριν μπούμε στο μνημόνιο; Γιατί δεν σκεφτήκατε το δημοψήφισμα, όταν ψηφίζατε το μεσοπρόθεσμο; Γιατί δεν ρωτήσατε τον ελληνικό λαό, αν συμφωνεί με το μεταναστευτικό νόμο που μετέτρεψε την Ελλάδα σε πόλο έλξης όλων των παράνομων μεταναστών; Είχατε πάρει ποτέ από τον ελληνικό λαό τέτοια εντολή; Σας θυμίζω, ότι ο λαός σας ψήφισε με το εκλογικό σλόγκαν «τα λεφτά υπάρχουν» και όχι με το σλόγκαν «πάμε στο μνημόνιο, στις περικοπές μισθών, συντάξεων και στα χαράτσια των ακινήτων».

Μήπως θεωρεί, κυρίες και κύριοι, το ΠΑΣΟΚ ότι αυτή η διαρθρωτική πολιτική δεν έρχιζε κάποιες λαϊκές νομιμοποιήσεις; Οι ίδιοι οι Βουλευτές σας, έβγαιναν κατά καιρούς σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και έλεγαν ότι «ο λαός δεν μας ψήφισε για να περνάμε τέτοια μέτρα και κατά συνέπεια δεν υπάρχει τέτοια λαϊκή εντολή». Αυτά άκουγε και έβλεπε το Μαξίμου και έτρεχε πανικόβλητο να μαζέψει την κομματική του ομάδα. Σε μια τέτοια συγκυρία βέβαια, δεν σας βόλευε να ρωτήσετε τις Ελληνίδες και τους Έλληνες. Τώρα που περάσατε τα μέτρα που είχατε συμφωνήσει, προσπαθείτε να αποπροσανατολίσετε τους πολίτες από τα μεγάλα καθημερινά προβλήματα, την αναποτελεσματικότητα της Κυβέρνησης και τα αδιέξοδα της οικονομικής συνταγής που ακολουθεί το ΠΑΣΟΚ εδώ και είκοσι τέσσερις μήνες. Εμμέσως πλην σαφώς, μάλιστα, θέλετε να αποφύγετε την διεξαγωγή εκλογών, παραπλανώντας ολόκληρο το λαό. Λέτε ότι το δημοψήφισμα, προσφέρει τη δυνατότητα στο εκλογικό Σώμα να εκφράζει συμβουλευτικά ή αποφασιστικά τη βούλησή του, καθορίζοντας έτσι με νωπή εντολή τις επιλογές της Κυβέρνησης. Αυτό γράφετε στην αιτιολογική σας έκθεση. Που ακούστηκε, κυρίες και κύριοι του ΠΑΣΟΚ, ότι η διεξαγωγή ενός δημοψηφίσματος υποκαθιστά τη διεξαγωγή των εθνικών εκλογών για την νομιμοποίηση μιας πολιτικής ή συνόλου πολιτικών της που εκδηλώνονται σε ψηφισμένο νομοσχέδιο;

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θεσμικά η Νέα Δημοκρατία είναι ανέκαθεν υπέρ των δημοψηφισμάτων. Πιστεύουμε ότι το δημοψήφισμα είναι κορυφαίος θεσμός άμεσης δημοκρατίας. Μαζί με τις εκλογές είναι ο μόνος αμιγής θεσμός άμεσης δημοκρατίας.

Θυμίζω, λοιπόν, ότι εμείς εισάγαμε το θεσμό αυτό στο Σύνταγμα του 1975, όταν το ΠΑΣΟΚ εκείνη την εποχή, επέλεξε να αποχωρήσει για μια ακόμη φορά. Φαντάζομαι ότι θα το θυμάστε. Επίσης, εμείς ήμασταν που εισάγαμε προς ψήφιση τον εκτελεστικό ν. 3050/1976.

Θεωρώ, λοιπόν, αποδεδειγμένη τη θετική στάση της Νέας Δημοκρατίας, όσον αφορά τη διεξαγωγή δημοψηφισμάτων. Όμως, για τους λόγους που προανέφερα, είμαστε αντίθετοι επί της αρχής του παρόντος νομοσχεδίου.

Πρέπει στην Κυβέρνηση να αντιληφθείτε ότι κανένα δημοψήφισμα δεν μπορεί να βγάλει τη χώρα από τη δυσχερή κατάσταση στην οποία τη φέρατε, όταν επιμένετε να ακολουθείτε λανθασμένες πολιτικές. Η χώρα έχει ανάγκη να απαλλαγεί από την αδιέξοδη πολιτική σας και αυτό θα γίνει μόνο με άμεσες εθνικές εκλογές.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Ευάγγελος Αργύρης): Το λόγο έχει ο Βουλευτής του ΠΑΣΟΚ κ. Μιχαηλογιαννιάκης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΑΚΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε. Απόψε περίμενα η πλατεία Συντάγματος να είναι γεμάτη με χέρια σηκωμένα χωρίς ανοιχτά δάχτυλα, χέρια ψηλά, σε μία απάντηση, Υπουργέ μου, αιτούμενο του Ιουνίου και των αγανακτισμένων.

Δεδομένα: Πολιτικό σύστημα σε κρίση, που το γνωρίζουμε όλοι. Πελαταιακές σχέσεις, διαφθορά, διαπλοκή, γραφειοκρατία, κομματισμός, τα οποία επικρατούν. Ο έντυπος και ηλεκτρονικός τύπος «μπάζει». Κρίση συνδικαλισμού που τη βλέπουμε. Όχι ανάγκη πλέον χαρισματικών ηγετών, αλλά υπεύθυνων. Διανοούμενοι, ένα κομμάτι που ακόμη δεν έχει αποδώσει.

Το ολοκληρωτικό καιροφυλακτεί. Κρίση αγοράς από κερδοσκόπους, κρίση δικαστικής εξουσίας. Σήμερα είναι μεγάλη η δυνατότητα πληροφόρησης με την τεχνολογία. Golden boys: Δίνουμε την απάντηση, golden citizens, επιτέλους!

Για να επιβιώσει, κύριοι, η δημοκρατία, πρέπει να εξελιχθεί και για να εξελιχθεί, θέλει κορυφαίες πολιτικές πράξεις. Κορυφαία πολιτική πράξη δημοκρατίας, ηθικής και ορθολογισμού είναι το δημοψήφισμα.

Παλαιότεροι προβληματισμοί-αναχώματα: «Δεν είναι καλά ενημερωμένοι οι πολίτες». Δεν ισχύει. «Θα υπάρξει δημαγωγία». Δεν ισχύει. «Είναι μεγάλο το οικονομικό κόστος». Δεν ισχύει. Αυτή η ιστορία του δημοψηφίσματος λέει για την Ελλάδα: Τα τελευταία εβδομήντα χρόνια μόνο δύο δημοψηφίσματα, άρα απαξίωση, κερκόπορτες του τότε, ποιος το αποφασίζει, ποιος καθορίζει το θέμα και τη διατύπωσή του;

Παίρνουμε ως παράδειγμα την Ισλανδία –παρ' όλο που ντρέπομαι που το λέω– με απόλυτη επιτυχία στο θεσμό. Λέω ότι ντρέπομαι που το λέω, όταν υπάρχουν τέσσερις ορισμοί. Λέγαμε ότι δήμος είναι το σύνολο των πολιτών, οι πολίτες είναι αυτοί που μπορούν να ψηφίζουν, το κράτος είναι η δύναμη, η Εκκλησία του Δήμου είχε και νομοθετική και κυβερνητική και δικαστική εξουσία και ο άρχοντας τότε, ήταν η αρχή ενός σχηματισμού, δηλαδή ένας δούλος, ένας υπηρέτης της λαϊκής κυριαρχίας. Έμμεσο μοντέλο, αγγλοσαξονικό: Διαβούλευση από αντιπροσώπους. Είναι άμεσο, αρχαιοελληνικό, οι πολίτες.

Δεύτερος όρος που τον βλέπουμε και θα τον καταλάβετε και ο οποίος μπαίνει μέσα στο νομοσχέδιο, είναι η εντροπία. Η πράξη χαμηλής εντροπίας –ως γιατρός το λέω και στις βιολογικές επιπτώσεις– πώς εξηγείται;

Λένε ότι στην εντροπία στην πληροφορική, είναι το μέτρο του αντιστροφού της πληροφορίας. Στη στατιστική, το στοιχείο της ύλης είναι το μέτρο της αταξίας. Στη θερμοδυναμική, η δυσχέρεια της θερμότητας να γίνει μηχανικό έργο και στην κοινωνιολογία-πολιτική, μέτρο αποδόμησης κοινωνικών και πολιτικών συστημάτων που σήμερα βρίσκονται σε κρίση. Εμείς κάνουμε χαμηλή εντροπία, ζητώντας τα αιτούμενα αλλαγής του πολιτικού συστήματος, να αρχίζουν με την ψήφιση αυτού του νομοσχεδίου.

Πραγματικά, ντρέπομαι, όταν on line στις τράπεζες, το ηλεκτρονικό εμπόριο, η τηλε-εκπαίδευση, η τηλε-ιατρική –ο χώρος μου– λειτουργούν και όμως, εμείς ψηφίζαμε μόνο για τα life style και για τη Eurovision μέχρι σήμερα! Ψήφο διαφορετική δεν είχαμε δώσει, μόνο ψήφο γι' αυτά τα ζητούμενα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, για να πετύχει η τόνωση της αντιπροσωπευτικότητας που «μπάζει», να διευρύνουμε τη δημοκρατία με τον ορισμό τον οποίο δώσαμε, να βαθύνουμε τη λαϊκή κυριαρχία σε ουσία, ώστε να πετύχουμε αλλαγή του πολιτικού συστήματος, χρειάζεται σήμερα η «Ψηφιακή Πνύκα». Είναι δύ-

σκολος ο δρόμος προς το λόφο. Θέλει πνευμόνια και αντιστάσεις. Όμως έφθασε πια η ώρα να ανεβούμε το λόφο της Πνύκας!

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Ευάγγελος Αργύρης): Το λόγο έχει ο Ανεξάρτητος Βουλευτής κ. Ελευθέριος Αυγενάκης.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΑΥΓΕΝΑΚΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Πρόεδρε, κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το τραγικό αδιέξοδο στο οποίο έχουν οδηγηθεί ο λαός και η χώρα μας, δεν έχει προηγούμενο στη μεταπολιτευτική περίοδο, δεν έχει προηγούμενο στη μεταπολιτευτική ιστορία. Αυτό είναι κάτι που το αναγνωρίζουμε όλοι μας.

Μέσα σ' αυτές τις ιδιαίτερες συνθήκες εμείς πρώτοι, οι Βουλευτές ως εκπρόσωποι του λαού, πρέπει να φανούμε αντάξιοι των περιστάσεων, να αναλάβουμε το μέρος της ευθύνης που μας αναλογεί και να διαφυλάξουμε το κύρος των θεσμών. Τέτοιες κρίσιμες μέρες και ώρες, είναι τουλάχιστον απαράδεκτο να ευτελίζουμε τους θεσμούς με επικοινωνιακά τεχνάσματα, να εμφανιζόμαστε στο Βήμα της Βουλής με καρβέλια ψωμί ή γάλατα ή να ασκούμε κριτική με χαρακτηρισμούς, όπως «γομάρια», «ψεύτες», «απατεώνες» ή άλλες βαριές εκφράσεις, που ακούστηκαν απ' αυτό εδώ το Βήμα. Εμείς οι Βουλευτές, δεν τιμούμε την εμπιστοσύνη των πολιτών όταν ορισμένοι συνάδελφοι του κυβερνώντος κόμματος εμφανίζονται στα κανάλια τη μια μέρα ως «αντάρτες» που διατυμπανίζουν ότι θα καταψηφίσουν τα όποια νέα μέτρα της Κυβέρνησης, με όποιο κόστος, ενώ την αμέσως επόμενη, πειθαρχούν πειθήνια στην κομματική γραμμή και υπερψηφίζουν την οποιαδήποτε σερβιρισμένη απόφαση.

Αντίστοιχα, δεν τιμούν την εμπιστοσύνη των πολιτών, όσοι συνάδελφοι από το κόμμα της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης διαφωνούν κάθετα με τον εκβιασμό του κ. Σαμαρά, που θέλει να εγκλωβίσει τη χώρα σε συνεχείς και αλληπάλληλες εκλογές -διαμορφώνουν μάλιστα μια φιλελεύθερη πτέρυγα, όπως διαρρέουν στον Τύπο, και παίρνουν σαφείς αποστάσεις από την ιδεολογική γραμμή της «νέας» Νέας Δημοκρατίας- αλλά από την άλλη πειθαρχούν και υπακούουν σαν καλοί στρατιώτες στις επιταγές της κομματικής γραμμής, παρ' όλο που μπορεί να ασφυκτιούν μέσα σ' αυτήν.

Κύριοι συνάδελφοι, «αντάρτες του γλυκού νερού», πείτε την άποψή σας και στηρίξτε την, ακόμα και με κόστος της καρέκλας σας στο τέλος-τέλος. Μιλήστε με τη συνείδησή σας και θυμηθείτε τον όρκο που δώσαμε μπαίνοντας εδώ μέσα, στο ναό της δημοκρατίας. Ορκιστήκαμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, να υπηρετούμε τον ελληνικό λαό και το Σύνταγμα της Ελλάδας. Δεν ορκιστήκαμε σε κανέναν Παπανδρέου και σε κανέναν Σαμαρά!

Μέσα σ' αυτό το κλίμα, η ανησυχία και η απογοήτευση των πολιτών είναι έκδηλες. Φορείς της κοινωνίας, η Εκκλησία, οι ακαδημαϊκοί, ενώσεις και σύλλογοι πολιτών εκφράζουν το φόβο τους για τις εξελίξεις, για την ουσιαστική πτώση της ποιότητας της ζωής και του ηθικού του Έλληνα. Απαντες υπογραμμίζουν ότι ο κόσμος έχει φθάσει στα όριά του.

Ιδιαίτερη βαρύτητα επιτρέψτε μου να αποδώσω στην προχθεσινή εγκύκλιο του σεβασμιοτάτου Μητροπολίτη Μεσογαίας και Λαυρεωτικής, κ. Νικολάου, που αναφέρεται στην οικονομική κρίση. Ο ίδιος, θέτει κυβερνώντες και πολιτικό σύστημα ενώπιον των ευθυνών μας και τονίζει τη σημασία της πολιτικής συναίνεσης για την εθνική σωτηρία, όπως γράφει. Σημειώνει μάλιστα ότι εφόσον αυτή δεν προκύπτει με την ευθύνη των δύο παλαιών μεγάλων κομμάτων, η συναίνεση θα προκύψει αναγκαστικά μέσα από τη λαϊκή εντολή.

Επιτρέψτε μου να καταθέσω την εγκύκλιο του Σεβασμιοτάτου στα Πρακτικά της Βουλής προς ενημέρωση της Κυβέρνησης και του Σώματος.

(Στο σημείο αυτό ο Βουλευτής κ. Ελευθέριος Αυγενάκης καταθέτει για τα Πρακτικά την προαναφερθείσα εγκύκλιο, η οποία βρίσκεται στο αρχείο του Τμήματος Γραμματειάς της Διεύθυνσης Στενογραφίας και Πρακτικών της Βουλής)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σ' αυτές τις κρίσιμες ώρες έχουμε το υπέρτατο χρέος απέναντι στο Έθνος και στον ελληνικό λαό αλλά και στους πολίτες που μας εξέλεξαν, να πάρουμε εμείς τις πρωτοβουλίες που δεν παίρνουν όσοι υποχρεούνται να τις πάρουν καιρό τώρα, όλοι όσοι πρέπει, αλλά δεν θέλουν, δεν

μπορούν, φοβούνται το πολιτικό κόστος, βάζουν το κόμμα πάνω από την πατρίδα.

Όπως έκανα και με επιστολή μου την προηγούμενη εβδομάδα που έφτασε στα χέρια σας, στα χέρια όλων των Βουλευτών, σας καλώ αξιότιμοι συνάδελφοι, να ζητήσουμε από την Κυβέρνηση:

Πρώτον, να ενημερώσει με κάθε λεπτομέρεια ειλικρινά και υπεύθυνα, την ελληνική Αντιπροσωπεία και τον ελληνικό λαό κατ' επέκταση, για την πραγματική κατάσταση της χώρας, χωρίς μισόλογα, χωρίς υπερβολές, μόνο την αλήθεια -αλλά μόνο την αλήθεια και όλη την αλήθεια- τι πρέπει να περιμένουμε, τι μπορούμε να ελπίζουμε, τι να φοβόμαστε, τι υποχρεώσεις έχουν αναλάβει, για λογαριασμό του ελληνικού λαού οι κ.κ. Παπανδρέου, Παπακωνσταντίνου και Βενιζέλος και πόσα θα πληρώσουμε για τη «σωτηρία» της χώρας μας, αλλά και σε τι χρονοδιάγραμμα; Είναι απαραίτητο να μαθαίνουμε από τα διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία, τις συμφωνίες της Κυβέρνησης με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ή με την κ. Μέρκελ ή και με άλλους συνομιλητές;

Δεύτερον, η Κυβέρνηση οφείλει να σταματήσει αμέσως την επικοινωνιακή διαχείριση της κρίσης με τη μελοδραματική κατατρομάχηση του λαού, που ανεξάρτητα από την ακραία σοβαρότητα της κατάστασης, έχει στόχο να εκβιάσει τη συναίνεση του, σε επιλογές που δεν γνωρίζει πραγματικά. Σε επιλογές που επομένως, δεν μπορεί να εγκρίνει ή να απορρίψει μετά λόγου γνώσεως.

Επιπλέον, παρακαλώ το αξιότιμο Προεδρείο της Βουλής, και από αυτό το Βήμα, να συγκαλέσει επείγοντως και ατύπως με δική του πρωτοβουλία την Ολομέλεια και να οργανώσει με δική του ευθύνη συζήτηση προ ημερησίας διατάξεως, στην οποία θα λάβουν το λόγο μόνο οι Βουλευτές. Το Προεδρείο να συνοψίσει τα συμπεράσματα της συζητήσεως και να τα υποβάλει στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, στην Κυβέρνηση και στους Αρχηγούς των κομμάτων. Είναι βέβαιο, πως δεν θα μπορέσουν να τα αγνοήσουν.

Ως προς τον Κανονισμό, επιτρέψτε μου να σημειώσω ότι η έκτακτη κατάσταση, όχι απλώς αιτιολογεί, αλλά επιβάλλει και έκτακτη διαδικασία. Παρακαλείται, λοιπόν, το Προεδρείο να μην αντιτάξει νομικίστικες ενστάσεις -κατά την άποψή μου- γιατί εν τέλει η Βουλή έχει την απόλυτη αρμοδιότητα να πάρει μια τέτοια απόφαση.

Επιπλέον, κάνω έκκληση στο Προεδρείο της Βουλής να οργανώσει άμεσα, το συντομότερο δυνατόν μια ημερίδα με προσκεκλημένους ένα σοβαρό αριθμό Ελλήνων, αλλά και ξένων επιφανών οικονομολόγων, οι οποίοι θα κατατοπίσουν, χωρίς πολιτικές σκοπιμότητες και προκαταλήψεις τα μέλη του Κοινοβουλίου και κατ' επέκταση τον ελληνικό λαό, για το τι πραγματικές επιπτώσεις στο παρόν, αλλά και στο μέλλον θα έχουν τα διάφορα μέτρα της Κυβέρνησης και της τρόικας και τα διάφορα σενάρια, που ακούμε διαρκώς να εξελίσσονται, τι μπορούμε να ελπίζουμε, αλλά και τι να φοβόμαστε. Και κυρίως, τι προτείνουμε για την ταχύτερη έξοδο από την κρίση και το πέραςμα στην ανάπτυξη.

Τρίτον και εξίσου σημαντικό, καλώ τον Πρωθυπουργό και τον Αρχηγό της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, κ. Παπανδρέου και κ. Σαμαρά αντίστοιχα, να συγκροτήσουν άμεσα, το συντομότερο, κυβέρνηση εθνικής σωτηρίας με εξωκοινοβουλευτικό Πρωθυπουργό κοινής αποδοχής και με τη συμμετοχή ή τη στήριξη και όσων κομμάτων συμφωνούν προς την φιλοευρωπαϊκή πορεία της χώρας μας.

Εάν δεν συμφωνήσουν σε αυτό τα δύο κόμματα, να συμφωνήσουν, τουλάχιστον, να προκηρυχθούν εκλογές αμέσως μετά την ψήφιση του προϋπολογισμού. Εάν ούτε σε αυτό συμφωνήσουν τα κόμματα, να βρεθεί μια ευρεία διακομματική ομάδα Βουλευτών, να δημιουργήσει την αναγκαία προϋπόθεση για την άμεση προκήρυξη εκλογών.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πιστεύω πως όταν λέμε ότι οφείλουμε να αρθούμε στο ύψος των δραματικών περιστάσεων, έχουμε το ηθικό αλλά και το πολιτικό χρέος, έχουμε και την ευθύνη να βρούμε τους πρακτικούς τρόπους να το κάνουμε.

Κλείνοντας και αναμένοντας την ανταπόκρισή σας, παρακαλώ να θεωρήσετε αυτές τις σκέψεις τίποτα παραπάνω από μια τα-

πεινή, αλλά και εναγώνια συμβολή στην προσπάθεια όλων μας να φανούμε, αυτή τη δύσκολη ώρα, αντάξιοι της εντολής που μας έχει εμπιστευθεί ο ελληνικός λαός. Να τιμήσουμε τον όρκο που δώσαμε στο Σύνταγμα και στο έθνος.

Όσο για τη σημερινή συζήτηση, θεωρώ, κύριε Υπουργέ, ότι είναι εκτός τόπου και χρόνου. Ενώ η Ελλάδα «καίγεται», η κοινωνία διαλύεται, τα νοικοκυριά καταχρεώνονται και κάποιοι με μεγαλοστομίες και επικοινωνιακά τεχνάσματα προσπαθούν –προσπαθείτε δηλαδή– να κρατηθούν γαντζωμένοι στην εξουσία και μέσα από δημοψηφίσματα, που βεβαίως, τώρα ετοιμάζετε και που δεν ξέρουμε ακριβώς, πιο θα είναι το περιεχόμενό τους.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Εμείς ως Δημοκρατική Συμμαχία έχουμε αρνητική άποψη για το νομοσχέδιο και φυσικά το καταψηφίζουμε. Θεωρούμε ότι για άλλη μια φορά δεν βάζετε μυαλό και με πυροτεχνήματα προσπαθείτε να αντιμετωπίσετε την τραγική πορεία που έχει πάρει η χώρα μας, με κυρίαρχη δική σας ευθύνη.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Ευάγγελος Αργύρης): Το λόγο έχει η Βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας, κ. Μαρία Κόλλια-Τσαρουχά.

ΜΑΡΙΑ ΚΟΛΛΙΑ-ΤΣΑΡΟΥΧΑ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα –πριν τοποθετηθώ και εγώ επί του συζητούμενου σχεδίου νόμου– να πω στον κ. Αυγενάκη ότι γνωρίζομαστε όλοι πολύ καλά και θα πρέπει να θυμόμαστε όλοι μας τι έχουμε πει, τι δεν έχουμε πει, τι έχουμε κάνει, από πού έχουμε ξεκινήσει ο καθένας μας και πώς πορευόμαστε.

Το παρόν σχέδιο νόμου, λοιπόν, έρχεται να συζητηθεί σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη για τη χώρα συγκυρία και μέσα σε ένα ιδιαίτερα αρνητικό και επιβαρυνόμενο για την Κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ κλίμα. Το ιδιάζον οικονομικοπολιτικό περιβάλλον, στο οποίο βρίσκεται η χώρα μας, επηρεάζει, προσδιορίζει και καθοδηγεί τις όποιες πολιτικές κινήσεις και αποφάσεις σχεδόν όλων των πολιτικών κομμάτων και ιδιαίτερα της Κυβέρνησης, η οποία και έχει στα χέρια της την τύχη της πατρίδας μας αυτή τη στιγμή.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Ζ' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΚΟΥΡΑΚΗΣ**)

Η απόφαση για την προώθηση του συγκεκριμένου νομοσχεδίου στο παρόν χρονικό πλαίσιο εγείρει πολλά ερωτηματικά, άσχετα αν οι προθέσεις του νομοθέτη εμφανίζονται επιφανειακά, και σε θεωρητικό επίπεδο, ασύνδετες των τρεχουσών δυσμενών συγκυριών για κόμμα και Κυβέρνηση.

Με το να αναγάγει σαν κεντρική επιλογή την καταφανώς άκαιρη υπόθεση των δημοψηφισμάτων και να προωθεί με ιδιαίτερη σπουδή και ταχύτητα τη δημιουργία ενός νέου υποστηρικτικού νομικού πλαισίου, ενώ συγχρόνως αδυνατεί να δείξει την ίδια προθυμία για γρήγορη επίλυση πολύ πιο κρίσιμων ζητημάτων, που ταλανίζουν το παρόν και υπονομεύουν το μέλλον αυτής της χώρας, αυτό και μόνο καταδεικνύει, πόσο αναληθής είναι κατ' ουσίαν η συχνά επαναλαμβανόμενη ρήση του Πρωθυπουργού περί μη υπολογισμού –στις αποφάσεις του για την τύχη της χώρας– του πολιτικού κόστους.

Η πραγματικότητα καταδεικνύει περίτρανα, ότι αυτή η Κυβέρνηση πορεύεται και ενεργεί πολιτικά, μόνο υπό το πρίσμα της αποφυγής του πολιτικού και –στην ουσία– προσωπικού κόστους για τις επιλογές της, εξ ου και η υιοθέτηση τεχνασμάτων πολιτικού ακτιβισμού, όπως το παρόν σχέδιο νόμου.

Εξάλλου, η αλληλουχία των πρόσφατων γεγονότων στο εσωτερικό και εξωτερικό της χώρας και η επιλογή έως τώρα ατελέσφορων πολιτικών και άλλων ενεργειών στο καυτό πεδίο της οικονομίας δεν αφήνει περιθώρια άλλων ερμηνειών.

Με την αρνητική απάντηση του Πρωθυπουργού στο αίτημα του συνόλου της Αντιπολίτευσης για τη διεξαγωγή πρόωγων εκλογών και καθαρής εντολής από το λαό, το παρόν νομοσχέδιο έχει συνταχθεί για να αποτελέσει οπλοστάσιο της Κυβέρνησης για χρήση ανά πάσα στιγμή και προς ίδιον όφελος, σε μια προσπάθεια κατευνασμού και εκτόνωσης της έντονης δυσαρέσκειας και οργής για την άθλια και καταστροφική της πολιτική, την οποία γνωρίζει πολύ καλά ότι υφίσταται η κοινωνία στο σύνολό της μέσω διεξαγωγής δημοψηφισμάτων και μάλιστα, σε ένα εκλογικό κλίμα, δίχως όμως να της δίνει αυτό το κατασκεύασμα προς

γεύση, αυτό το πικρό ποτήρι της λαϊκής κατακραυγής, και που δεν θα ήταν άλλο από την απώλεια της κοινοβουλευτικής της πλειοψηφίας, σε περίπτωση εθνικών εκλογών. Η Κυβέρνηση έτσι κινείται εκ του ασφαλούς.

Το συνολικό κόστος της διεξαγωγής ενός δημοψηφίσματος από την πλευρά της πολιτείας και μάλιστα, εν καιρώ έντονης δημοσιονομικής δυσχέρειας έχει υπολογιστεί από το Υπουργείο Εσωτερικών στο ποσό των 110 εκατομμυρίων ευρώ.

Είναι απορίας άξιον, κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πώς τέτοια, τεράστια για την εποχή ένδειξη χρηματικά ποσά, αποδέχεται η Κυβέρνηση ότι μπορούν να δαπανηθούν για πολυτελείς και περιττές διαδικασίες που έρχονται να καταδείξουν την πολιτική ανικανότητα της Κυβέρνησης να χειριστεί από μόνη της τα κρίσιμα ζητήματα του τόπου, ενώ συγχρόνως αδυνατεί να βρει τους απαραίτητους πόρους, κάτι που έχει ως συνέπεια να κατακρημνίζεται καθημερινά το κοινωνικό κράτος με χιλιάδες ανήμπορους να αντιδράσουν αδύναμους πολίτες της χώρας μας. Στη ζυγαριά, λοιπόν, του πολιτικού κόστους και της πολιτικής επιβίωσης με κάθε μέσο, η κοινωνική προστασία φαίνεται να βαρύνει πολύ λιγότερο.

Σε ό,τι αφορά τώρα το πιο ουσιαστικό ζήτημα, δηλαδή το ποιο θα είναι το περιεχόμενο των δημοψηφισμάτων, τουλάχιστον αυτών που εικάζεται ότι θα δρομολογηθούν από την Κυβέρνηση στο επόμενο χρονικό διάστημα και σύμφωνα με τις διακαείς προθέσεις του κυρίου Πρωθυπουργού, ουδείς ένδειξη έχει δοθεί, πέραν του αποκλεισμού του θέματος της παραμονής της χώρας στη ζώνη του ευρώ και της δογματικής εξαίρεσης δημοσιονομικής φύσεως θεμάτων.

Είναι δηλαδή καταφανές ότι σήμερα συζητούμε μια φόρμουλα ή μια οδό επινόησης της Κυβέρνησης, ενώ δεν γνωρίζουμε πού ακριβώς αυτή θα οδηγήσει! Τις αποφάσεις και ενέργειες εκείνες που εμπίπτουν και που θα πρέπει να χαρακτηρίζουν το είδος άσκησης της πολιτικής της –και που στη σημερινή κρίσιμη συγκυρία οφείλει να λαμβάνει και να εφαρμόζει η Κυβέρνηση δίχως καθυστερήσεις και παλινωδίες– μπορεί να τις λάβει αυτοβούλως.

Το πραγματικό διακύβευμα όμως της Κυβέρνησης φαίνεται να είναι η ανάγκη μείωσης της ολοένα αυξανόμενης απόστασης αυτής και μεταξύ αυτής και της ελληνικής κοινωνίας που διαμαρτύρεται. Για το σκοπό αυτό υιοθετεί εργαλεία, όπως αυτό σήμερα, που πιστεύει ότι θα τη βοηθήσουν πολιτικά.

Θα μπορούσε να αναρωτηθεί ο κάθε νουνεχής πολίτης, τα εξής: Αυτό δεν αποτελεί όχημασιμοποίησης συνταγματικά κατοχυρωμένων θεσμών για κατώτερης αξίας σκοπούς. Μπορεί να οδηγήσει, έστω και θεωρητικά, σε εξαιρετικά ανησυχητικές για τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος καταστάσεις.

Πώς αλλιώς να σκεφθεί κανείς, όταν η πράξη διενέργειας δημοψηφισμάτων, που από τη φύση της είναι διλημματική –με το να θέτει δηλαδή τους πολίτες ενώπιον ερωτημάτων, που επιδέχονται μόνο αρνητική ή θετική απάντηση και που διατυπώνονται αποκλειστικά από την εκάστοτε εκτελεστική εξουσία– δεν μπορεί να ενσωματώνει εκείνους τους παράγοντες και όρους, που στην ουσία θα υποβάλλουν την καταφατική απάντηση του εκλογικού σώματος, ιδιαίτερα σε συνθήκες ασφυκτικής πίεσης της Κυβέρνησης.

Η διακριτική ευχέρεια της εκάστοτε κυβέρνησης στο ζήτημα αυτό είναι πολύ μεγάλη. Υπό το πρίσμα αυτό, ο κίνδυνος μιας προσχηματικής χρήσης είναι εντονότατος και μπορεί κάλλιστα να οδηγήσει σε αποπήματα και μάλιστα, σε κλίμα πανικού.

Η Νέα Δημοκρατία καταψηφίζει το παρόν νομοσχέδιο σε μια περίοδο εντονότατης κοινωνικοπολιτικής αμφισβήτησης και με την εκλογική αντιπροσωπευτικότητα της Κυβέρνησης να βαίνει συνεχώς μειούμενη –συνεπεία των σφοδρών αντιλαϊκών και ατελέσφορων πολιτικών της– η διενέργεια δημοψηφίσματος δεν θα είχε άλλο χαρακτήρα από τη με συνοπτικά μέσα αναβάπτιση της Κυβέρνησης και του Πρωθυπουργού στη δημοψηφισματική ετυμολογία.

Στο παρόν χρονικό πλαίσιο και στην κατάσταση στην οποία βρίσκεται η χώρα μας, η συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων μπορεί να δώσει απαντήσεις στα κρίσιμα για την κοινωνία και τη χώρα ζητήματα, σε μια κατεύθυνση που θα εξυπηρετεί το γενικότερο συμφέρον ή έστω το συμφέρον της κοινωνικής

πλειοψηφίας και των επόμενων γενεών. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο μέσω της διενέργειας εθνικών εκλογών προς το συμφέρον της πατρίδας.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τη Βουλευτή Σερρών της Νέας Δημοκρατίας, κ. Κόλλια-Τσαρουχά.

Το λόγο έχει ο Βουλευτής Ιωαννίνων του ΠΑΣΟΚ, κ. Αθανάσιος Οικονόμου, για επτά λεπτά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το νομοσχέδιο που συζητούμε σήμερα είναι μία ξεκάθαρη πτυχή της Ελλάδας που αλλάζει. Η σημερινή κατάσταση, γνώριμη πια στον καθένα μας, δεν είναι τίποτα άλλο από την οριακή και μεταβατική εκείνη φάση, στην οποία βρίσκεται μία ολόκληρη χώρα. Δεν είναι παρά τα ουσιαστικά εκείνα διλήμματα, στα οποία για δεκαετίες αποφύγαμε να απαντήσουμε, επιλέγοντας κάθε φορά το συγκυριακό βόλεμα. Δεν είναι παρά το τέλος ενός συστήματος, που είχε δομηθεί για να εξυπηρετεί τους λίγους σε βάρος των πολλών, το ατομικό σε βάρος του συλλογικού, το παράλογο σε βάρος του λογικού, το άδικο απέναντι στο δίκαιο. Σε αυτές τις παραδοξότητες στηριζόταν ένα πολιτικό σύστημα με μία σχέση γόρδιου δεσμού με τις παραπάνω στρεβλώσεις. Ίσως γι' αυτό βόλεψε αρκετούς, εάν όχι τους πάντες. Μακροπρόθεσμα όμως έβλαψε σίγουρα τους πάντες.

Η διαφάνεια ήταν έννοια φιλοσοφικού περιεχομένου, η συμμετοχή του πολίτη περιορισμένη μόνο στις εκλογικές διαδικασίες, ο δημόσιος διάλογος προσαρμοσμένος στα πρότυπα και τις απαιτήσεις της τηλεθέσης. Κάθε κουβέντα αιτίου και αιτιατού ήταν μοιραία καταδικασμένη σε ένα κύκλο στον οποίο ποτέ δεν μας ενδιέφερε η αρχή, η μέση και το τέλος, παρά μόνο τα ποσοστά. Πάνω από όλα, κάθε κουβέντα δεν είχε ως στόχο την αναζήτηση της αλήθειας και του δημοσίου συμφέροντος. Το πολιτικό σύστημα αναλώθηκε σε σοφιστείες, που το δίκαιο ταυτίζονταν με τους εκάστοτε εκλογικούς και προσωπικούς σχεδιασμούς.

Αναμφίβολα, όμως, αν θέλουμε να πιάσουμε από κάπου το νήμα της σημερινής κατάστασης και να οδηγηθούμε στην έξοδο από τον εθνικό μας λαβύρινθο, θα πρέπει να ομολογήσουμε ότι η άλλη Ελλάδα που θέλουμε να χτίσουμε περνά μέσα από μία εντελώς νέα, διαφορετική σχέση πολίτη και πολιτικής.

Αυτό σημαίνει, κατά τη δική μου άποψη, ένα πολιτικό σύστημα πολύ πιο αντιπροσωπευτικό, πιο κοντά στον πολίτη. Αυτό επιτυγχάνεται πρωτίτως με ολιγοεδρικές περιφέρειες, όπου ο πολίτης γνωρίζει πολύ καλά τον Βουλευτή του. Εδώ έγκειται και η σημασία του νέου εκλογικού νόμου που ευελπιστούμε να ανοίξει σύντομα, κύριε Υπουργέ. Αυτό σημαίνει επίσης μία λειτουργία των θεσμών υπό το φως της απόλυτης διαφάνειας και αυτό έχει να κάνει με τη χρηματοδότηση και τη λειτουργία των κομμάτων και του πολιτικού προσωπικού. Αυτό όμως σημαίνει ακόμα και μία πιο ενεργή και αποφασιστική συμμετοχή του πολίτη στη λήψη αποφάσεων για τα θέματα που τον αφορούν. Αυτό επιτυγχάνεται μόνο μέσα από τα δημοψηφίσματα.

Πώς έχει εκφραστεί διαχρονικά μέχρι σήμερα η συμμετοχή του πολίτη στη λήψη των αποφάσεων. Μονοδιάστατα, μόνο μέσω των εκλογών.

Σχεδόν δύο αιώνες ελευθερίας και κοινοβουλευτισμού φαντάζει εντυπωσιακό πως στη χώρα που επικαλούμαστε συνεχώς ως τη γενέτειρα της δημοκρατίας, έχουμε ζητήσει τη γνώμη των πολιτών, πέραν των εκλογών, μόλις έξι φορές και ακόμη και αυτές στις περιπτώσεις που το θέμα ήταν ένα: η μορφή του πολιτεύματος και ο ρόλος της μοναρχίας. Αυτό το στοιχείο εκφράζει μια αντίληψη για την πολιτική, μια αντίληψη που εν τοις πράγμασι δεν ανατράπηκε ή δεν εξελίχθηκε ουσιαστικά ακόμη και μέχρι τις μέρες μας.

Είναι αυτός ο βασικός λόγος που φτάσαμε ως εδώ; Κατά τη γνώμη μου, είναι και αυτός. Ένα πολιτικό σύστημα που εκπαιδεύει τον πολίτη στο να αναλαμβάνει την ευθύνη της διατύπωσης της γνώμης του ανά τέσσερα χρόνια για την εκλογή κυβέρνησης, διαμορφώνει έναν πολίτη αδιάφορο, με περιορισμένη γνώση και στρεβλή αντίληψη της ευθύνης που του αναλογεί. Διαμορφώνει, επίσης, ένα πολιτικό σύστημα αυτιστικό, καθώς εθίζεται στην

ιδέα της αυθεντίας, που θεωρεί πως αποτελεί μια ξεχωριστή κάστα και το μόνο που ξέρει είναι να διαχειρίζεται τη μοίρα του τόπου. Δίνει ακόμα την αίσθηση ότι ο έλεγχος των επιλογών είναι περιορισμένος. Διαμορφώνεται έτσι μια σχέση πολίτη-πολιτείας περισσότερο βασισμένη σε μια τυπική ή εθιμική υποχρέωση -τις εκλογές- και όχι στο σπουδαιότερο, που είναι η συνευθύνη και η συνδιαμόρφωση της κοινής μας προοπτικής πάνω σε συγκεκριμένα και πολύ μεγάλα ζητήματα.

Σήμερα, με το παρόν νομοσχέδιο ως εξετάσουμε τις ενστάσεις, τις δεύτερες σκέψεις και τις προσθήκες που μπορούν να θεωρηθούν αναγκαίες. Ας μη χάσουμε, όμως, το μείζον. Το μείζον είναι ότι επιχειρείται μία δομική αλλαγή στη σχέση του πολίτη με την πολιτεία και την πολιτική.

Εγώ δεν θα μείνω στην κριτική της Αντιπολίτευσης, ακόμη και εκείνων που λένε πως το ισχύον θεσμικό πλαίσιο επαρκεί για την πραγματοποίηση δημοψηφισμάτων. Μοιραία, βέβαια, προκύπτει το ερώτημα γιατί δεν έγινε τόσα χρόνια ούτε ένα δημοψήφισμα, εφόσον υπάρχει, όπως ισχυρίζονται κάποιοι στη Νέα Δημοκρατία, ικανό θεσμικό πλαίσιο. Εγώ θα σταθώ στη συγκυρία που έρχεται το νομοσχέδιο και κυρίως στην ανάγκη να μη μείνει απλά στα χαρτά, αλλά να γίνει άμεση αξιοποίησή του.

Είναι μια περίοδος, κυρίες και κύριοι, ιδιαίτερα καθοριστική για το μέλλον της πατρίδας μας. Είναι μια στιγμή μεγάλων και τολμηρών αποφάσεων, όπου όμως κομμάτι του πολιτικού συστήματος φαίνεται αδύναμο για άλλη μια φορά να επαναπροσδιορίσει τη θέση του, όταν όλα τριγύρω αλλάζουν. Αυτή τη στιγμή όλοι μιλούν για την ανάγκη να εκφραστούν οι πολίτες. Όμως, είναι εντυπωσιακό πως, την ίδια περίοδο που φέρνουμε μία ιστορική αλλαγή στην έκφραση του πολίτη και θεσμοθετούμε την ισχύ της γνώμης του μέσα από πολύ συγκεκριμένη διαδικασία και με πολύ συγκεκριμένες δικλίδες ασφαλείας, όπως το ποσοστό συμμετοχής, την ίδια περίοδο, παρατηρούμε μια εκκωφαντική σιωπή τόσο των Μαζικών Μέσων Ενημέρωσης, το υποτονικό ενδιαφέρον του μεγαλύτερου μέρους της Αντιπολίτευσης και σχεδόν ανύπαρκτες τοποθετήσεις κάθε κοινωνικού φορέα ή προσώπου και οργανισμού σε αυτή την τόσο σημαντική νομοθετική πρωτοβουλία. Για μια τόσο σημαντική νομοθετική πρωτοβουλία, γι' αυτό το νομοσχέδιο, όλοι αυτοί που ανάγουν τον εαυτό τους ως το μόνο εκφραστή του λαού και υμνούν την αναγκαιότητα οι πολίτες να συμμετάσχουν και να εκφράζονται σήμερα, γιατί αδιαφορούν;

Όμως, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σε αυτή την κατάσταση που βρισκόμαστε, δεν απαιτείται -και το ξέρουμε όλοι καλά αυτό- μόνο μία τολμηρή και αποφασιστική ηγεσία. Απαιτείται και μια κοινωνία, που να αναλαμβάνει το βάρος της γνώμης και της απόφασής της και ο μόνος δρόμος για να δούμε την άποψη της κοινωνίας σε όλα τα μεγάλα ζητήματα που θα καθορίσουν το μέλλον της χώρας δεν είναι μόνο οι εκλογές, αλλά είναι και τα δημοψηφίσματα. Η κοινωνία μπορεί να ωθήσει τις εξελίξεις. Οι ενεργοί πολίτες μπορούν να δείξουν το δρόμο, ακόμα και όταν οι πολιτικοί υπεκφεύγουν. Δεν πρέπει, λοιπόν, να ακουστούν ξεκάθαρα και επί συγκεκριμένου;

Μπορούμε, κύριοι συνάδελφοι, να βγούμε από τα σημερινά αδιέξοδα; Ναι, μπορούμε, αρκεί να κατανοήσουμε ότι τα αίτια της οικονομικής κρίσης που βιώνουμε είναι πρωτίστως πολιτικά. Τα αδιέξοδα του πολιτικού μας συστήματος είναι αυτά που έχουν δημιουργήσει την κρίση των ελλειμμάτων, τη σπατάλη, τη διαφθορά, τη γραφειοκρατία, το χρέος. Χωρίς ριζικές θεσμικές ανατροπές, η οποία βελτίωση της οικονομικής κατάστασης θα είναι ασαφής και πρόσκαιρη. Η Ελλάδα χρειάζεται ανατροπές που θα στοχεύουν στην εξουδετέρωση των πελατειακών συμφερόντων από τις εκλογικές διαδικασίες και στην αποκατάσταση της γνήσιας πολιτικής εποικοδομητικής αντιπαράθεσης, ανατροπές που θα στοχεύουν στη διοίκηση, στη λειτουργία του κράτους δικαίου με διαφάνεια και λογοδοσία, ανατροπές που θα βελτιώσουν τη λειτουργία της Βουλής, που θα ενισχύουν τη σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα στον πολίτη και το κράτος, που θα αναβαθμίζουν τη λειτουργία της δικαιοσύνης. Αυτά τα θέματα υπερβαίνουν τις στενές κομματικές αντιπαράθεσεις, είναι θεμελιακά συστήματα του πολιτικού μας συστήματος. Είναι, συνεπώς, βαθιά δημοκρατικό να τεθούν στην κρίση του ελληνικού λαού υπό τη μορφή

δημοψηφίσματος.

Το δημοψήφισμα είναι ένα σύνθετος εργαλείο λαϊκής έκφρασης σε άλλες χώρες με πιο προχωρημένες δημοκρατικές πρακτικές. Τρομάζει ορισμένους στη χώρα μας. Ο Αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας ανησυχεί μήπως προταθεί ένα διχαστικό δημοψήφισμα. Αναρωτιέται εύλογα ο καθένας: Μα, ποιο δημοψήφισμα δεν είναι διχαστικό, εκτός από εκείνο που γνωρίζουμε εκ των προτέρων ότι θα ψηφίσουν όλοι το ίδιο;

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Ένα λεπτό, κύριε Πρόεδρε.

Όμως, σε αυτή την περίπτωση, γιατί να το κάνουμε το δημοψήφισμα; Βέβαια, παραβλέποντας κάθε αντίφαση των σκεπτικών του ο κ. Σαμαράς, παράλληλα με το φόβο για το δήθεν διχασμό, προτάσσει εκλογές, σαν οι εκλογές να μην ήταν με την ίδια λογική ή παραλογισμό διχαστικές.

Τα κόμματα της ιστορικής Αριστεράς ξεχνούν, στην προκειμένη περίπτωση, τις δημοκρατικές τους παραδόσεις. Σωπαίνουν ή αντιτίθενται, προβάλλοντας δευτερεύοντα ζητήματα. Χάνουν έτσι μία ιστορική ευκαιρία να συνεισφέρουν στη βελτίωση της δημοκρατικής λειτουργίας.

Τα θέματα του δημοψηφίσματος δεν πρόκειται να αποτελέσουν αντικείμενο ψήφου εμπιστοσύνης για την Κυβέρνηση, αντίθετως, η ζύμωσή τους στην κοινωνία θα ευνοήσει τον ουσιαστικό πολιτικό διάλογο, αναγκάσει τις λαϊκιστικές εξάρσεις. Η αναβάθμιση του πολιτικού διαλόγου θα μετατρέψει την αγανάκτηση σε ουσιαστικό πολιτικό προβληματισμό και τελικά σε πολιτική πρόταση.

Βέβαια, θα πρέπει να πω εδώ ότι η διατύπωση των ερωτημάτων έχει μεγάλη σημασία. Η διατύπωση αυτή πρέπει συνεπώς να είναι συλλογικό και υπερκομματικό έργο.

Τέλος –κλείνοντας– επιτρέψτε μου να προσθέσω δύο ζητήματα εν τάχει και μία προτροπή. Νομίζω ότι είμαστε πλέον ώριμοι να προσθέσουμε και τη δυνατότητα της λαϊκής πρωτοβουλίας στη διαδικασία του νομοθετικού περιεχομένου, κάτι που συμπληρώνει τη μετάβαση σε μία πιο συμμετοχική δημοκρατία, μέσω, βεβαίως, κανόνων.

Το δεύτερο σημείο, που αποτελεί πρόταση και της ΟΚΕ, είναι η ύπαρξη ρητών εξαιρέσεων από τη θεματολογία των δημοψηφισμάτων για ζητήματα που αφορούν τα συνταγματικά και διεθνώς κατοχυρωμένα θεμελιώδη δικαιώματα.

Τέλος, η προτροπή μου προς την Κυβέρνηση είναι να μην κάνει δεύτερες σκέψεις, να τολμήσει να δώσει το λόγο στους πολίτες, για να πάρουμε τώρα τις ιστορικές αποφάσεις που έχει ανάγκη ο τόπος μας. Αυτό για το οποίο κρινόμαστε, άλλωστε, αυστηρά αυτήν την περίοδο δεν είναι η τελειότητα των αποφάσεων μας – τα λάθη είναι αναπόφευκτα σε όποιον δουλεύει – αλλά η αποτελεσματικότητα και το πόσο προχωρούμε σε όσα απαιτούνται, για να ξεφυγούμε από την Ελλάδα του χθες.

Ελπίζω να είναι, η κοινωνία να συλλάβει τη σημασία αυτής της πρότασης και του παρόντος νομοσχεδίου και να την αξιοποιήσουμε ως καθοριστική ευκαιρία.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Αθανάσιο Οικονόμου, Βουλευτή Ιωαννίνων του ΠΑΣΟΚ.

Εισερχόμεθα στον τελευταίο ομιλητή της σημερινής ημέρας, τον κ. Φραγκίσκο Παρασύρη, Βουλευτή Ηρακλείου του ΠΑΣΟΚ.

Ορίστε, έχετε το λόγο για επτά λεπτά, κύριε Παρασύρη.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΠΑΡΑΣΥΡΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Συζητούμε σήμερα στην Εθνική Αντιπροσωπεία ένα νομοσχέδιο με ιδιαίτερη φύση, αλλά και με μεγάλη πολιτική σημασία. Αντικείμενό του είναι η οργάνωση δημοψηφίσματος για κρίσιμο εθνικό θέμα ή για ψηφισμένο νομοσχέδιο, που ρυθμίζει σοβαρό κοινωνικό ζήτημα.

Σκοπός ενός δημοψηφίσματος δεν είναι άλλος από τη διεύρυνση της άμεσης και συμμετοχικής δημοκρατίας, ζητούμενο που είχε και στο παρελθόν εκφραστεί από την Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΠΑΣΟΚ στο πλαίσιο της πρότασης που έκανε για τη συνταγματική αναθεώρηση μεταξύ άλλων και του άρθρου 44 του Συντάγματος.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχουν συμπληρωθεί πάνω από δύο αιώνες από τη Γαλλική Επανάσταση, που θεμελίωσε το αστικό πολίτευμα και που οδήγησε στο φιλελεύθερο και αντιπροσωπευτικό κοινοβουλευτισμό. Στο μακρύ αυτό διάστημα, οι εξελίξεις και οι ζυμώσεις οδήγησαν, κυρίως τις τελευταίες δεκαετίες, στη δημιουργία ενός νέου ρεύματος, που εκφράστηκε μέσα από θεσμούς άμεσης δημοκρατίας, με κυρίαρχο θεσμό το δημοψήφισμα, λαμβανομένης υπ' όψιν και της θετικής εμπειρίας από την εφαρμογή τους σε όλη την Ευρώπη, αλλά και διεθνώς και προβάλλουν σήμερα ως το αναγκαίο μέσο για την έξοδο από την κρίση του αντιπροσωπευτικού συστήματος του κοινοβουλευτισμού, αλλά και τη διασφάλιση της πολυπόθητης κοινωνικής ειρήνης και προόδου.

Στη χώρα μας είναι γεγονός ότι σήμερα η κρίση της πολιτικής δεν έχει τα απλά χαρακτηριστικά του παρελθόντος, της αδιαφορίας και της αποστροφής από τα πολιτικά δεδομένα. Σήμερα είναι περισσότερο οξεία και είναι πλέον κρίση αντιπροσώπευσης. Σήμερα αξιώνεται ένα αίτημα νομιμοποίησης θεμελιωδών αποφάσεων.

Είναι προφανές, λοιπόν, ότι το ενδιαφέρον για το δημοψήφισμα και τους θεσμούς άμεσης δημοκρατίας τελεί εν παραλληλία με την κριτική που ασκείται στο αντιπροσωπευτικό σύστημα. Γι' αυτό και στο δημόσιο λόγο υπάρχει απαίτηση για μια νέα συναίνεση και σύγκλιση μέσα από ένα δημοψηφισματικό άνοιγμα.

Στο γενικότερο κλίμα της απογοήτευσης και της αμφισβήτησης για το πολιτικό σύστημα που ισχύει στους πολίτες, η στροφή προς το λαό εμφανίζεται ως η συνταγματικά επιβαλλόμενη και καταλληλότερη, δεδομένων και των συνθηκών που επικρατούν σήμερα στη χώρα μας. Αυτή πλέον η διαρκής αμφισβήτηση που καταγράφεται, επιτάσσει, οι θεσμοί της άμεσης δημοκρατίας, το δημοψήφισμα, δηλαδή, να λειτουργούν παράλληλα, συμπληρωματικά και ενισχυτικά με τους θεσμούς του αντιπροσωπευτικού συστήματος.

Το ίδιο το εκλογικό Σώμα, η ίδια η κοινωνία των πολιτών πρέπει να έχει τη δυνατότητα να θέτει κρίσιμα ζητήματα προς συζήτηση, αλλά κυρίως να έχει την αρμοδιότητα να λαμβάνει σημαντικές αποφάσεις.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η χώρα μας σήμερα είναι αντιμετώπιση με διλήμματα και επιλογές που ποτέ σχεδόν στη σαραντάχρονη Μεταπολίτευση δεν αντιμετώπισε. Θα έλεγα ότι μεταπολεμικά η Ελλάδα δεν ήρθε ποτέ τόσο κοντά σε ένα τόσο κομβικό σταυροδρόμι για την πορεία της.

Επομένως, ο κυρίαρχος λαός πρέπει να μιλήσει, όχι, όμως, έτσι όπως δημοσκοπικά διαδίδει η Αντιπολίτευση. Να μιλήσει δηλαδή με εκλογές. Ο λαός θα πρέπει να απαντήσει σε συγκεκριμένα ζητήματα που ταλανίζουν την ελληνική πραγματικότητα και που σήμερα εξακολουθούν να παραμένουν αναπάντητα. Και αυτά δεν λύνονται με εκλογές, ιδιαίτερα όταν μια αντιπολίτευση δεν αντιλαμβάνεται προφανώς την κρισιμότητα των στιγμών, όταν θεωρεί ότι διαγούμε ένα φυσιολογικό εκλογικό κύκλο, ο οποίος θα τη φέρει και πάλι στην εξουσία και όταν κυρίως θωπεύει την κοινωνία και αρνείται να απαντήσει στις αγωνίες του κοινωνικού σώματος, αναπαράγοντας θολά τις θέσεις της.

Δυστυχώς, κύριοι συνάδελφοι από την Αντιπολίτευση, τα διλήμματα και τις επιλογές δεν τις θέτει η Κυβέρνηση, δεν τις θέτει το ΠΑΣΟΚ ούτε κάποιοι ξένοι κακοί εταίροι μας. Τις επιλογές για τη χώρα μας τις θέτει η ίδια η ζωή, τις θέτει η οικονομία, τις θέτει η εξέλιξη. Και δεν πρόκειται να απαλλαγεί η χώρα από την ανάγκη της ζωής να επιλέξει το δρόμο της ζωής και την πορεία της με το να αλλάξει μόνο η Κυβέρνηση, τουλάχιστον με τον τρόπο που σήμερα το ζητάτε, κρυπτόμενοι, ψευδόμενοι και στρουθοκαμηλίζοντας απέναντι στις απαιτήσεις των καιρών.

Επίσης και γι' αυτό το ζήτημα της δημοκρατικής νομιμοποίησης που διαρκώς και εμμονικά τίθεται θα ήθελα να πω ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερη νομιμοποίηση από ένα σαφές και ξεκάθαρο δημοψήφισμα, που θα απαντά σε αυτά που όλους μάς απασχολούν. Οπότε, γιατί αυτή η άρνηση σε αυτήν τη νομοθετική πρωτοβουλία;

Μπροστά σε μια βουλιμία για εξουσία αναπαράγεται ακόμα μια δομική ατέλεια του πολιτεύματος, που οδηγεί σε αστάθεια, σε αυτήν την κρίσιμη στιγμή, να πάμε σε εκλογές και αν χρειαστεί

και σε επαναληπτικές, να πέσει η χώρα έξι μήνες σε πλήρη ακυβερνησία. Πότε, τώρα, που όλος ο κόσμος περιμένει να επιδείξουμε σοβαρότητα για ό,τι κάνουμε. Και τα ζητάτε όλα αυτά με το προκάλυμμα της δημοκρατικότητας, της νομιμοποίησης και της ευαισθησίας σας για τον ελληνικό λαό.

Θα ξέρετε, βέβαια, ότι ο λαός -πολύ δημοκρατικά στην ιστορία του- επέλεξε το αδιέξοδο με τραγικές εθνικές συνέπειες. Σας θυμίζω μόνο ένα παράδειγμα, τις εκλογές του Νοέμβρη του 1920, που οδήγησαν τον Ελευθέριο Βενιζέλο εκτός Βουλής και τη χώρα στη Μικρασιατική Καταστροφή, διότι δεν υπήρχε και δεν αξιοποιήθηκε αυτό το θεσμικό εργαλείο που λέγεται δημοψήφισμα και διότι κυρίως υπήρχε μία αντιπολίτευση που δημαγωγούσε στην πλάτη του λαού.

Εμείς λέμε, λοιπόν, με αυτό το νομοσχέδιο για μείζονα εθνικά ζητήματα να αποφασίσει ο λαός για το ποια θα είναι η μοίρα του και όχι να διαιρέσουμε πάλι τη χώρα σε «πράσινους» και «γαλάζιους».

Υπάρχει, όμως και ένας άλλος λόγος για τον οποίο πρέπει να έχουμε στη διάθεση της πολιτείας -και ιδιαίτερα σήμερα- το δημοψήφισμα. Ο ελληνικός λαός θα πρέπει να σταματήσει επιτέλους να βιώνει τις θεμελιώδεις αντιφάσεις του. Θα πρέπει ξεκάθαρα -αυτό θα εξαρτηθεί και από τα ερωτήματα- να επιλέξει για το ποια θα είναι η τύχη του, μακριά από τη θολούρα των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, μακριά από την ατζέντα και το μονοπώλιο του δημόσιου λόγου που απολαμβάνουν τα κόμματα, οι συντεχνίες και τα συνδικάτα. Θα πρέπει ανόθευτα να αποφασίσει ο λαός, με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Κύριε Πρόεδρε, αν έχετε την καλοσύνη, δώστε μου ακόμα ένα λεπτό.

Δεν μπορεί δηλαδή η κοινωνία σήμερα -και σύμφωνα με τις μετρήσεις- να τάσσεται υπέρ της άρσης της μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων και όταν αυτή εφαρμόζεται, όπως ακούγεται, με τον τρόπο που εφαρμόζεται, να αντιδρά και να βρίσκεται σε επίποδο αντίσταση ούτε να μιλάμε για τις αλλαγές στο πολιτικό σύστημα, όταν το ίδιο το πολιτικό σύστημα αντιστέκεται μανιωδώς. Πρέπει να αποφασίσουμε επιτέλους τι θέλουμε. Στα θεμελιώδη, στα δομικά, στα ουσιαστικά πρέπει να αποφασίσουμε. Σε αυτά που στοιχειωδώς συγκροτούν μια κοινωνία θα πρέπει να υπάρχει πυξίδα.

Εδώ υπεισέρχεται ο τρίτος σοβαρός λόγος, για τον οποίο πρέπει να υπάρχει και να γίνει νομοσχέδιο για το δημοψήφισμα.

Αυτός είναι η ύπαρξη στόχου και πυξίδας, δηλαδή το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος, που θα είναι δεσμευτικό για την όποια κυβέρνηση. Αφού, δυστυχώς, δεν υπάρχει συναίνεση των πολιτικών δυνάμεων, αφού δεν υπάρχει αυτή η κουλούρα, αφού δεν υπάρχει αυτή η ωριμότητα για τα προφανή και τα αυτονόητα, τότε θα πρέπει να μας την επιβάλλει ο λαός. Και αυτό μπορεί να γίνει μόνο μέσω του δημοψηφίσματος. Γι' αυτούς τους λόγους, το νομοσχέδιο για τα δημοψηφίσματα είναι και επίκαιρο και αναγκαίο.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αυτό το νέο ρεύμα των δημοψηφισματικών διαδικασιών είναι επίσης και μία επιστροφή στους ελληνικές έμπνευσης και καταγωγής θεσμούς άμεσης δημοκρατίας. Στρέφει τη σύγχρονη κοινωνία, αλλά και την πολιτεία, να κοιτάξει με θάρρος το μέλλον της και να ορίσει τη μοίρα της. Αυτό το νομοσχέδιο είναι ένα δείγμα ότι η χώρα, επιτέλους, αλλάζει. Η συνταγματική αναγνώριση του λαού ως πηγή κάθε εξουσίας και η λαϊκή κυριαρχία ως θεμέλιο του πολιτεύματος καθορίζουν το εκλογικό σώμα σαν το άμεσο και ανώτατο όργανο του κράτους, στο οποίο δεν μπορούμε παρά να εκχωρήσουμε την αποφασιστική αρμοδιότητα να ορίσει την τύχη του.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Ας μη λησμονούμε, επίσης, ότι η λήψη των βασικών πολιτικών αποφάσεων από τον ίδιο το λαό για το λαό, δεν είναι σήμερα απλώς ένα αίτημα πολιτικής δικαιοσύνης, αλλά ένα αναγκαίο μέσο για την υπέρβαση της κρίσης του αντιπροσωπευτικού συστήματος.

Γι' αυτούς τους λόγους υπερψηφίζω το νομοσχέδιο.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αναστάσιος Κουράκης): Ευχαριστούμε τον κ. Φραγκίσκο Παρασύρη, Βουλευτή Ηρακλείου του ΠΑΣΟΚ.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δέχστε στο σημείο αυτό να λύσουμε τη συνεδρίαση;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

Με τη συναίνεση του Σώματος και ώρα 23.10' λύεται η συνεδρίαση για αύριο ημέρα Τετάρτη 5 Οκτωβρίου 2011 και ώρα 10.00' με αντικείμενο εργασιών του Σώματος: νομοθετική εργασία: συνέχιση της συζήτησης επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Εσωτερικών: «Διεύρυνση της άμεσης και συμμετοχικής δημοκρατίας με τη διενέργεια δημοψηφίσματος».

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ

